

B42

TITKOS!

ÁLLAMBIZTONSÁGI

Minősítés törölve!

.....
NBH/331/A725/2001 sz. rend. alapján

2001 -09- 03

.....
aláírás

ÉRTELMEZŐ

KÉZISZÖTÁR

BM KÖNYVKIADÓ

Előszó

Az állambiztonsági munkában gyakran felvetődik az igény, hogy egy-egy fogalmat pontosan meghatározzunk, elhelyezzünk a fogalmak rendszerében, és biztonságosan használjuk azt. Az Állambiztonsági értelmező kézi-szótár azzal a céllal készült, hogy az állambiztonsági munkában eddig szerzett tapasztalatokból nyert ismereteket és szakmai kifejezéseket rendszerezve közreadja. Mindezek természetesen a Belügyminisztérium állambiztonsági szerveinek általános érvényű tevékenységére vonatkoznak, és ebből következik, hogy a szótár anyaga nem tér ki minden szerv helyi érvényű szakmai kifejezéseinek felsorolására, értelmezésére és a belső biztonságot szolgáló kódjelekre. Az ellenséggel vívott harcban módosulnak az állambiztonsági munka módszerei, még sűrűbben változnak az ún. mesterségbeli fogásai. Ennek következtében egyes fogalmak elavulnak, vagy értelmük más tartalmat nyer, illetve új ismeretekre teszünk szert, és új fogalmakkal gazdagodik a szakmai szókincs. A kézisztár — természetesen nem azonos mélységben és részletességgel — a következő témakörökből meríti az anyagát: a diplomáciai előírások, szokások; a felderítés eszközei és módszerei; a hírszerzés története; a horthysta politikai és erőszakos szervek; a jelentős nemzetközi szervezetek; a pszichológiai és a személyi tulajdonságokra vonatkozó fontosabb fogalmak; az egyházi és az ellenséges emigráns szervek; az imperialista hírszerző, elhárító, felforgató és propagandaszervek, intézmények. Az állambiztonsági munka egyes részkérdéseinek esetleges újabb szabályozása természetesen megváltoztatja a kézisztárban szereplő fogalom értelmét.

Útmutató a szótár használatához:

A fogalmak megnevezése után zárójelben e rövidítéseknek megfelelően tüntetjük fel — ahol ez indokolt — a fogalom eredetét, használatának területét; ugyanezeket alkalmazzuk a konkrét idézetek esetén is.

ang. = angol

dipl. = diplomácia(i)

egyh. = egyház(i)

földr. = földrajz(i)

fr. = francia

gör. = görög

heb. = héber

kat. = katonai

ker. = kereskedelem(i)

lásd. = összehasonlítás a címszóval

lat. = latin

ném. = német

nk. = nemzetközi

ol. = olasz

or. = orosz

pol. = politika(i)

pszich. = pszichológia(i)

rád. = rádió

sp. = spanyol

tört. = történelem(i)

Vö. = vesd össze a jelölt forrással

Hivatkozások

Amennyiben a címszavakat tartalmukat és előfordulásukat tekintve indokolt összevetni az itt felsorolt jogforrások (művek) valamelyikével, akkor a szöveget követő Vö. rövidítés után mindig ezt a sorszámot tüntetjük fel, helyettesítve ezzel a jogforrás (mű) teljes szövegű meghatározását. 3204/1963. és 1007/1968. MT számú határozatok 1977. évi I. törvény a közérdekű bejelentésekről, javaslatokról és panaszokról Szun-ce (i.e. [IV. sz.](#)): A hadviselés törvényei. Zrínyi Katonai Kiadó Budapest, 1973 K.J. Freeman: Schools of Hellas, 1912 (23-25. old.) A Magyar Népköztársaság belügyminiszterének 1. számú parancsával (kelt: Budapest, 1973. január 23-án) hatályba léptetett, a Belügyminisztérium Ügykezelési Szabályzata 1976. évi I. törvény a honvédelemről.

A, Á

abc háború: atomfegyverrel, baktériumokkal és vegyi (chemiai) eszközökkel vívott háború.

ablak: érvényes magyar útlevél újabb felhasználását kilépésre engedélyező pecsét. — Útlevelet ablakoztat (érvényesített.)

adaptáció (lat.): értelmileg és érzelmileg őszinte alkalmazkodás, közösségi beilleszkedés.

adási idő (rád.): az az időtartam, amelyben a rádiósügynök a jelentését az éterbe sugározza. A gépi adás 30-40 másodpercre csökkenti az adási időt. A modern kristályvezérlésű gépi adókészülék már képes az adást 15-20 másodpercre csökkenteni.

Adásterv (rád.): egy — vagy kétoldalú rádió-összeköttetéssel rendelkező személy rádióforgalmazási időpontjainak programja. Külön tartalmazza az adási, a vételi időpontokat és az ismétlések időpontjait.

adat: a hír vagy információ értelmezhető, lejegyezhető formája. Valakinek vagy valaminek a megismeréséhez hozzásegítő tény, részlet. — Az adat csak akkor használható fel, ha az adatforrás nincs veszélyeztetve. — Az állambiztonsági szervek egyik legfontosabb feladata a gyors, pontos adatok szerzése az ellenségről (információgyűjtés). Az operatív munka csak ellenőrzött adatokra építve végezhető.

adatgyűjtés: nyílt vagy titkos eszközök igénybevételel végrehajtott, leplezett vagy titkos munkafolyamat a konkrét, ellenőrzött tényeket tartalmazó információk beszerzésére. Célja: ismeretszerzés az ellenségről vagy más operatív érdek kielégítése.

adathordozó: mindaz, amin a megszerzett hírt, információt nyílt vagy kódolt formában rögzíteni lehet; például: papír, számcsoport, mágnesszalag, lyukkártya stb.

adatkiegészítés: az adatpontosítás része. Az adat tartalmának és helyének megítéléséhez szükséges és még hiányzó részletkérdések megállapítása.

adatpontosítás: a megszerzett információ lényegi elemeként jelentkező adat tartalmi és formai oldalainak valószínűsítése, elhatárolása. A rendelkezésre álló többi adattal való logikai kapcsolatának bizonyítása vagy kizárása.

adatszolgáltatás: a gépi adatfeldolgozás és -tárolás révén általánossá vált adatáramlási rendszer. — Az állambiztonsági szervek által megszerzett, operatív értékű, ellenőrzött adatok a meghatározott adathordozókon feldolgozva bekerülnek az „adatbankokba” — a központi és helyi nyilvántartásokba; innen szükség szerint „visszahívhatók” a szervek által a munka megkönnyítésére; másrészt a vezetés, az irányítástájékoztatását szolgálja. — Az adatszolgáltató által végzett tevékenység.

adatszolgáltató: olyan, a szocialista társadalmi rendszerhez hű, megbízható személy, aki alkalmilag, agyismételten is, formai megkötöttség nélkül információt nyújt az állambiztonsági szerveknek.

adattár: valamely tárgykörre vonatkozó, ellenőrzött és rendszerezett anyagok, adatok gyűjteménye. — Központi és helyi adattárak biztosítják az adatszolgáltatást.

ad hoc (lat.): alkalmi, egyszeri, pillanatnyi, ideiglenes. — Az ilyen, ún. „beesett” célszemély, lehetőség stb. nem a tervszerű munka eredménye, és foglalkoztatása, illetve kiaknázása sokszor csak látszatsikerekre vezet.

Administration de la Sûrete Publique: belga közbiztonsági főigazgatóság. Irányítja a kémelhárítást.

Adminisztratív rendszabály: valamilyen célra életbe léptetett intézkedés, rendelet, amely az államhatalomerejére épül, és nem számít teljes mértékben az érintettek helyeslésére.

adventista (egyh.): Krisztus második eljövételét váró protestáns szekta vagy annak tagja.

AEC — Atomic Energy Comission: az Amerikai Egyesült Államok Atomenergia Bizottsága. A hírszerzés tudományos és katonai hírigényének jelentős meghatározója.

affektus (lat): érzés, érzelem, indulat, szenvedély, kedélyhullámzás.

AFI — Agence Françoise d' Information: hivatalos francia távirati iroda.

AFP — Agence France Presse: fél- hivatalos — a kormányhoz közel álló — francia távirati iroda.

agens (lat.): ügynök, közvetítő; a burzsoá pártok, szervezetek vagy a rendőrség titkos megbízottja.

agent (fr.): ügynök, titkosszolgálati beosztott a burzsoá államokban; — agent provocateur: a burzsoá rendőrség — titkosszolgálat ún. „beugrató” ügynöke. — Gyűjtő fogalom, amely a feladatok szerint több kategóriára oszlik; például: BND (Forscher — kutató, tanulmányozó, Tipper — tippkutató, Anwerber — beszerző, Kontaktmann — kapcsolattartó, Kurrier — futár stb.).

agent of influence (ang.): befolyásoló ügynök. — Az amerikai hírszerzésnél az olyan személy, aki igénybevehető a külföldi képviselők és a közvéleményt formáló személyek befolyásolására az USA céljainak megfelelően.

agrement (dipl. fr.): előzetes működési engedély megadása ahhoz, hogy egy másik kormány képviselője az illető ország területén diplomáciai tevékenységet fejtsen ki. Csak a külképviselet vezetőjének (nagykövet, követ) és a katonai attasék részére kell kérni.

agressziókiélés és hatalomvágy: a beszerzési jelöltben felvetődhet, hogy beszerzése után büntetlenül, intézményes formában, egy törvényes apparátus segítségével, relatíve kockázatmentesen élheti ki agresszív feszültségeit. Ilyen esetben később a konkrét hálózati munkában érvényesülhet a bosszú haragosaival szemben vagy más antiszociális törekvés.

Agresszív figyelés: ellenintézkedés magyar állampolgárt külföldön ért megkülönböztetéséért, amikor az érintett állampolgárt a Magyar Népköztársaság területén nyílt, zaklató jellegű figyelés alatt tartjuk. Lásd: retorzió.

ÁHKSZ — állandó harckészültség: az állambiztonsági szerveknek az az állapota, amelyben — a békeidőszaki ügyrendben és szabályzatokban meghatározottak ellátása mellett — készen állnak a magasabb harckészültségi fokozatba helyezés feladatainak teljesítésére.

Air America (ang.): a CIA által létrehozott és fenntartott — magán — légitársaság. Távol-Kelet, Afrika és Latin-Amerika térségeiben hajtott végre hírszerző és terrorakciókat.

Air Asia (ang.): a CIA egyik fedőszerve, amelyik a Pacifik Corporation szervezetébe tartozó vállalat. — Lásd: Air America.

Air Force: a légierő neve az Amerikai Egyesült Államokban és Nagy-Britanniában. Külön hírszerző szolgálattal és légiattasé- hálózattal rendelkezik.

AIS — Air Intelligence Service: Légügyi Hírszerző Szolgálat, az Amerikai Egyesült Államok légierőinek katonai hírszerző szerve (A-2. megjelölése a minisztériumban). — Lásd: DIA — Defence Intelligence Agency.

akadályozás: a valamilyen mértékben már megvalósult bűncselekmény ellenintézkedésekkel történő gátlása, ha valamely adott körülmény miatt az ellenséges magatartás megszakítására

nincs lehetőség (például a diplomáciai testület tagjai ellenséges tevékenységének akadályozása). — Lásd: korlátozás, megszakítás.

akció (lat.): cselekvés, tevékenység, működés, művelet, történés, folyamat. —

Egy meghatározottállambiztonsági feladat elérésére egy vagy több titkos nyomozati (operatív) eszköz egyidejűleg történő igénybevétele. — Akciórádiusz (lat.): hatósugár, a végrehajtásra kerülő akció földrajzi terjedelme. — Lásd:titkos operáció.

akciócsoport: operatív tisztekből, hálózat tagjaiból vagy mindkettő kombinációjából — meghatározott szerep szerint — a konkrét operatív feladat végrehajtására szervezett egység.

akciójegyzőkönyv: különösen fontos operáció (operatív akció) végrehajtásának menetét rögzítő okmány. Időbeli sorrendben tartalmazza a bekövetkezett eseményeket és a megtett intézkedéseket.

Akcióközpont — **stáb:** az operáció végrehajtása során szükségessé váló aktív intézkedések operatív irányítására létrehozott parancsnokság. Ide szervezik: az akció parancsnokát, a híradó központot, a tartalékot, szükség szerint az anyagi-technikai bázist. — Helye: „fedett” helyiség (lakás, iroda stb.) vagy gépkocsi.

akciólakás: olyan, egy vagy több helyiség, amelynek konspirációs helyzete és műszaki felszereltsége lehetővé teszi, hogy ott beszervezést, tettenérést, kompromittálást, titkos ruházatátvizsgálást stb.-t hajtsanak végre.

akciótaszka: az operatív szervek rendelkezésére bocsátott, a zártechnikai tevékenység előkészítésére rendszeresített eszköz- és szerszámkészletet tartalmazó taszka. Igénybevételeivel zár technikus nélkül is végrehajtható az egyszerűbb záruk nyitása.

akkreditál (lat.): diplomatát egy vagy több külföldi hatalomnál való képvisellel megbíz.

aknamunka: titokban vagy leplezetten folytatott állam- és szocializmusellenes tevékenység.

aktív intézkedés: olyan közvetlen vagy közvetett, kezdeményező, operatív beavatkozás, amely: az ellenséget cselekvésre készíti; az ellenségről információkat ad; az alkalmazott titkos nyomozati (operatív) eszközhatásfokát növeli; az elért operatív pozíciókat védi vagy tovább erősíti.

aktív kontaktusok taktikája: az USA hírszerzésének koncepciója az olyan, szocializmusellenes személyek felkutatására és velük a kapcsolatteremtésre, akik belső ellenzékként hajlandók fellépni a szocializmus ellen.

aktív nyugati kapcsolat: személyes ismeretség a kapitalista ország állampolgárával, amelyben az érintkezés gyakori vagy rendszeres (találkozás, szóbeli vagy írásbeli üzenetváltás).

akusztika: egy adott helyiség hangtani viszonyai. — A technikai lehallgatás előkészítése során ennek az ellenőrzését — a vételi lehetőségek javítása érdekében — el kell végezni.

alapnyilvántartás: országos méretekben kimutatja az állam elleni és más politikai bűncselekménye- kért elítélt, ilyenért eljárás alatt állt — álló személyeket. Választ ad arra, hogy milyen az ellenőrzés alatt álló személy1945 előtti és 1956-os kompromittáltsága, volt-e ezért letartóztatva. Az ebben elhelyezett terhelő, kompromittáló adatok priusz tárgyát képezik.

alapos gyanú: a vizsgálati munka — a nyílt nyomozás — alapjául szolgáló tény. Megállapításához legalább egy közvetlen bizonyíték szükséges.

alkalmi (alkalmi operatív) kapcsolatnak nevezzük azt a személyt, aki az állambiztonsági szervek kérésére — elhelyezkedése, lehetőségei és alkalmassága alapján — esetenként segítséget nyújt, illetve közreműködik egy-egy titkos operatív intézkedés végrehajtásában.

alképviselet: a kapitalista országok hírszerző szerveinek egyik szervezési elve. Földrajzi terület szerint szervezett, teljesen konspirált hírszerző egység, amely az alárendelt rezidentúrák és hírszerzők tevékenységét irányítja. A hírszerző-információk értékelését általában nem végzi.

állambiztonság: az állam biztonsága olyan — a külső és a belső körülmények által determinált — állapot, amelyben az adott állam zavaroktól mentesen, a teljes szuverenitás alapján gyakorolhatja funkcióit.

állambiztonsági: az állam biztonságával kapcsolatos, illetve azon örökődő, az államrend védelmét szolgáló

állambiztonsági munka: a Magyar Népköztársaság állami, társadalmi, gazdasági rendjének megdöntésére, aláásására, gyengítésére törő külföldi ellenséges szervek és a velük kapcsolatot tartó belső ellenséges csoportok és személyek felderítése, tevékenységük megelőzése, megszakítása. — A titkos és nyílt nyomozati intézkedések tervszerűen összehangolt és célratörő végrehajtásából, a nyert adatok és információk ellenőrzéséből, értékeléséből, valamint azok felhasználásából (realizálásából) álló folyamat. — Lásd: közbiztonság.

állambiztonsági propaganda: a politikai nevelés része, amely a politikai tömegpropaganda eszközeivel és módszereivel elősegíti a lakosság vagy egyes rétegek (pl. ifjúság) és kollektívák (pl.: üzem, tsz, ezred stb.) állambiztonsági felkészítését az ellenséges szervek, valamint a még meglévő belső ellenséges erők tevékenységének és módszereinek időben történő felismerésére, leleplezésére. Növeli az éberséget, elősegíti a megelőzést, visszaszorítja a negatív tényezőket.

állambiztonsági szolgálat: a felszabadulás után az Ideiglenes Nemzeti Kormány a 13/1945. számú rendeletével hozta létre a demokratikus rendőrséget. Ennek keretében alakultak meg a politikai rendészeti osztályok az el-lenséggel vívott harcra. 1949-53 között a Minisztertanács mellett működő Államvédelmi Hatóság- ként tevékenykedett. 1953-56 között az egységes Belügyminisztérium részeként szerveződött át. Az 1956. évi ellenforradalmi események után rövid ideig a Politikai Nyomozó Főosztály szervezésében vett részt az ellenforradalom leverésében. 1957 óta a Belügyminisztérium integrált részeként — mint állambiztonsági szolgálat — teljesíti feladatát.

államhatár: az a képzeletbeli (természetes vagy mesterséges) vonal, amely a szuverén állam területét a másiktól, illetve a nyílt tengertől elválasztja, s e képzeletbeli vonalra felfelé és lefelé merőleges. Szélessége nincs.

Állami Egyházügyi Hivatal — ÁEH: a Minisztertanács mellett működő országos főhatóság az állam által elismert római és görög katolikus egyház, a protestáns kiségyházak és az izraelita egyház ügyeinek intézésére, az állam és az egyházak közötti szerződések megtartására.

Állami Emigrációs Bizottság: a külügyminiszter irányítása alatt álló állami szerv az emigrációval összefüggésben folytatott politika kidolgozására. (Vö.: 1.)

Állami Népeség-nyilvántartó Hivatal — ÁNH: országos hatáskörű államigazgatási szerv, amely vezeti az személyi nyilvántartások egységes rendszerét, és erről adatokat szolgáltat.

állampolgári bejelentés: bárki által tett közérdekű vagy magánjellegű, szóban vagy írásban, névvel vagy névtelenül elő terjesztett közlés. Tartalmából nem állapítható meg a bűncselekmény konkrét gyanúja (feljelentés). A tett intézkedésekről a bejelentőt — ha ismert — 30 napon belül értesíteni kell. (Vö.: 2.)

állampolgári jegyzék: a Magyar Népköztársaság külképviseletei által kezelt névsor azokról a magyar állampolgárokról, akik az adott országban véglegesen letelepedtek, és nem mondtak le (nem vesztették el) magyar állampolgárságukról.

államtitok: az állambiztonsági operatív munka minden, szigorúan titkosnak minősített — vagy ennél fokozottabban védett — adata ebbe a fogalomkörbe tartozik. — Lásd: titoktartási nyilatkozat.

állandóan működő ügynök: ügynök kategória az Amerikai Egyesült Államok katonai hírszerzésénél. Ez képezi az ügynöki törzsállományt.

Állandó Biztonsági Bizottság: a NATO elhárítási csúcsszerve. Polgári és katonai elhárítási ügyekben illetékes.

álnév: a valódihoz esetleg hasonló, de más szerkezetű, önkényesen megváltoztatott és használt név — igazolvány, bizonyíték nélkül. — Lásd: hamis név.

„alvó ügynökség”: háborús és rendkívüli viszonyokra telepített ellenséges ügynökök, akik békés viszonyok között nem fejtenek ki ellenséges tevékenységet. Feladataik szerint lehetnek: rezidensek, információszerzők, diverziós, terrorista stb. feladattal megbízottak, az ellenséges hírszerző szerv munkáját biztosító (futár, összekötő, beszerző stb.) ügynökök. — A francia terminológia szerint ezen a hálózat pihentetését is értenikell. — Lásd: konzervált ügynökség.

Amerikai—Román Kulturális Alapítvány: az USA-ban működő román nacionalista szervezet.

Amnesty International: a politikai foglyok érdekeiért küzdő nemzetközi szervezet Stockholm székhellyel. Gyakran beavatkozik a szocialista országok belügyeibe.

analízis (gör.): elemzés. — A hírszerző tevékenység egyik szakasza, amelyben az összegyűjtött információkat átnézik a céllal, hogy kiválogassák a leglényegesebb tényezőket, és összevegyik azokat más adatokkal.

anglofil (gör.+lat.): angolbarát, angolszász orientációjú; ami angol, kritikátlanul mindent elfogadó személy.

anglománia (gör.+lat.): elvtelen rajongás mindenért, ami angol.

ANSA — Agenzia Nazionale Stampa Associata (ol.): hivatalos olasz távirati iroda, hírügynökség.

Anschluss (ném.): csatlakozás. — Ausztriának a hitleri Németország által történt bekebelezése. 1938-1955 között nem volt önálló osztrák állam. — Az Anschlussnak ma is vannak hívei Ausztriában — újfasiszták. — Gazdasági Anschluss valószínűleg a Német Szövetségi Köztársaság a nagytökéjének ausztriai behatolásával.

antecursor (lat.): előfutó. — Közel- felderítő az ókori Római Birodalom légióinál.

antenna (la.t+rád.): elektromágneses hullámok kisugárzására vagy vételére szolgáló vezetékrendszer, szerkezet, amelynek méretei annak az adó- vagy vevő készüléknek a hullámsávjától függenek, amelyhez az antenna csatlakozik.

Antibolsevista Népi Blokk: a CIA által finanszírozott nemzetközi szovjetellenes szervezet.

antipátia (gör.): ellenszenv, idegenkedés. — A beszerzési jelölt tudat alatt antipátiát érezhet a be- szervezője iránt, amelyet helyes magatartással, kulturáltsággal meg lehet szüntetni, és szimpátiává lehet változtatni a titkos együttműködés során.

Anwerber (ném.): a BND ügynöki kategóriája a kiválasztott és tanulmányozott jelölt beszerzésének végrehajtására. — Lásd: BND — Bundesnachrichtendienst.

ANZUK (ang.): agresszív délkelet- ázsiai egyezmény a kül- és katonapolitika egyeztetésére a térségben. Tagjai: Anglia, Ausztrália, Új-Zéland, Singapore, Malaysia. A SEATO gyengülése miatt hozták létre.

ANZUS (ang.): Ausztrália, Új-Zéland és az Amerikai Egyesült Államok katonai szövetségének neve; az ebben résztvevő országok szerveiből képzett elnevezés. Akciórádiusza: Délkelet-Ázsia.

anyagátadási találkozó:

a rendkívüli találkozó speciális esete, amikor tárgyalás és eligazítás nélkül — az ismeretség tényét is leplezve — nyilvános helyen anyagátadás-átvétel történik; például: szórakozóhelyen, villamoson, áruházban, moziban stb. A megbeszélésre az operatív helyzet vagy valamelyik fél konspirációs helyzete nem ad lehetőséget.

anyagi alap: anyagi vagy egyéb érdekeltségen alapul az olyan ügynöki beszerzés, amikor a kiválasztott jelölt előnyökért vagy érdekekért vállalja a szervezetszerű titkos együttműködést. Az előnyök lehetnek: pénzbeliek, egzisztenciálisak, érvényesülhet bennük a családi kör érdeke stb. A lojalitás, a hazafiság stb. mint segédalap ebben az esetben is nélkülözhetetlen. — Lásd: dotálás.

anyagkiemelés: a titkos, illetve leplezett operációk során megtalált bizonyítékok, információk, adatok, eszközök technikai úton történő rögzítése a helyszínen kívül. Erre akkor kerül sor, ha a helyszínen ez a feladattechnikai vagy konspirációs okokból nem végezhető el (nem oldható meg). A rögzítendő anyagot ilyenkor el és vissza kell szállítani, és változtatás nélkül kell hátrahagyni a feltalálási helyén. — Vegyi, technikai vizsgálatra alkalmas anyagok, bizonyítékok elvétele. Csak olyan anyagokból lehet mintát venni, amelyek halmazállapota, mennyisége, csomagolása stb. ezt lehetővé teszi; például: gyógyszer, nagy mennyiségű röplap, vegyszer stb.

AP — Associated Press (ang.): az egyik legnagyobb USA hírügynökség.

APA — Austria Presse-Agentur (ném): hivatalos osztrák távirati iroda.

apostoli kormányzó (egyh.): a római katolikus egyházmegye ideiglenes — a pápa által kinevezett — vezetője, aki még nem kapta meg a püspöki kinevezését.

apparátus (lat.): eszköz, készülék, felszerelés, berendezés; intézmény vagy szervezet, illetve hivatali gépezet; egy intézmény vagy hivatal személyi állománya.

argó-zsargon (fr.): tolvajnyelv, a bűnözők vagy más társadalmi csoportok szókinccse, amely részben eltér a köznyelvtől. Eredetileg titkos csoportnyelv.

áruló hálózat: a szervezetszerű titkos együttműködést az ellenségnek feltáró, vagy illetéktelennek tudatosan dekonspiráló személy. Oka lehet: a felületes tanulmányozás, ellenőrzés; a hibás beszerzés; a vezetéseivel, módszereinek megsértése; a nevelés elégtelensége; a folyamatos ellenőrzés elmulasztása; bizonyos kényszerítő körülmény. Típusai: a provokátor, a kétkulacos és a kettős hálózati személy.

Asio-Australian Security and Intelligence Organisation (ang.): Ausztrália Hírszerző és Biztonsági Szolgálat.

Association of Retired Intelligence Officers (ang.): nyugdíjas hírszerzők társasága, amelyet 1975-ben alapítottak hivatalos segédlettel az USA-ban 460 fővel. Célja: a hírszerző szervek népszerűsítése.

asszociáció (lat.): egyesítés; gondolat- vagy képzetársítás. — A tudatban megjelenő valamely képzet a hasonlóság, az ellentét stb. alapján kapcsolatba kerül egy másikkal. Tudatos alkalmazása elősegíti a megfigyelt személy, tárgy, esemény stb. memorizálását — a hasonló, az ellentétes, a térben vagy időben kapcsolódó képzetek felidézésével.

átírat: a BM-szervek egymás között és a külső szervekkel történő levelezésének iratfajtája.

átminősítés: a hálózati személy át-minősítése azt jelenti, hogy megváltoztak a titkos együttműködés alapjai; például: elévültek a terhelő adatok; a hálózati személy magasabb kvalifikáltságot ért el, s ezért bonyolultabb feladatok végrehajtására is alkalmas. Mindegyik hálózati kategóriába át lehet minősíteni.

atomzsarolás: amíg az Amerikai Egyesült Államok az atom-, majd a hidrogénbomba monopolhelyzetében volt 1949-ig, ennek felhasználását helyezte kilátásba a Szovjetunió ellen. Ezzel vette kezdetét a fegyverkezési verseny. — Az atommonopólium vége: 1949. szept. 25. — szovjet atombomba; 1953. aug. 20. — szovjet hidrogénbomba. — Más kifejezéssel: atomdiplomácia.

attasé — attaché (fr.): a diplomáciai képviselő tagja — egyben rangot is meghatároz, aki valamilyen téren szakértő; például: kultúr-, sajtó-, kereskedelmi, katonai, légügyi, tengerészeti stb.

atyagyűlés (egyh.): egyházi, klerikális jellegű összeesküvések, szervezkedések vezérkarának elnevezése.

AUN — Ukrán Nacionalisták Társasága (or.): Nyugat-Európában működő fehérterrorista, szovjetellenes ukrán nacionalista szervezet.

Auswertiges Amt (ném): a Német Szövetségi Köztársaság külügyminisztériumának elnevezése.

Ausztrália Hadügyminisztériumának Központi Tervező Ügynöksége: az 1949-ben létrehozott ausztráliai hírszerző szolgálat. Szervezetileg elkülönül a kémelhárítástól.

autentikus: hiteles, valódi, megbízható, illetékes, arra hivatott. — Autentikus forrás: első kézből származó információt jelent, vagyis az adta, akinek az rendeltetésszerűen a birtokában állt.

autobiográfia (gör.): önéletrajz.

ÁVK — Államvédelmi Központ: a horthysta biztonsági szervek koordináló intézménye volt. Összefogta a VKF/2., a csendőrség és a rendőri politikai nyomozó szervek tevékenységét.

B

baptista (egyh.): tagjait felnőttkorukban keresztelő protestáns kisegyház.

Bach-huszár: Alexander Bach osztrák belügyminiszter által 1849-1859 között meghonosított rémuralom idején a Habsburg-rendőrség szolgálatában álló hazaárulók, kollaboránsok és rendőrspiclik.

Back Stopping (ang.): legenda. A CIA zsargonja a fedőszervek, az ügynökök és a titkos eszközök legendájának, dokumentumainak megerősítésére.

baktériumháború: súlyos fertőző betegségeket okozó baktériumok vagy ezekkel megfertőzött rovarok terjesztésével folytatott és a nemzetközi egyezmények által tiltott imperialista hadviselés.

balilla (ol.): az olasz fasiszmus által a 8-14 éves fiatalok részére létesített félkatonai jellegű szervezet.

Ballhausplatz (ném): az osztrák külügyminisztérium elnevezése arról a bécsi térről, ahol az épület áll. (Korábban itt volt a Monarchia külügyminisztériuma is.)

bandita (ol.): gonosztevő. A haladás ellenségeként gaztetteket elkövető személy.

banditizmus: foglalkozásszerűen, szervezeten üzött bűnözés.

baráti állambiztonsági szervek: azok a szocialista országbeli állambiztonsági szervek, amelyekkel együttműködési, segítségnyújtási és kölcsönös tájékoztatási szerződés is összeköt.

bátorság: a veszélyes helyzettel való szembeszegülés akarati képessége a nemes, értékes célért. Mindig értelmes kockázattal jár. — Vakmerőség: értelmetlen kockázat. — Állhatatosság: tartós bátorság.

Baug (ang.): a lehallgató készülékek gyűjtő elnevezése az angol nyelvterület titkosszolgálatainál.

Bayerische Grenzpolizei — Bajor Köztársaság Határrendőrsége: Csehszlovákia és a Német Demokratikus Köztársaság mentén lát el: határőrizetet, általános rendőri szolgálatot és útlevélvizsgálatot. Tevékenységét koordinálja a Szövetségi Határrendőrséggel. —

Lásd: Bundesgrenzschutz.

BBC — British Broadcasting Corporation (ang.): az angol rádió elnevezése; az ideológiai diverzió és afellazítás egyik jelentős propagandaszerve. Magyar osztállyal is rendelkezik.

beállítódás (pszich.): az egyén viszonya a célhoz, a feladathoz, illetve az elvégzését szolgáló cselekvéshez. A személy ráhangolódása a feladatra. A felismerést serkenti. — Fajtái: motoros (mozgó), szenzoros (az érzékszervek viszonya a cselekvéshez).

Bécsi Szerződés: a diplomáciai kapcsolatokról szóló 1961. április 18-i megállapodás. Az Elnöki Tanács az 1965. évi 22. számú törvényerejű rendeletében hirdette ki érvényét a Magyar Népköztársaságra.

becsületbíróság: a magyar néphadsereg tisztjei által elkövetett kisebb mulasztások, a szocialista erkölcs, a tiszthez méltatlan viselkedés megítélésére szolgáló társadalmi szervezet. A fegyveres testületek mindegyikénél megszervezhető.

beépítés (rád.): a titkos operatív technikai rendszabályok eszközeinek elhelyezése. — Beépítő: az előbbi műveletet végrehajtó műszaki operatív tiszt.

beépülés: hírszerzési szándékkal belép valamely szervezetbe, illegációba.

„beesett" vagy „bebukott" jelölt: nem a célirányos kiválasztás következtében kerül az állambiztonsági szervlátókörébe mint beszervezési jelölt. Látszólag kedvezőek a titkos együttműködés kialakítását meghatározó feltételek; például: terhelő vagy kompromittáló adat keletkezik vele szemben stb. — Tanulmányozása, ellenőrzése azonban lerövidül, és így a személy alkalmassága csak felszínesen ítélt meg. — Negatívumai: konspirációs helyzete ismeretlen; kevés információ áll rendelkezésre emberi tulajdonságairól, objektív helyzetéről és lehetőségeiről; tisztázatlan a folyamatos, konspirált kapcsolattartás lehetősége.

befolyásolás: operatív módszer a megelőzésre. A politikailag ingatag, kedvezőtlen személyi tulajdonságokkal rendelkező, a negatív tendenciák felé sodródó emberek akaratának, állásfoglalásának, érzelmeinek megváltoztatása a kedvező irányban.

befolyásoló hálózat:

a megtévedt, ideiglenesen az ellenség hatása alá került, az ideológiai diverzió hatására atársadalomellenes tevékenység felé sodródó személyek véleményének és magatartásának kedvező megváltoztatását végző személyek gyűjtő elnevezése.

Befragungsstelle (ném.): kikérdező-iroda a Német Szövetségi Köztársaságban. Mintegy száz ilyen helyen a BND hírigényének és kutatási szempontjainak megfelelően végzik a kikérdezéseket, a kihallgatásokat a szocialista országokból érkezett személyek között.

„B" (bizalmas) egyén (tört.): a horthysta csendőrség és a politikai rendőrség besúgójának szakmai elnevezése volt. Terhelő vagy kompromittáló adatok alapján foglalkoztatták a munkásmozgalom kádereinek felderítésére, szervezeteinek bomlasztására stb.

behatolási akció: az operációk köréhez tartozó olyan aktív intézkedés, amikor a feladat végrehajtásához — például a titkos kutatás, az operatív technikai eszköz alkalmazása, javítása, kiszerezése stb. érdekében — konspiráltan zárt helyiségbe (például: lakóhely, munkahely, közlekedési eszköz, szállodai szoba stb.) kell behatolni. — Lásd: titkos kutatás.

behatolási kapu: preparált rács, ajtó, ablak, tető stb., amely konspirált behatolást tesz lehetővé. A behatolási útvonal kiinduló- és végpontja.

behatolási útvonal:

a titkos behatolási akció végrehajtását szolgáló behatolási kapu és közlekedési irány — menetvonal a célhelyiségig. Feltételezi a tartalék- és a visszavonulási útvonal kialakítását. — Lásd: zártechnikus.

Beismerő vallomás: a gyanúsított beismerő vallomása akkor következik be, amikor elérkezik pszichikai tűrőképességének a felső határához. A vallomás teljessége függ: a kihallgatás előtti pszichés állapottól, a kihallgatás feszültségétől, az elkövetett bűncselekmény átélése során jelentkező érzelmek intenzitásától, amorális és az intellektuális belátástól, valamint a rendelkezésre álló bizonyítékok minőségétől.

bejelentés: az ellenséges tevékenység gyanújáról szóló vagy más, állambiztonsági szempontból figyelemreméltó állampolgári jelzést, írásos vagy szóbeli jelentést haladéktalanul meg kell vizsgálni. A bejelentőt szükség szerint társadalmi vagy alkalmi (alkalmi operatív) kapcsolatként lehet foglalkoztatni. Lásd: állampolgári bejelentés.

Belső figyelés: az ellenséges csoport, szervezet stb. belső életére, tevékenységére vonatkozó információszerzés, adatgyűjtés, felderítés.

Belső kém (kínai): "Akit az ellenség kémei közül választunk ki és fogadunk szolgálatunkba." (Vö.: 3.)

Belső szabályozás (pszich.): az emberi szervezet tevékenységét lényegében három szabályozó rendszer irányítja, amelyek fenn tartják a szervezet és a külvilág egyensúlyát; ezek: a belső elválasztású mirigyek rendszere (endokrin rendszer); a vegetatív idegrendszer; a központi idegrendszer — a test felületén történekről értesítő perifériális idegrendszerrel. Ezek egységes rendszert alkotnak, tehát egyik sem önálló.

bencés (egyh.): katolikus szerzetes- rend vagy annak tagja.

Benelux államok: Belgium, Hollandia (Nederland) és Luxemburg közös neve. Nincs kölcsönös vízumkiadási joguk.

bérenc: anyagi vagy személyi előnyökért valakinek az aljas céljait is kiszolgáló személy.

beszámoltatás: a hálózat tagja által adott szóbeli jelentés, beszámoló a végzett munkájáról, az alkalmazott módszerekről, az eredményekről, a hibákról, a nehézségekről, a javaslatokról és saját konspirációs helyzetéről. Az ellenőrzés és a nevelés egyik eszköze.

beszervezés: titkos, tervszerű és célratoró munkafolyamat, amelyben az operatív tiszta rendelkezésére álló, ellenőrzött adatok, körülmények birtokában a szervezetszerű, titkos együttműködés vállalását eléri a szervezési jelöltnél.

beszervezés ellen ható motívumok: a szervezési munkafolyamat során megy végbe a szervezési jelöltben a motívumok harca. Ezek közül az együttműködési döntés ellen hat: az ellenséges érzelem vagy bizalmatlansága szocialista társadalmi renddel és az állambiztonsági szervekkel szemben; az ellenszenv és szembenállás a szervező személye iránt; a félelem és az egyéni előítélet a hálózati munkával szemben; a félelem a lelepleződéstől; a félelem a társak bosszújától; az elkövetett bűncselekmény jogkövetkezményeinek lebecsülése; a büntudat és a társadalmi visszailleszkedés hiánya.

beszervezés helye: a gyors vagy fokozatos módszerrel végrehajtott szervezés utolsó aktusának színhelye. — Lehet: természetesen adott vagy mesterségesen kiválasztott helyiség. — Biztosítania kell: a természetes látszatot a meghívott jelöltben, a zavartalan munkakörülményeket és a konspirációt. Tilos ilyen célra igénybevenni: a párt-, a társadalmi szervek, a minisztériumok az országos fő hatóságok helyiségeit vagy az ilyen fedést. — Nem ajánlatos ilyen célra: a jelölt lakása, munkahelye vagy nyilvános hely.

beszervezés időpontja: a gyors módszerrel végrehajtott szervezés kezdetének (időpontjának) és befejezésének (időtartamának) pontos meghatározása. Meghatározói a jelölt körülményei, továbbá: az operatív helyzet, a meg hívás módja, a szervezés helye és a szervezés várható időtartama.

beszervezési alap: olyan adatok és körülmények meglétét, esetenként megteremtését jelenti, amelyek lehetővé teszik a jelölt szervezését, és biztosítják a tartós együttműködést az újonnan szervezett személy és az állam biztonsági szervek között. — Fajtái: hazafias (eszmei, politikai), terhelő vagy kompromittáló, anyagi érdekeltség.

beszervezési beszélgetés: a jelöltnek a szervezés helyén való megjelenésével veszi kezdetét, és elbocsátásával ér véget. Gyors módszernél egyetlen beszélgetésre kerül sor. Fokozatos bevonásnál több beszélgetés valósul meg, amíg a tulajdonképpeni vállalat meg nem történik. — Szakaszai: a szervezési jelölt személyes tanulmányozása (vagy kihallgatása); a szervezés végrehajtása; a titkos együttműködés gyakorlati kérdéseinek tisztázása. — Módszerei: a meggyőzés, a rávezetés, a felajánlás és a megegyezés.

beszervezési javaslat: elkészítése a szervezési jelölt tanulmányozásának utolsó és a szervezés végrehajtásának első, elhatározó jellegű mozzanata. Tartalmazza: a jelölt közvetlen és perspektivikusfeladatait, a jelölt személyére vonatkozó jellemző adatokat, a jelölt alkalmasságának és megbízhatóságának indoklását, a szervezés alapját és módszerét, a szervezés végrehajtásának tervét, a nyilatkozatvétel szükségességének, mellőzhetőségének indoklását, a szervező és a szervezésen résztvevők megjelölését. — Engedélyezett javaslat nélkül szervezést megkezdeni vagy végrehajtani nem lehet.

beszervezési jelölt: kiválasztásán azt az operatív munkafolyamatot értjük, amelynek során az operatív tiszt az állambiztonsági szervek előtt álló konkrét feladatok végrehajtására — törekedve a szervezetszerű kapcsolatlétesítésére — a felderítő munka alapján felvetődött személyek közül eldönti, hogy kivel (kikkel) kell hálózatépítő céllal foglalkozni.

beszervezési módszer: azoknak a taktikai fogásoknak az összessége, amelyek biztosítják a szervezés alapjait képező anyagok felhasználását, a jelölt szervezését. — Fajtái: gyors, fokozatos.

beszervezési segédalap: olyan meglevő adatok és körülmények, amelyek a szervezés alapvető motívumát — a fő alapot — megerősítik, kiegészítik.

beszervezés megerősítése: a terhelő vagy kompromittáló adatok alapján a titkos együttműködésbe bevont ügynök ha újabb bűncselekményt követ el — ugyanakkor az operatív érdekek továbbra is megkívánják a titkos együttműködést vele —, azt az együttműködési alap — amely függő — megszilárdítására kell felhasználni. — Az elévülési idő felső határát kitolja.

beszervezés mellett ható motívumok: a szervezés folyamatában, a különböző motívumok harca során a következők hatnak az együttműködés vállalásának irányába: a félelmi motívumok (például szabadulás a büntudati feszültségtől); szabadulás a pillanatnyi szorongatott helyzetből; az agresszió és a hatalomvágy kiélésének lehetősége, a bűnös tevékenység és a büntársak védelmének reménye (Lásd: színlelt — szimulált — vállalás); a kalandvágy; az elfojtott vágyak, álmok kiélésének lehetősége; az ellenség gyűlölete; egyéni sérelem, bosszúvágy; az állambiztonsági szervek iránti tisztelet, a felkérés rangja, magas fokú erkölcsiség, hazafiság; az ellenséges szerv vagy csoport megbízása.

beszervezésre való meghívás: azoknak az operatív intézkedéseknek az összességét jelenti, amelyekkel elérhető, hogy a szervezési jelölt a tervezett helyen és időben úgy jelenjék meg, hogy a meghívás valódi célja előtte és a környezete előtt titokban maradjon.

beszervezésről jelentés: a végrehajtott szervezésről 48 órán belül jelentést kell készíteni, amely tartalmazza: kit, mikor, hol, milyen alapon, milyen minősítéssel szerveztek be; milyen eltérés volt a szervezési javaslatától; milyen megállapodás történt a titkos együttműködésre; a kölcsönös kötelezettségek, feltételek mértékét; a fedőnevet, a kapcsolattartás formáját; a szervező megjegyzését. — Csatolni kell ehhez: az együttműködési vagy titoktartási nyilatkozatot; minden esetben a nyilvántartási kartonokat; esetleg a jegyzőkönyvet, a dokumentációt, a szervezéskor kapott operatív értékű adatok leírását.

beszervezés végrehajtásától való elállás: erre sor kerülhet a szervezés végrehajtásának megkezdése előtt (például a szervezési javaslat jóváhagyása nem történik meg stb.), illetve a szervezési beszélgetés első fázisában — a titkos együttműködés felvetése előtt — olyan körülmények ismertté válása esetén, amelyek kizárják a szervezés célszerűségét, ilyenkor a megkezdett beszélgetést be kell fejezni. — Operatív értékű adat nem juthat a jelölt tudomására; meghívása és a megtörtént beszélgetés elfogadható legendával legyen leplezve.

Beszervező hálózat: hálózati funkció egy jelöltnek a titkos együttműködésbe való bevonására. Alkalmazható, ha a jelölt személye az operatív tiszt által megközelíthetetlen; például: külföldön, illegális csoportosulásban stb.

beszervezés: az ellenség erőinek vagy eszméinek feltűnésmentes, egyenkénti vagy kisebb csoportokban (adagokban) történő folyamatos behatolása.

betekintők névsora: rendszeresített nyomtatvány azokról, akik közvetlenül vagy közvetve tudomást szereztek a hálózat tagjának kilétéről. Így például: részt vettek a tanulmányozásban, az ellenőrzésben; továbbá: a kapcsolattartók, az összekötők, a priorálók, akik előtt dekonspirálódott a szervezett személy.

betűkód: a postai út felhasználásával alkalmazott rejtjelzési mód a titkos üzenetek továbbítására. A logikusan szerkesztett fedőszöveg meghatározott részein (például: keltezés, bekezdések, aláírás stb.) elhelyezett betűk, számjegyek és szavak a kétoldalú megállapodás alapján bizonyos értelmet nyernek. Lásd: rejtjelző eszköz.

bevezetés:

operatív kombináció arra alkalmas operatív tiszt vagy hálózati személy munkája hatékonyságának növelésére. Alkalmazása szükséges és célszerű, ha az ellenséges körben vagy személy mellett nincs megfelelő szervezési jelölt. — Előnye: kipróbált személy kerül a célszemély mellé. — Hátránya: a bevezetés után kell elnyernie az ellenséges kör, csoport, személy stb. bizalmát.

bíboros (egyh.): a pápa által adományozott cím. Viselője a bíborosi kollégium tagja, és 80. életév felett mint a konklávé tagja részt vehet a pápaválasztáson.

BIK — Budai Ifjúsági Kongregáció: katolikus befolyás alatt álló cserkészszervezet volt. Emigrációban levő tagjai Svédországban adják ki a Magyar Cserkész c. izgató tartalmú lapot.

bilaterális (dipl.): az államközi kapcsolatokban a két felet érintő, kölcsönös megállapodás, szerződés.

birodalmi német gimnázium: 1944-ig Budapesten működött náci középiskola. Tanári kara nacionalista oktató-nevelő tevékenységet fejtett ki.

bizalmas nyomozás: a bűncselekményre utaló tevékenység vagy mulasztás bizonyítására, illetve cáfolására alkalmas adatok megszerzésével biztosítja: a bűncselekmény megelőzését, akadályozását, korlátozását, operatív megszakítását, a büntető eljárás kezdeményezését, vagy — kizáró okok esetén — a bizalmas nyomozás megszüntetését. — Követelményei: törvényesség, hatékonyság, célirányosság, konspiráció, koordináció, tárgyilagosság, tervszerűség.

bizalmas nyomozás befejezése: az összegyűjtött adatok politikai, jogi és operatív elemzése, értékelése alapján dönteni kell: a korlátozó, akadályozó intézkedésekről, a büntetőeljárás kezdeményezéséről, az operatív felhasználásról vagy a megszüntetéséről.

bizalmas nyomozás elrendelése: ellenőrzött vagy ellenőrzést nem igénylő — bűncselekmény elkövetésére utaló — adatok bizonyítása, illetve cáfolása céljából kell elrendelni. — Elrendelhető: bűncselekmény elkövetésével gyanúsított ismert személy, csoport ellen; ismert bűncselekmény ismeretlen tettese(i) ellen.

bizalmas nyomozás felfüggesztése: írásbeli határozattal elrendelt megszakítás, ha intézkedésre, ellenőrzésre az adott helyzetben nincs lehetőség.

bizalmas nyomozás megszüntetése: a bizalmas nyomozást meg kell szüntetni, ha megalapozott megállapítást nyert, hogy: nincs vagy nem történt bűncselekmény; az ügyben korábban már történt felelősségre vonás; nincs kilátás az eredményes felderítésre; büntetőséget kizáró vagy megszüntető ok forog fenn; a büntetőeljárás súlyos dekonspirációt okozna; a személy(ek) operatív felhasználásra kerül(nek).

biztonság: veszélyektől, bántódástól mentes, zavartalan állapot. — Valaminek a szilárd volta.

biztonsági berendezés: az állambiztonsági szerv, az ellenséges hírszerzés, elhárítás anyagait, eszközeit stb.-t védőmechanikai, vegyi, elektromos, kibernetikai stb. rendszerek egy-egy eszköze.

biztonsági okmány: olyan hazai igazolvány, amely feljogosítja a tulajdonosát különböző jogok gyakorlására vagy bizonyos titkok megismerésére. — Fajtái: különböző személyi igazolványok, útlevelek, lakhatási és tartózkodási engedélyek, minisztériumok, országos főhatóságok igazolványai, megbízólevelei, különleges igazolványok, meghívók, belépő igazolványok stb.

biztonsági szolgálat: adott állam, szerv (párt), intézmény stb. működésének zavartalanságát biztosító — általában hatósági jogkörrel felruházott erőszakszerv. — Ilyenek: a rendőrség, a csendőrség, az állambiztonsági — politikai — rendőrség, a határőrség, a belbiztonsági, karhatalmi alakulatok, a fegyveres pártszolgálat stb. —

Biztonsági őr: a szolgálat őrzési feladataival megbízott tagja.

biztosítási terv: nagyobb jelentőségű, több titkos nyomozati (operatív) eszközt igénybe vevő és többlépcsős operáció előkészítésének, végrehajtásának, biztosításának és utólagos ellenőrzésének pontos forgatókönyve, amely a tervbe vett intézkedések határidejét, felelősét, hatását stb.-t tartalmazza valamennyi, előre várható változatra. Az elvi javaslatához kell csatolni.

biztosító figyelés: az operatív figyelésnek csupán a földrajzi tartózkodást ellenőrző formája. Célja, hogy a figyelt személy helyváltoztatását, mozgását bizonyos területen azonnal észlelni lehessen.

biztosító találkozó: az összeköttetési rendszer része. Olyan meghatározott időpont és hely, amikor és ahol arendes találkozó megghiúsulása esetén a személyes összeköttetés létrejön.

biztosított találkozó: konspirációs szempontból kiemelkedően fontos helyzetben levő hálózati személyvédelmét szolgáló intézkedés. A találkozó helyét az operatív tisztek még a találkozó előtt ellenőrzik; úgyszintén a hálózati személyt, valamint a kapcsolattartót a találkozóról történő távozása után operatív figyellel ellenőrzik, hogy az ellenség nem tett-e velük szemben ellenőrző intézkedést.

Black list (ang.): feketelista. Az USA elhárítása által — az USA és szövetségesei ellen ellenséges tevékenységgel gyanúsítható személyekről — összeállított lista, név- sor.

Blank Hivatal: 1956-ig a hadügyminisztérium funkcióját töltötte be a Német Szövetségi Köztársaságban. Adenauer hívta életre a régi tisztikar átmentésére.

blöff (ang.): porhintés, megtévesztés, elképesztés. — Alkalmazásával csak átmeneti hatás érhető el, amelyet hanem sikerül konkrét adatokkal megerősíteni, a visszajára fordul, és alkalmazójának erkölcsi alapjai gyengülnek meg.

blöfföl (ang.): ügyesen elhitet valamit, amelynek semmi alapja nincs, illetve arra nézve bizonyíték nem állrendelkezésre. Kellően megalapozott felkészítéssel kivédhető az ellenséges biztonsági szolgálatok ún. blöffölési kísérlete — még akkor is, ha azt a valóságosnak látszó adatokkal egészíti ki.

BM nyilvántartás: a BM Ügyrendjében meghatározott feladatokkal kapcsolatos adatok országos nyilvántartását és adatszolgáltatását végzi. — Rendszere: állambiztonsági, büntügyi (büntetett előéletűek, ujjnyomat-, hálózati, személy- és tárgykörözési stb.); igazgatásrendészeti (útlevél-, lakcím-, gépjármű-, külföldiek stb.). — Lásd: operatív nyilvántartás.

BND — Bundesnachrichtendienst (ném.): a Német Szövetségi Köztársaság központi hírszerző szerve. Székhelye: München (Pullach). Az amerikai segítséggel létrehozott Gehlen-szervezetből 1956-ban alakult meg, és törvényesen beépítették a bonni államapparátusba. Politikai, gazdasági, tudományos és katonai hír-szerzést folytat, valamint támadólagos elhárítást végez a szocialista országok ellen. Alapítója: R. Gehlen, hitlerista tábornok 1971-ben nyugdíjba vonult; jelenleg Gerhard Wessel tábornok vezeti — minisztériumi igazgatói rangban. Végrehajtó hatalommal nem rendelkezik. Személyi állománya polgári fedéssel működik.

bóher (egyh. héb.): rabbiképző intézet növendéke.

bojkott: kiközösítés. A politikai és a gazdasági harc egyik módszere; a kapcsolatok részleges vagy teljes megszüntetése. — Az angol Boycott jószágkormányzó nevéből.

bombázó enciklopédia: USA hírszerző terminológia. Azoknak a dossziéknak az összessége, amelyeket ahírszerzés a háborús konfliktusokban megsemmisítendő objektumokra nyitott és vezet.

bomlasztás: az ellenséges tevékenység büntetőeljárásán kívüli megszakításának módszere. Az ellenséges csoport egységét, akcióképességét, belső rendjét és fegyelmét komplex ellenintézkedésekkel, a belső emberi kapcsolatok megbontásával fellazítja. — Részintézkedéseikhez tartozik: a lejárátás, a befolyásolás, az elszigetelés, a leválasztás. — Lásd: megszakítás.

bon: operatív kiadások — forint, valuta — utólagos elszámolására felvett pénzösszeg kiadási bizonylata. Tartalmazza: a felvett pénzösszeg mennyiségét, a felvétel célját, a felvevő nevét, az elszámolás határidejét, az utalványozásra jogosult vezető aláírását és az engedély számát.

BOSS — Bureau of State Security (ang.): a Dél-Afrikai Köztársaság állambiztonsági (hírszerző és elhárító) szervének elnevezése. Közvetlenül a miniszterelnök irányítja. 1969-ben hozták létre az apartheid politikavédelmére.

boszorkányüldözés:

napjainkban a haladó gondolkodású személyek, szervezetek elleni reakciós politikai hajsza a kapitalista országokban.

börtönelhárítás: operatív felderítés és adatgyűjtés — előzetes ellenőrzés, bizalmas nyomozás teljesítése a büntetés-végrehajtási intézetekben fogva tartott elítéltek között. — Fő eszköze: a börtönhálózat.

British Council (ang.): az angol kultúra és nyelv világméretű terjesztésére létrehozott állami szerv. Egyes országokban a külképviseleteken belül vagy azok mellett működnek részlegei. Magyarországon a kémtevékenysége miatt mint szervezetet 1951-ben betiltották. Munkatársai azóta a nagykövetség kulturális beosztottaiként tartózkodnak Budapesten. A titkosszolgálat felhasználja a szervet hírszerző tisztjeinek és ügynökeinek a fedésére.

bulletin (fr. ol.): közleményeket, jelentéseket tartalmazó, általában sokszorosítással készített követségkiadvány. Budapesten az angol nagykövetség adja ki a külképviseleteknek.

Bundesgrenzschutz (ném.): a Német Szövetségi Köztársaság határőrsége. A hírszerzés utasításai szerint szűrő-kutató munkát végez az idegenforgalomban; kikérdezéseket hajt végre a szocialista országokból hazatért NSZK-beli állampolgárok között, és közel- felderítést folytat a Német Demokratikus Köztársaság és Cseh-szlovákia ellen. Személyi állományából vezénylik a Német Szövetségi Köztársaság külképviseleteire a biztonsági öröket. A belügyminisztérium irányítása alatt áll.

Bundesvheer (ném.): az osztrák hadsereg — szövetségi véderő. 5560.000 katonáját és tisztjét közel 100 tábornok irányítja.

C, CS

cabinet noir (fr. tört.): a régi francia postának a gyanús levelek felbontásával és ellenőrzésével foglalkozó irodája.

cable code (ang. ker.): két- vagy többoldalú titkos megállapodáson alapuló, a beavatatlanok által megfejthetetlen szótár a kereskedelmi táviratok céljára.

carabinieri (ol.): csendőr Olaszországban. Hivatásos és sorozott állományból áll. Közbiztonsági szolgálatot látel. Politikai nyomozó osztályaihoz tartozik a kémelhárítás (carabinieri di controspionaggio), amelynek jelentős erői a tartományi székhelyeken állomásoznak.

Caritas (egyh. lat.): jótékonyág, emberszeretet. Katolikus jótékonyági szervezet, amelynek minden európaiországban vannak helyi kirendeltségei. Egyes külföldi fiilálék hazánk ellen ellenséges tevékenységet fejtenek ki.

cash and carry (ang.): az Amerikai Egyesült Államok fegyvervásárlási rendszere, amelyben a hadviselő a vásárolt fegyvert, hadi- anyagot készpénzben tartozik kifizetni, maga szállítja el, és vállal minden kockázatot.

CC — corps consulaire (fr.): konzuli testület.

CD — corps diplomatique (fr.): diplomáciai testület. Megkülönböztető jelzés a diplomaták gépkocsijain.

CDU/CSU (ném.): a Német Szövetségi Köztársaság legnagyobb burzsoá pártjainak koalíciója. A CDU(kereszténydemokrata unió) Bajorország nagytőkés pártja.

celeri (ol.): az olasz karhatalom gépesített egységeinek közhasználatú elnevezése.

célhelyiség: a titkos operációk (operatív akciók) végrehajtására, valamint a titkos operatív technikarendszabályok eszközeinek beépítésére kiválasztott helyiség.

célirányosság: a beszerzési jelölt kiválasztásánál és a beszerzés során akkor érvényesül, ha: a konkrét feladat végrehajtása érdekében történik; a feladatot csak hálózati úton lehet eredményesen megoldani. — Forrása lehet: az utazási lehetőség, a rokoni, ismeretségi kör, az adott munkakör, a meghatározott perspektíva, az ellenséges hírigény kielégítésének lehetősége, a személy különleges tulajdonsága, helyzete stb.

célobjektum: szerv, szervezet, intézmény, ahol az ellenünk irányuló aknamunkát szervezik vagy végzik. Számítani lehet itt az ellenséges elhárítás jelenlétével is. — Lásd: alképviselet, külképviselet.

célszemély: akire a tanulmányozás vagy a bizalmas nyomozás irányul.

CENTO — Central Treaty Organization (ang.): az Amerikai Egyesült Államok vezette agresszív kommunistaellenes szövetségi rendszer a Közel- és Közép-Keleten. — Bomlófélben van: Irak és Pakisztán kilépett. — Tagjai: az Amerikai Egyesült Államok, Anglia, Törökország és Irán. (1979 februárjában felbomlott.)

cenzeni osztály: a Honvédelmi Minisztérium Vezérkari Főnökségének alárendelt szerv; hivatott a katonai jellegű titkokra nézve szakvéleményt adni vagy szakértőt biztosítani.

cenúra (lat.): a közreadásra szánt irodalmi, művészeti, film- stb. művek előzetes vagy utólagos, politikai szempontból történő felülvizsgálata.

CESIS — Comitato Esecutivo per i Informazioni e di Sicurezza (ol.): Hírszerző és Biztonsági Szolgálatok Végrehajtó Bizottsága. Az 1977. október 24-i titkosszolgálati törvénnyel létrehozott olasz koordinációs csúcsszerv.

CIA — Central Intelligence Agency (ang.): az Amerikai Egyesült Államok központi, az egész világot behálózó hírszerző szerve. Elődje 1947-ig az OSS volt. Első vezetője Allen Dulles, a hidegháborút szorgalmazó külügyminiszter testvére volt. — Lásd: OSS — Office of Strategic Service.

CIC — Counter Intelligence Corps (ang.): az Amerikai Egyesült Államok totális elhárítást végző titkosszolgálati szerve.

CID — Criminal Investigation Department: az angol rendőrség bünyügyi szolgálata.

CIF: Országos Információs Központ. A chilei fasiszta rezsim titkosszolgálatának új elnevezése 1977 júliusától. Korábban: DINA — Dirección de Inteligencia Nacional Anticomunista.

cím- és fotónyilvántartás: helyi operatív nyilvántartás a hírszerző- gyanús címekről. — Az egyoldalú levelezések címzettjeit szükséges itt ellenőrizni.

cingulus (egyh. lat.): a katolikus papok deréköve, amelynek színe az egyházi méltóságot jelöli; például lila akanonoké.

cionizmus (egyh. héb.): zsidó nacionalista mozgalom, amely a „zsidókérdés” megoldását a zsidóknak Izraelben való tömörítésében, illetve Izrael állam expazíós politikájában látja. Szocializmus- és haladásellenes mozgalom, illetve ideológia.

cisztercita (egyh. lat.): francia eredetű katolikus szerzetesrend vagy annak tagja.

Collegium Hungaricum (lat.): kormányközi megállapodás alapján létrehozott intézet (például: Bécsben, Párizsban, Rómában) a magyar nyelv és kultúra terjesztésére.

comint (ang.): kommunikációs hírszerzés. A szocialista világrendszer és az el nem kötelezett országok rádió- és televízió adásainak lehallgatása, rögzítése és értékelése. Lásd: NSA — National Security Agency.

COMISCO — Committee of International Socialist Conferences: az európai szociáldemokrata pártok nemzetközi tanácskozó szerve. A magyar emigráció is felhasználja ezt a fórumot a Magyar Népköztársaság elleni támadásra.

Committee of Foreign Intelligence (ang.): Hírszerző Tanács. A Nemzetbiztonsági Tanács alárendelt szerve, egyben az USA hírszerző közösségének közvetlen irányítója. Határozatai kötelezőek valamennyi amerikai hírszerző szervre.

confidential (ang.): bizalmas. Titkossági fokozat a NATO-anyagokon. — Lásd: top. secret, secret, restricted.

Confindustria (ol.): az olasz gyár- iparosok szövetsége, a nagytőke egyik legjellegzetesebb érdekképviseleti szerve. Érdekeit tükrözi az olasz hírszerzés gazdasági hírigénye.

Consistorium (egyh. lat.): bíbornokok tanácsa a pápa elnökletével. Egyháztanács.

corpus delicti (jog. lat.): bűnjel, tárgyi bizonyíték, amely jogi erejűvé tehető

corpus juris (lat.): törvénytár, jogszabályok gyűjteménye.

CORU — Coordinación de Organizaciones Revolucionarias Unidas (sp.):

az emigrációban — elsősorban az USA-ban — élő kubaiak ellenforradalmi szervezete.

cölibátus (egyh. lat.): a római katolikus papok kötelező nőtlenisége. Az erkölcsi kisiklások kompromittáló adatokat képezhetnek.

Cristliche Ostmission (ném.): NSZK- beli -egyházi kutató-tájékoztató szerv. Több százezer vallásos körlevelet küldött be hazánkba.

CRS — Campagnia Republicaine de Securite (Fr.): Köztársasági Biztonsági Testület. A francia rendőrség egyik szolgálata.

csapatfelderítés: egy katonai egység működési körzetében folyó adatgyűjtés az ellenség helyzetéről és a várható harc terepviszonyairól.

csapda: csel fogás, amellyel valakit lépre csalnak. — Olyan helyzet megteremtése, amely az ellenséges személyleplezésére, vagy a bűncselekmény felderítésére irányul. — Operatív módszer a konspirált ellenséges tevékenység bizonyítására vagy a tettenérés elérésére. A bizalmas nyomozás alatt álló személynek kombinációval olyan lehetőséget kínálunk fel, amely terveinek megfelel.

csendes ellenforradalom: az imperialista stratégia rugalmasabb, nem gyors, látványos restaurációt célul kitűző változata (például 1968-ban Csehszlovákiában).

csere: a szocialista országok állambiztonsági szerveinek felelősségvállalása árulás, baleset stb. folytán az ellenség kezébe került (jutott) hivatásos és titkos munkatársaiért. A jogerősen elítélt kémek, politikai bűnözők kiadásával valósul meg diplomáciai úton.

D

DAAD—Deutscher Akademischer Austauschdienst (ném.): Német Akadémia Csereszolgálat. Külföldi- így magyar—egyetemisták vendéglátását, cseréjét látja el. Lehetőségeit felhasználja az ellenséges hírszerzés.

daktiloszkópia (gör.): a személyazonosításnak az ujjnyomatokon alapuló módszere.— Alapja: minden embernek egyediek a bőr fodorraizai; az élet folyamán a bőr fodorraizok nem változnak; a bőr fodorraizok képletbe foglalhatók, és róluk rendszerezett nyilvántartás vezethető.—Arra alkalmas eszközökkel az ujjnyomat konspiráltan is megszerezhető.

deep cover (ang.): mély fedés. CIA terminológia azoknak a kémügynököknek a megjelölésére, akiknek konspirációs okokból minimális kapcsolatuk van a CIA helyi rezidentúrájával.

de facto (lat.): valójában, valóban, ténylegesen, tetteleg.—Ténylegesen tudomásul vesz, ha jogilag nem ismer is.

Defense Intelligence School (ang.): az Amerikai Egyesült Államok hadügyminisztériumának hírszerző iskolája.

defenzív (lat.): védelmi, védekező.—A „D” osztály a horthysta VKF 2-nél a kémelhárító osztály volt, amely a kommunisták üldözésével vált hírhedtté; innen ered a „D” tiszt.- Defenzíva: védelem, védekezés, védekező ellenállás.

defetista (fr.): háborúban, politikai harcban csüggeteg volta miatt bomlasztó hatású személy, eszme, intézkedés, magatartás stb.

de jure (lat.): jogilag, jog szerint, igazság szerint.—A nemzetközi jogi elismerés együtt jár a diplomáciai kapcsolatok felvételével.

deklasztált (fr. lat.): olyan személy, aki eredeti társadalmi osztályából hátrányosabb körülmények közé került. — A volt uralkodó osztályok jellegzetes képviselői, akik aktív ellenséges beállítottságuknál fogva az antidemokratikus elemek nyilvántartásába kerülnek.

dekonspiráció (lat.): árulás, fecsegés vagy egyéb titoksértő magatartás következtében operatív értékű adatlepleződése az ellenség előtt. Emiatt az adott területen lépéshátrányba kerülünk;—dekonspirál

dekonspirálódás (lat.): lelepleződés az ellenség vagy arra illetéktelen személy előtt. — Nemcsak a titkokra vonatkozó adat lelepleződését jelenti, hanem az arra utaló körülmény, tény stb. nyilvánosságra kerülését is. — Oka lehet: a konspirációs szabályok megsértése, a gondatlanság, a szakszerűtlenség, az ésszerűtlen kockázat vállalása.

deliktum (lat.): bűncselekmény; —delikvens— büntettes.

Délkelet-Európa Intézet: az NSZK egyik jelentős Kelet-kutató intézete. Délkelet-európai Társaság: az NSZK egyik jelentős fellazítási szervezete.

demagóg (gör.): hazug ígéretekkel, a tények elferdítésével, hízélgéssel, fondorlattal népszerűsége, eredményre törő ember. Az előbbire jellemző viselkedés, beszéd, magatartás.

demarche (dipl. fr.): erőteljes figyelmeztető tiltakozás az államközi kapcsolatokban. A lelepleződött titkosszolgálati tevékenység is kiválthatja.

demaszkiroz (fr. ném.): leleplez valakit, lerántja valakiről vagy valamiről az álarcot. Az ellenséges ügynök leleplezése és ügyének nyilvánosságra hozatala. — Lásd: leleplezés.

dementi (fr.): valótlan hír, állítás, közlemény, rémhír stb. hivatalos helyről elhangzott cáfolata, visszavonása, meghazudtolása.

demilitarizál (kat. lat.): a fegyveres erőket kivonja, a katonai jellegű berendezéseket megszünteti; lefegyverez, leszerel; — demilitarizált zóna: olyan övezet, amelyben tilos katonai jellegű építményeket, intézményeket és erődítményeket létrehozni (létesíteni), csapatokat tartani.

demobilizál (kat. lat.): lefegyverez leszerel, védtelenné tesz.

Demokrata Néppárt: jobboldali burzsoá párt volt a fordulat évéig (1948).

denaturalizál (jog. lat.): állampolgári kötelekből elbocsát, állampolgárságától megfoszt. Az Elnöki Tanácshatásköre.

denunciál (lat.): beárul, besúg, feljelent. Erkölcsileg negatív értelmet nyert. — A burzsoá államok rendőrségének spicli rendszerére jellemző. Rokontulajdonsága az intrika.

desiffréz (fr. ném.): titkos vagy rejtjelezett írást megfejt, megold. A feladat rejtjelkulccsal (kód) vagy logikai módszerrel oldható meg.

deszant (fr. kat.): légi vagy vízi úton szállított, különleges feladat végrehajtására szervezett rohamcsapat.

detektív (ang.): rendőrnnyomozó. Magándetektív; a burzsoá államokban tömegével működnek magánnyomozó irodák, amelyek bármilyen megbízást elvállalnak. Tevékenységükben szorososan együttműködnek a rendőrséggel és a titkosszolgálati szervekkel.

Deutsche Welle (ném.): a Német Szövetségi Köztársaság imperialista köreinek szócsöveként 33 nyelven sugároz híreket, műsort stb.-t. Lásd: Deutschlandfunk.

Deutschlandfunk (ném.): NSZK-beli felforgató rádióközpont. 1977. január 1-től átvette a Deutsche Welle-től a magyar, a bolgár és a lengyel adásokat, amelyeket naponta hat órán át sugároz.

Deuxième Bureau (fr.): Második Iroda, a francia katonai hírszerzés központi szerve, amelynek mindhárom fegyvernemnél külön szolgálata van. Elhárítási feladatokat is ellát.

deviza (fr. ker.): nemzetközi fizetési eszköz. Váltó, csekk, fizetési megbízás, amelyet külföldön idegenvalutában kell megfizetni. Döntően ennek az igénybevételével dotálják az ellenséges hírszerző szervek ügynökségüket. Lásd: dotálás.

dezertőr (fr.): katonaszökevény, áruló. Csapatot, zászlót elhagyó. Az ellenséghez átpártolt. —Pol.:felelősségteljes megbízást nem vállaló, előle megfutamodó személy.

dezinformáció (lat.): megtévesztő, félrevezető információ (adat, tény, eszköz, támpont, rajz stb.) a politikai, a gazdasági, a társadalmi, a kulturális életről, a tudományos-technikai munkáról, a katonai kérdésekről, saját operatív helyzetünkről, céljainkról. — Az ellenséget megtéveszti, és hatása (vagy több dezinformáció) dezorientálhatja. Téves irányban köti le az ellenség figyelmét, erőit, eszközeit, és időszakos védelmet nyújt a valóságos titkoknak.—Követelményei: állja ki az ellenség ellenőrzését; legyen hitele és aktualitása; megszerzésének módja legyen legalizálható; feleljen meg az ellenség hírigényének, és jusson a célba; — dezinformál, dezinformatív.

dezinformáció fajtái: írásos adathordozó (például: jelentés, levél, közlemény, rajz stb.); szóbeli közlés (például: beszéd, rádió- vagy televízióadás stb.); bemutató demonstratív jellegű (például: kiállítás, álcázott objektum, felvonulás, gyakorlat stb.).

dezinformációs akció: részben valós vagy valótlan adatok célba juttatása az ellenség megtévesztése, aknamunkájának akadályozása, felszámolása céljából.

dezorientáció (lat.): tájékozatlanság, a szükséges tájékozottság nagyfokú hiánya. A hatásos dezinformációk célba juttatásával az ellenség időszakos orientációs zavara idézhető elő; Dezorientálás.

DGER — Direction Generale des Etudes et Recherches (fr.):

1946-ig a francia hírszerzés központi szerve volt. — Lásd: SDECE. — Service de Documentation Exterieur et de Contreaespionnage.

DIA — Defence Intelligence Agency: Védelmi Hírszerző [Ügynökség. az](#) Amerikai Egyesült Államok hadügyminisztériumának hírszerző csoportfőnöksége. — Feladata: a haderőnemi — szárazföldi, légi és tengerészeti — hírszerző szervek irányítása. — Lásd: National Security Council.

diffamáció (lat.): hitelrontás, rágalmazás. valakinek a becsületébe gázoló hírek terjesztése; — diffamál, diffamáló.

DINA — Direccion de Inteligencia Nacional Anticomunista: a chilei fasiszta rendszer politikai rendőrsége. 1977-ben átszervezték — Lásd: CIF Országos Információs Központ

diplomáciai fedésű hírszerzés: az államok közötti kapcsolatokból adódó hírszerzési lehetőség, amelyet a küldő állam missziója a fogadó állam ellen a legális és az illegális eszközök komplex igénybevételével folytat. A hírszerző tevékenységre a diplomáciai fedés (fedő foglalkozás) ad lehetőséget.

diplomáciai mentességet élveznek: a Magyar Népköztársaság területén működő külképviseletek diplomáciai személyzetének tagjai és ezek közvetlen családtagjai; a Magyar Népköztársaság területén átutazó külföldi diplomaták és közvetlen családtagjaik; a KGST-tagállamok képviselői és tisztségviselői; a diplomáciai misszió helyiségei, futáranyaga, a diplomata lakása és gépkocsija.

diplomáciai ügyintézés: „A fogadó állammal intézendő minden hivatalos ügyletet, amellyel a küldő állam aképviseletet megbízta, a fogadó állam külügyminisztériumával, vagy a közös megállapodással kijelölt másminisztériummal, vagy annak útján kell intézni.” (1961. április 18-i bécsi szerződés 41. cikk (2) bek.)

diplomata (gör.): külügyi szolgálatba beosztott, külképviseleti hatóságnál működő, érdemi ügyintézését végző tisztviselő, aki a nemzetközi jog alapján bizonyos kiváltságokat élvez. — Rangok: nagykövet, követ, ügyvivő, tanácsos, titkár, attasé.

diplomataigazolvány: a hazánkban működő diplomáciai képviseletek beosztottait a Külügyminisztérium Protokoll Osztálya különleges személyi igazolvánnyal lát el.

Fajtái: fehér színű (a diplomaták és családtagjaik részére); zöld színű (a külképviseleti alkalmazottak és családtagjaik részére)

Discoverer (ang.): a kozmikus hírszerzés eszközeként alkalmazott műhold. A mesterséges égitesteknek ezt a fajtáját (a fényképezés, az elektronikus műszerkar stb. révén) a CIA fejlesztette ki.

DISIP: Venezuela titkosszolgálatának elnevezése.

diszkréció (lat). : tapintat, a bizalommal való élés. Erkölcsi tulajdonság, amellyel valaki a környezetének erkölcsi (etikai) viszonyait kezeli. Bizonyos foglalkozáshoz (például a szállodai személyzethez stb.) kötött titoktartás. (Nem állam- és szolgálati titokról van szó.)

diszkreditál (fr.): valakinek a hitelét rontja, a bizalmat aláássa, valakit vagy valamit lejárat. A bomlasztás egyik módszere.

diszkrimináció (lat.): hátrányos megkülönböztetés; valakinek a jogait csorbítja; diszkriminál.

diszlokáció (lat.): elhelyezés, elszállásolás. — A fegyveres erők hadrendi elhelyezkedése földrajzilag. — Atitkosszolgálati szervek fedőszerveinek, alképviseleteinek egy vagy több ország területén való elhelyezkedése. — A hírigények állandó jellegű kérdéseire tartozik.

disszidens: a közösségből kilépő, a többséggel szembehelyezkedő személy. Valamilyen politikai pártból a véleménykülönbség miatt kilép. — Politikai értelemben — hazájából engedély nélkül távozik, attól távolmarad. — Főbb hullámai Magyarország viszonylatában: a) 1914 előtt — az agrárproletárok a nyomor miatt; b) 1919. aug. 1. után — a haladó erők a fehérterror elől; c) 1929-1933 között és után — a nincstelenek a gazdasági világválság miatt; d) 1939-1941 között és után — a haladó erők, a faji üldözöttek az üldözés miatt; e) 1944-1945-ben — a fasiszták, a népellenes személyek hazánk felszabadulásával összefüggésben; f) 1956 végén és 1957 elején — az ellenforradalomban részt vett és egyéb személyek az ellenforradalmi cselekmények következtében. — Legtöbb szervezetük jobboldali irányítás alatt áll, és néhányat a titkosszolgálatok is felhasználnak céljaikra; — disszidál, disszidentúra.

diverzió (lat.): alattomos felforgatás, romboló és gyűjtogató aknamunka. — Átvitt értelemben: eltérés. — Egyrészt: konspiráltan szervezett, előkészített, ellenforradalmi célzatú rongálás (rombolás): közmű, termelő-, közforgalmú vagy hírközlő üzem vagy berendezés, középület vagy építmény, termék- vagy termény készlet, hadianyag avagy rendeltetésénél fogva hasonlóan fontos más vagyontárgy ellen. — Másrészt: merénylet államhatalmi szerv tagja, állami szervnél vagy társadalmi szervezetnél irányító szerepet betöltő személy ellen a szocializmus érdekében kifejtett tevékenysége miatt. — Ideológiai diverzió: az imperialista aknamunka egyik formája, a fellazítás eszköze a kommunistaellenesség szolgálatában. — A titkosszolgálatok rendkívüli viszonyok esetére diverzáns (deszant) csoportokat készítenek fel.

diverziós felderítő alakulatok DFA: az Amerikai Egyesült Államok, Anglia, a Német Szövetségi Köztársaság, Olaszország, Ausztria és Törökország hadseregeinek keretében létrehozott reguláris, speciálisan kiképzett egységek a Varsói Szerződés tagállamai területén végrehajtandó diverziós feladatokra.

dogma (gör.): bizonyítás nélküli és minden hívő számára kötelező hittétel. — Minden kritika nélkül elfogadott tétel, megmerevedett tan; — dogmatikus, dogmatizmus.

doktrína (lat.): elv, rendszer, alapelv, tudományos elmélet. Irányelvek az államközi kapcsolatokban.

dokumentáció (lat.): bizonyító anyag, adatgyűjtemény (például: írás, fénykép, ujjnyomat, tárgyi eszközök stb.) — Adatszolgáltatás: tájékoztatás vagy ezzel foglalkozó szerv, intézmény. — Operatív és jogi erejű bizonyíték; — dokumentál, dokumentum.

dollárövezet: azoknak a nyugati államoknak a csoportja, amelyek saját valutájuk értékét az Amerikai Egyesült Államok dollárértékéhez kapcsolják.

Domestic Operations Division (ang.): a CIA-nak a belföldi elhárítással foglalkozó szerve. — Lásd: CIA — Central Intelligence Agency.

dominikánus (egyh.): Szt. Domonkos alapította katolikus szerzetesrend vagy annak tagja.

Doppelgänger (ném): valakinek a hasonmása. Alkalmazása az operatív munkában az ellenség megtévesztését szolgálja. A szerepet játszó személy az ügyet csak olyan mértékben ismeri, amilyen mértékben az feladatához szükséges. Feltétele: alaposan ismerni kell az eredeti személy külsejét, öltözködését, mozgását, viselkedését, beszédmodorát, személyi adatait stb.-t. — A szerep- játszásra kijelölt személynél elegendő: a hasonlatosság, a megbízhatóság és az alkalmasság.

dosszié (fr.): iratgyűjtő, irattartó, mappa. — Valakire vagy valamire vonatkozó anyagok gyűjteménye.

dotálás (lat.): díjazás, javadalmazás, illetmény. — Anyagi vagy személyes előnnyel járó ellenszolgáltatás a titkosszolgálat megbízásából végzett szervezetszerű vagy alkalmi munkáért. A dotálást legalizálják. Leggyakoribb formái: készpénzjuttatás, bankbetét, gépkocsi fiktív ajándékozása, ösztöndíj, rokonnak egzisztencia biztosítása stb.; — dotáció, dotál.

Downing Street (ang.): az angol miniszterelnökség elnevezése a londoni utcáról, ahol az épület áll.

doyen (fr.): valamelyik országban működő diplomáciai testület rangidős tagja, vagy aki a legrégebben foglalta el az állomáshelyét, és aki e méltóságánál fogva a különféle alkalmakkor eljár.

DP Displaced Person (ang.): a nyugat-európai országokban élő ún. „hontalan személy, aki általában a szocialista országokból származik. Ha volt hazájába hontalan úti okmánnyal beutazik, számolhat a menedékjog elvesztésével.

DPA — Deutsche Presse Agentur (ném):: a Német Szövetségi Köztársaság távirati irodája.

drákói (gör.): rendkívüli szigorú, könyörtelenül erélyes intézkedés. (Azi.e. VII. sz.-ban élt Drakon, athéni törvényhozó nevéből.)

Drávántúli Légió: magyar fasiszta különítmény volt a II. világháború alatt.

drog (hallucinogén): a kábítószeres vagy az ezeket pótló gyógy- és vegyszerek gyűjtő elnevezése.—Fajtái:klasszikus kábítószeres (például: ópium, marihuana stb.); a pszichére ható készítmények (például: nyugtatók, altatók stb.); egyéb gyógyszerek (például: párkán stb.); a központi idegrend szerre ható anyagok (például: ragasztóanyagok, vegyipari termékek stb.).

DST — Direction la Surveillance Territoire (fr.):: a Sûreté Natio nal része. Elhárító Igazgatóság, a franciaelhárítás központi szerve — de csak az államhatárokon belül.

DTEI — Diplomáciai Testületet Ellátó Igazgatóság: a Magyar Nép köztársaság Külügyminisztériumának szerve a külföldi missziók személyzeti, szolgáltatási, személyi ügyeinek intézésére. Magánszemélyközvetlenül nem intézhet ilyen ügyet a külképvisellel vagy annak beosztottjával — csak az igazgatóságonkeresztül.

Duna-Bizottság: a Duna-menti államok nemzetközi szerve a hajózás kérdéseinek rendezésére, egységesítésére. Székhelye: Budapest. — Tagjai: Csehszlovákia, Magyarország, Románia és a Szovjetunió. — A Német Szövetségi Köztársaság megfigyelővel képviselteti magát. — A szervezet lehetőségei alkalmasak az ellenséges hírigény kielégítésére; például: vízi átkelés, a hidak teherbírása stb.

Dzerzsinszkij — Feliksz Edmundovics: 1877. szept. 11. — 1926. júl. 20. Bolsevik forradalmár. 1917. nov. 21-én az ellenforradalom elleni harc különbizottságának (VCSK) vezetője lett. Haláláig szervezte és vezette a szovjet állam védelmét. Nevét viselte a BM állambiztonsági tiszti iskolája 1948-57 között.

E,É

éberség: az ellenséges tevékenység, káros jelenség vagy mulasztás elhárítására, megszüntetésére irányuló aktívkeszenlét.

ECM — Electronic Countermeasures (ang.):: elektronikai ellentevékenység, amelynek célja: megghiúsítani vagy csökkenteni az ellenség elektromágneses energiát kisugárzó eszközei alkalmazásának hatékonyságát;felhasználni mint adatforrást az ellenség elektronikus eszközeit. — Forrás: az Amerikai Egyesült Államok légi hadereje AFM-100-39. jelű szabályzata.

EFTA — European Free Trade Association: a „hetek" szabadkereskedelmi társulása. — Tagjai: Anglia, Ausztria, Dánia, Norvégia, Portugália, Svájc és Svédország.

egzisztencia (lat.): létezés, lét, élet- lehetőség, elhelyezkedés. — Külföldön feltétele lehet: az anyagi helyzet, a megszerzett diploma, az állampolgárság, a munkavállalási engedély, a keresett szakképzettség stb.; — egzisztál.

egyéni (speciális) megelőzés módszerei: nevelő —meggyőző figyelmeztetés, kényszerítés, becsületbírósi eljárás, társadalmi bírósi eljárás, fegyelmi eljárás, munkahelyről, beosztásból kiszorítás, nyilvánosság előtti ráhatás. — Lásd: megelőzés.

egyérintéses találkozó: anyagátadás szóbeli kapcsolatfelvétel nélkül. A személyes megjelenés kölcsönös ellenőrzése után történik az anyag leadása, illetve felvétele; nyitott ablakú gépkocsiba menet közben, nyilvános hely mellékhelyiségében stb. — Lásd: anyagátadási találkozó.

Egyetemi zászlóalj: fasiszta ifjúsági szervezet volt a II. világháború idején.

Egyházak Világtanácsa — World Council of Churches (WCC):

1948-ban alakult világszervezet a protestáns egyházi szervezetek összefogására. Székhelye: Genf.

Egyházi Közügyek Tanácsa: Vatikán külügyminisztériuma.

egyházközség: a római katolikus egyház legkisebb önálló szervezeti—területi egysége. Élén a plébános áll.

Egyházközségi Munkásszakosztályok — MSZO: a katolikus egyház ifjómunkás—szervezete volt a felszabadulás előtt.

egyházmegye: egy püspökség alárendeltségében levő, több esperesi kerületet magában foglaló szervezeti— területi egység. Élén a püspök (megyéspüspök) áll. Hazánkban 11 egyházmegye működik: Eger, Esztergom, Győr, Kalocsa, Nyíregyháza, Pécs, Szeged, Székesfehérvár, Szombathely, Vác és Veszprém székhellyel.

egyoldalú levelezés: csak a címzett kap levelet, a feladónak nem megy válasz. Egyéb körülmények fennforgása esetén a fedő cím gyanúra adhat alapot.

egyoldalú rádió — összeköttetést tartó ügynök: meghatározott hívójel, adásterv alapján és hullámhosszon a hírszerző központ által sugárzott adást — a kereskedelmi forgalomban is kapható — műsorvevővel veszi. Az adás megfejtéséhez rejtjeleszköz szükséges. — Lásd: rádióügynök.

egységes gépi prioráló rendszer : üzemszerűen rendszerezett és az adatátviteli hálózaton nyugvó, rejtjelezett adatszolgáltatás.

egyszeri ügynök: ügynöki kategória az Amerikai Egyesült Államok katonai hírszerzésénél. Egy konkrét feladat végrehajtására szervezik be.

együtműködés: az a tény, hogy valaki (itt) együtműködik (itt) valamiben. — Az állambiztonsági szervek vonatkozásában: a hálózat tagjának vagy a hálózaton kívüli kapcsolat tevékenységének összhangja, értelmi és érzelmi azonosulása az állambiztonsági feladatokkal. — Az ellenség oldaláról: az elkövető az érintkezésbe bocsátkozáson és a megállapodáson túl már egyeztetetten tevékenykedik, együtt cselekszik a Magyar Népköztársaság hátrányára külföldi kormánnyal, szervezettel vagy ezek megbízottjával. — Lásd: szövetségre lépés.

együtműködési alap: a szervezetszerű titkos együtműködés folyamatában kialakuló munkakapcsolat tartalmi meghatározója. Tartalmát a beszerzés során felhasznált fő - és segédalapok képezik. Ez a munka sikeressége és a nevelés eredményeként szélesedik, gazdagodik — mint például: kipróbáltság, elkötelezettség, az ellenség gyűlölete, tisztelet és hála, elismerések stb.

együtműködési nyilatkozat: elkészítése a beszerzés fontos része, érdemi írásba foglalása. — Tartalmazza: a beszerzés fő alapját, a vállalt kötelezettségeket, a törvényes szankciókat, a hálózati személy jogait, kötelezettségeit stb.-t. Elkészítésétől csak külön engedéllyel lehet eltekinteni. — Elnevezése célszerűen különböző lehet; például megállapodás.

együtműködés megtagadása: a hálózati személy az együtműködés vállalása után az eredeti elhatározását revideálja. Ilyenkor a további együtműködésre kényszeríteni törvénytelen; helyette szabályszerű kizárási eljárást kell lefolytatni. Terhelő adatok esetén kezdeményezni kell a büntető eljárás megindítását. Az okokat minden esetben alaposan ki kell vizsgálni.

EKSZ — Etelközi Szövetség: 1919- 1944 között mint titkos szervezet működött. Hét tagból álló Vezéri Tanács irányította — élén Horthy Miklóssal. Keretei között működött a Kettőskereszt Vér- szövetség nevű titkos szervezet. Fedőszerve volt: az Ébredő Magyarok Egyesülete (ÉME) és a Magyar Országos Véderő Egyesület(MOVE).

„elaltatás”: a hosszabb ideig tartó, nyílt — demonstratív — operatív figyelésről való áttérés a konspirált operatív figyelésre. Ezáltal az ellenséges tevékenységet kifejtő személy úgy véli, hogy figyelése megszűnt, és ez tompítja éberségét, fokozza magabiztosságát.

Elektron: technikai felderítő eszköz elnevezése, amelyet az amerikai hírszerző szervek a rádiótechnikai felszereléssel rendelkező objektumok közelében igyekeznek rejtve elhelyezni (konténerbe elhelyezve). Az eszköz a kisugárzásokat összegyűjti és továbbítja a mesterséges holdra (kémhold) vagy a repülőgépre.

elektronikus felderítés: elsősorban a politikai és a katonai hírigények kielégítését szolgáló adatgyűjtés az ellenségről — a korszerű elektronikus berendezések alkalmazásával.

elemzés: az állambiztonsági szempontból fontos információ(k) logikai absztrakció útján elemeire való felbontásának meghatározó okok felkutatása érdekében. Az elemek önmagukban és összefüggéseikben történő vizsgálata abból a célból, hogy feltáruljanak az ellenséges tevékenység, a káros tendencia kialakulásában szerepet játszó lényeges tényezők.—Elegendő mennyiségű és ellenőrzött információ (információkon) kell alapulnia.

elemző-értékelő munka: a gondolkodási műveletek összessége, amely a rendelkezésre álló adatok, információk és jelenségek alapján összefüggéseiben, kölcsönhatásaiban vizsgálja az ellenséges tevékenységet, és von lekövetkeztetéseket.

élet kéme (kínai): „Akit az ellenséghez küldenek, és onnan hírekkel tér vissza.” (Vö. 3.)

életrajzi adatok: a személy iskolai tanulmányainak helye, ideje, iskolai végzettsége; szakképzettsége(megszerzésének helye, ideje); munkahelye(i); beosztása(i); a katonai viszonyal összefüggő adatai; az ellene esetleg folytatott bírói eljárás(ok) adatai; családi állapota, körülményei, vagyoni helyzete; esetleges külföldi útja(i) (hol, mikor, miért); bel- és külföldön élő rokoni, baráti kapcsolatai (ezek: hol, mikor, milyen körülmények között jöttek létre); a velük való kapcsolattartás módja.

életrajzi hírszerzés: USA hírszerző terminológia. Információgyűjtés — a titkos és nyílt anyagok alapján — a szocialista országok pártállami és társadalmi funkcionáriusairól.

élettevékenység: az embernek mint természeti és társadalmi lénynek az aktivitása hármas tagolású; konkrétan: az egyensúlyi állapot fenntartása a belső szervek és a külvilág között; a környezet tudatos, célirányos megváltoztatása a munkával; a belső átélés, az elméleti megismerés tevékenysége. — Ezek egységes rendszert alkotnak, tehát egyik sem önálló.

elhárítási elvek: az állambiztonsági szervek funkcionális tevékenységét az ügyrendekben meghatározott szervezési elvek írják elő, amelyek a következők: vonalas, területi és objektumi elv. — Fontossági sorrendjüket a mindenkori operatív helyzetnek megfelelően változtatják, és egymáshoz szervesen kapcsolódnak.

elhárítási irányok: az ellenséggel szembeni elhárítási tevékenység irányai, amelyek a következők: a külső és a belső ellenség elleni elhárítási irányok; az ellenséges tevékenység formái szerinti irányok (például: kémkedés, rombolás stb.); a védendő objektumok és vonalak szerinti irányok (például: népgazdaság, fegyveres erők, állam- és szolgálati titkok stb.).

elhárítási kategória: a tényleges vagy potenciális ellenséges személyek körét magában foglaló réteg. Aktivitása külső- és belpolitikai, valamint az operatív helyzet befolyásolja (például: volt politikai elítéltek, voltszerzetesek stb.).

elhárítási tevékenység fajtái: az állambiztonsági operatív munka céljainak megfelelően tevékenységi fajtákra osztható; ezek: a felderítés (adatszerzés az ellenségről); a megelőzés (a már megszerzett adatok alapján); a megszakítás (a várható kár csökkentése). — Mindhárom fajtának azonos és eltérő operatív módszerei vannak.

eligazítás: a hálózat tagjának operatív feladatait meghatározó szóbeli eligazítás. — Tartalmazza: a végrehajtandó feladatot, a végrehajtás módját, a szükséges legendát, a rendelkezésre bocsátott eszközök alkalmazásával (felhasználásával) kapcsolatos kiképzést, a magatartási vonalat, a különböző helyzetekben követendő eljárást, az ún. „nyitott kérdések” megvitatását és a megértési szint ellenőrzését. Indokolt esetben írásos megbízással kiegészíthető, amelyet a hálózati személy aláírásával igazol; például: dezinformációs anyag.

Elint (ang.): elektronikus hírszerzési rendszer. Feladata minden elektronikus jel lehallgatása, rögzítése éselemzése. Lásd: NSA — National Security Agency.

elkötelezettség: a hálózat tagjának — elsősorban a titkos munkatársnak — az állambiztonsági szervekhez kötődő olyan viszonya, amely a feltétlen hűséget, az odaadást, az áldozatvállalást tartalmazza. A hálózati operatív munka sikerei, konkrét eredményei fokozzák az elkötelezettséget.

ellenállomás (rád.): a hírszerző központok rádióadóival kapcsolatot tartó rádiósügnyök adókészüléke. — A központi rádióadó által sugárzott kémutasítások fajtái: a rádiósügnyöknek szóló rejtjelezett adás (az ellenállomásnak szól); egyoldalú, csak vételi; a kapcsolatot tartó sügnyöknek szóló utasítás, vagy például a hírszerzés vételének nyugtázása; a dezinformatív adás („vatta”). — lásd: rádiósügnyök.

ellenfigyelés: az operatív figyelés felderítését szolgáló ellenintézkedés. Hírszerző tiszt, sügnyök vagy árulóhálózati személy ellenőrzését szolgálja, hogy milyen mértékben áll az elhárítás látókörében. Alkalmazásával megállapítható az operatív figyelést végzők: személyleírása, munkamódszerei, járműparkja (típusa, forgalmi rendszáma).

ellenforradalmi különítmények: a Magyar Tanácsköztársaság megdöntése (1919. aug. 1.) után hírhedt szerepet játszó, fehérterrorista szabadcsapatok (például: Héjjas, Ostenburg, Prónay stb.).

ellenőrzés: az állambiztonsági munkában a törvényesség megtartása, a konspiráció védelme érdekében a harcrajtos módszerei miatt — tehát nem bizalmatlansági alapon — minden adatot, tényt, körülményt folyamatosan ellenőrizni kell, hogy a változásokat a kellő időben fel lehessen ismerni. — Ellenőrizni kell: a hálózatot, az egyéb titkos nyomozati (operatív) eszközök útján megszerzett minden információt, az operatív helyzet minden lényeges elemét.

Ellenőrző adás (rád.): a pihentetett rádiósügnyök időszakos ellenőrzését szolgáló rádióadás. — Célja: az sügnyök személyének és a rendelkezésére bocsátott készülék műszaki állapotának ellenőrzése. Az adás ritka időközökben, meghatározott időpontokban és nagyon rövid ideig tart. — Lásd: adási idő.

Ellenőrző feladat: a hálózat tagja számára végrehajtásra kitzűzött olyan megbízás, amely az állambiztonsági munka szempontjából nem elsődleges jelentőségű, más forrásból már ismert; ugyanakkor a végrehajtás fokozott figyelmet, körültekintést, odaadást igényel. — Konkrét, újszerű feladatra történő igénybevétel előtt célszerű a hálózati személy alkalmasságát ellenőrző feladat végrehajtásával megállapítani; például: ismeretségekötés, operatív figyelés, „postaláda” -szervezés stb.

Ellenőrző találkozó: esetén a vezető (parancsnok) ellenőrzi az operatív tiszt személyes találkozásjának meghatározott mozzanatát (mozzanatait) a hálózat tagjával, miközben szükség szerint segítséget is nyújt. — Olyan találkozási forma, amelynek során nem jön létre személyes érintkezés az operatív tiszt és a hálózati személy között. Vizuális, illetve „néma” találkozó, amikor a megállapított helyen és időben a hálózat tagja megjelenik. Ennek egyik célja például azt megállapítani, hogy a hálózati személy nem áll-e az ellenségellenőrzése alatt.

ellenséges agitáció: egy vagy több, a szocialista eszmékkel szembeni felhívást tartalmazó elméletnek, nézetnek vagy jelszónak az emberek szélesebb körében történő terjesztése. — Lásd: ellenséges propaganda.

ellenséges behatolás: az ellenséges hírszerző szervek titkos akciója hivatásos hírszerző vagy ügynök beküldésére, hogy egy szocialista országban megbízását leplezve illegális tevékenységet fejtsen ki. — Formái: legális, illegális.

ellenséges magatartás: az a mód, ahogyan államunk, társadalmunk, ideológiánk és politikánk jelentőségével szemben az ellenség álláspontot foglal el. — Ennek megnyilvánulása: a tevékenység — tartós, rendszeres cselekvés; a mulasztás — kötelezettség megszegése, határidő elmulasztása stb.

ellenséges propaganda: a szocializmussal, annak eszméivel, társadalmi rendszerével szembeni ellenséges elméletnek, nézetnek, jelszavaknak az emberek korlátozottabb körében (legalább két személy előtt) való terjesztése. — Lásd: ellenséges agitáció.

Ellis Island (ang.földr): kis sziget a New York-i kikötőben, ahol az európai bevándorlókat ellenőrzik.

Előerősítő (rád.): a mikrofonnal együtt kerül konspirált beépítésre, hogy a mikrofon által felfogott hangot felerősítve juttassa a vezetékbe vagy az éterbe. — Fajtái: rádiócsöves, tranzistoros, integrált áramkörös.

előzetes ellenőrzés: a bűncselekményre utaló elsődleges információk, jelzések adatpontosító, -kiegészítő munkafolyamata. — Célja az információ valószínűsítése.

elrettentés: a tényleges vagy potenciális ellenséges személyre ijesztő, visszariasztó, megfélemlítő hatás (vagy példa) gyakorlása, hogy a tervezett, szándékolt ellenséges tevékenység előkészületi cselekményeitől álljon el.

Első eligazítás: a szervezési munkafolyamat záró szakasza. Sűrítve ekkor kell megadni a hálózati személynek a hálózati munka legfontosabb alapismereteit. — Ezek: a konspiráció alapvető szabályai; a kapcsolattartás módja; a jelentésírás módja; esetleg az első ellenőrző feladat és annak végrehajtási módja. — Ezeket csak emlékezetbe véséssel szabad rögzíteni; ezért minél kevesebb, csak a feltétlenül szükséges ismereteket tanácsos ekkor közölni.

Első feladat: az első eligazítás egyik aktusa, amikor az első operatív feladatot és annak végrehajtási módját meghatározzuk a hálózati személy számára. Gyors módszerrel végrehajtott, illetve bonyolult szervezésnél nem célszerű azonnal konkrét feladatot adni, mert az újonnan szervezett személy(nek): pszichésen túlterhelt; az első eligazítás már kimerítette a figyelmét; a feladat végrehajtása még egyéb operatív ismereteket feltételez. — Formális feladat, tehát nem jelentős például az önéletrajz-íratás — különösen akkor, ha a szervezési jelölt tanulmányozása alapos volt.

Első kéz: az első kézből szerzett információ olyan közvetlen forrásra utal, ahol az állambiztonsági értékű adatok (például: az ellenség tervei, káderállománya, hírigénye módszerei, összeköttetési rendszere stb.) hivatalból vagy legálisan állnak rendelkezésre. Az adatok így nem torzulnak el, amíg a szervekhez eljutnak, és így teljes összefüggésükben tárulnak fel. Ezért megengedhetetlen, hogy például operatív játszmába bocsátkozzék olyanszemély, aki fontos államtitkok birtokában van. — Lásd: autentikus.

Első találkozó: a szervezés során fellépő feszültségek átélése, értékelése a szervezés és az első eligazítás között zajlik le. Ebben az időszakban felléphet: a túlzott nyugtalanság, az enerváltság, a cselekvőképtelenség, az azonnali, lelepleződéstől való félelem, az önértékelési válság, a zavar az interperszonális kapcsolatok folytatásában, a megszokott kapcsolati formák redukciója. — A pszichés válság időszakában sűríteni kell a találkozókat, a fellépő problémákat fel kell tárni, és a megoldásukhoz segítséget kell nyújtani.

Első támadás: a bűncselekmény felderítésének döntő szakasza, titkos módszerekkel az ellenséges csoport, kör, szerv vagy szervezet személyi állománya körében a vezetőket, a hangadókat, az aktív és kezdeményező személyeket elhatároljuk a körjük csoportosulóktól. Ez még nem jelenti az ellenséges tevékenység megszüntetését. — Lásd: megszakítás.

Elűzöttek Szövetsége: NSZK-beli revansista szervezet. — Lásd: Landsmannschaft.

elvezetés (rád.): konspirált technikai eszköz, riasztóberendezés, biztonsági eszköz — amely elektromos üzemelésű— tápvezetékének biztonságos és rejtett elhelyezése. A vezeték meghibásodása az eszközt megbénítja; dekonspirálódása az eszköz elvesztését jelenti, és az úgy sikeres realizálását veszélyezteti. Így tárgyi bizonyíték kerülhet az ellenség kezébe a rendszeresített eszközzől.

Elysée-palota (fr.): a francia köztársasági elnök székhelye, palotája Párizsban.

embargó (sp.): kereskedelmi zárlat. Egyes árucikkek kiviteli tilalma meghatározott államba (államokba). Hajók ki- vagy befutási tilalma. Imperialista manőver a szocialista vagy az új nemzeti államok ellen — a nehézségek keltésére vagy fokozására. — Lásd: bojkott.

embercsempész-központok: a nyugatnémet, az osztrák és a nyugatberlini embercsempész-szervezetek gyakorlatilag az imperialista titkosszolgálatok segédszervei. Igyekeznek felderíteni a határőrizeti módszereket, ellenőrzési formalitásokat.

Emericana (lat.): a katolikus egyház vezetése alatt álló egyetemi, főiskolai diákszövetség volt hazánkban. 1922-ben alakult az értelmiségi ifjúság nacionalista, sovinszta nevelésére. Működésének utolsó éveiben angol befolyás alá került.

emigráció (lat.): főleg politikai okokból történő kivándorlás. Valamely országban élő emigránsok összessége; például hazánkban a görögök; emigrál, emigrálás, emigráns.

emigráns sajtótermékek: a magyar politikai emigráció Nyugaton a következő jelentősebb folyóiratokat jelenteti meg; szélső jobboldali lapok: Hídverők, Hídfő, Ut és Cél, Hadak Utja, Nyugati Magyarország, Szittyakürt; konzervatív-klerikális lapok: Uj Hungária, Magyarok Utja, Krónika, Nemzetőr, Uj Európa; katolikus lapok: Élet, Iránytű, Katolikus Szemle, Dél-amerikai Magyarország; a Szabad Európa adja ki: Magyarországi Hírek; az 1956-osok lapjai: Népszava, Szemle, Magyar Híradó, Irodalmi Ujság; magukat függetlennek valló lapok: Uj Látóhatár (München), Valóság (Párizs), Ahogy lehet (Párizs). Hírünk a világban (Washington), Világ(Brüsszel), Független Magyarország (Sydney), Fakutya (londoni vicclap).

emisszár (lat.): titkos politikai megbízott; küldetés politikai feladattal. Az ideológiai diverzió irányításában szerepet tölt be.

enciklika (gör.): pápai pásztorlevél, körlevél

enfant terrible (fr.): aki alkalmatlan helyen, időben vagy személynek kifecsegi a belső ügyeket, bizalmas dolgokat. (Annyi mint szörnyű gyerek.)

engagement (fr.): szerződés, elkötelezettség, ígéret, elígékezés, érdek, érdekelttség. A vállalt kötelezettségek összessége.

enkláv (fr. lat.): olyan államterület, amelyet minden oldalról ugyanaz az idegen állam vesz körül; a Vatikán, San Marino, a nyugat-berlini birtokok a Német Demokratikus Köztársaság területén stb

entrópia (informatika): az információelméletben a rendezetlenség. Olyan torzulás, amikor az információt adó mást mond, mint amit az információt felvevőért.

érdek: egy szükséglet kielégítésére irányuló törekvés. Az emberi cselekvés legmélyebb motivációs tényezője. — Egyéni érdek: magánérdek (mások rovására eléggül ki); individuális érdek (az egyén a partikuláris — itt: szűk körű— érdekeit nem a társadalom rovására eléggíti ki); egyéniségi érdek (a szubjektív felismerésben is szerepet kap a közösségi érdek). — Az érdek csatornarendszer, amelyben sokféle érdek hat, és ezek motiválják a döntést. — Lásd: beszerzési segédalap.

Erdélyi Világszövetség: jobboldali magyar emigránsszervezet a sovinszta, nacionalista propagandafolytatására.

érsek (egyh.): a római katolikus fő egyházmegye vezetője. Néhány kisebb egyházmegye felügyeletét is ellátja.

értékelés: az ellenségről megszerzett tényadatok és saját helyzetünk folyamatos, kritikus viszonyítása a logikaszabályai szerint. — Módszerei: analízis-szintézis; indukció; összehasonlítás és ellenőrzés.

érzéki csalódás: esetén a külső világ jelenségeit az észlelés hamisan tükrözi; például: optikai csalódás, illúzió(ítélethamisítás), hallucináció (ingerhatás nélküli élmény).

érzelmi kapcsolat: amerikai hírszerző terminológia annak az ún. erkölcsi kötelezettségnek a demonstrálására, amely szerint rendszeres havi pénzösszeget folyósítanak egyes kizárt ügynökeiknek, hogy tartsák titokban azokat az akciókat, amelyekben részt vettek.

ESOMAR — European Society for Opinion and Marketing Research:

Európai Piackutató Szövetség, amely 1948-ban alakult Lausanne-ban. Az európai szocialista országok 1960-ban léptek be.

esperes (lat.): a római katolikus egyház papja, aki plébániahivatalt vezet, és egyben több szomszédos plébániahivatal felügyeletét látja el. — Címzetes esperes: felügyeleti joga nincs.

esperesi kerület: a római katolikus egyház nagyobb szervezeti-területi egysége, amely több plébániát foglal magában.

Északi Tanács: a skandináv országok politikai konzultatív szerve. — Tagjai: Dánia, Finnország, Izland, Norvégia és Svédország.

eszkaláció (lat.): fokozatos, lépcsőzetes kiterjesztés; például helyi háború.

eszközöktől megfosztás: a megelőzés módszere. Az állambiztonsági szervek ellenintézkedésekkel megfosztják az ellenséget a tervezett bűncselekmény elkövetésének eszközeitől (például: alkalmatlanná tétel, a beszerzés lehetetlenné tétele stb.) —

Lásd: megelőzés.

Ésszerű kockázat: a meghatározott cselekvéssel járó, előre felmért mértékű veszély vagy veszteség lehetősége. Ezt a siker érdekében vállalni és a tervezésnél figyelembe kell venni. — Megengedett és célszerű, ha: elkerülhetetlen és célirányos; a már elért pozíciót nem veszélyezteti; ha a kudarc nem juttatja az ellenséges jelenséget jelentősen kedvezőbb helyzetbe; a vállalt kockázat eredménye arányban áll az esetleges kudarc okozta kárral. — Az esetleges kudarc hatását előre fel kell mérni, hogy intézkedni lehessen a káros hatáscsökkentésére.

Euratom: a NATO hadiipari terveinek megvalósítását szolgáló nyugat-európai szervezet a tagországokban folyó atomkutatások összehangolására.

Európa Civiltá (ol.): olasz neofasiszta szervezet.

Európa Házak: Szövetségét 1962-ben hozták létre Brüsszel központtal a Közös Piac Tanácsának határozatával. Tizenkét országban 34 Európa Ház működik. Ellenünk elsősorban a bécsi fejt ki ellenséges tevékenységet.

Európai Gazdasági Közösség: Közös Piac; az 1957. március 25-én aláírt egyezményvel létrehozott nemzetközi állammonopolista szervezet. Szoros szálak fűzik a NATO-hoz.

Európai Szabad Magyar Kongresszus: 1970 novemberében alakult, szűk tagsággal rendelkező, jobboldali emigráns szervezet. Székhelye: London.

Euröpäischer Hilfsfonds (ném.): bécsi székhelyű katolikus — vatikáni — segélyszerv. A magyar egyházat is támogatja.

evakuáció (lat.): a katonaság vagy a polgári lakosság és a gyárak, intézmények kitelepítése az ellenséges támadás vagy az elemi csapás által fenyegetett területről; — evakuál, evakuálás.

Evangélikus Európa Misszió: Svájcban működő egyházi szervezet, amely hazánk ellen ellenséges propagandát fejt ki.

executive action (ang.): végrehajtási akció. A CIA zsargonjában a meggyilkolás kifejezést helyettesíti, amikor terveikben külföldi államfők, politikusok meggyilkolási lehetőségét veszik tervbe.

exequatúr (lat.): működési engedély a konzul részére a fogadó államtól. — Lásd: agreement.

exkommunikáció (lat.): egyházi kiközösítés, pápai kiátkozás; — exkommunikál.

expatriál (lat.): hazáját önként vagy kényszerből véglegesen elhagyja; — expatriálás.

exploráció (lat.): kikémlelés, kutatás.

exploratív (lat.): felderítő, felfedező, kikémlelő jellegű. — Exploratív beszélgetés: kikérdezés, meghallgatás, beszámoltatás. — Lásd: „sötét” hírszerzés.

exploratores (lat.): az ókori Római Birodalom légióihoz szervezett katonai hírszerzők elnevezése. — Lásd: speculatores.

explorer (lat.): az Amerikai Egyesült Államok kémholdjainak egyik típusa; annyi mint felderítő.

exterritorialitás (lat.): a területen kívüliség fikciója; az államok a bécsi szerződés alapján diplomáciai képviselőiket kölcsönös mentességekben részesítik. — Exterritoriális fizetés: amit a diplomata külszolgálati dején kap. — Exterritorium: területenkívüliséget élvező ház, lakás. — A területenkívüliséget nem ismerjük el, csak a mentességet.

extradíció (lat.): kiadatás, kiszolgáltatás egy másik állam joghatóságának.

extremista (lat.): szélsőséges végleteket valló, ilyen politikai nézeteket képviselő személy, magatartás; — extremitás, extremizmus.

extrovertált típus: kifelé forduló viselkedésmód, amely a külső világban keresi és találja meg magatartásának normáit. — Lásd: introvertált típus.

F

fantazma (gör.): rémlátás, agyrém, beteges képzelőerő, látomás; — fantazmagória, fantom.

FAO — Food and Agricultural Organisation: az ENSZ Rómában működő élelmezési és mezőgazdasági világszervezete

farizeus (héb. lat.): képmutató, sunyi, álszent, szemforgató ember. (Az ókori zsidó szekta nevéből.)

Farnesina (ol.): az olasz külügyminisztérium közhasználatú elnevezése

fascio (ol.): a Mussolini-féle olasz fasiszta pártot alkotó sejtek, csoportok neve a latin fascies-ből (vesszőnyaláb a bárdal — a hatalom jelképe); — fasiszta, fasizmus.

fátyolozás: az operatív úton megszerzett adat, információ, dokumentum stb. érdemi felhasználását lehetővé tevő legalizálási eljárás. A forrást, a megszerzés és a továbbítás módját ennek során kell felismerhetetlenné tenni.

FBI — Federal Bureau of Investigation: az Amerikai Egyesült Államok szövetségi politikai rendőrségének neve. Vezetője 30 éven át Edgar Hoover volt.

FDP — Freidemokratische Partei: a Német Szövetségi Köztársaság harmadik legnagyobb pártja — Szabad Demokrata Párt, amely rendszerint a választásokon győzelmet elért párttal koalícióban vesz részt a kormányzásban.

fedett figyelőhely: az operatív feladat végrehajtására leplezett módon megszervezett helyiség; például: szoba, porta, iroda, raktár stb. Rendeltetése lehet: személy vagy objektum megfigyelése, jelzés adása, helyi rögzítés, műszaki feladat végrehajtása, berendezés elhelyezése stb. — Jellege szerint lehet: állandó, ideiglenes, mozgó (például gépkocsi).

Fedő foglalkozás: az állambiztonsági szervek nem nyílt állományának zavartalan tevékenységét biztosító munkakör. — Egyes hírszerző szervek teljes operatív állományukat fedő foglalkoztatás alatt szerepeltetik; ilyen például a BND. A konkrét operatív ügybe bevezetett operatív tiszt legendájához tartozik az ellenőrizhető fedő foglalkozás.

Fedő igazolvány: valamely intézmény, hivatal vagy más szerv vezetőjének hozzájárulásával kiadott személyi, munkaadói stb. igazolvány, amely lehetőséget nyújt arra, hogy az állambiztonsági feladatot végrehajtó operatív tiszt leplezze hivatását és céljait. Szükség szerint a hálózati személy is ellátható ezzel.

fedőnév: az állambiztonsági szolgálat operatív munkatársának, a hálózat tagjának kilétét leplező vagy jelölő elnevezés. Legalizálását szükség szerint fedő igazolvánnyal kell alátámasztani. — Lásd: fedő igazolvány.

Fedő rendszám: az operatív figyelést, a személyes felderítést, az egyéb, külföldön végrehajtásra kerülő feladatsorán a gépkocsi üzemeltetőjének védelmét szolgáló intézkedés. Feltétele, hogy a szükséges okmányok (például: forgalmi engedély, adólap, biztosítás, zöld kártya) ezt megfelelően alátámasszák.

Fedő szerv: olyan létező hivatal, intézmény, szerv, vállalat stb., amelynek rendeltetésszerű apparátusába ágyazva hírszerző, elhárító szerv működik. Lelepleződés esetén a dekonspirálódott egységet át kell szervezni.

fedőszöveg: a postai út felhasználásával továbbított titkos közlemény (például: jelentés, utasítás, ezek nyugtázása stb.) legalizálását szolgáló, a természetes helyzethez igazodó szöveg.

fegyverkezési verseny: a hidegháború terméke, amelyben a tudomány és a technika vívmányait a haderő korszerű felszerelésére és szinten tartására fordítják, s amelyre a nagyhatalmak hatalmas összegeket áldoznak. Lásd: atomzsarolás.

feketepiac: spekulánsok, feketézők (fezör) által titokban folytatott adásvétel, zugkereskedelem. Összefügg az idegenforgalommal, az egyes országokban különbözően alakult árszínvonallal és bizonyos áru fajták hiányával

fékezetttség (pszich.): az ösztön- és az indulati élet spontán megnyilvánulásait szabályozó mechanizmus, amely lehet: mechanikus (például: külső szabályok, megszokások); intellektuális (belátás által szabályozott) és emocionális (az érzelmi, morális tényezők által szabályozott).

feladatterv: a hálózati személy közeli és távoli feladatait meghatározó okmány. Az operatív lehetőségek és a személyi tulajdonságok alapján tartalmazza a feladatokat, a végrehajtás módját, a feladat teljesítéséhez szükséges segítséget. Az eszközök és módszerek használatának, illetve alkalmazásának elsajátítását a kiképzési terv írja elő.

felajánlás: a hálózati személy felajánlása két irányban történhet; egyrészt: a más irányú lehetőség folytán a társszerveknek. Ilyenkor az írásbeli felajánlásra ugyancsak írásban 15 napon belül választ kell adni. Másrészt az operatív lehetőségeitől és személyi tulajdonságaitól függően az ellenségnek — például az operatív játszma kialakítása céljából. Ilyenkor a felajánlást operatív kombináció előzi meg, amellyel a kiválasztott hálózati személyt az ellenség látókörébe helyezük.

felajánlkozás: a hálózati, elsősorban az ügynöki munkára történő közvetett vagy közvetlen jelentkezés valamely biztonsági szervnél. — Indítéka rendszerint az ellenfél megbízása vagy egyéni érdek (például: karrierizmus, kalandvágy, külföldi utazás, hatalmi vagy bosszúvágy). Okait minden esetben alaposan ki kell vizsgálni

felderítés: az ellenség és a közeg, a terep — amely működésével összefügg — megállapítása, azonosítása. A politikai harc egyik formája, és az erőszak eszközeihez tartozik. Feltételezi a cselekvés konspirált jellegét. — Lehet: személyes — vizuális, mélységi, széleskörű, távol-, közel-, légi, elektronikus, kozmikus felderítés. — Lásd: hírszerzés.

felderítési módszerek: az ellenségről való adatszerzés — megismerés — módszerei: megfigyelés, titkos kikérdezés, meghallgatás, dezinformálás, operatív kombináció és a hálózati beépülés

félelem: mindig tárgyhoz kötött — ellentétben a szorongással, amelyet a tárgytalanság jellemez. — Fajtái: reális, irreális és büntudati. A félelmet olykor felválthatja az agresszivitás. — Fokozatai: feszültség (fokozza a pszichikai-fizikai energiát); rettegés (részben csökken a küzdőképesség); pánik (az ésszerű küzdőképesség megbénul) és az ún. tüzpánik (hallucináció alapján — például lövöldözés).

felforgatás: a fennálló szocialista társadalmi rend megdöntésére irányuló tevékenység, illetve az ezt szolgáló eszmék terjesztése. Lásd: fellazítás.

Felismerő hálózati személy: a fedőnéven vagy a fedő foglalkozással szereplő ellenséges hírszerző tiszt vagy ügynök kilétének felderítését és azonosítását végző titkos munkatárs.

fellazítás: a „felszabadítási” koncepció helyett az új erőviszonyokra épülő, imperialista politika. A szocialistaállamokat közvetlen katonai eszközök alkalmazása nélkül, fokozatosan politikai, gazdasági, ideológiai ráhatással tervezik szétzilálni a kapitalista restauráció érdekében. A korábbi cél nem változott, csak a módszer és az eszközök tára. — Fő irányai: a szocialista világrendszer országai, a nemzetközi munkásmozgalom, a haladás útjára lépő országok és saját országának kommunista és munkásmozgalma.

félrehallás (informatika): az információelméletben az a jelenség, amikor a közléstartalom az információs láncvégén, a többszöri továbbítás után megváltozik.

félrevezetés: az ellenséges hírszerző szervnek a helyzet megítélésében való szándékos megtévesztése különböző operatív módszerekkel — például dezinformálás. — Az eredeti szándéktól, elképzeléstől való eltérítés. — Szélesebb fogalom mint a megtévesztés. — Lásd: megelőzés.

„felszabadítási” taktika: a hidegháború terméke. Fegyveres atrocitásokig menő belső zavarok keltése a szocialista országokban, hogy előkészítsék a katonai beavatkozást. — Lásd: hidegháború.

feltartóztatás: antikommunista taktika a II. világháború befejezését követően. Célja volt a szocialista eszméket a Szovjetunió határain belül tartani. Ezt váltotta fel a „felszabadítási” taktika.

feltételes jelzés: előre meghatározott módon történő, kölcsönös értesítésadás. Alkalmazható: tárgyi „postaláda” töltése-ürítése esetén, a lakáson való fogadás előtt, a kivont személy érkezése, távozása stb. esetén.

feltevés: egy konkrét bűncselekmény számításba vehető tettesére, elkövetésének helyére, idejére, céljára, körülményeire felállított valószínűsítés. A bizalmas nyomozás során több feltevést kell kidolgozni.

fénykép-nyilvántartás: az állam elleni — politikai jellegű — vagy a hatáskörbe vont más bűncselekmények elkövetésével gyanúsított és előzetes letartóztatásba helyezett személyről három felvételt kell készíteni (szembe-, oldalnéző és merőleges helyzetből). Ebből egy példányt a vizsgálati dossziében kell elhelyezni. A központi nyilvántartóból szükség szerint másolatot, sokszorosítást lehet igényelni.

FEP — forgalom-ellenőrző pont: a Magyar Népköztársaság államhatárán a határforgalom számára megnyitott átkelőhely. Külföldi állampolgár csak érvényes úti okmánnyal és az illetékes magyar szerv által kiállított vízummal lépheti át. A kapitalista országból érkező állampolgár 30 napon túli tartózkodás esetén köteles bejelentkezni.

ferences (egyh.): katolikus szerzetesrend vagy annak tagja.

feszültségi jelek: egy ország életében olyan mozzanatok, amelyek a rendkívüli események várható bekövetkezésére utalnak; például: részleges mozgósítás, jelentős katonai mozgás, jegyrendszer bevezetése stb. — A hírszerző szervek általános hatállyal és állandó feladatuk adják hálózatuk számára, hogy az ellenfél országaiban az ilyen jeleket gyűjtsék és soron kívül jelentsék. Több forrásból beérkezett, egybehangzó feszültségi jelek esetén az adott ellenséges országban mozgósítást, hadiállapotot rendelhetnek el.

FFS — Field Securite: Tábori Biztonsági Szolgálat; a II. világháború után különösen aktív angol hírszerző szerv.

FHKSZ — fokozott harckészültség: az állambiztonsági szervek magasabb fokozatú harckészültségi állapota.

figyelem: az a lelki jelenség, amellyel a számunkra fontos mozzanatokot kiválasztjuk a tájékozódás és az alkalmazkodás érdekében. — A hálózati személynél fejleszteni kell: a figyelem tartósságát (koncentrálás), a figyelem terjedelmét (több jelenséget tudjon egyidejűleg átfogni), a figyelem megosztását (több jelenségre való koncentrálni) és a figyelem átvitelét (átkapcsolási képesség).

figyelőkarton: nyilvántartási eszköz. A kiválasztott személyről kell kitölteni, ha azt valamilyen fontos operatívérdek megkívánja.

fiktív (lat.): elképzelt, feltételezett, kitalált, névleges, hamis. — A fiktív adatokkal kiegészített és célszerűvé tett legenda—például a személyazonosság legalizálására, a kombináció kivitelezésekor stb. — ellenőrizhető adatokra épüljön. — Fiktív kapcsolattartás azzal a hálózati személlyel valósul meg, aki árulással gyanúsítható, de ügyének pontos kiderítéséig — gyanakvásának elaltatása céljából — a kapcsolat megmarad vele úgy, hogy csak látszólag kap fontos feladatokat, ugyanakkor azok már közömbösek az állambiztonsági szervek számára.

filia (egyh. lat.): az egyházközségnél kisebb szervezeti-területi egység, amelynek nincs önálló plébánosa.

filiálé (lat.): leányvállalat, fiók, vállalatnak, intézménynek máshol működő tagozata. — Az imperialista titkosszolgálati szervek a szocialista országok elleni aknamunkájukban gyakran vesznek igénybe különböző filiálékat rezidentúráik, alképviseleteik, stb.-k fedett elhelyezésére, amely mozgási lehetőséget és gyakran anyagi függetlenséget is biztosít.

filmmikro eljárás: a fotózott anyagról készült filmkockát vegyszeres eljárással rámásolják a papírra — például képeslapra, a boríték belsejére stb.-re, majd a vegyszeres előhívás után nagyítóval elolvasható a szöveg.

finánc (fr. ném.): pénzügyőr, pénzügyi tisztviselő. — Némely kapitalista országban határőrségi feladatokat is ellátnak (például Ausztriában). Ebben a funkcióban kezelik a tiltónévjegyzéket, a körözési mutatót, és szolgálatukat — például a vámellenőrzést, az utasok kikérdezését stb.-t — a titkosszolgálat igényei szerint látják el.

fizetéskiegészítés: a hálózati személynek időközönként vagy rendszeresen juttatott anyagi kárpótlás az olyan veszteségekért, amelyek megszerzése egyébként törvényesen módjában állna; például: másodállás, amelyről éppen a hálózati munkával járó többletelfoglaltság miatt mond le. — Nem jelent fizetést vagy anyagi érdekeltséget mint beszerzési alapot.

fóbia (gör.): valamitől vagy valakitől való kóros irtózás.

fóbiás személyiség (pszich.): személyiségzavarral küzd, amelyet a konkrét emberrel, tárggyal vagy szituációval szemben fellépő intenzív félelem jellemez. Ez beszűkíti életének egy adott szakaszát.

fogdaügynök: a börtönelhárítástól igénybe vehető hálózati személy az előzetes letartóztatásban levő gyanúsítottak között végzendő felderítésre, ellenőrzésre, adatpontosításra. Alkalmazása az operatívtechnikával kombináltan célszerű.

fokozatos módszer: a beszerző operatív tiszt személyes kapcsolatot teremt a jelölttel, és a szervezetszerű titkos együttműködés vállalását csak később — a különféle és kellően fedett, de az állambiztonsági munkához objektíven kapcsolódó rész megbízatások teljesítésétől függően — éri el.

fónia (gör.): élő beszédet, illetve emberi hangot sugárzó rádióadás.

Ford-Alapítvány: Amerikai Egyesült Államokbeli szervezet, amely évenként 1500 szakembert képezi ki az „orosz és Kelet-kérdések” kutatására. Magyar állampolgároknak is nyújt ösztöndíjat.

fordított levelezés: a postai forgalom felhasználásával a küldemény célba juttatásának az a módja, amikor fiktív címet írnak a küldeményre, és a feladónak azt tüntetik fel, ahová az anyagot el akarják juttatni. A posta, miután nem találja a címzettet, a küldeményt „visszakézbesíti” a feladónak.

Foreign Office (ang.): az angol külügyminisztérium elnevezése (külügyi intézet). Az állandó miniszterhelyettes egyben a hírszerzési csúciszerv elnöke.

forgalmirendszám-keret: a külképviseleteknek a közlekedésrendszet — a gyorsabb azonosítás céljából — külön gépjármű-rendszámkeretet határozott meg. Kék színű, DT jelű rendszámot a diplomaták magán- és szolgálati gépkocsijai viselhetnek; piros színű, CK jelű rendszámot a szolgálati útlevéllal rendelkező beosztottak.

forintkijárlás: a forintnak törvénytelen úton külföldre való kijuttatása. — Általában a csempészéshez és a hazatérés-megtagadáshoz kapcsolódik.

formális beszerzés: beszerzési munkafolyamat olyan személynél, akit gyakorlatilag már bevontak a szervezetszerű titkos együttműködésbe, a hálózati munkába. Ezt a szabályzat tiltja.

formulare (lat.): szövegminta — például nyilatkozat, megbízás stb. megszövegezéséhez; űrlap, nyomtatvány. — Néhány országban — például Olaszországban — vízumkérő lap, amelyet az oda beutazóknak kell kitölteniük. Ez a mellékelt igazolványképpel együtt bekerül az adott ország elhárító szerveinek nyilvántartásába.

„forró beszerzés”: a CIA terminológiája szerint olyan beszerzési módszer, amelynél a beszerző (tiszt vagy ügynök) előzetesen személyesen megismerte a beszerzési jelöltet. — „Lásd: „hideg beszerzés”.

„forró dosszié”: az Amerikai Egyesült Államok katonai hírszerzésénél rendszeresített iratgyűjtő a rendkívüli eseményekkel kapcsolatos anyagok gyűjtésére.

Forscher (ném): a BND ügynöki kategóriája a látókörébe került tippszemélyek (beszerzési jelöltek) kutatására, tanulmányozására és beszerzésre történő előkészítés. Lásd: agent, BND

fotocella (gör. lat.): fényelemet tartalmazó elektromos készülék, amely a fény hatására működésbe lép. Elektromos biztonsági berendezés, amely üzembiztonsági okokból külön áramforrásból üzemel. Korszerű változatát nemcsak a fény, hanem a mozgás — például az erősebb légáramlás — is működésbe hozza.

fotomontázs (fr. gör.):

fényképek olyan kompozíciója, amely egységes képhatást nyújt. Kompromittálási célra használt provokatív módszer az imperialista titkosszolgálatoknál.

fotoszonda: olyan optikai figyelőcső, amely lencserendszere segítségével a célhelyiségben történő eseményeket a figyelőhelyre továbbítja. Csatlakoztatható fényképező géphez, filmfelvevőhöz, TV-kamerához.

fototechnikus: műszaki operatív tiszt a titkos úton szerzett bizonyítékok és anyagok fotózás útján történő rögzítésére. Konspirált anyag-, személy- és objektumfotózást, filmezést végez a szolgálati úton előterjesztett igény alapján. A fotoszonda alkalmazásához segítséget nyújt.

Főapát (egyh.): a pannonhalmi bencés rend vezetője, aki egyben püspöki jogokkal rendelkezik. Bizonyos ellenőrzési joga van a hazánkban legálisan működő tanítórendek — piarista, ferences, bencés és szegény iskolanővérek (női rend) — felett. E rendek kezelésében gimnáziumok működnek.

Fő megbízott (dipl.): nemzetközi tárgyalásokon valamely küldöttség vezetője. Nemzetközi ellenőrző- felügyelő testület vezetője. — A Brit Nemzetközösség valamelyik tagállamát Londonban képviselő diplomata.

francia tükör: optikai megfigyelésre alkalmas, különleges foncsorozású tükör. A tükör háta mögött figyelő személy közvetlenül látja az előtte végbemenő eseményeket.

franciskánus (egyh.): ferences rendi szerzetes. Katolikus koldulórend, amelyet a XIII. században Assisi Ferenc alapított.

frankománia (gör.): elvtelen, kritikátlan rajongás mindazért, ami francia. Behódolás minden előtt, ami Franciaországból származik.

fráter (egyh. lat.): pappá nem szentelt barát, szerzetes. — Jelzővel együtt: sértő értelemben használatos. Fraternizál — barátkozik.

Friedrich Ebert Stiftung (ném.): Ebert-alapítvány a Német Szövetségi Köztársaságban a tudományos kísérletekre, kutatásokra. Ösztöndíjat ad magyar állampolgároknak is. Tudományos, műszaki lehetőségeit az ellenséges hírszerzés is felhasználja.

Free World Coordinating Committee — COCOM (ang.): Egyesült Államok kezdeményezésére 1949-ben létrehozott nemzetközi szerv a szocialista országokkal folytatott kereskedelem egységes politikájának kidolgozására és a stratégiai áruk exportjának ellenőrzésére. Tagjai között van a NATO országokon kívül Japán is.
fronton túli elhárítás: hálózati operatív tevékenység háború idején, amelyet az ellenség háterszágábanszerveznek abból a célból, hogy az ellenség hírszerző és elhárító szerveiről adatokat nyerjenek. — Feladata: felderítés, dezinformáció, operatív játszmák, az ellenállók segítése.

frusztráció: pszichológiai értelemben az az állapot, amikor az emberi szervezet útjába, annak valamilyen életszükségletének kielégítése közben akadály ékelődik, és ez kisebb-nagyobb nehézségeket idéz elő. Hatására megváltozik a szervezet magatartása. — Frusztrációtolerancia — az akadály elviselésének képessége (tűrőképesség).

Független Kisgazdapárt (FKGP): 1945-ig ellenzéki párt volt, majd utána fokozatosan a burzsoázia szócsövénévé vált. A fordulat éve (1948) után feloszlott.

Függő alap: gyűjtő elnevezése azoknak az indítékoknak, okoknak, amelyek: a terhelő vagy kompromittáló adatokban, illetve az anyagi érdekeltségben mint beszerzési alapon, valamint a teljes kötődéssel kifejeződő együttműködésben meghatározó szerepet töltenek be.

G

galéri: fiatalok többé-kevésbé zárt társasága — becsmérő értelemben.

gallománia: Lásd: frankománia.

Gallup-Intézet: magánjellelű közvélemény-kutató intézet az Amerikai Egyesült Államokban, amely a kormány és a monopoltőke megbízásából végez reprezentatív felméréseket.

gaulle/ista (fr.): a nyugat-európai francia hegemonia (vezető szerep) híve. De Gaulle tábornok-politikus nevéből.

gátlás: korlátozás, akadályozás. Félszegség, feszélyezettség. Életfolyamat, reflex, lelki működés; a reagálás késlekedése, gyengülése.

gazdasági hírszerzés: az imperialista hírszerző szervek legális és illegális eszközök igénybevételevel folytatott adatszerző, elemző és értékelő tevékenysége; a népgazdasági és a KGST-tervek, a külkereskedelem, a gazdasági kapcsolatok, az életszínvonal, a termelékenység, a fizetési mérleg, a hitelügyletek, a nyersanyagforrások és tartalékok, a szállítás, egyes iparágak kapacitása és sebezhetősége, valamint a segítségnyújtás az új nemzeti államoknak stb. vonalán.

Gazdasági Liga: az angol monopoltőke szerve, amely ellenőrzi a munkásokat és a magáncégek alkalmazottait. A baloldali személyekről feketelistát készít, amelyet megküld az „előfizetőknek”.

gázpisztoly: a szemre és a nyálkahártyára ható gázvegyületet aerosolos állapotban — kilövő készülék. Harcképtelenné tesz, és csökkenti a védekezési képességet.

Geheim (ném.): titkos jelzés, illetve minősítés a hivatalos okmányokon a Német Szövetségi Köztársaságban, Ausztriában és Svájcban.

Gehlen-szervezet: Reinhard Gehlen, a hitleri keleti hadseregcsoport katonai hírszerző osztályának főnöke 1946-ban az Amerikai Egyesült Államok megbízásából és anyagi segítségével létrehozta hírszerző szervezetét. A Szovjetunió, a Német Demokratikus Köztársaság és a többi szocialista ország elleni hírszerző tevékenység és szabotázsakciók révén vált hírhedtté. A szervezetet Adenauer kancellár 1956-ban beépítette a bonni államapparátusba. Gehlen tábornok 1971-ben nyugdíjba vonult. — Lásd: BND — Bundesnachrichtendienst.

General Intelligence Bulletin (ang.): az Amerikai Egyesült Államok hírszerző közösségének szigorúan titkosnapi jelentése, amelyet minden reggel megküldenek az elnököknek, a kormány tagjainak és néhány magasrangú állami hivatalnoknak.

Gentlemen's Agreement (ang.): írásban nem foglalt, az adott szóra épülő megegyezés, megállapodás. Az államközi kapcsolatokban, a diplomáciában és a hálózati munkában is alkalmazott eljárás.

gépi adatfeldolgozás: az állambiztonsági szervek által megszerzett és ellenőrzött adatoknak a számítógépek alkalmazásával történő rendszerezési, tárolási és szolgáltatási rendszere.

gépi adatszolgáltatás: az állambiztonsági szervek által megszerzett és az „adatbankokban” tárolt adatok „visszahívása” a szervek által—az ellenőrzés és a felhasználás céljából.—Lásd: priusz.

gerilla (sp.): önkéntesekből álló, kisebb csoportokban operáló, nem reguláris harci alakulat vagy annak tagja. Városi gerillának nevezik magukat a nyugat-európai ultrabalos, maoista csoportosulások.

germanofil (lat.): németimádat, elvtelen rajongás mindenért, ami német;—germanománia.

germanofóbia (gör.lat.): németgyűlölet, irtózás mindentől, ami német.

Gestapó—Geheime Staatspolizei (ném.): titkos államrendőrség. A Himmler vezette náci politikai rendőrség, amely nemcsak a megszállt területeken követett el terrorcselekményeket, hanem diverziós, felforgató és hírszerző akciókat is szervezett (például az angol font hamisítása).

Glaube in der 2, Welt (ném.): svájci székhelyű, de az NSZK-ban is működő protestáns egyházi szerv — fellazítási feladatokkal.

gleichschaltol (ném.): fasiszta szellemben és módszerrel egységesít valamit; — például: területet, sajtót, szervezeteket stb.

globális stratégia: az Amerikai Egyesült Államoknak az egész világra kiterjedő stratégiai rendszere, amelynek lényege: a világunalom biztosítása, a társadalmi haladás megállítása.

Goethe Institut (ném.): a német nyelv művelésére fenntartott intézményhálózat (a Német Szövetségi Köztársaságban 22 és a szocialista országokat kivéve mindenhol van fiókintézete). A nyelv- tanárok és a germanisztikával foglalkozók részére ösztöndíjat ad. Lehetőségeit felhasználja az ellenséges hírszerzés.

GPU — Goszudarszennoje Polityicseszkoje Upravlenyije (or.): Állami Politikai Igazgatás (Csoportfőnökség). 1922. február 6-án alakult meg az átszervezett VCSK-ból. — Lásd: KGB.

grafománia (gör.): beteges írási vagy irodalmári szenvedély. — Megnyilvánulása lehet: feljelentő levelek, névtelen írásos bejelentések stb.-k küldözgetése.

Green Barrets (ang.): zöldsapkások. A CIA-hoz közel álló speciális amerikai egyesült államokbeli alakulat: deszant, diverziós, felderítési, csendőrségi stb. feladatokra. Több alakulata állomásozik Európában — így a Német Szövetségi Köztársaságban.

Gvárdián (ol.): nagyobb ferences vagy kapucinus rendház főnöke.

gyanú: operatív és büntető eljárásjogi kategória. — Operatív értelemben felfogható mint az árulkodómozzanat(ok)-ra alapozott feltevés, verzió. — Gyanúsít -konkrét. Gyanúsítgat (többszöri) — alaptalan. — Az állambiztonsági operatív tiszt kötelessége, hogy a rendelkezésre álló információk, adatok, jelenségek alapján megítélje: adnak-e ezek elegendő okot a gyanúra. Gyanú nélkül nincs alapja a bizalmas nyomozásnak. — Az alaptalan gyanúsítás forrása lehet: a hibás általánosítás, az adatok tendenciózus összeillesztése, az előzetes ellenőrzés szakszerűtlen teljesítése stb.

gyávaság: indokolatlan, nyomasztófélelem valamitől. — Fizikai gyávaság — indokolatlan és a szükséges mértéket túllépő félelem valamitől.

gyorsadó (rád.): a gépi adást megvalósító ügynöki rádióadó-készülék. Az adási időt 15-20 mp-re rövidíti le, és így megnehezíti a rádióelhárítás által történő észlelését és iránymerését. — Lásd: adási idő, rádiósügynök.

GYOSZ — Gyáriparosok Országos Szövetsége: a nagytökések hírhedt szervezete volt a Horthy-Magyarországon. Számos antiszocialista intézkedést szorgalmazott.

gyűjtogatás: tüzeset szándékos okozása kártevő céllal. — Lásd: diverzió

gyülekezési körlet: az operációban résztvevők megérkezését, tartózkodását és távozását biztosító nyílt vagy konspirált helyiség

H

Háború Ellenzői Nemzetközi Szervezete: szovjetellenes nemzetközi szervezet. Székhelye: London.

Háború, Forradalom és Béke Intézete: a fellazítás szolgálatában álló amerikai egyesült államokbeli intézet — a szocialista országokból származó politikai, gazdasági és tudományos értesülések gyűjtésére, elemzésére. Eddig több mint száz kommunistaelenes tanulmányt jelentetett meg.

hadapródiskola: középfokú tisztképző iskola a Horthy-hadseregben.

Halálfejes Légio: fasiszta ifjúsági szervezet volt a II. világháború idején.

halál kéme (kínai): „Aki a külvilágot megtévesztve folytatja tevékenységét, s a mi kémeinknek is hamis híreket ad tudtára; az ellenség kémeinek is hamis híreket ad tovább.” (Vö. 3.)

„halál ügynöke”: a japán hírszerzés által a II. világháború végéig alkalmazott olyan ügynöki kategória, amelynek tagjait feláldozták annak érdekében, hogy egy másik ügynökük elnyerve a bizalmat — beépüljön a szemben álló hírszerzés ügynökségébe.

hallucináció (lat.): káprázat, rémlátás, érzéki csalódás. — Az agyműködés zavarának következtében beállt látó-, halló- vagy szaglóérzéki, rövid időszakos csalódás.—Gyanúja esetén a hallucináló forrás által közölt adatot ismételtelen ellenőrizni kell; — hallucinál.

hálózat: az állambiztonsági szervek titkos segítőtársainak összessége. Fő eszköz, amelynek tagjai az állambiztonsági szervek vezetésével és irányításával a szervezetszerű titkos együttműködés keretében vesznek részt a Magyar Népköztársaság védelmének erősítéséhez szükséges információk megszerzésében, atitkos operatív intézkedések végrehajtásában, a külső és a belső ellenség aknamunkájának felderítésében, megelőzésében és megszakításában. — Tagjait az állambiztonsági szervekhez fűződő munkakapcsolatuk alapján minősítjük.

hálózat ellenőrzése: tervszerű munkafolyamat, amelynek keretében a titkos együttműködésből adó- adódó lehetőségeket és a rendelkezésre álló titkos nyomozati (operatív) eszközöket felhasználjuk a hálózati személymunkájának, helyzetének és személyének ellenőrzésére a teljes objektívitás biztosítása és az esetleges de-konspirálódás vagy az árulás megelőzése érdekében.

hálózat titkossága: a hálózat tagját csak a felügyeletre jogosult vezető, illetve akinek erre munkakörénél fogva felhatalmazása van, ismerheti meg.

hálózati funkciók: a hálózattal végrehajtandó vagy biztosítandó feladatok, amelyek a következők: titkos információk szerzése, felderítés; operatív kombinációk (akciók) végrehajtása; ellenséges tevékenységet folytató személyek felismerése és felkutatása; fogdai felderítés és börtönelhárítás; preventív védelem és operatív ellenőrzés; a hálózati munka egyes részfeladatainak teljesítése; rezidensi teendők ellátása; egyéb operatív megbízások teljesítése.

hálózati jelentés: a szervezetszerű titkos együttműködésben álló hálózati személy által adott információ írásban rögzített formája. Az egy példányban, fedőnévvel ellátott és egyes szám 3. személyben megírt jelentésben nem lehet utalás a forrás kilétére. Külön kerül rögzítésre a tényanyag és külön a hálózati személy észrevétele, javaslata. Értékelés után a kapcsolattartó operatív tiszt záradékolja—az intézkedések, a megjegyzések és a javaslatok feltüntetésével. — Formái: információs, tájékoztató, elsődleges és folyamatos.

hálózati nyilvántartás: magában foglalja az állambiztonsági szervek titkos segítőtársainak összességét.

hálózati nyomtatványok: a hálózat nyilvántartásának naprakész helyzetben tartásához szükséges eszközök. — Ezek: napló, kérdőív, adatlap, változásjelentő-lap (a hálózati személy és kapcsolatainak adataiban, a hálózatfoglalkoztatásában történt változások jelentésére), kérdőjegy, névjegyzék (a hálózati személy operatív szempontból jelentős kül- és belföldi kapcsolatairól), névjegyzék.

hálózati személy felajánlása: kizárás előtt az egyébként jól dolgozó hálózati személyt írásos jellemzéssel átadás céljából fel kell ajánlani a munkahely szerint illetékes állambiztonsági szervnek. A megkeresésre 15 napon belül válaszolni kell.

hálózati személy kizárását kell kezdeményezni akkor; ha bármilyen okból az együttműködésre véglegesen alkalmatlanná vált. — Cél: a korábban eredményesen dolgozó, kvalifikált hálózati személy megtartása. Tehát: az operatív helyzet változása következtében megszűnő hírszerző lehetőség nem feltétlenül indokolja a hálózati személy kizárását. (Ilyenkor — átmenetileg — nem lát el konkrét feladatot.) — A kizárásra az operatív tiszt készít javaslatot, amelyet a jogosult vezető hagy jóvá. Tartalma: a kizárás indokolása, a végzett munka értékelése, a szervvel szemben esetleg fennálló jogos igények, követelések; ezek kielégítésének módja, formája stb. — A hálózati személlyel személyesen közölni kell a kizárást. A titkokra vonatkozóan pedig titoktartási nyilatkozatot kell iratni vele.

hálózati személy kötelességei (általában): a konspiráció megtartása, a titkok megőrzése; az operatív adatok, az elkövetett (előkészületben levő) bűncselekmények azonnali, torzításmentes jelentése szóban és írásban; bűncselekményt nem követhet el, illetve nem provokálhat; a kapott és vállalt feladatok legjobb végrehajtása; a súlyos bűncselekményt dekonspiráció árán is megakadályozni; operatív lehetőségeit és személyi tulajdonságait állandóan fejleszteni.

hálózati személy munkájának értékelése (minősítése): a hálózati személy munkáját „Minősítés”-ben kell értékelni, ha: jelentős ügyben befejezte a munkáját; adott munkaterületen teljesítette a feladatát, vagy megszűnt az operatív lehetősége, és más feladatkört (hálózati funkciót) nem kap; átminősítésére történik javaslat; operatív lehetőségeiben lényeges változás következik be; személyi tulajdonságaiban (körülményeiben) jelentős változásra került sor; másik állambiztonsági (bűnügyi) szervhez vagy operatív tiszthez kerül; pihentetésére történik javaslat; mivel véglegesen alkalmatlanná vált a titkos együttműködésre, kizárására történik javaslat. — A felsorolt eseteken túl a hálózati személyt évente egy alkalommal rendszeresen minősíteni kell.

hálózati személy operatív lehetőségei (összevont megfogalmazásban a következők): kapcsolat az ellenséggel és felderítési lehetőség, mozgási lehetőség, előnyös beosztás, jelentős hazai vagy külföldi kapcsolat, kedvező utazási lehetőség, lehetőség a speciális állambiztonsági feladat megoldására, lehetőség az ellenséges hírigények kielégítésére, származásból, pályafutásból fakadó lehetőség.

hálózati személy pihentetése: a rendszeres kapcsolattartás időszakos szüneteltetése. Csak megalapozott, konkrét indok (például: a hálózati személy betegsége, kisebb jelentőségű dekonspirálódása stb.) alapján kerülhet rá sor. Kezdeményezheti a hálózati személy és az operatív tiszt. — A hálózati személy pihentetésére az operatív tiszt készíti javaslatot, amelyet a beszerzés engedélyezésére hatáskörileg illetékes vezető hagy jóvá. — A pihentetés időtartamának alsó határa: fél év, felső határa csak indokolt esetben lehet két évnél hosszabb.

hálózati személy személyi tulajdonságai (összevont megfogalmazásban a következők): értelmi képesség, képzettség, világnézet, politikai meggyőződés, jellembeli tulajdonságok (megbízhatóság), kialakult szenvedélyek, hajlamok jellemző szokások, vérmeérséklet., akarati tulajdonságok, személyi körülmények, egészségi állapot, megjelenés.

hálózati személyek átadása: csak indokolt esetben (például: az operatív tiszt huzamos megbetegedése, áthelyezése, tartós vezénnylése, illetve a hálózati személy lehetőségeiben bekövetkezett változás — fejlődés stb.) hajtható végre. Az ügyrendben jogosított vezető engedélyezheti. — Lehetséges változatai: állambiztonsági szervtől — állambiztonsági szervhez; állambiztonsági szervtől — bünyügyi szervhez; bünyügyi szervtől — állambiztonsági szervhez. — Az átadásnak lehetőleg személyesen kell történnie. Esetenként előfordulhat, hogy az újonnan kijelölt operatív tiszt jelszó segítségével veszi fel a kapcsolatot a hálózati személlyel.

hálózati személyek jogi helyzete: a szervezetszerű titkos együttműködés létrehozása különleges jogi helyzetet — kölcsönös kötelezettségeket és jogokat — teremt. A hálózati személynek az operatív munkában az utasításra végrehajtott cselekedetei során elszenvedett anyagi károsodásáért vagy egyéb hátrányáért védelmet, jogorvoslatot kell biztosítani. A hálózati személynek jogos követelése teljesítéséért az állam- biztonsági szervek garanciát vállalnak, és ennek megtartása a kapcsolattartó operatív tiszt jogi és erkölcsi felelősségét feltételezi.

hálózati személyek képzése: olyan ismeretek, jártasságok és készségek kialakítását, illetve olyan politikai és erkölcsi belső indítékok megteremtését jelenti, amelyek alkalmassá teszik az ellenség elleni harcra. — Követelményei: céltudatosság, folyamatosság, differenciáltság, tervszerűség. — Területei: szakmai (operatív)képzés, pszichológiai felkészítés.

hálózati személyek nevelése: azt a célt szolgálja, hogy feladataikat becsületesen, politikai tisztánlátással, a hazairánti odaadással, kezdeményezőkésszeggel végezzék. — Területei: politikai nevelés (célja: a politikai megbízhatóság kialakítása, erősítése, a szocialista hazafiság kibontakoztatása, megszilárdítása); erkölcsi nevelés (célja: a szocialista haza iránti elkötelezettség fejlesztése, a szocialista társadalom erkölcsi normáinak elfogadtatása).

hálózati személyek panaszjoga: a hálózati személyeket panaszjog illeti meg. A kapcsolattartó operatív tiszt a hálózati személynek szóban vagy írásban előadott kérését, panaszát a szolgálati útnak megfelelően köteles felterjeszteni, vagy elöljáróját — ilyen igény esetén — külön találkozóra meghívni. A panaszjog tiszteletben tartásával, a valóságos sérelmek, károk felismerésével és orvoslásával megelőzhető például a dekonspiráció, a fegyelmi vizsgálat, a polgári per stb.

hálózati személyek vezetése: azt a munkafolyamatot jelenti, amelynek során az operatív tiszt minden egyes hálózati személyt egyénileg, a konspiráció szabályainak megfelelően céltudatosan irányít és ellenőriz; a számára kitűzött célok megvalósítása érdekében konkrét feladatokat határoz meg, megteremti a végrehajtás optimális feltételeit, és beszámoltatja azok végrehajtásáról. — Elvei: a célirányos vezetés, a konkrét vezetés és az egyéni vezetés. — Folyamata, módszerei: személyes találkozó (a hely előkészítése, beszámoltatás, feladatadás), a jelentés feldolgozása.

hálózati személlyel való kapcsolattartás: olyan szervezett, kétoldalú érintkezést jelent, amely az állambiztonsági szervek és a hálózati személy közötti titkos, folyamatos és operatív összeköttetést biztosítja.

hálózaton kívüli kapcsolatok: mindazok a személyek, akik beosztásuknál, munkaköri vagy egyéb lehetőségeiknél, illetve szerepükönél fogva együtt működnek az állambiztonsági szervekkel. — Lásd: hivatalos kapcsolat, társadalmi kapcsolat, alkalmi (alkalmi operatív) kapcsolat

hamis név: nem valódi, az eredetit utánzó név, amelyet valamilyen irat alátámaszt.

hamis okmány: az eredeti okmány utánzata.

hangol (rád.): a rádióadó- vagy vevőkészüléket az ellenállomásra úgy állítja be, hogy megfelelő magasságú és tisztaságú hangot kapjon.

hangulatjelentés: a közvélemény vagy a társadalom egyes rétegeinek, esetleg egy-egy terület lakosságának tudatát, közérzetét, viselkedését, véleményét, érzelmi állapotát egy adott időpontban tükröző tájékoztató jelentés. Az állambiztonsági szervek feladatát képezi a vezetés tájékoztatása ilyen értelemben is.

Harci Szövetség Oroszország Népeinek Felszabadítására: orosz vlaszovista (Vlaszov árurolt) tábornok a nácik oldalára állt) emigráns szervezet.

harmadik ország: egy közbeeső ország területének vagy lehetőségeinek igénybevétele, felhasználása akonspirált feladatok ellátásának, vagy az imperialista hírszerző szervek részéről egy-egy bűncselekmény elkövetésének megkönnyítésére. Például egyes NATO-országok Ausztria területét használják fel; vagy Jugoszláviából magyar állampolgárok tudnak disszidálni Olaszország felé stb.

harmadkéz: nem közvetlen hírforrásból származó információ, adat, ténymegállapítás stb. — Lásd: első kéz.

határfigyelés: az állambiztonsági szempontból figyelmet érdemlő személyeknek az országba való be- és kilépését vagy átutazását a kérő szervnek jelző figyelő rendszer. — Géptermi figyelés: munkaidőben szolgálati úton ad jelzést. — Szoros figyelés: telex vagy távbeszélő útján azonnal jelzést ad.

határkapu: a határhozvetben természetes lehetőséggel rendelkező ellenséges ügynök, akit adott esetben az ügynöki átdobás végrehajtására vagy embercsempészésre használnak fel.

határon túli intézkedés: a hivatásos állomány vagy a hálózat tagja által minden, külföldön titkosan végrehajtásra kerülő operatív intézkedés, amely a megelőzés, a felderítés vagy a hálózat munkájának hatékonyságát szolgálja.

Határőr felderítés: 1950. január 1-én szerveződött a határőrség szerves részeként. — Feladata: a megadott határszakasz operatív biztosítása (tiltott határátlépés, ember- és árucsempészés megakadályozása); a határsértések vizsgálata; a határőrizettel összefüggő egyéb bűncselekmények megelőzése, felderítése.

határsértő: aki az államhatárt (szárazföldi, vízi, légi) ki- vagy befelé érvényes úti okmány nélkül átlépi.

határzár: szökött vagy körözött személy külföldre menekülésének megakadályozását szolgáló intézkedés. Elrendelése célszerű akkor is, ha a külföldi állampolgár ellen szabadlábbon hagyás mellett indul eljárás.

hatékony intézkedés: a célszerűen megválasztott titkos nyomozati (operatív) eszköznek a várt és a megtervezett hatás elérésére irányuló igénybevétele.

háterszágvédelem: azoknak a rendszabályoknak az összessége, amelyeket a fegyveres erők és testületek hajtanak végre a szervezett állami élet fenntartására, a hadsereg sikeres tevékenysége feltételeinek biztosítására, az ország területe, a lakosság és az anyagi javak védelme érdekében.

haza: egy adott társadalom természeti, gazdasági, politikai és kulturális rendje. — Lásd: hazafias (eszmei, politikai) alap.

hazafias (eszmei, politikai) alap: mint beszerzési alap a jelölt olyan eszmei, politikai beállítottsága, amely biztosítja a titkos együttműködéssel járó nagyobb leterheltséget, felelősséget és kockázatot. — Az állampolgári kötelességtudat átlagos színvonalánál magasabb erkölcsiséget feltételez.

hazafiság: a szocialista hazához fűződő tudati, érzelmi és cselekvésbeli viszony mértéke és minősége.

hazárd (fr.): ésszerűtlenül, merészen kockáztató. Az eredményt nem a megalapozott, szakszerű munka, hanem véletlen dönti el; — hazárdjáték, hazardíroz, hazardőr.

Hazatelepítési Központ: az 1956-os magyarországi ellenforradalom leverése után a meggondolatlanul tiltott határátlépést elkövetők hazatérését elősegítő és az egyéni ügyeket nagy vonalaiban felülvizsgáló szerv volt: Budapesten, Győrött, Szombathelyen és Zalaegerszegen.

Heimwehr (ném.): a nácizmussal rokonszenvező osztrák nacionalisták pártja és ennek fegyveres alakulata. Részt vett a bécsi munkásmegmozdulások véres leverésében. Ausztria bekebelezéséig (Anschluss, 1939) működött.—Lásd: Schutzbund.

héja (pol.): háborús párti politikus.

hekatomba (gör.): emberek tömeges lemészárlása, anyagi javak okatlan pusztítása. — Részes: tömeggyilkos, háborús és népellenes bűncselekmény elkövetője. (Az ókori görögök száz bika feláldozásával bemutatott istenáldozatából.)

„helyi beszerzés”: az Amerikai Egyesült Államok hírszerzésének terminológiája szerint ezen a helyi feladatra történő helyi személy beszerzését kell érteni.

helyi kapcsolatról jelentés: a szocialista országokba akkreditált, kihelyezett stb. kapitalista állambeli tisztviselők minden olyan magánjellegű ismerősükről, aki a szocialista ország állampolgára, jelentést kötelesek írni. — A jelentés tartalmazza: az ismerős nevét, személyi adatait, körülményeit, jellemzését, a megismerés módját, a kapcsolattartás sűrűségét, jellegét, a jelentést tevő véleményét, megjegyzését. — A jelentést végsősoron az elhárítás kapja meg.

helyi rögzítés: a titkos operatív technikai rendszabály eszközeinek a célobjektum vagy -helyiség közvetlen közelében történő figyelése. Ez történhet azonos épületben, lakáson belül vagy a közelben levő fedett figyelőhelyen, esetleg gépkocsiból. Alkalmazása különösen a rádióadás beépítéseknél indokolt.

helynök (lat. vikárius): a római katolikus püspök helyettese.

helyszinelés: az a nyomozási cselekmény, amelynek során a gyanúsított vagy a tanú a nyomozás szempontjából lényeges helyet vagy cselekményt maga mutat meg a nyomozó hatóságnak hatósági tanúk jelenlétében.

helyszíni szemle: helyszín (színhely) mindaz a hely, ahol a nyomozás szempontjából jelentőséggel bír cselekmény zajlott le. A szemle alakilag szabályozott közvetlen megfigyelése, megvizsgálása a helyszínek a biztosítás szempontjából, a lényeges körülmény(ek) megállapításához. — Szakaszai: statikus, dinamikus.

helyszínrajz: műszaki létesítmény vagy épület vízszintes vetületű és térképszerű ábrázolása. Lakásról történő beszerzése a helyi tanács építési osztályától lehetséges titkos operatív technikai rend- szabály, operációk stb. alkalmazása, végrehajtása előtt. A helyszíni szemlén készült vázlatrajz a jegyzőkönyv melléklete.

helytartó (lat. vikárius): a római katolikus püspök helyettese.

Herder Kutatótanács és Intézet: 1950 áprilisában létrehozott nyugatnémet intézet a revansista elméletek és követelések ébrentartására.

Hertzen Társaság: 1969 májusában Amszterdamban alakult ideológiai diverziós központ. Szovjetellenes könyveket, brossúrákat ad ki Hollandiában a Szovjetunió és más szocialista országok ellen.

hetedik fegyvernem: a lélektani hadviselés elnevezése az imperialista stratégiában.

„hideg beszerzés”: a CIA terminológiája szerint olyan beszerzési módszer, amelynél a beszerző (tisztvagy ügynök) előzetes személyes ismeretség nélkül kísérel meg a jelölt beszerzését. — Lásd: „forró beszerzés”.

hidegháború: az imperialista hatalmak által fegyverkezési versennyel, háborús uszítással szított tartós háborúsfeszültség. Az antifasiszta koalíció szétesése után Churchill fultoni beszédével (1946) vette kezdetét.

hideg víz: az imperialista hírszerző szervek által alkalmazott, titkos, írást előhívó módszer. A titkosírással preparált papíron — vízben áztatva előtűnik a rejtett szöveg, majd rövid idő múlva láthatatlanná válik. Az eljárás többször megismételhető.

hierarchia (gör.): rangsor, az alá- és fölérendeltség pontosan meghatározott sorrendisége. Az ilyen fokozatokra épített szervezeti egység. A szolgálati út alapja. Az állambiztonsági munkában biztosítja az erők és az eszközök koncentrált felhasználását, lehetővé teszi a manőverezést. Hierarcha — főpap; — hierarchikus.

Hinterland (ném.): háterszág, mögöttes terület, a front mögötti országrész. Szilárdsága a háború egyik állandóan ható tényezője. Ez ellen irányul a kártevés, a rombolás, az izgatás, az ellátási zavarok keltése stb.

hiób hír (héb.): rossz, lesújtó, baljós hír, vészír. (A bibliai Jób nevéből.) — Például: súlyos dekonspiráció, fontos adat megszerzése az ellenség által stb.

hipermodern (gör. fr.): túlzottan újszerű, a korszerűséget túlzásba vívő, az újért meggondolatlanul lelkesedő. Az állambiztonsági munkában a kirívó feltűnéssel járó, megalapozatlan eljárást, módszert nem tanácsos alkalmazni.

hipokrata (gör.): képmutató, álszent, szemforgató. Az őszinteség hiányára utal, és ezért nem teljesen megbízható személy.

hipotézis (gör.): megalapozott fel, tevés valamilyen jelenség megmagyarázására.— A bekövetkezett ellenséges kártevés (bűncselekmény) felderítésére több, szaksterű hipotézist kell kidolgozni, amelyet a bizalmas nyomozás megerősít, bizonyít vagy cáfol.

hír: megszerzett és továbbított, aktuális jellegű ismeretanyag. Forrása lehet: nyílt (például: sajtó-, rádió értékelés, tudományos publikáció, nemzetközi kongresszus anyaga stb.) és titkos (például: hálózat, személyes — vizuális felderítés, elektronikus és kozmikus hírszerzés stb.). — Híryanag: rögzített, részben ellenőrzött és továbbításra összeállított hír(ek).

Híryanag gyűjtés: információgyűjtés az ellenségről (tényleges vagy potenciális) — a legális források felhasználásával. Ilyenek: diplomáciai csatornák, nyílt kiadványok, tájékoztatók, nyilatkozatok, szó- és írásbeli jegyzékek, a televízió, a rádió adásai, párt- és kormányhatározatok, hivatalos és félhivatalos értékelések, konferenciák, értekezletek stb. Az ilyen módon nyert adatokat az ellenőrzés után értékelik. Lásd: diplomáciai fedésű hírszerzés.

hírcsere: koordinációs tevékenység a hírszerző központok, illetve a diplomáciai fedés alatt működő legális rezidentúrák között. A fogadó országról legális és illegális úton szerzett adatok kicserélése.

híresztelés: elhitetés, amely rendszerint előszóval szájról-szájra terjed, és nincs szilárd tárgyi alapja. A hír a terjedés során deformálódik, és forrása ismeretlenné válik. — Lásd: rémhírterjesztés.

hírforrás: mindazoknak az adathordozóknak az összessége, ahonnan (amelyekből) a hírszerzők és a biztonsági szervek az érdeklődési körükbe tartozó adatokat megszerzik. — Legális forrás—Lásd: hírszerzés.

hírigény: a hírszerző központok a mindenkori politikai, gazdasági és katonai helyzetnek megfelelő információigényt állítanak össze rezidentúráiknak és hálózatuknak. — Témája szerint lehet: politikai, gazdasági-kereskedelmi, katonai-haditechnikai, tudományos-műszaki és operatív vonatkozású. Típusa szerint lehet: hosszú vagy rövid távlatú, általános, folyamatos, sürgős, valamint speciális hírigény.

hírlánc: többlépcsős hírosszeköttesítés — esetenként különféle híradástechnikai eszközök kombináltalkalmazásával; például: telefon, telex, URH-adó. Biztosítania kell például az operáció zavarmentes, konspirált és félreérthetetlen irányítását stb. Zavar esetére tartalékeszközt szükséges biztosítani. Az összeköttetésre rejtjeleszközt, egységes „virágnyelvet”- kell kidolgozni.

hírszerzés: a már felderített (tényleges vagy potenciális) ellenségről híryanagok, információk tervszerű gyűjtése a titkos nyomozati (operatív) eszközökkel és módszerekkel — a politikai, a katonai, a gazdasági, a tudományos-műszaki, a kulturális, az operatív stb. igények alapján. — A komplex tevékenységbe beletartozik az apparátus, amely ezt végzi, továbbá összegezi, rendszerezi, ellenőrzi, értékeli, és ameghatározott szervek rendelkezésére bocsátja az így keletkezett anyagokat. — Lásd: felderítés.

hírszerzési információ: olyan összegyűjtött, értékelt és tényeken alapuló értesülés, amelynek jelentősége van a politika valamely konkrét feladatának teljesítésében.

Hírszerző eszközök: mindazok a korszerű vagy korszerűen alkalmazható technikai eszközök, amelyek alkalmasak az (a): információszerzésre, rögzítésre; összeköttetés fenntartására; elemzésre-értékelésre; adattárolásra; a védelmi, biztonsági funkciókra.

Hírszerző és Kutató Hivatal — State Department' s Bureau of Intelligence and Research (ang.): az Amerikai Egyesült Államok külügyminisztériuma hírszerző szerveinek egyike. Feladata, hogy gyűjtse és elemezze a hírszerzés részére szükséges nyílt politikai, gazdasági és szociológiai információkat. A hivatal ügynöki tevékenységet nem végez.

hírzárlat: állami, katonai stb. érdekeket érintő hírek nyilvánosságra hozatalának hatósági tilalma

hitbuzgalmi tevékenység: főleg a fiatalok körében kifejtett egyházi propaganda. Sokszor az izgatással párosul.

Hitlerjugend (ném.): a német fasizmus ifjúsági — félkatonai jellegű— szervezete volt.

Hittudományi Akadémia: a római katolikus egyház kezelésében levő felső oktatási intézmény. Teológiai és filozófiai fakultásán doktorálni lehet.

hivatalos kapcsolatnak nevezzük azt a személyt, aki az adott területen, vonalon vagy objektumban betöltött vezetői munkakörénél fogva segíti az állambiztonsági szervek munkáját.

hivatásos hírszerző: a titkos értesülések megszerzésével megbízott tiszt, a hírszerző szolgálat állandó, hivatásos tagja, aki otthon vagy külföldön teljesít szolgálatot, és a központból kapott utasítások szerint jár el.

hivatástudat: az élethivatással, a munkával kapcsolatban érzett és cselekvően bizonyított öntudat, felelősségérzet, áldozatvállalás. Kezdeti szakasza a hivatásszeretet.

hívójel (-szám): az egy- vagy kétoldalú rádió-összeköttetésben álló ügynök megszólítása a központ által, hogy számára sugárzott közlemény következik. Lehet: dallam, jelszó, fedőszám stb.

hívószám átkapcsolás: a telefonkészülék hívószámának időszakos cseréje abból a célból, hogy adott ideig ne lehessen értesítést adni a telefon tulajdonosának. (Az tud hívni, de ő nem.)

HM Külügyi Osztály: a Budapestre akkreditált katonai és légügyi attasékkal kapcsolatot tartó, egyedül arra illetékes szerv.—Lásd: katonai iroda.

HNO—Horvát Népi Bizottság: emigráns usztasa terrorszervezet. Jelentékenyebb szervezetei a Német Szövetségi Köztársaságban, Kanadában és Ausztráliában működnek.

hobby (ang.): hobort, kedvtelés, szenvedély, „vessző paripa”.- Kihhasználása—helyes irányítással—kedvező operatív lehetőségeket teremthet (például: amatőr rádiózás, postagalamb-tenyésztés, eszperantó nyelv iránti érdeklődés stb.).

HOD—Haus Ordnung Dienst—csoport: a Német Szövetségi Köztársaság állami hivatalainak és külképviseleteinek belső elhárítását, őrzését és biztosítását ellátó elhárító alegység elnevezése. Az ör- és ügyeleti szolgálatot hivatásos határőrök látják el. — Lásd: Bundesgrenzschutz.

Hollerith-eljárás (ném.): adatok, információk lyukkártyarendszeren alapuló gépi rendezése, feldolgozása, nyilvántartása és szolgáltatása.—Az állambiztonsági szervek információáramlásában egyre fontosabb szerepet tölt be.

holt anyagok nyilvántartása: az irattározás során ha a személyre vonatkozó terhelő, kompromittáló adatok stb. politikai, operatív, történelmi értékűek (jelentőségűek), az ún. holt anyagok nyilvántartásába kerülnek. Tíz évután az anyagokat selejtezik, illetve a kiemelkedő értékű adatokat stb. továbbra is megőrzik.

homoszexuális (gör. lat.): természetellenes módon nemileg az ugyanazon neműek iránt vonzódo személy. — Az ilyenre utaló adatok kompromittálási értéke csökken. Ha bűncselekmény elkövetésével nem párosul, egyedüli felhasználása nagy körültekintést igényel. HM Fővárosi (megyei) Hadkiegészítő és Területvédelmi Parancsnokságon a tartalékos tisztekről részletes személyi anyag, a tartalékos legénységi állományúakról karton, kérdőív és iskolai jellemzés szerezhető be.(Vö.: 6.)

Honvéd Központi Irattár: a nyugállományba helyezett hivatásos tisztek, a volt horthysta katonatisztek, valamint az 50. életévüket betöltött honvédek, tiszthelyettesek és tisztek nyilvántartási anyagait tartalmazza.

House of Commons: az angol képviselőház. — House of lords: lordok háza. — Az angol parlament kétkamarás.

huliganizmus: a társadalomra veszélyes elvadultság, durvaság, erőszakoskodás, munkakerülés. — Az ellenforradalmi erők gyakran felhasználják a huligán elemeket politikai céljaikra.

Hungarista-mozgalom: 1945-ig létezett szélső jobboldali áramlat; egyik szárnya volt a Nyilaskeresztes Párt. — Jelenleg szétszórt csoportokból álló fasiszta emigráns szervezet. Élvezik a helyi fasiszta erők támogatását. Lapjuk például a Német Szövetségi Köztársaságban a Hídverők, Angliában a Hídfő és Kanadában a Szittyakürt. — Lásd: emigráns sajtótermékek.

Hunyadi-páncélosok: fasiszta fegyveres alakulat volt a II. világháború idején.

hűtlenség: állampolgárnak a saját állam biztonságát és nemzetközi jogállását veszélyeztető cselekedete

I

IAEA — International Atomic Energy Agency (ang.):

Nemzetközi Atomenergia Ügynökség, az ENSZszakosított szerve Bécsben. Hazánk is tagja. — Az egyes szekcióiban elhelyezkedő hírszerzők ellenséges tevékenységet fejtenek ki a szocialista országok ellen.

ICAO — International Civil Aviation Organization (ang.):

Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet. — Az egyes kapitalista országok légiforgalmi társaságainak hírszerző lehetőségeit saját katonai hírszerzésük használja ki. — Jelentősebb légitársaságok, amelyek irodákkal rendelkeznek hazánkban: Alitalia — Olaszország, Lufthansa — Német Szövetségi Köztársaság, AUA — Ausztria, SAS — Svédország, BOAC és BEA — Anglia, KLM — Hollandia, Air France — Franciaország, PANAM — Amerikai Egyesült Államok.

idegenlégió: gyarmatosítási-újgyarmatosítási feladatokat ellátó, zsoldos katonai szervezet Francia- és Spanyolországban. Tagjait zömmel politikai vagy ún. köztörvényes okokból üldözött külföldiekből toborozza. A külföldön élő nyugdíjas légionisták kapcsolatot tartanak például a francia konzulátussal, és járandóságukat is ott kapják. — Legion Etrangere — francia idegenlégió. Tercio — spanyol idegenlégió.

idegen kezekkel: az angol hírszerző terminológia szerint olyan hírszerző akció, amely nem utal az angol hírszerzésre. — Olyan felforgató akció (akna munka), amely nem utal hivatalos állami szervekre (például: kormány, titkosszolgálat stb.).

idegen zászló (lobogó): beszervezésnél a magyar állambiztonsági szervek akciójának konspirálása a jelölt előtt. A beszervezés más ország biztonsági szerveinek nevében történik; például görög állampolgárt angol zászló alatt stb. — Ha baráti állambiztonsági szerv nevében járunk el, akkor ezt előzetesen egyeztetni kell. — Feltétele: a beszervezést végrehajtó képes legyen a jelölt megtévesztésére; például: idegen nyelv ismerete, szokások, megjelenés stb.

idegháború: a lakosság lelki ellenállásának megtörését célzó módszeres, folyamatos megfélemlítés, izgatás. — Lásd: hidegháború.

ideiglenes tartónak nevezzük azt az operatív tisztet, aki az ügyrend szerinti kapcsolattartót — annak akadályoztatása miatt (például: betegség, szabadság, tanfolyam stb.) — mintegy három-négy hónapig helyettesíti.

identifikál (lat.): azonosít, felismer. Személyazonosságot megállapít, valakinek a kilétét felderíti. Választ ad arra, hogy a különböző időben és helyen észlelt személy, tárgy és írás azonos-e. A személyazonosság megállapításának eszközei: a felismerő hálózat, az operatív figyelés, a hangazonosítás, a mozaikfotó, a fénykép-nyilvántartás, a daktiloszkópia, a különböző évkönyvek (almanachok) személyi része; — identifiká(-ció, -lás), identikus.

identimant: műszer, amely a kéz adatai alapján azonosítja az embert. A műszerbe behelyezett kezét az elektromos érzékelők végigtapogatják, és a kapott adatokat továbbítják az összehasonlító rendszerhez.

ideológiai alap: a szervezetszerű titkos együttműködés fő alapját képezi annál a beszervezési jelölnél, akinek társadalmi tudata, felelősségérzete, politikai állásfoglalása, az emberiség haladásáért és békéjéért vállaltegyéni, az átlagosnál magasabb fokú erkölcsisége készséget mutat arra, hogy az állambiztonsági szerveknek segítségére legyen egy, esetleg több hálózati funkció betöltésével. Ezt kiegészíthetik más, esetleg ellenkező előjelű segédalapok; például utazási vágy, bizonyos állás elnyerése stb.

ideológiai diverzió: a burzsoá eszmék és nézetek becsempészése, a propaganda modern eszközével a szocialista országok közéletébe. Irányításával, koordinálásával saját titkosszolgálatukat bízzák meg az imperialistakormányok. — Lásd: fellazítás.

idézés: olyan irat, amellyel az államhatalmi (államigazgatási) szervek valakit meghatározott helyen és időben megjelenésre köteleznek. Fel kell tüntetni rajta, hogy az idézés milyen ügyben és minőségben történik.

ifjúságvédelem: a politikai harcokban tapasztalatlan ifjúság érzékeny az ellenséges hatásokra, a bűnözésre. Védelme össztársadalmi feladat. Az állambiztonsági szervek nem elhárítási, hanem védelmi funkciót látnak el ezen a téren — együttműködve más társ-, állami és társadalmi szervekkel.

illegális behatolás: az ellenséges hírszerző vagy ügynök a határőrizeti szervek ellenőrzésének megkerülésével lépi át a határokat, és hamis vagy hamisított okmányokkal legalizálja tartózkodását. -Hamis vagy megtévesztő okmánnyal lépi át a határt, hogy valódi kilétét leplezze.

illegális csatorna: hírszerző jellegű értesülések, kémutasítások, hírszerző eszközök, felforgató tartalmú propagandaanyagok, hamis úti okmányok, tiltott sajtótermékek, csempészárúk, kábítószeres stb.-k továbbítását biztosító konspirált összeköttetés külföldre, külföldről belföldre; esetleg harmadik ország közbeiktatásával.

illegális rezidentúra: külföldön egymáshoz kapcsolt hálózati személyek csoportja, akiknek működése semmilyen vonatkozásban nem utal a küldő vagy megbízó országra.

illojális (fr. lat.): rosszhiszemű, rosszindulatú, igazságtalan, méltánytalan. — A titkos együttműködéskérdéseiben való megállapodáshoz hűtlen, a vállalt kötelezettségeket egyoldalúan megsértő, de nem árulóhálózati személy; — illojalitás.

ILO — International Labor Organization (ang.):

Nemzetközi Munkaügyi Szervezet, az ENSZ egyik szakosított szerve Genfben.

immunitás (lat.): orvosilag — védettség, közömbösség egyes betegségekkel szemben; jogilag — sérthetetlenség, mentelmi jog; diplomáciai téren — személyes mentesség; — immunis, immunizál.

imponál (lat.): tiszteletet, bámulatot, elismerést vált ki; tekintéllyel, erkölcsi súllyal bír. — Az operatív tiszt példamutatásával, mértéktartó, szerény viselkedésével, szakszerű, pontos tanácsaival, készséges, de nem felelőtlen segíteni akarásával vívhatja ki és állandósíthatja; — imponáló.

impulzív (lat.): az első benyomás hatására hirtelen, alaposabb megfontolás, átgondolás, a következményeket számításba nem vevően cselekvő ember. Az ilyen típust — önérzetének megsértése nélkül — körültekintésre, önkontrollra, mértéktartásra kell nevelni; — impulzivitás, impulzus.

IMS — NATO — Intelligence Military Staff (ang.): a NATO katonai törzse hírszerző központjának elnevezése. — Lásd: SC — NATO.

inaktív (lat.): tétlen, nem cselekvő, cselekvésképtelen, szolgálaton kívüli — például katona. — Engedéllyel pihentetett hálózati személy.

incidens (lat.): váratlan, leginkább kellemetlen esemény, közbejött és előre nem várt zavaró mozzanat. Elhárítására szolgál a legenda.

indiszkreció (lat.): fecsegés, tapintatlanság, tolakodás, kíváncsiszkodás. — Mint magatartás megengedhetetlen az operatív munkában. Az erre utaló hajlam kizárttá teszi a hálózati munkára való személyi alkalmasságot. Nem azonos a dekonspirációval; — indiszkrét.

in duplo (lat.): két példányban. — az ilyen módon készített hálózati jelentés alapos gyanút ad a hálózati személyárulására, kétkulacsosságára.

in flagranti (lat.): tetten érve a tett, a cselekmény elkövetésének (végrehajtásának) pillanatában. — Ez a célja az operatív csapdának, mert lélektani hatása nagyobb, a bizonyítás hatásosabb, és bizonyos esetekben csak így kezdeményezhető a büntetőeljárás.

információ (lat.): a hír lényegi részét alkotó, újszerű, előre mutató meghatározása. Értesülés, hír, adat, tudósítás, tájékoztatás, felvilágosítás, hírközlés. — Az állambiztonsági szervek legfontosabb feladata: információszerzés az ellenségről. — Jellege szerint lehet: belső vagy külső, alap- vagy leszármaztatott(értékelte, dúsított), közvetlen vagy közvetett, állandó vagy nem állandó (alkalmi); — informál, informálódik, informatív.

információáramlási rendszer: az a szervezeti egység — állambiztonsági szerv, amelyben a különböző csatornákon az információk áramlanak. Működési feltétele: az információkészlet és az áramlási csatornák (szolgálati út) megléte. Lásd: kényszerpályás információ.

információcsere: az állambiztonsági feladatok eredményes ellátásához szükséges információkat, tapasztalatokat az érintett, illetékes szervezeteknek szóban és írásban kell átadni. — Követelményei: csak az illetékes szervvel(szervnek); amíg az információ aktuális; a forrást a szükséges mértékben védeni (fátyolozni) kell; a felhasználás módjára és mértékére ajánlást kell tenni. — Információcserében van (-nak): az állambiztonsági szerv és a hálózat; az állambiztonsági szerv és a társszervek; a baráti állambiztonsági szervezetek. — Lásd: tájékoztató jelentés.

Információ értékelés: az információ a forrástól függetlenül, önmagában is operatív értéket képvisel. — Fokozatai: értékes, tájékoztató, ellenőrző jellegű, elavult, értéktelen, félrevezető. — Lásd: jelentés értékelése.

információ forrása: az ellenségről szóló információ szolgáltatója lehet minden titkos nyomozati (operatív)eszköz és módszer. — Jellege szerint lehet: nyílt és titkos. — A forrás értékelésének fokozatai: megbízható és ellenőrzött; megbízható, de még nem ellenőrzött; megbízható, ellenőrizetlen, de valószínű; valószínűtlen, dezinformatív. — A titkos forrásból nyert információt csak legalizálva lehet felhasználni. — lásd: fátyolozás.

információs jelentés: írásban foglalt tájékoztatás olyan állambiztonsági jellegű adatról, jelenségről stb., amelyre ügyrend szerint a címzett szerv illetékes. — Lásd: tájékoztató jelentés.

információszerzés módszerei: titkos módszerek (például: a hálózat alkalmazása, személyes felderítés, „sötét” hírszerzés, a menekültek kihallgatása stb.); technikai eszközök alkalmazása (például: lehallgatás, rejtjelfejtés, elektronikus, kozmikus és légi felderítés stb.); legális módszerek (például: kiadványok értékelése, nemzetközi kapcsolatok, diplomáciai érintkezés stb.), valamint a fel- soroltak kombinált alkalmazása.

informant (ang.): informátor, aki tudatosan vagy akaratán kívül információt ad az USA titkos- szolgálatának.

informer (ang.): tájékoztató ügynök. Olyan személy, aki rendszerint anyagi ellenszolgáltatásért alkalmi információt ad az USA titkosszolgálatának.

Information und Presseamt der Bundesregierung (ném.): a bonni kormány sajtó- és tájékoztatási hivatala — élén az államtitkárral. Irányítja és koordinálja a sajtó-, a propagandaszervek és a különböző Kelet-kutatóintézetek tevékenységét a szocialista országok ellen. Magyar nyelven is ad ki sajtószemlét.

informátor (ang.): információt adó, tájékoztatást nyújtó személy. — Az állambiztonsági munkát szabályozó, 1973. január 1-ig hatályban volt szabályzat szerint a perifériális felderítési lehetőségekkel rendelkező hálózati személyek elnevezése volt. A totális elhárítás időszakában — amelyet a kül- és belpolitikai helyzet határozott meg — az informátorok képezték a tömeghálózatot. — Titkosinformátor-kategóriát — elnevezésében és tartalmában egyaránt — valamennyi kapitalista ország hírszerző és elhárító szerve alkalmaz: a szűrő-kutatómunkára és a baloldali beállítottságú személyeket, szervezeteket ellenőrző feladatok végrehajtására.

infratechnika (lat.): a vörösön inneni láthatatlan fénysugarak felhasználásán alapuló, sötétben látó, illetve sötétben is alkalmazható optikai eszközök összessége (távcső, fényképezőgép, tv-kamera).

inkvizíció (lat.): a római katolikus egyház politikai, rendőri, ügyészi és bírósági intézménye volt a 13-16.század között a hivatalostól eltérő tanok, nézetek üldözésére, elnyomására. — Átvitt értelemben: szigorúvallatás, kínzás, fizikai és pszichikai presszióval végzett vizsgálat; — inkvizitor.

INS — International News Service (ang.): a Hearst-féle sajtókonzernhez tartozó sajtóügynökség.

Intelligence Cycle (ang.): hírszerző ciklus. A CIA hírszerző tevékenységének fázisai: 1. Direction — feladatmeghatározás. A hírigény megjelölése és a feladatok kiosztása. 2. Collection — híryanagy gyűjtés. Ahírszerző-információk megszerzése titkos, illetve nyílt úton és módszerekkel, valamint ezek eljuttatása aközpontba. 3. Processing — feldolgozás. Elemzés, értékelés, összegezés. 4. Dissemination — terjesztés. Ahírszerző-végtermék eljuttatása a felhasználókhhoz.

Intelligence Committe (ang.): 1972 szeptemberében létrehozott Amerikai Egyesült Államokbeli szervezet a nemzetközi politikai terrorizmus felderítésére. Együttműködik a NATO-országok és Izrael hírszerző szerveivel.

Intelligence Support Teams (ang.): az angol hadseregben a törzskarok mellett működő hírszerző egységek elnevezése.

Interdok: Nemzetközi Dokumentációs és Tájékoztató Központ. 1957-ben alakult meg mint a NATO kutató- és ajánlásokat kidolgozó szerve. Jelenlegi szervezeti formája 1965-ben jött létre.

interjú (ang.): információszerzési módszer — a sajtómunkában alkalmazott eljáráshoz hasonlóan. Az alanyatudja, hogy információt szolgáltat, de nem ismeri az interjút kérő személy valódi céljait vagy kilétét.

interlineáris (lat.): sorközi, sorok közé írt. — Titkos, kétoldalú megállapodáson alapuló írás, üzenetváltás.

internál (lat.): kényszerlakhelyet jelöl ki. — Háború idején az ellenséges állam polgárait őrizetben tartja, vagy a hasonló időszakban a semleges ország a területére lépett idegen fegyveres személyeket lefegyverzi és ugyancsak őrizetben tartja.

Internationaler Arbeitskreis Sonnenberg (ném.): Sonnenbergi Nemzetközi Munkakör. A sajtó- és a tájékoztatási szervek munkatársainak szervez nemzetközi kurzusokat politikai, társadalmi és gazdasági kérdésekről. A fellazítás szolgálatában áll.

Inter Nationes (ném.): a Német Szövetségi Köztársaság kulturális szerve a nemzetközi kapcsolatok ápolására, a kulturális, tudományos területeken. A szocialista országok állampolgárainak ösztöndíjat ad. Lehetőségeit felhasználja az ellenséges hírszerzés.

interperszónális kapcsolat: személyek között jön létre. — Az operatív tiszt és a hálózati személy között ennek különleges esete áll fenn, mert: a) alá- és fölérendeltségi viszonyt tükröz; b) titkos, és ezért a hálózati személy az ezzel kapcsolatos problémáit az operatív tisztén kívül mással nem beszélheti meg; c) katonai jellegű; d) a hálózati személy az ügyből csak a reá vonatkozó részeket ismerheti meg; e) a feladat végre-hajtása során magára marad, egyedül és azonnal vállalnia kell lépéseinek következményeit.

Interpol — International Criminal Police Investigation (ang.): a kapitalista államok bűnügyi rendőrségének nemzetközi szervezete, amely kábítószer-, csempészési, pénzhamisítási stb. ügyekben koordinálja a nyomozást. Lehetőségeit felhasználják a különböző hírszerző és elhárító szervek is; például: határ figyelőztetés, tiltónévjegyzékek cseréje stb. Központja Párizsban van; 66 tagországgal rendelkezik.

Inter—Service Security Board (ang.): Szolgálatközi Biztonsági Tanács. Az angol Egyesített Hírszerző Bizottság irányítása alatt álló, a hírszerző és az elhárító szervek biztonsági kérdéseivel foglalkozó szerv.

intrika (fr. lat.): ármány, cselszövés, fondorlat, áskálódás. — Az ellenséges elhárítás módszere: a kapitalista államok hazánkban levő külképviseletein dolgozó — a számukra idegen, vagyis a magyar állampolgárságú — alkalmazottak körében mesterségesen intrikát szít, hogy egységüket megbontva próbálja felderíteni soraikban a Belügyminisztérium állambiztonsági szervei hálózatának tagjait; — intrikál, intrikus.

introvertált típus: befelé forduló viselkedésmód, amely kevésbé veszi figyelembe a többi ember véleményét; helyette rendszerint önmagában dönti el viselkedési módját. formáját. — Lásd: extrorertált típus

inzultus (lat.): tetteleg bántalmaz, durván sérteget. — A provokáció durva megnyilvánulása például kiutazó állampolgáraink ellen: őrizetbe vétel koholt áruházi lopásért, a tüntetés körzetében való tartózkodásért, hazaárulásra való rábírás visszautasítása esetén stb.; — inzultál.

IPU — Interparlamentáris Unió: a törvényhozó intézmények nemzetközi szervezete.

íránymérés (rád.): a rádiófelderítés során megismert rádiósügynök vagy ügynökgyanús rádióállomás földrajzi helyzetének meghatározására szolgáló technikai eljárás. — Eszközei: íránymérő állomás, -gépkocsi, távírász; — Lásd: rádiófelderítés.

írászonosítás: választ ad arra, hogy a különböző helyeken és időpontokban észlelt kézírások, gépírások ésokmányok azonosak-e. — Lásd: identifikál

irgalmas (egyh.): katolikus szerzetesrend vagy annak tagja.

IRO — International Refugee Organisation (ang.): Nemzetközi Menekültügyi Szervezet, az ENSZ szakosított szerve. 1956 után a hazánk elleni propagandaháború egyik eszköze volt.

Irodalmi Újság: Párizsban megjelenő emigráns folyóirat az 1956-os ellenforradalmi törekvések propagálására. Az ellenforradalmi újság jogutódjának nevezi magát. — Lásd: emigráns sajtótermékek.

irredentizmus (lat. ol.): sovinszta mozgalom, amely a történelmi jog vagy a nemzetiségi összetartás címénterületi igényeket támaszt egy szomszédos országgal szemben. Az erőszakos terjeszkedés ideológiája.

J

járműnyom-rögzítés: a személyes felderítést végző személy ellenséges tevékenységének bizonyítására felhasználható eljárás.—A keréknyomok alapján: megállapítható a jármű sebessége, menetiránya, fajtája, típusa; elvégezhető a jármű azonosítása. — A jármű típusát meghatározza: a keréknyomok száma, fesztávolsága; a gumiköpeny nyomok szélessége és rajzolata; illetve a kerék felülete.

jegyzékváltás: az államok közötti érintkezés egyik formája, amely diplomáciai úton valósul meg. A tájékoztatásadás, a felvilágosítás, a kérés, a követelés, a tiltakozás stb. írásban megfogalmazott okmánya, amely a kormány hivatalos véleményét tükrözi és a külképviselete továbbítja.

jehovista (egyh.): a Messiás eljövételét váró, minden világi hatalmat és törvényt tagadó szekta vagy annak tagja.

jelentés értékelése: az operatív tiszt záradéka a hálózati jelentésen. Ebben kritikai véleményét adja a végrehajtott feladatnak és az új operatív helyzetnek. A hálózati személy további feladatait, védelmi ellenőrzését ennek alapján kell meghatározni. A bizalmas nyomozás körén kívül álló adatok értékelését az arra rendszeresített tiszt vagy szerv végzi. — Lásd. hálózati jelentés.

jelfogó: operatív technikai eszköz a rádióadás konspirált ellenőrzésére; például: ügynöki adó. — Alkalmazási feltétele: az adó közvetlen közelében kell konspiráltan elhelyezni és működtetni; a tápvonal elhelyezését üzembiztosan és konspiráltan biztosítani kell.

jellem: valakire jellemző állandó akarati, lelki tulajdonságok összessége. Az erkölcsi elvekhez való ragaszkodás. A lelki alkat sajátos természete.

Jellemző adatok: politikai beállítottság (például: világnézeti beállítottság (felfogás), párt-, tömeg- szervezeti tagság, aktivitás, tisztség(-ek), közéleti szereplés, 1956-os magatartás); személyi tulajdonságok (műveltség, életvitel, a környezethez, a munkához való viszony, szokások, érdeklődés, anyagiasság, esetleges testi fo-gyatékoság, egészségi állapot). — Lásd: környezettanulmányi adatok.

jelszó: kétoldalú, igazolásra szóló, előre meghatározott szöveg, amelynek követelménye, hogy tartalma: feleljen meg a találkozás körülményeinek; ne legyen leleplező, ha nem az illetékes személynek mondják; tartalmazzon félreérthetetlen elemeket az azonosság felismerésére; logikusan illeszkedjen a válaszul kapott szöveghez.

jeltárgy: a titkos kapcsolat igazolására, a jelszó megerősítésére szolgáló ismertetőjel; például kettévágott fénykép, két, azonos ritka tárgy stb.

jelző: valamely operatív feladat végrehajtása szempontjából fontos körülmény, esemény, változás stb. bekövetkezéséről azonnali jelentést adó állambiztonsági tiszt vagy hálózati személy, esetleg alkalmi (alkalmi operatív) kapcsolat. — Lehet: állandó és alkalmi jelző.

jezsuita (egyh.): Loyolai Ignác alapította harcos katolikus szerzetesrend — Jézus Társaság (Societas Jesu) — vagy annak tagja. — Tagjai képzett, az ellenfél ideológiáját is jól ismerő, tanítással és diplomáciával foglalkozó szerzetesek. — Jelszavuk: A cél szentesíti az eszközt!

Jewis Agency (ang.): zsidóügynökség. 1922-ben alapított cionista szervezet Izrael állam létrehozásáért. Jelenleg imperialista érdekeket képvisel. — Lásd: cionizmus.

JIC — Joint Intelligence Committee: Egyesített Hírszerző Bizottság, az angol hírszerzés felső koordinációs csúcsszerve. Elnöke a külügyminisztérium mindenkori állandó miniszterhelyettese. — Alárendeltségében működik: a SIS vagy MI-6, a külügyi hírszerzés, a Security Service; a Special Branch; az M.I.

jogi vélemény: az ellenséges tevékenység büntetőeljárás bizonyítása céljából a bizalmas nyomozás befejezése előtt, vagy ismertté vált bűncselekmény esetén a vizsgálati szerv (osztály) a rendelkezésére álló iratok, bizonyítékok, összefoglaló jelentés alapján állást foglal: történt-e bűncselekmény, és azt a Btk.-nak megfelelően hogyan lehet minősíteni; milyen operatív feladatokat kell még teljesíteni; az ügyben dolgozó hálózati személy(ek) hogyan vonható(k) ki.

jóhiszemű: aki becsületesen jár el, de akaratlanul téved, hibázik.

Joint Air Photographic Intelligence Centre: Egyesített Légi Felderítő Központ: az angol Egyesített Hírszerző Bizottság szerve, amely a légi felderítés és a fényképezés vizsgálatával foglalkozik.

Joint Distribution Committee (ang.): Egyesült Szétoosztó Bizottság. Az üldözött zsidók megsegítésére alakult nemzetközi szervezet — jelentős amerikai befolyás alatt.

Joint Technical Scientific Intelligence Committee: Műszaki és Tudományos Hírszerzés Egyesített Bizottsága; az angol Egyesített Hírszerző Bizottság tanácsadó szerve a különböző tudományos-műszaki kérdésekben.

jószolgálat: a nem érdekelt államnak valamely nemzetközi vizsály békés rendezésében való közreműködése.

junktím (lat.): a diplomáciában alkalmazott olyan megállapodás, amely két vagy több kérdést, javaslatot úgy kapcsol össze, hogy azok csak együttesen fogadhatók el, illetve az egyik teljesítése a másik megvalósításának feltétele

K

kabin (fr.): háló-, utas-, öltözőfülke — Akcióra használt lakásban a terhelő vagy kompromittáló cselekmény, esemény stb. hang- és fotorögzítését végző operatív tiszt rejtett elhelyezésére kialakított fülke.

kabinetkérdés: bizalmi kérdés. Olyan feltétel, amelynek kedvező elintézéséhez ragaszkodik az, aki felveti, különben nem vesz részt az ügyek intézésében, illetve a titkos együttműködésben.

kábítószer: leggyakoribb fajtái: heroin, ópium, kokain, LSD, marihuana, hasis, morfiom. — Lásd: drog(hallucinogén).

kancellár (lat.): Ausztria és a Német Szövetségi Köztársaság miniszterelnöke, aki egyben a választásokon győztes párt vagy koalíció vezetője. A kancellári hivatal irányítja legfelső szinten az előbb említett országok hírszerző és elhárító szerveinek a tevékenységét. — A római püspöki iroda vezetője.

kanonok (egyh. lat.): a római katolikus püspökségeken a püspök tanácsadója. — Kanonoki testület (székeskáptalan): a kanonokok gyülekezete.

kapcsolatfelvételi találkozó: lényegében a soros találkozóhoz hasonló, mert ismert a találkozó helye és ideje. Nem ismert viszont még a kapcsolattartó vagy a hálózati személy. Biztonsági okokból előnyös: ismertetőjel, jelszó, jeltárgy alkalmazása. — Lásd: jelszó, jeltárgy.

kapcsolat helyreállítása: az állambiztonsági szerv és a hálózat tagja közötti összeköttetési rendszer tervszerűségében fellépett zavar elhárítása, a folyamatosság ismételt helyreállítása.

kapcsolat megszakadása: az állambiztonsági szerv képviselője és a hálózat tagja közötti, a titkosegyüttműködést biztosító összeköttetési rendszer tervszerűségének zavara. Ideiglenes szünet az összeköttetésben.

kapcsolat megszakítása: az állambiztonsági szerv és a hálózat tagja közötti titkos együttműködés befejezése.

kapcsolattartás átadása: sor kerülhet rá a hálózat tagjaival kapcsolatot tartó operatív tiszt személyében bekövetkezett változás esetén. Oka lehet: az átszervezés, a feladat megváltozása; az operatív tiszt áthelyezése stb. — Az átadás történhet: saját szervezeten belül; az állambiztonsági szervek között; a bűnügyi szerveknek; a bűnügyi szervektől.

kapcsolattartás: a szervezetszerű hálózati munka egyik feltétele. Az állambiztonsági szerv és a hálózat közötti kölcsönös információáramlás rendszere. A hálózati munka legsebezhetőbb része. -Szervezési elvei: titkos(konspirált), folyamatos (kontinuitív), ellenőrző és tervszerű. — Formái: személyes, tárgyi, közvetítőbe-iktatásával — és az előbbieket kombinációja. — Lásd hálózati személlyel való kapcsolattartás.

kapcsolattartás közvetítővel: ha bizonyos körülmények között az operatív tisztnek nincs lehetősége a vezetése alatt álló hálózati személlyel a személyes kapcsolattartásra, vagy az csak nagy kockázattal valósítható meg, akkor összekötő (például: rezidensi teendőket ellátó, összekötő hálózati személy, illetve futár) útján kell a kapcsolatot megszervezni.

kárpó (ol.): a náci koncentrációs táborokban kiségitő, rendőri, munkavezetői feladatokat ellátó fogoly. — Jupó — ugyanaz mint az előbbi, ha a fogoly zsidó volt. Ezért több-kevesebb kedvezmény járt.

káptalani helynök: a római katolikus püspöki hely megüresedése esetén vezeti az egyházmegyét.

kapucinus (egyh.): a ferences rend egyik ágát alkotó kolduló szerzetesrend vagy annak tagja.

karmelita (egyh.): a Karmel hegyen (Szentföldön) alapított szerzetesrend vagy annak tagja.

kARRIERISTA: törtető, aki gátlástalanul keresi az előmenetelt, az érvényesülést. — Bejutása a hálózatba súlyos veszélyek forrása lehet.

KARTHAUZI (egyh.): néma barát. Annak a katolikus szerzetesrendnek a tagja, amelyben hallgatási fogadalmat tesznek.

Katolikus Iparostanoncok Országos Egyesülete — KIOE: a katolikus egyház rétegszerve volt 1944-ig az akkori ipari tanulók számára.

Katolikus Leányegylet — KALASZ: a katolikus egyház ifjúsági rétegszervezete volt 1944-ig a parasztleányok számára.

Katolikus Legényegylet — KALOT: a katolikus egyház ifjúsági rétegszervezete volt a parasztfiúk számára.

katonai elhárítás: a Magyar Népköztársaság fegyveres erői személyi állományának, állam- és szolgálatitkainak, eszközeinek védelmét látja el a külső és a belső ellenség tevékenységével szemben.

katonai hírszerzés: az egyes országokban a hadseregek vezérkarai által irányított hírszerző, elemző- értékelő tevékenység. — A katonai hírigény főbb kérdései: a had- rendi felépítése, fegyverzete, ki- képzési rendszere, személyi állománya, szállítási eszközök, a szövetségesek katonai ereje, a velük való együttműködés, ahadiipar és a haditechnika, a mozgósítási tervek és készletek, a belbiztonsági erők és helyzetük.

Katonai Hírszerző Hivatal: az Egyesült Arab Köztársaság hírszerző és elhárító szerve. A katonai attasék külföldön a külképviseletek és a helyi arab kolónia elhárítását végzik

katonai iroda: külképviseleteken (nagykövetség, követség, katonai misszió) működő katonai hírszerző bázis. — A NATO országok katonai irodái: ügynökkiválasztást, esetenként kapcsolattartást, adat- ellenőrzést, - pontosítást, személyes felderítést végeznek. Részt vállalnak a tárgyi összeköttetés fenntartásában. Élén diplomata jogállású katonai és légügyi attasé — a tengerparti országokban tengerészeti attasé is — áll. Az iroda beosztottai és biztonsági őrei szolgálati útlevéllel rendelkeznek.

katonai térkép: titkos katonai térkép, amely az 1:10,000 és 1:1,000,000 méretarány közéesik. Beszerzésük a BM Titkárság útján történik.

KAT-POL: 1945-1950 között a HM irányítása alatt működött Katonapolitikai Osztály a háborús katonai büntettek felderítésére. Offenzív részlege beleolvadt az MNVK/2. Csoportfőnökségbe. Defenzív részlege az állambiztonsági szervekhez került.

KCIA: dél-koreai központi hírszerző ügynökség. — A Japánban és az NSZK-ban elkövetett emberrablásai tették hírhedtté.

KÉBI — Külügyminisztérium Építési és Beruházási Iroda: 1972. április 1-től beleolvadt a DTEI-be. — Lásd: DTEI — Diplomáciai Testületet Ellátó Igazgatóság.

kegyesrend/i (egyh.): katolikus szerzetesrend — piarista — vagy annak tagja.

Kelet-európai Kutatás Német Társasága: NSZK-beli, a fellazítás szolgálatában álló szervezet.

Kelet-Európát Tanulmányozó Kutatóintézetek Koordinációs Bizottsága:

Német Szövetségi Köztársaságbeli kormány szerv a nyugatnémet kommunistaellenes központok tevékenységének összehangolására, az irányok és a módszerek kidolgozására, elosztására.

Keleti Arcvonal Bajtársi Közössége: fasiszta félkatonai szervezet volt 1945-ig.

keleti osztály: a kapitalista nagyvállalatoknál rendszeresített szervezet, amely a szocialista országokkal való kapcsolatot koordinálja. Eligazítja, majd beszámoltatja a szocialista országokba utazó, majd onnan visszatért alkalmazottakat, és fogadja a szocialista országokból a vállalathoz érkezőket. Cégenként eltérő az elnevezésük, például lehet adminisztratív osztály stb. A szerv beosztottai között számos hírszerző található.

Keleti Tudományok Szövetsége: 1961-ben alakult Kölnben a nemzetközi munkásmozgalom kérdéseinek kutatására, az ideológiai harc eszközeinek és módszereinek kidolgozására.

Az intézet elnevezése 1966-ig a Kommunista Mozgalom és Problémáinak Kutatása volt.

Kelet-kutató Intézet: hivatalos, félhivatalos alapítványi és különböző mammutvállalatok által fenntartott, tudományos igénnyel működő szervezetek, amelyek főleg legális forrásokból származó információkat dolgoznak fel, és vannak le következtetéseket a szocialista országokról. Számuk az Amerikai Egyesült Államokban és a Német Szövetségi Köztársaságban mintegy százra tehető. Elnevezésük különböző. A kormányok, a pártok és a hírszerzés megbízásából tanulmányokat készítenek, és ajánlásokat tesznek például gazdaságpolitikai, ideológiai, fellazítási stb. kérdésekben.

Kelet-tudományi és Nemzetközi Tanulmányok Szövetségi Intézete: NSZK-beli — Kölnben székelő — fellazítási feladatokat ellátó állami szerv.

kém: idegen állam (tényleges vagy potenciális ellenség), illetve idegen érdekeltség szolgálatában álló, részére meghatározott és igényelt adatokat gyűjtő, kiszolgáltató személy. Részfeladatokat lát el a felderítésben, a hírszerzésben. — Az együttműködés alapja: anyagi vagy egyéb érdekeltség, illetve terhelő vagy kompromittáló adatok.

kémelhárító szűrő-kutató munkának nevezzük a kémelhárító szervezeteknek azt a tevékenységét, amely a sajtóterői és eszközei által, valamint a társbelügyi, illetve az állami, társadalmi, gazdasági szervek (megfelelő apparátusa és dolgozói), nem utolsósorban a lakosság segítségével hoz felszínre az ellenséges tevékenységre vonatkozó adatokat, amelyekkel megalapozza az előzetes ellenőrzést, bizalmas nyomozást. — Lásd: szűrés-kutatás.

kémiai titkosítás: olyan eszközökkel (például: vegytinta, vegyindigó, vegyceruza, -toll stb.) viszik a nyílt vagy rejtjelezett szöveget a papírra, amelyet csak meghatározott kémiai reakciók révén lehet olvashatóvá tenni. Az előhívás nyomot hagyhat, vagy sérülést okozhat a hordozó papíron.

Kempei: a japán kémelhárító szolgálat volt 1945 augusztusáig.

kényszerpályás információ: a szolgálati úton vagy a szabályozott továbbítási csatornában haladó információ.

Kérdő jegy: a BM központosított, illetve szervenként vezetett helyi nyilvántartásaiban történő ellenőrzés eszköze. Felhasználása kötelező: a BM Adatfeldolgozó Csoportfőnökség nyilvántartásaiban.

keresztbe informálás: bizonyos tény, adat, körülmény közlése egy harmadik személynek a másiktól abból acélból, hogy az információ útját követni lehessen; vagy az operatív kombináció részét képezi. — Az imperialista propaganda egyik módszere az, amikor tendenciózus híreket adnak az egyik szocialista országnak a másiktól.

Keresztény Demokrata Párt: a római katolikus egyház befolyása alatt álló, legitimista burzsoá párt volt, amelyet Mindszenty kezdeményezésére 1956-ban ismét meg akartak szervezni.

Keresztény Ifjúsági Egyesület: a protestáns egyházak irányítása alatt állt és 1950-ben feloszlott ifjúsági szervezet.

Keresztény Női Tábor: klerikális befolyás alatt állt burzsoá párt volt a fordulat évéig (1948).

KESPA — Katonai Elhárítás Speciális Adattára:

a katonai elhárítás látókörébe került személyek, objektumok stb.-k naprakész nyilvántartását végzi. Adatszolgáltatása csak tájékoztatási célt szolgál.

készség: az a cselekvésegység, amelynek részmozzanatai — a gyakorlás során — automatikussá váltak; például a fedőnév használata. A tanult, tudatos cselekvéssor válik automatikussá az ismétlések által. — Lásd: szokás.

kétkulacos hálózati személy: aki ellenséges szándékkal, a büntetőjogi felelősségre vonás alóli kibúvás céljából, illetve bűntársainak mentése érdekében vállalja az állambiztonsági szervekkel való titkos együttműködést, és őszintének is mutatkozik; ugyanakkor beszerzését elárulja bűnös kapcsolatainak. — Lásd: színlelt (szimulált) vállalás.

kettes számú jelentés: a nem szocialista országban tett szolgálati, hivatalos utazásról való írásbeli jelentéstételi kötelezettség az állambiztonsági vonatkozású tapasztalatokról.

kettős hálózati személy: akit az állambiztonsági szervek tudta és engedélye nélkül valamely ellenséges titkosszolgálati szerv beszervez, és értékes, aktív munkát az ellenségnek végez.

KGB: a Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Állambiztonsági Bizottság. — Nagy múltú; harcos szervezet, amely a történelem során töretlen küzdelmet vívott az első szocialista állam külső és belső ellenségei ellen. — A magyar állambiztonsági szervek jellegét, funkcióit, munkamódszereit és eszközeit a szovjet tapasztalatok kikísérletezett, kipróbált szintézise alakította ki, amelyet saját viszonyainkra alkalmazunk. — 1917. dec. 20-án alakult meg a VCSK Dzszerdzsinszkij vezetésével; 1918. júl. 15-én megalakult a belső karhatalom a VCSK kereteiben; 1919. márc. 16-án Dzszerdzsinszkij a VCSK mellett a bűnügyi szervek irányítását

is átvette. 1921 májusában Szovjet-Orosz Belügyi Népbiztosság (minisztérium) alakult meg. — 1922. febr. 6-án átszervezték a biztonsági szerveket, és létrejöttek a köztársasági GPU-k. — 1922. szept. 27-én a GPU keretein belül megalakult a Határórség. — 1923. nov. 15-én alakult meg a központi irányító OGPU, amely országos vezetői funkciót töltött be. — 1934. júl. 10-én a Belügyi Népbiztosságba lettek összevonva az állambiztonsági és a belügyi szervek. Új elnevezése: NKVD. — 1941. febr. 3-án megalakult az Állambiztonsági Népbiztosság. 1953. márc. 15-én egyesült az Állambiztonsági és a Belügyi Népbiztosság. — 1954. márc.- 13-án alakult meg a KGB.

KGST-titok: fogalmát a törvény nem határozza meg, de erre vonatkozik a 14/1971. (IV.15.) Korm. számú rendelet 1. § 2/c. pontja, amely szerint: „... más állam által titkosnak minősített és a Magyar Népköztársaság rendelkezésére bocsátott adat;” — Titoksértést olyan adattal kapcsolatban is el lehet követni, amelyet nálunk nem, de valamelyik KGST tagállam annak minősít.

kiadatás: egy másik állam joghatóságának bűncselekmény elkövetéséért üldözött személy átadása. — Alapjalehet: jogsegélyegyezmény, viszonyosság és az igazságügy-miniszter nyilatkozata.

Kiegészítő javaslat: az engedélyezett operatív feladat végrehajtása előtt vagy során az operatív helyzetben bekövetkezett lényeges változás áthidalására — új eszköz, módszer, eljárás stb. igénybevétele — készítendő okmány.

kiemelt ügy: egy állambiztonsági szerv működési területén kiemelkedő politikai-társadalmi veszélyességet képező, bizalmas nyomozás alatt álló bűnügy.

kijárási: kivételezés, kiváltságos elbánás elérése érdekében közben- járás, befolyásos személy támogatása révén.

kiképzési terv: a hálózati személy szakmai — operatív — kiképzésének tematikáját, a kiképzés eszközeit és módszereit tartalmazó okmány. — A kiképzés mértéke, mélysége arányban áll a betöltendő hálózati funkció(-k) által támasztott kvalifikáltsággal. A terv teljesítését a minősítés tartalmazza.

Kikérdező központ: a menekültügyi hivatalok fedése alatt működő szolgálati helyek egyes nyugat-európaiországokban. A hírszerző és az elhárító szervek útmutatásai, hírigénye és kutatási szempontjai alapján a szocialista országokból származó személyekkel foglalkoznak. Esetenként a kitöltött kérdőívekért kisebb összegű juttatást adnak.

Kindnäpper (ang.): gyermekrabló — váltságdíj ellenében, amelyet a szülő vagy a közösség fizet meg. A repülőgép-eltérítőt is így nevezi a mai angol nyelv.

kipróbált: aki a gyakorlatban és a valós körülmények között bebizonyította hűségét, rátermettségét.

kisantant: 1920-1938 között francia irányítás alatt állt politikai szövetség: Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia részvételével. Un. „egészségügyi” övezetet képezett a Szovjetunió ellen.

Kisegítő dosszié: az Amerikai Egyesült Államok katonai hírszerzésénél rendszeresített iratgyűjtő olyan, fontosnak minősített (tekinthető) anyagok gyűjtésére, amelyeknek nincs azonnali értékük.

kiszorítás: büntetőeljárásen kívüli adminisztratív intézkedés ellenséges, megbízhatatlan személyeknek meghatározott munkaterületről, objektumból való távoltartására.

kiutasítás: védelmi kényszerintézkedés olyan diplomátával szemben, aki visszaél a fogadó ország vendégszeretetével, és védettségét ellenséges tevékenységre használja fel. — Az állambiztonsági szervek kezdeményezik a Külügyminisztérium számára. — Lásd: persona non grata. — Viszonyossági alapon kiutasítás akkor történik, ha saját külképviseleti beosztottunkat egy másik állam kiutasítja, és ezért — ellenrendszabályként — mi is kiutasítunk egy, azonos rangban, beosztásban levő külképviseleti beosztottat. — Lásd: tartalékügy

kiutaztatás: hálózati személynek operatív feladattal történő kiutazása engedélyezett javaslat alapján történhet. — Kapitalista országba kiutaztatni az illetékes szervekkel egyeztetett feladatterv alapján lehet. Ha a kiutazó hálózati személy nem kap állambiztonsági feladatot, akkor a védelmi eligazításáról feljegyzést kell készíteni.

kiválasztás: a hálózati feladatok végrehajtására az állambiztonsági szervek látókörébe került személyek közül beszerzési jelöltként arra esik a választás, aki a feladat teljesítésére alkalmasnak látszik, és a titkos együttműködés kialakítását nem zárja ki valamilyen körülmény.—A kiválasztás elvei: a célirányosság, a jelölt alkalmassága, a titkos együttműködés kialakításának feltételei.

kivonás: a konkrét állambiztonsági ügyben dolgozó operatív tiszt vagy hálózati személy dekonspirációmentes kivonása anélkül, hogy az ügy eredményes befejezése hátrányt szenvedne. Ezért sem szabad kezdeményező, vezető vagy más kulcsszerepet betölteni az ügyben. A kivonás lehetőségét már a beszerzésnél (bevezetésnél) fel kell mérni, és például a bizalmas nyomozásban a vizsgálati szervvel együttműködve kell biztosítani. — Magában foglalja a célszemély(ek), más személy(ek) kivonását is akkor, ha valamilyen operatív akció megszervezése van folyamatban (például: titkos kutatás, technikai rendszabály eszközeinek beépítése stb.).

kizárás: a hálózati személy kizárása a hálózatból a titkos együttműködés végleges megszakítását jelenti. — Oka: a hálózati személy a titkos együttműködésre véglegesen alkalmatlanná válik. A kizárást indokoló tényezők esetleges megváltozása esetén ismételt aktivizálni lehet a hálózati személyt — újrafelvétellel.

kizárási javaslat: operatív okmány arra az esetre, amikor a hálózati személy a titkos együttműködésre bármilyen okból teljesen alkalmatlanná válik. — Tartalmazza: a beszerzés óta végzett munka értékelését; a kizárás indokolását; az állambiztonsági szervvel szemben támasztható jogos igény, követelés teljesítésére vonatkozó javaslatot.

KKA értesítési rendszer: a KKA nyilvántartásában szereplő személyek adatait naprakészen, gépi úton összehasonlítják a határforgalom adataival (ki- és belépés, illetve átutazás). A megállapított személyekről értesítést ad az érintett szerveknek a KKA.

KKA—Központi Kémelhárítási Adattár: országos méretekben nyilvántartja a kémelhárítási vonatkozásban előfordult személyeket, személyleírásokat, címeket, objektumokat, szerveket stb. Adatszolgáltatása csak tájékoztató jellegű.

KKI—Kulturális Kapcsolatok Intézete: a kulturális szerződésekből foglaltak végrehajtását elősegítő szakigazgatási szerv. Hatáskörébe tartoznak: az ösztöndíjügyek (külföldi és külföldinek belföldi); a cserelátogatások; a külföldön tartandó kulturális rendezvények; az oktatók cseréje; a nemzetközi kulturálisrendezvények stb.

klauzula (lat.): záradék, megerősítő, vagy módosító kikötés, korlátozás, bővítés — rendszerint diplomáciai, államközi szerződéseknél, megállapodásoknál. Tartalma szerint titkos, tehát nem hozható nyilvánosságra.

klaviatúra (lat.): billentyűzet (író-, szedőgépen, hangszeren).—Géppel irt, gyalázkodó tartalmú levelek, förmedvények betűmintáit nyilvántartásba kell venni. Az ellenséges hírszerző és propagandaszervek magyar klaviatúrás írógéppel is rendelkeznek, és ezért anyagaik úgy jelentkeznek, mintha belföldön készültek volna.

klerikális (lat.): egyházi befolyás alatt álló világi személy, a papsághoz tartozó.—Egyházi befolyás alatt álló párt, szervezet tagja, híve;—klerikus, klérus.

KLOSZ—Katolikus Leányok Országos Szövetsége: a városi leányok számára fenntartott ifjúsági rétegszervezet volt a felszabadulás előtt.

kód (fr.): rejtjelkulcs. — Az írott anyagok. rádióüzenetek (fonia és gépi adás), távirat, telexüzenet, telefonközlés stb. rejtjelezésére és megfejtésére szolgáló eszköz. Gépi úton is elvégezhető. — Páncél- és lemezszekrény, kazetta, aktatáska, futártáska stb. biztosítását szolgáló, többlemellás tárcsás, szám- vagy elektronikus zár. — A kódot — biztonsági okokból — meghatározott időszakonként változtatják.

kódoz: konkrét információkat, adatokat, tényeket egy meghatározott rejtjelkulcs (rejtjelezőeszköz) szerint jelekké, számokká (szám- csoportokká) vagy szimbólumokká átalakít. Lásd: siffréz.

kódozás: olyan művelet, amely az információkhoz a megkülönböztető jelek sokaságát rendeli abból a célból, hogy alkalmas formában kifejezze azokat. — Célja lehet: a továbbítás, a tárolás, a feldolgozás és a rejtjelzés.

kódozási eljárások: körében — az alkalmazott jelek típusa szerint — megkülönböztetünk: numerikus (számjegyeket alkalmazó), alfabetikus (betűket alkalmazó), alfanumerikus (betűket és számokat vegyesen alkalmazó) és speciális eljárásokat.

KOFFA—Központi Offenzív Alcsoport: a horthysta vezérkar hírszerző szerve volt.

Elsősorban Csehszlovákia, Jugoszlávia és Románia, majd később a Szovjetunió ellen fejtett ki ügynöki hírszerzést. Lásd: VKF/2.osztály.

koktél party (ang.): diplomaták társadalmi érintkezésének ápolására adott vendéglátás (ital, hideg- étel). Aruházat nem előírt. — A diplomata fedésű hírszerzők számára kedvező lehetőséget biztosít: az új kapcsolatok létesítésére, a feltűnés nélküli rövid találkozók lebonyolítására, a „sötét” hírszerzésre, a kapcsolatok ápolására stb.

kollaboráns (lat.): együttműködő. — Hazaáruló együttműködő a megszálló csapatokkal; — kollaborál, kollaboráns.

kolónia (lat.): gyarmat (birodalom). — Azonos nemzetiségű kivándorlók közös települése. Idegen országban élő, azonos nemzetiségűek összessége (nem nemzetiség). — Így hazánkban beszélhetünk: görög, olasz, osztrák, svájci kolóniákról. A KEO hatáskörébe tartoznak. — Diplomáták, katonák, vasutasok, bányászok stb.-k közös lakótelepülése. — Itt nem tanácsos környezettanulmányt készíteni; — kolonizál.

Kolumbia Egyetem Orosz Intézete: a szocialista országokkal foglalkozó szakemberek Amerikai Egyesült Államokbeli kiképző pontja. — A kiválasztást, az oktatást a CIA megbízottai végzik. Keretei között működik a Kommunista Ügyek Kutatóintézete is.

kombináció (lat.): összeállítás, -kapcsolás, társítás, csoportosítás. — Átvitt értelemben: elképzelés, találgatás, számítás. — Tervszerű operatív intézkedések egyidejű vagy sorozatos, egymás utáni alkalmazása egy, minőségileg új operatív helyzet elérése céljából. — A kombinációban egy vagy több titkos nyomozati (operatív) eszköz kerül alkalmazásra, hogy egymás hatásfokát növeljék. — Tartozéka: a természetes vagy a mesterséges operatív helyzet, a szükség szerinti legenda, az engedélyezett javaslat és a biztosítási terv; — kombinál, kombinált, kombinatív.

Kommunizmus Ellen Harcoló Amerikai Zsidó Liga: szovjetellenes, cionista szervezet. — Folyóirata: Zsidók a kommunizmus ellen.

Kommunizmus Problémái: kéthavonként, angol és spanyol nyelven megjelenő „elméleti” folyóirat. Az egészvilágon terjeszti az USIA. — Lásd: USIA.

Kommunista Stratégiát és Propagandát Tanulmányozó Intézet: az Amerikai Egyesült Államokbeli dél-kaliforniai egyetem keretei között működő, ún. „szovjetológiával” foglalkozó intézet.

kompromittálás: büntető eljáráson kívüli ellenintézkedés az ellenséges tevékenység megszakítására. — A bűncselekmény tervezőjének közvetve vagy közvetlenül tudomására hozzuk, hogy bűnös szándéka ismert, és az annak is a tudomására fog jutni, akitől függő helyzetben van. Lásd: megszakítás.

kompromittáló alap (adatok): az ügynöki beszerzésnél az általunk kiválasztott személy egyéni, erkölcsi presztízisének, családi és társadalmi helyzetének nagyfokú veszélyeztetettsége motiválja az együttműködést. Érzelmi szempontból ez kezdetben ellenünk hangolja az ügynököt, s ezért, ha lehet, ajánlatos előbb lojálisalapon megkísérelni a beszerzést, mert az érzelmek áthangolása hosszabb időt és sok munkát vesz igénybe. — A kompromittáló adat hatástalan, ha az csekély súlyú, illetve ha a beszerzési jelölt önértékét, emberi méltóságát súlyosan sérti.

koncentráció (lat.): tudati tevékenység, amikor több ideghatást összevon a figyelem, de csak a legfontosabbra reagál. A többi inger ilyenkor gátlás alá kerül.

koncepció (lat.): felfogásmód, nézőpont, ötlet, meglátás, elgondolás. — A téves koncepció bizonyítása mesterségesen tervezett, szervezett bűnügyekkel súlyos törvénysértést képez; — koncepciózus.

konfabulált válasz: az őszinte válaszadás elhárítása félrevezető szándékkal. A hazugság struktúrára épül.

konfabulatív emlékezet: a megfigyelt eseménynek hiányos felidézése, amikor a hézagokat kitalált, hamiselemekkel pótolja.

kongregáció — congregatio :I (lat.): a római katolikus egyház bíborosi összejövele, illetve vatikáni minisztériuma. — 1968. márc. 1-től tíz vatikáni minisztérium működik: 1. Doktrina kongregáció — hittudományi elvek. 2. Konzisztoriális kongregáció a püspökségek ügyei. 3. Keleti egyházak kongregációja. 4. Szentségek kongregációja. 5. Klérus kongregációja. 6. Rendek kongregációja (szerzetesrendek ügyei). 7. Ritus kongregációja. 8. Propaganda Fidei kongregáció. 9. Szerzetesek kongregációja. 10. Szemináriumok és Egyetemek kongregációja.

konkordátum (lat.): valamely állam és a katolikus egyház, illetve a Vatikán kölcsönös viszonyát szabályozó szerződés. — Ez biztosít a Vatikánnak jogot arra, hogy több állam belügyeibe beavatkozhatson. — Lásd: nunciatúra.

konkretizálás: gondolkodási és ellenőrzési folyamat, amikor az általánosból a konkrét, egyedii dologig jutunk el. — Lásd: adatpontosítás.

Konspiráció (lat.): összeesküvés. A titkosszolgálati szervek működésének rendszere és módszere tevékenységük titokban tartásához. Az eszközök és a módszerek hatásossága titkosságuktól függ.

konspirál: összeesküvést sző, titkos, „föld alatti” munkát végez, titkos szervezetet hoz létre. — Az ellenség kényszeríti ránk a konspiráció alkalmazását, amelyet nem lehet sem rugalmasan, sem többféleképpen értelmezni.

konspirált körlet: a nem nyílt állomány szolgálati működésének biztosítását szolgáló elhelyezés, amelyet vállalat, hivatal, intézmény fedésével védelmezünk, legalizálunk.

konspiratív körözés: a bizalmas nyomozás sajátos formája, amikor az operatív erők, eszközök és módszerek tervszerű és kombinatív alkalmazásával történik intézkedés az államellenes bűnözők felkutatására és elfogására.

kontaktus (lat.): érintkezés, kapcsolat. — A kapcsolattartás lehet: személyes (személyes találkozón megvalósuló), közvetítővel (rezidens, futár, összekötő útján) létrejövő és technikai (személytelen) eszközök (tárgyi „postaláda”, fedőcím, postai út, rádió kereszttüli, annak) segítségével megvalósuló; illetve a felsoroltak kombinált felhasználása. — Kontaktmann a kapitalista országok hírszerző szerveinél a kapcsolattartó vagy az összekötő; — kontaktál.

konténer (ang.): szállításhoz, raktározáshoz használatos tartó, tartály. — Híryanag, titkos eszköz, utasítás, pénz stb. rejtésére preparált használati tárgy (például: ruhakefe, szerszám stb.) vagy más tárgy (például: halkonzerv, szobor, erre a célra kialakított fadarab, esetleg élő állat). — A konténer iránti követelmények: illeszkedjen a személy által használt eszközök, tárgyak logikai köréhez; rendeltetésszerű használatra alkalmas legyen; gyártmánya legyen legalizálható. — A rejtekhelyen elhelyezett konténer típusai: ráhelyező, behelyező és dobó.

Kontinent: 1974-ben alapított, német és orosz nyelven megjelenő emigráns folyóirat. A Német Szövetségi Köztársaságban adják ki.

konverter (rád.): hullámcsapda.—A rádióvevő készülékhez használt kiegészítő berendezés, amely az adóról érkező jelet a vevőben levő hullámsávra alakítja át.—Az egyoldalú ügynöki adás vételéhez is használatos eszköz.

konzervált ügynökség: A NATO terminológia szerint a rendkívüli és háborús viszonyok esetére bomlasztó feladattal telepített ügynökök. Békés viszonyok között nem fejtenek ki ellenséges tevékenységet.—Lásd: „alvó ügynökség”.

konzul (dipl. lat.): főleg útlevél-, vízum-, állampolgársági és magánjogi ügyekkel foglalkozó külképviseleti tisztviselő, diplomata. — Mivel tömeges ügyfelfogadást bonyolít le a fogadó országban, ez a beosztás a titkosszolgálati feladatok fedésére alkalmas; — konzuláris, konzulátus.

konzuli képviselet: ezen a meghatározáson a főkonzulátust, a konzulátust, az alkonzulátust és a konzuli ügynökséget kell érteni. — Lásd: külképviselet.

konzuli képviselet vezetője: ezen a főkonzult, a konzult, az alkonzult és a konzuli ügynököt kell érteni, aki konzuli képviseletet vezet.

konzuli pápens: a konzuli képviselet vezetőjének kinevezéséről szóló okmány, amelyet a küldő állam külügyminisztériuma diplomáciai úton küld meg. — Lásd: exequatur.

konzuli tisztviselő: minden olyan személy — beleértve a konzuli képviselet vezetőjét is —, akit konzuli feladatok ellátására hatalmaztak fel (például gyakornok).

konzuli útlevél: a tartósan külföldön élő— kivándorolt — magyar állampolgár személyazonosságának igazolására, úti okmányként szolgáló irat.

kooperáció (lat.): együttműködés, összedolgozás, segítség, támogatás. — A Belügyminisztérium állambiztonsági szervei kooperációt valósítanak meg: a BM más szerveivel, a fegyveres erőkkel és társszervekkel, a szövetséges baráti — elsősorban a szovjet — állambiztonsági szervekkel a közös ellenségelleni harcban; — kooperál, kooperatív.

koordináció (lat.): egymás mellé rendelés, összeegyeztetés, összehangolás. — A szocialista országok állambiztonsági szervei feladataik végrehajtása során intézkedéseiket összehangolják: a központi és a területi szervekkel; a Külügyminisztériummal; a BM más szerveivel; a baráti állambiztonsági szervekkel. — A harmonikus együttműködés feltételezi az ellenségről nyert információk, tapasztalatok stb.-k rendszeres cseréjét; — koordinál.

Kopjások: fasiszta fegyveres szervezet volt a felszabadulás előtt azzal a feladattal, hogy a szovjet csapatok mögött terrorcselekményeket kövessen el.

korlátozás: az ellenséges tevékenység, a negatív tendencia stb. komplex ellenintézkedésekkel történő gátlása. Az ellenséges magatartást nem szünteti meg, de a bekövetkező kár mértékét csökkentheti. — Lásd: akadályozás, megszakítás.

korreláció (lat.): kölcsönösség, kölcsönös viszony, összefüggés, egymástól való függőség, egymásnak valómegfelelés.

kozmosz felderítés: elsősorban a katonai hírigények kielégítését szolgáló adat megállapítás és -ellenőrzés a nagy magasságban repülő vagy keringő műbolygó, mesterséges égitest fedélzetén elhelyezett műszerek révén.

kozmpolita (gör.): az olyan ember, akinél hiányzik a hazaszeretet; elszakad hazája érdekeitől, idegen sajátjával szemben; annak vívmányait, értékeit lebecsüli; — kozmpolitizmus.

ködösít: konkrét információt, adatot, tényt, körülményt stb.-t szándékosan homályosan mond el, ír le. — Lásd: fátyolozás.

költségmegtérítés: a hálózati személynek az operatív feladat eredményes teljesítéséhez nélkülözhetetlen tényleges pénzbeli kiadásának, illetve a feladat végrehajtásából adódó idő - és keresetkiesésének utalványozása nyugta ellenében.

könyvégetés: a károsnak ítélt írásműveknek politikai vagy vallási fanatizmusból való nyilvános elégetése (például: inkvizíció, fasizmus, 1956 Magyarországon).

köponyegforgatás: pártállásnak, elveknek egyéni érdekből történő megváltoztatása.

Körjegyzék: a Magyar Népköztársaság Külügyminisztériuma által valamennyi, az országba akkreditált képviselőnek megküldött okmány olyan tényekről, amelyek valamennyi képviselőt érintenek.

környezettanulmány: összefoglaló jelentés, amely az állambiztonsági szervek érdeklődési körébe került személyek életkörülményeire, politikai és általános emberi magatartására, személyi tulajdonságaira vagy más kapcsolódó operatív értékű adatokra vonatkozó megállapításokat tartalmaz.

környezettanulmányi adatok: a személyi, az életrajzi, a más jellemző és az operatív jellegű adatok összessége. Nem azonos a rendőri információ anyagával.

környezettanulmányozás: titkos nyomozati (operatív) eszköz, amelynek célirányos alkalmazása, felhasználása segíti, meggyorsítja a bűncselekmények megelőzését, felderítését, az ügyek realizálását.

körülbástyáz: a célszemélyt vagy célobjektumot több ponton (munkahelyen, lakóhelyen, baráti körben, környezetben stb.) hálózati személyekkel biztosít. — Lásd: párhuzamos hálózat.

követségi kapcsolat: a Budapestre akkreditált külképviseleti beosztottak hivatalos, társadalmi és magánjellegű kapcsolatainak köre. — Tisztségviselő és közalkalmazott ilyen kapcsolatot csak engedéllyel tarthat.

közbiztonság: az élet- és vagyonbiztonságnak (a közállapotoktól függő színvonalú) megvalósulása.

közfeldkerítés: meghatározott határ- vagy front vonal mögötti területén — általában 5-40 km-es mélységi sávban — folytatott adatgyűjtés az ellenségről. —• Lásd: mélységi felderítés.

közel iránymérés (rád.): a távol-felderítés által megjelölt 25-30 km- sugarú körben az ügynökgyanús rádióadás földrajzi helyzetének pontosítása az operatív és a rádióelhárító szervek együttes akciója révén.

Központi Gép- és Kézírás minta Irrattár: országos nyilvántartás, amely tartalmazza: az írásban elkövetett izgatós bűncselekmények alapanyagait vagy fotóit (gép-, kézírás, falra írás, röpcédula, sokszorosítás stb.), illetve az aktív ellenséges elemek kézírásának vagy írógépeinek mintáit.

közvetlen hírforrás: a hálózat saját — első kézből adódó természetes helyzetéből eredő információszerzési lehetősége.

krimináletiológia: a bűnözés oktana, amely a bűnelkövetés objektív és szubjektív okainak, az elkövetést lehetővé tevő vagy az azt elősegítő körülmények vizsgálatával foglalkozik.

kriminalisztika (lat.): bűnügyi nyomozástan, amely a bűncselekmények elkövetési módjait, eszközeit a bűnözés elleni harcnak, a bűncselekmények felderítésének módszereit tanulmányozza. — Fő ágazatai: krimináltechnika, krimináltaktika, kriminálmétodika.

kriminálmétodika: a kriminalisztika tudományának egyik ága, amely az egyes bűncselekménytípusok nyomozására vonatkozó szabályokat, a technikai és a taktikai lehetőségek fajtáit, alkalmazásuk terjedelmét és sorrendjét tanulmányozza.

kriminálmorfológia: a bűnözés alaktana, amely a bűnözés megjelenési formáit, terjedelmét, mennyiségi és minőségi változásait tanulmányozza.

Kriminálpolizei (ném.): bűnügyi rendőrség a német nyelvterülethez tartozó országokban (Ausztria, Német Szövetségi Köztársaság, Svájc).

kriminálprofilaxis: a bűnözés társadalmi és jogi eszközökkel való megelőzésének kérdéseit kutatja.

kriminálpszichológa: az általánostól eltérő, társadalomellenes magatartásformákat vizsgáló, alkalmazott lélektani szakágazat. — Felhasználja: az általános lélektan, a fejlődéslélektan, a szociálpszichológia és a klinikai pszichológia eredményeit és módszereit.

krimináltaktika: a nyomozási cselekmények és módszerek gyakorlati véghezvitelét, a nyomozás során célszerű eljárásmodot meghatározó elvek és szabályok tana.

krirnináltechnika: a kriminalisztika egyik ága, amely a nyomozás szolgálatában álló természettudományos, műszaki-technikai eszközök és eljárások egyes fajtáit tanulmányozza.

kriminológia: a bűnözéssel mint társadalmi tömegjelenséggel és a bűncselekménnyel mint egyedi jelenséggel, a bűnözés okaival, a megelőzést szolgáló intézkedésekkel, a bűnözés csökkentésével, felszámolásával foglalkozó tudomány.

kriptográfia (gör.): titkosírás, rejtjeles írás; — kriptogram.

krüpteia (gör.): eltüntetés. — Az ókori Spárta hadserege által alkalmazott hírszerzési módszer. Erre a célra kialakított, kiképzett egység ellenséges foglyot ejtett adatszerzési céllal. Az ifjú harcosok a helótákon (sajátrabszolgáikon)alkalmazták. (Vö.: 4.).

kulcsmásolat: a célhelyiségbe való behatolási akció céljára lenyomással, szilikonos kiöntéssel vagy gépi másolással elkészített kulcs. — Alkalmazása előtt célszerű nyitási próbát végeztetni.

kulisszatitok: csak a beavatottak előtt ismeretes — intim — dolog.

kulturális terület védelme: a kulturális (ideológiai) területeken támadó ellenség felderítése, a nacionalizmus, a jobb- és baloldali ideológiai talajról támadó ellenséges tevékenység elleni harc.

Kuratorium az oszthatatlan Németországért: revansista szervezet a Német Szövetségi Köztársaságban és Nyugat-Berlinben.

kuria (lat.): udvarház. — A Szentszék Vatikánban. — A Legfelső Bíróság 1949-ig.

Kurir (fr. ném.): futár, hírnök. — Hálózati funkció arra az esetre, amikor a hálózati személy nem vagy csak ritkán találkozhat az operatív tiszttel. — A diplomáciai futár (csomag) védettséget élvez, és ezért illegáliscsatornát képezhet.

kutatás: a házkutatás és a személymotoszás esetében olyan alakszerűségekhez kötött nyomozási cselekmény, amelynek célja: meghatározott helyen az elrejtőzött büntettes kézre kerítése, vagy a bűncselekménynyomainak felderítése, tárgyi bizonyítékainak megtalálása.

kutató-nyilvántartás: országos méretekben kimutatja az állam elleni — politikai — bűncselekményekért elítélt, ilyenért eljárás alatt állt, de már amnesztia alá esett, elévült vagy a kellően nem bizonyított bűncselekmények tetteseit. Az adatok csak tájékoztatásul szolgálnak, felhasználásuk törvénytelen.

kutatóügynök: a nyugatnémet, angol, francia, amerikai, olasz, osztrák stb. hírszerző szervek által alkalmazott ügynöki kategória. — Feladata: a megbízó hírigényének megfelelő hírszerző lehetőséggel rendelkező és beszerzésre alkalmas tippszemélyek felderítése. — Alkalmazásának területei: menekülttáborok, kikérdező központok, bevásárló negyedek, nemzetközi rendezvények, a turizmus által frekventált területek stb.

Külföldi Kapcsolatok Intézete: az NSZK kulturális külkapcsolatainak szervezésében fontos szerepet betöltő állami szerv. Székhelye: Stuttgart.

Külföldieket Ellenőrző Osztály — KEO: minden, a Magyar Népköztársaságba be- és átutazó kapitalista országbeli állampolgárt nyilvántart. Ellátja a külföldiekkel kapcsolatos rendészeti feladatokat. Nemzetiségenként nyilvántart minden, hazánkban élő külföldi állampolgárt.

külképviselet: az államközi kapcsolatok folyamatosságát és az állami, gazdasági, kulturális, katonai stb. érdekeket szolgáló, a fogadó állam területén működő szerv. — Ilyenek: diplomáciai (nagykövetség, követség, katonai misszió), konzuli (konzulátusok), kereskedelmi (esetenként konzulátusi jogkörrel felruházva),(kulturális intézetek, házak, otthonok stb.),

sajtó- (hírnagyok tudósítói, újságírók), közlekedési-idegenforgalmi (légi, hajózási és vasúttársaságok kirendeltségei), együttműködési (ügynökségek, kooperációs irodák) szervek.

különleges hadviselés: a lélektani hadviselés elméletét és gyakorlatát összekapcsolja a diverziós és felforgató tevékenységgel (amerikai egyesült államokbeli terminológia).

Külügyi Osztály: az állambiztonsági szervek titkos nyomozati (operatív) eszközei és módszerei alkalmazásának, illetve fenntartásának anyagi és pénzügyi ügyintézését biztosító szerv.

kvalifikáció (lat.): minősítés, értékelés. — Meghatározott időközökben és esetekben minősíteni kell a hálózat tagjait; — kvalifikál, kvalifikált.

kvéker — quaker (ang.): Angliában és az Amerikai Egyesült Államokban elterjedt, szigorú önmérsékletet követelő vallási szekta. A 17. században keletkezett. — Lásd: Servas International.

kynológia: a nyomozókutyák kiképzésével, idomításával, alkalmazásával foglalkozó tudomány.

KYP — Kentriki Yporgeion Prezveiasz (gör.): a görög hírszerzés elnevezése. Figyelme kiterjed a hazánkban levő görög kolónia tagjaira is.

KW — Konspiratívive Wohnung (ném.): a konspirált lakás elnevezése a BND-nél, ahol találkozót, kiképzést folytatnak. — Lásd: BND — Bundesnachrichtendienst

L

Labour Party (ang.): az angol munkáspárt, reformista szociáldemokrata párt.

Lagedienst (ném.): a német nyelv- terület biztonsági szolgálatainál az operatív információs-koordináló szolgálat elnevezése.

láger (ném.): gyűjtő-, menekült-, hadifogolytábor. — A nyugat-európai országokban lágerekben gyűjtik össze a kivándorlókat, a disszidenseket ügyük kivizsgálásáig. Itt a hírszerzők hazájuk titkaira vonatkozóan is kikérdezik őket. — Jelentősebb láger: Ausztria (Traiskirchen), Olaszország (Padriciano és Latina), NémetSzövetségi Köztársaság (Zirndorf, Passau, Rostatt és Freidland). — KZ — Konzentrationslager — megsemmisítő tábor.

laikus (lat.): be nem avatott, hozzá nem értő, nem szakmabeli. — Laikus bíró — esküt tett, de nem hivatásos bíró. — Laikus testvér — fogadalmat tett, de fel nem szentelt szerzetes.

lakáskapcsolat: az a lakó- vagy munkahely, intézmény stb., amelyet az operatív figyelés alatt álló személy felkeres. A kapcsolatban álló személy kilétének megállapítása további intézkedést, ellenőrzést igényel. — Lásd: mozgó- kapcsolat.

lakáskönyv: az állambiztonsági alegységeknél vezetett határidőnapló. — Ebben minden hónap elején mindegyik lakásban tervezett találkozó időpontját a találkozási grafikon alapján beírják. Ez megelőzi az „összefutásokat”, a de- konspirációt.

lakászár: az állambiztonsági szervek olyan intézkedéseinek összessége, amellyel biztosítják, hogy egy meghatározott lakásba érkező személyek személyazonossága megállapítható legyen, és közülük, akiket meghatároztak, őrizetbe lehessen venni.

lakcímjegyzék: nyilvántartási forma — országos vagy helyi vonatkozású —, amelybe meghatározott kategóriákat vesznek fel lakhelyük szerint; például: hálózati személyek, környezettanulmányi adatszolgáltatók.

lakhelyelhagyási tilalom: az előzetes letartóztatás elrendelésére jogosult hatóság indokolt esetben az előzetes letartóztatás helyett megtilthatja, hogy a gyanúsított a lakhelyét engedély nélkül elhagyja. Erről határozatot kell hozni. A külföldi állampolgártól az útlevelét be kell vonni, és tanácsos a személyére határozottan elrendelni.

lakónyilvántartó-könyv: a személyazonosság megállapítására, az adatok pontosítására, a kapcsolatok felderítésére alkalmas nyilvántartási forma a városi jellegű településeken. Az ellenőrzés céljából az ellenség is igénybe veszi.

Landsmannschaft (ném.): a különböző szocialista országokból származó, ún. népi németek nacionalista, revansista szervezete a Német Szövetségi Köztársaságban: például Dunamenti Áttelepültek Szövetsége. Izgató hangvételű újságokat adnak ki — például Heimat, és revansista jelszavakat hirdető találkozók tartanak.

Landswehr (ném.): milícia jellegű osztrák területi hadsereg. — Egységeit a tartományok állítják ki. Konfliktus esetén együtt működik a reguláris hadsereggel. Lásd: Bundesheer.

„L” dosszié: ezekben az 1945 előtti, olyan bizalmas jelentéseket gyűjtik, amelyeket a horthysta belügyminisztérium és a politikai rendőrség kapott.

legális (lat.): törvényes, jogos, a fennálló rendhez alkalmazkodó, a törvénynek megfelelő. — Legalizál-törvényesít, hitelessé tesz, igazoló okiratot kiállít. — Az a folyamat, amellyel a titkos nyomozati (operatív)eszközök útján beszerzett bizonyítékokat jogi erejűvé, törvényesen felhasználhatóvá tesszük; legalitás.

legális behatolás: az imperializmus részéről a „felszabadítás” taktikáját felváltó, rugalmasabb, a békés érintkezési felületekből adódó lehetőségek kihasználása titkosszolgálatok és a propagandaközpontok által; például: túrizmus, külkereskedelem, ösztöndíjak, ipari-műszaki együttműködés stb.

legális rezidentúra: hírszerzőknek vagy hálózati személyeknek fedéssel és azonos területen, rezidensvezetésével működő csoportja, amelynél a megbízó vagy a ki- küldő ország azonossága nincs eltitkolva. — Lásd: illegális rezidentúra.

legátus (lat.): ideiglenes megbízást teljesítő, nagyköveti rangban levő pápai képviselő. (Teljhatalmú diplomáciai vagy katonai megbízott volt az ókori Rómában.) — Lásd: nunciatúra.

legenda (lat.): népi hagyomány vagy vallási elbeszélés egy személyről vagy eseményről. — Kitalált történet, mendemonda. — Hihető és ellenőrizhető magyarázat egy operatív intézkedés vagy kombináció legalizálására. A valóság elemeire épül, és szükség szerint dokumentálható. Dekonspiráció esetén is ragaszkodni kell; — legendásít, legendáz.

légi felderítés: katonai hírigény kielégítését szolgáló adatgyűjtés légi jármű fedélzetéről. Optikai, elektronikai stb. eszközök alkalmazásával történik; például: U-2, robotvezérlésű felderítő gépek. — Lásd: kozmikus felderítés.

legitimista (lat.): királpárti vagy a monarchia visszaállításának híve.

lehallgatás: élő szó, telefonbeszélgetés, rádióforgalom vagy mechanikus hangok titkos úton, operatív technikai eszközökkel történő rögzítése és feldolgozása.

lejáratus: a még laza szervezetű ellenséges csoportosulás vezető, aktív kezdeményező tagjaira ható intézkedések összessége a tekintély, a komolyság, a tisztelet, a szavahihetőség, a becsület stb. aláásására. — Már kialakult ellenséges csoport esetében a bomlasztás részét képezi. — Lásd: megelőzés.

lekötelezettség: olyan erkölcsi, jogi, érdek- stb. viszony, amelynek alapján valaki szolgálataival valakinek vagy valaminek a rendelkezésére áll.

lélektani — pszichológiai — hadviselés: romboló hatású, lélekmérgező, az elpusztítás rémével fenyegető imperialista propaganda. A hidegháború terméke. — Formái vagyis az ellenséges propaganda változatai: a destruktív propaganda (kételyek — a nacionalizmus keltésére irányul); a harsogó propaganda (politikánkat áttételesen, nem az alapvető kérdésekben, de ismétlődően, látványosan támadja); a suttogó propaganda (bizalmatlanságot keltő, kitalált hírek terjesztése jól értesülteként); az „objektív” információ (a valóságos elemeket ellenséges módon kommentálja).

lélektani hadviselés technikája: a burzsoá terminológia szerint az alkalmazás tekintetében felosztható: propagandára, híresztelésre, személyi kapcsolatok kiépítésére. tettek, események vagy szimbolikus aktusok propagandájára.

leplezés: titkolt tevékenység, személyazonosság vagy más konspirált tény felfedése, feltárása, esetleg nyilvánosságra hozatala. -Egyes hálózati funkciók (rezidensi, összekötői) betöltése, vagy operatív kombináció (például: bevezetés, behatolás) végrehajtása szükségessé teszi, hogy a hálózat tagjait egymás előtt leplezzük. — Lehet: egy- és kétoldalú. — Büntetőeljárás kívüli ellenintézkedés az ellenséges tevékenység megszakítására. Valós adatokkal bemutatjuk az ellenség igazi arculatát, kártevő céljait stb.

leplezett behatolás: az imperialista ideológia, nézetek, kultúra, életmód, divat stb. burkolt, rejtett, fokozatos módszerekkel történő becsempészése a szocialista országokba.

leplezett kutatás: az ellenséges tevékenységgel gyanúsítható személy lakó- vagy munkahelyén folytatott kutatás az ellenséges tevékenységre utaló adatok megtalálása céljából, amikor a feladat végrehajtására illetékes szervnevében lépünk fel; például: vámórség, tűzrendészeti szerv stb.

leplezett operáció: az állambiztonsági szerveknek az a tevékenysége, amikor különböző más szervek hatáskörében és illetékességében, azok igazolványával és egyenruhájában hajtanak végre őrizetbe vételt, ház-(lakrész-) kutatást, személymotozást vagy razziát úgy, hogy az akció befejezése után sem fedik fel magukat.

Leplezett őrizetbe vétel: az állambiztonsági szerveknek az a kényszerintézkedése, amikor az ellenséges tevékenységgel gyanúsított személyt a büntetőeljárás jog szabályainak megfelelően más szerv nevében veszik meghatározott ideig őrizetbe; például: bűnügyi, közlekedésrendészeti stb. — Célja: az állambiztonsági szervek tevékenységéről az őrizetbe vett személy és az ellenséges kör — amelyben tevékenységét kifejti — ne szerezzen tudomást.

leplezett razzia: egy objektum vagy meghatározott helység (terület) átkutatása — igazoltatással — az ott-tartózkodó, körözött személy azonosítása, elfogása céljából. — Az operáció e változatának leplezése történhet: bűnügyi, közbiztonsági, erkölcsrendészeti, határőrségi, iparőrségi stb. fedéssel.

leplezett személymotozás: az állambiztonsági szervek operációja az ellenséges tevékenységgel gyanúsított személynél található adatok, eszközök stb.-k felkutatására. A büntetőeljárás jog szabályainak megfelelően végrehajtott személymotozás történhet a bűnügyi szervek, a vámórség, a határőrség stb. szerv fedése alatt.

leválasztás: komplex ellenintézkedésekkel annak elérése, hogy az ellenség, annak tervei vagy ideológiája felé sodródó, félrevezetett, befolyásolt, megtévesztett, főleg fiatal, tapasztalatlan elemek a reájuk váró veszélyt felismerjék, és ne csatlakozzanak az ellenséghez.

Levelező cím-tulajdonos: a személytelen összeköttetést teszi lehetővé. — A hálózati személy a részére meghatározott fedőcímre küldi postai úton a kódolt, „virág-nyelven” megírt vagy szimbolikus közleményeit, onnan viszont választ nem kap. A hálózat tagja megfelelő legendával kell hogy rendelkezzen a levelező címtulajdonosával fennálló kapcsolatáról.

levélkobzás: külön engedélyhez kötött operatív intézkedés a küldeménynek a postai forgalomból történő kivonására. Sor kerülhet rá: operatív célból; eredetiben való felhasználás céljából; ha a vizsgálat során bizonyítékként alkalmas; ellenséges tartalmú az anyag, amelynek terjesztése káros; sérült az anyag.

Levente-mozgalom: a Horthy-korszakban a 13-21 éves ifjakat kötelező katonai előképzésben és irredenta nevelésben részesítő szervezet. Tevékenységét a vezérkari főnökség irányította. Egységeit harcra vetették vagy Nyugatra hurcolták 1945-ben.

listás védő: ügyvédi munkaközösségi tag, akit az Igazságügyi Minisztérium alkalmasnak minősített védői feladatokra az állam elleni—politikai jellegű—bűncselekményekben. Az ilyen ügyvédek névsora listán szerepel.

liturgia (gör. egyh.): egyházi szertartásrend; — liturgia, liturgikus.

lojális (fr. lat.): hű egy rendszerhez, meggyőződéshez, szervezethez. Méltányos, igazságos, egyenes, becsületes, jóhiszemű. — Az ügynöki beszerzés alapjait is fokozatosan ezzel kell kiegészíteni, dominálóná tenni az együttműködés során; — lojalitás.

lokális alkalmazott: a külképviselettel vagy annak beosztottjával munkaviszonyban álló személy, aki a fogadó ország állampolgára. Kiváltsággal, mentességgel nem rendelkezik. — Lásd: DTEI—Diplomáciai Testületet Ellátó Igazgatóság.

lokalizálás: elszigetelés, valami továbbterjedésének megakadályozása; valamit helyhez köt. — Operatív ellenintézkedés, amellyel az ellenséges tevékenységet kifejtő személy, politikai, ideológiai befolyását, aknamunkáját és annak következményeit hatástalanítjuk; — lokalizál. — Lásd: elszigetelés.

lord mayor (ang.): az angol nagyvárosok, elsősorban London főpolgármestere.

Ludovika Akadémia: a régi magyar honvédségnek—az uralkodó osztály fiai részére — fenntartott tisztképző intézete 1908-1944 között.— Ludovikás—az itt végzett tiszt.

lutri (fr.): ésszerűtlen kockázat, kétes kimenetelű vállalkozás.—Régen lottó.

Lügen Detektor (ném.): főleg az Amerikai Egyesült Államok által alkalmazott ún. „hazugságvizsgáló” gép.— Meghatározott sorrendben—fontos és közömbös—kérdéscsoportokra kell a vizsgált személynek azonnal választ adni, és közben a testére kapcsolt készülék diagramot készít a belső feszültség ingadozásáról.—Lásd: poligráf.

M

machiavellizmus: céljai elérése érdekében minden eszköz alkalmazását jogosnak tartó politikai gyakorlat.Kíméletlenség, gátlástalanság. (N. Machiavelli, firenzei politikus és író nevéből.)

MAD — Militärischer Abschirmdienst (ném): a Német Szövetségi Köztársaság katonai kémelhárító szolgálata. Katonai hírszerzést is folytat a szocialista országok ellen. Kémelhárítási vonatkozásban a fegyveres erők és a tartalékállományúak között működik. Korábbi vezetője Wessel tábornok (Lásd: BND); a jelenlegi: Armin Eck tábornok. — A nyugatnémet követségek katonai irodái, attaséi a MAD irányítása alatt működnek. A szolgálat a Szövetségi Hadügyminisztérium és a Kancellári Hivatal vezetése alatt áll.

maffia (ol): bűnszövetkezet, elvtelen érdekközösség bűnös üzemekre. Aljas, fondorlatos cselszövés. (A 19.század elején keletkezett titkos szicíliai társaság nevéből.)

magatartási vonal: az a meghatározott viselkedési forma, amelyet a hálózati személy a feladat végrehajtása érdekében a környezetében, az ellenség előtt tanúsít. Ez minden elemében legyen ellenőrizhető, és logikus összefüggésben álljon megnyilvánulásaiival, viselkedésével. — Elemei: politikai arculat, erkölcsi magatartás.

Magyar Bibliatanács: emigráns egyházi szervezet. Hazánk ellen ellenséges tevékenységet fejt ki.

Magyar Bizottság: az Amerikai Egyesült Államok külügyminisztériuma által létrehozott emigráns szervezet, amelyet emigráns kormánynak is tekintettek. Tagszervezetei nincsenek.

Magyar Forradalmi Szocialisták Szervezete: revizionista, trockista magyar emigráns szervezet.

Magyar Híradó: Bécsben megjelenő, magyar nyelvű emigráns újság. Hazánkkal szemben ellenséges, bár igyekszik az „objektivitás” látszatát megőrizni. A kiutazó turistáktól friss hazai híreket, vicceket pénzért vásárol.

Magyar Holnap: New Yorkban 1976- ban indított jobboldali magyar újság. Kiadója a Magyar Szabadságharcos Világszövetség.

Magyar Intézet (vagy Otthon): különböző emigrációs, egyházi szervezetek által fenntartott intézmény a nyugat-európai nagyvárosokban; például: Köln, München stb. Fogadják és kisebb kedvezményekkel csábítják kiutazó állampolgárainkat, és figyelemmel kísérik a kinti emigráció hazai kapcsolatait, vendégeit otthonról.

Magyar Nemzeti Szocialista Párt: 1944-ig működött, náci alapállású töredékpárt, amelyet az 1944. október 15-i hatalomátvételekor a Nyilaskeresztes Párt magába olvasztott.

magyar SS alakulatok: német parancsnokság alatt működött fasiszta fegyveres alakulatok. Ezek: Szent László, Kossuth, Görgey, Hunyadi és Hegyi hadosztályok, valamint az 1., 2., 4., 25. és a 26. sz. Hungarista hadosztályok.

Magyar Szabadság Párt: jobboldali burzsoá párt volt a fordulat évéig (1948).

Magyar Szabadságharcos Szövetség — MSZHSZ: 1957 januárjában alakult Király Béla, volt vezérőrnagy elnöklétével az 1956-ban kiszökött ellenforradalmárok összefogására. Központja: London. Folyóirata: Nemzetőr.

Magyar Testvéri Közösség: titkos sovinszta szervezet volt 1945-ig. Az 1930-as években alakult meg az Erdélyi Férfiak Egyesülete elnevezésű szervezetből. Fedőszerve a Honszeretet Egyesülete volt.

Magyarok Világszövetsége: a kapitalista országokban élő magyarok nyelvi, kulturális nevelését ápoló szervezet, amely demokratikus szellemben hat, és a Magyar Népköztársaság érdekeit képviseli.

mánia (gör.): hóbort, rögeszme, szenvedélyes vonzalom valami iránt. — Nyugtalansággal, ingerlékenységgel járó állapot, amikor a tudat- és érzésvilág egy irányban beszűkül.

Marine Security Guard Battalion — Tengerészgyalogos őrzészlóalj :

az Amerikai Egyesült Államok külképviseleteinek és titkos anyagainak őrzését ellátó különleges elit alakulat. Regionális századai: Beirut, Frankfurt am Main, Hong-kong, Panama városokban állomásoznak. Szolgálatukat a külképviseleteken a biztonsági tiszt irányítja. Mintegy 118 külképviselet őrzését 95 országban több mint 1100 tengerészgyalogos látja el (1976-os adat).

Marshall-segély: 1947 júniusától megvalósított amerikai program a nyugat-európai országok gazdaságának hadigazdálkodásra való átállítására, az Amerikai Egyesült Államok gazdasági befolyásának növelésére. Megalapozta a NATO létrehozását.

második generáció: a kapitalista országokban élő magyar emigráció második nemzedéke már integrálódott a helyi társadalmi, gazdasági stb. viszonyokhoz. Helyi állampolgársággal rendelkezik, katonai szolgálatot teljesít, állami hivatalt betölthet; ugyanakkor esetleg még magyarul beszél, rokoni stb. kapcsolatokkal rendelkezik Magyarországon.

másodlat: az eredeti irattal tartalmilag és formailag teljesen megegyező, eredeti aláírásokat tartalmazó irat.

másolat: valamely irat szó szerinti leírása. Az eredeti forma megtartása nem kötelező, de a „Másolat” megjelölést fel kell tüntetni, és hitelesítési záradékkal kell ellátni.

Massad (héb.): Izrael állam megalakulása előtt a cionista mozgalom illegális biztonsági — félkatonai — szerve volt.

Matignon-palota: a francia miniszterelnökség, az épület neve, amelyben székel.

Max Plank Gessellschaft (ném.): M. Plank Társaság a Német Szövetségi Köztársaságban. Csak itt 44, a világmás részein is számos, első sorban természettudományos intézetet tart fent. Ide ösztöndíjat ajánl magyar állampolgároknak is. Lehetőségeit felhasználja az ellenséges hírszerzés.

Mc Carthy-izmus (ang. lat.): Mac Carthy amerikai szenátor által bevezetett fasiszta módszerek a szellemi életterületén. A lelkiismereti szabadság korlátozása.

mediáció (lat.): diplomáciai közvetítés nemzetközi vitákban egy harmadik, a vitán kívül álló állam részéről.

megbízás: a különösen fontos és komplikált hálózati feladatokat — például a kiadásra szánt dezinformációs anyagot — a szóbeli eligazításon kívül írásos megbízás formájában is meg lehet mutatni a hálózati személynek, amelyet a tanulmányozás után aláír.

megbízhatóság: valakinek a szándékairól, igaz meggyőződéséről, őszinteségéről való bizonyosság. — A hálózati személy megbízhatósága a szerepjátszáson alapuló kettősségen alapszik. Szerveinkben teljesen megbízik, fenntartás nélkül együtt működik azokkal és Őszinte; ugyanakkor az ellenséges kör, személy előtt ezt színleli. — Lásd: szerepjátszás.

megbízólevél: az operatív tiszt nevére szóló, hivatalos írásos felhatalmazás egy konkrét feladat végrehajtására (például: bírósági aktába betekintés, TOK ellenőrzés, stb.). A külső szerveknél végrehajtandó feladatokra a BM Titkárság állítja ki.

megegyezés: ügynöki beszerzés során létrejövő titkos megállapodás a büntetőeljárás mellőzéséről és annak feltételeiről, vagy a lehetőségek függvényében elvárt hálózati munka és az ezért járó anyagi, pénzbeli ellenszolgáltatás meghatározásáról. A megegyezést csak az állambiztonsági szervek kezdeményezhetik.

megelőzés: a társadalomra veszélyes magatartás megvalósulásának ellenintézkedésekkel történő meggátlása. Akkor kerül végrehajtásra, amikor a bűncselekmény még nem valósult meg, de az arra utaló magatartás észlelhető. — A bűncselekmény elkövetési lehetőségeinek szűkítése, a bűnözés felé sodródó személy bűnös tevékenységének kibontakozását elhárító komplex tevékenység. A szocialista bűnüldözés elsődleges feladata a megelőzés és nem a retorzió. — Sajátosságai: a támadó jelleg; a hatékonyság; az akcióképesség; a megfelelő súlypont képzés; a szervek koordinált tevékenysége. — Fajtái: általános (generális) és egyéni (speciális). — Módszerei — amelyek a megismert ellenséges elképzelések, tervek megvalósításának megakadályozására alkalmazhatók: operatív modell, operatív kísérlet, megnehezítés, eszközöktől való megfosztás, szignalizáció, befolyásolás, megtévesztés, félrevezetés, elterelés vagy téves objektumra vezetés, elrettentés, lejárattás, visszatartás, dezinformáció, operatív kombináció, hálózati beépülés.

megfigyelés: az adatgyűjtés egyik módszere, amikor a figyelem jellegét leplezve az állambiztonsági szerveket érdeklő személy tevékenységét, mozgását, magatartását, bűnös kapcsolatait derítjük fel.

meggyőzés: a beszerzési jelölt beállítódását, érzelmeit, meggyőződését figyelembe vevő módszer, amely minden beszerzési alapnál felhasználható — érvelés, vitatkozás, magyarázat, indoklás stb. — a döntés elősegítésére, a titkos együttműködés vállalására.

meghallgatás: büntetőeljáráson kívüli, alakiségoktól mentes, kikérdező jellegű exploratív beszélgetés.

meghiúsult beszerzés: ilyen esetben az engedélyezett beszerzési javaslat ellenére a titkos együttműködés nem jön létre, mert: a jelölt az együttműködést nem vállalja; a jelölt az együttműködésre alkalmatlan; a beszerzés végrehajtásától valamilyen ok miatt elálltak. — Terhelő adatok esetén büntetőeljárás megindításának van helye. — A jelölt úgy kerül nyilvántartásba, mintha a beszerzés megtörtént volna.

meghívás módja: vagyis a beszerzésre való meghívás azoknak az operatív intézkedéseknek az összessége, amelyekkel elérhető, hogy a jelölt a tervezett helyen és időpontban úgy jelenjen meg, hogy a meghívás valódi célja mind előtte, mind a környezete előtt titokban maradjon. — Biztosítania kell, hogy: a jelölt komolynak tekintse, és tegyen annak eleget; a jelölt még akaratlanul se dekonspiráljon.

meghívás rendőri idézéssel: a beszerzésre történő meghívás egyik változata, melynek előnye, hogy a jelölt ennek általában eleget tesz. — Hátránya: megnehezíti a konspiráció biztosítását; megrövidül a felhasználható idő; a jelölt felkészül a várható helyzetekre; előzetes intézkedéseket tehet családjával, bűntársaival stb.-vel összefüggésben.

megismerés folyamata: az ember az első jelzőrendszer segítségével veszi fel a külvilágból származó ingereket. A második jelzőrendszer magasabb idegrendszeri síkon dolgozza fel azokat. — Folyamata: érzékelés, észlelés, figyelem, megfigyelés, képzelet és gondolkodás.

megnehezítés: a megelőzés módszere. — Az állambiztonsági szervek folyamatosan akadályozzák az ellenség aknamunkáját, lekötik figyelmét, vagy annak irányát eltérítik, hogy károkozó célját végső soron ne érje el.

megszakítás: a már felderített ellenséges tevékenység vagy tendencia nyílt (adminisztratív — korlátozó), leplezett vagy titkos (kombinatív) eszközök és módszerek felhasználásával történő — büntetőeljárásen kívüli — megghiúsítása. — Célja: a káros tevékenység kifejlődésének megakadályozása; a nagyobb politikai kár el-hárítása; operatív előnyök elérése.

megszakítás módszerei: az ellenséges tevékenység által bekövetkező kár csökkentésére alkalmazhatók. — Ezek: a pszichológiai hatás gyakorlása (lebeszélés, elrettentetés), az akadályozás, a bomlasztás, a leválasztás, az elszigetelés, a korlátozás, a kompromittálás, a leplezés.

megtelepedett kém (kínai): „Akit az ellenséges vidék lakosaiból választunk ki és fogadunk szolgálatunkba.” (Vö.: 3.)

megtévesztés: az ellenséges aknamunka hatástalanítását vagy várható kár csökkentését szolgáló ellenintézkedés az ellenség tévedésbe ejtésére. A félrevezetés részét képezi. — Elérhető: téves objektumra stb.-re vezetéssel.

MEK — Mobile Einsatzkommando (ném): különleges feladatokra szervezett rendőri egység a Német Szövetségi Köztársaságban.

mélyégi felderítés: a tényleges vagy potenciális ellenség hátszágában folytatott adatgyűjtés az ellenségről. — Lásd: közelfelderítés.

menedékjog: a hazájukból elmenekült személyeknek az a joga, hogy idegen ország területén tartózkodhassanak anélkül, hogy saját államának kiadnák, vagy távozásra kényszerítenék őket. Értelmezése a politikai rendszer függvénye. — Lásd: emigráció

MÉP — Magyar Élet Pártja: jobboldali burzsoá párt volt a Horthy- korszakban.

mesterséges helyzet: adott természetes helyzet valamely elemére (elemeire)

gyakorolt tervszerű, célirányos és konspirált ráhatással elért minőségi változás, melynek célja a kívülállók előtt ismeretlen. — Célja: az ellenséges tevékenység megelőzése, akadályozása; az ellenséges tevékenység alaposabb vizsgálata; sajátfeladataink végrehajtásának elősegítése. — Lásd: természetes helyzet.

metropolita (egyh.): a görög katolikus egyházban az érsek elnevezése.

MHBK — Magyar Harcosok Bajtársi Közössége: fasiszta orientációjú, katonai szervezésben működő emigráns szervezet — Kisbarnaki Farkas Ferenc vezetésével. Hírszerző csoportjai aktív ellenséges tevékenységet fejtettek ki hazánk ellen — különösen francia segítséggel.

MI-6 — Military Intelligence-6: Katonai hírszerzés 6. osztálya. — Ezt az elnevezést viseli a SIS, a központi angol hírszerző szerv. — Lásd: SIS-Secret Intelligence Service.

Mikes Kelemen Irodalmi Kör: a Benelux-államokban működő jobboldali emigráns szervezet.

mikrofon: a lehallgatás elsődleges eleme, amely képes az akusztikai (hang-) energiát elektromos energiává átalakítani. — Fajtái: szén-, kristály-, kondenzátor-, mágneses és kontakt mikrofonok.

mikropont: fototechnikai eljárással pont méretűre kicsinyített negatív filmkocka.

Előállításához megfelelő berendezés és szakismeret szükséges.

milicia: némely államban a rendőrség — például szovjet milicia. Fegyveres szolgálatot teljesítő, polgári személyekből álló karhatalmi szervezet;—milicista.

Militärischer Nachrichtendienst des Bundes-Verteidigungsministerium (ném.):

az osztrák katonai hírszerző szolgálat — a vezérkari főnökség III. csoportfőnöksége. — Az osztrák katonai hírszerzés katonai irodákat, attasékat küld ki országa külképviseleteire — így például Budapestre is. (Vezetője: Alexander Buschek tábornok)—A szakmai zsargonban —

helytelenül — Abwehr elnevezéssel jelölik, amely a náci Németország Canaris tengernagy vezette hírszerző szerve volt.

militarizálás (lat.): a katonai szervezés formáinak és módszereinek átvitele a polgári viszonyokra. — Az ipar hadiállapotba helyezése. — A katonai törvények és fegyelem kiterjesztése a gazdaság valamely ágazatára; — militarizál, militarizmus.

Military Intelligence (ang.): az angol hadügyminisztérium központi hírszerző szerve, amely a fegyvernemi (szárazföldi, légi, haditengerészeti) hírszerző szolgálatokat irányítja.

Military Police — MP (ang.): az angol és az amerikai hadseregben a katonai rendőrség, tábori csendőrség.

minifon (rád.): hangrögzítésre szolgáló kicsinyített magnetofon, amely zsebben, kezitáskában stb.-ben elhelyezve vagy gépkocsiban alkalmas a beszélgetések rögzítésére.

minorita (egyh. lat.): a ferences rend egyik ágát alkotó katolikus szerzetesrend vagy annak tagja.

Minox (rád.): speciális, hírszerző jellegű feladatok ellátására is alkalmas, igen kisméretű fényképezőgép. Alkalmas: tárgy, épület és állványra helyezve irat fényképezésére.

minősítés: olyan értékelő jelentés, amely a hálózati személynek az állambiztonsági szervevel meglévő együttműködési alapját, a munkakapcsolat tartalmát, továbbá e két tényezőre hatást gyakorló, az operatív lehetőségeiben és személyi tulajdonságaiban bekövetkezett változásokat tartalmazza. A hálózati személy munkájának, magatartásának, fejlődésének, konspirációs helyzetének, kiképzettségi fokának írásos értékelése. — Évenként kell elkészíteni, továbbá: átminősítés, pihentetés, kizárás, valamint jelentős feladatvégzése kapcsán. — A hálózat tagjainak besorolása. Meghatározója: a munkakapcsolat és az együttműködés alapja.

misszió (lat.): megbízás, megbizatas, küldetés, hivatás, rendeltetés. — Diplomáciai képviselet egy idegenállamban: nagykövetség, követség, konzulátus, kereskedelmi és kulturális képviselet.

MIS — Military Intelligence Service: Katonai Hírszerző Szolgálat. Az Amerikai Egyesült Államok szárazföldi haderőinek katonai hírszerző szerve.

MNVK/2. Csoportfőnökség: a néphadsereg katonai felderítő szerve, amely operatív eszközökkel szerzi meg a Magyar Népköztársaság védelmének erősítését szolgáló információkat. A Belügyminisztérium állambiztonsági szerveivel való együttműködését közös parancsok szabályozzák. — MNVK Ügyviteli Osztály — szakvéleményt ad a magyar néphadsereg titkairól — titoksértés, titkos irat elvesztése esetén.

Moabit: a náci időkől hírhedt börtön Nyugat-Berlinben.

mobilizálás (lat.): katonai mozgósítás (részleges vagy teljes). — Az erre utaló jelenségek észlelése esetén kell a hírszerző szervek ügynökségének „feszültségi jeleket” adniuk megbízóik számára, — mobilizál. — Lásd: feszültségi jelek.

Montánunió: Európai Szén- és Acél- közösség. — 1952-ben Belgium, Franciaország, a Német Szövetségi Köztársaság és Olaszország részvételével létrehozott állammonopólista szervezet.

Montecitorio (ol): az olasz parlament elnevezése a palotáról, amelyben székel.

MOVE — Magyar Országos Véderő Egyesület: 1918-1944 között a fasizmus hazai szálláscsinálója és egyik legjelentősebb szervezete volt.

mozaik fotó: ismerős vagy szemtanú által az arc hasonlóságot bemutató részkockái (sávok) összeillesztése révén nyert arcképfotó, amely a körözéshez, a személy- azonosság megállapítására alkalmas.

mozgókapcsolat: az a személy, akivel az operatív figyelés alatt álló személy a figyelők által láthatóan találkozik. — Lásd: lakáskapcsolat.

mozgósítás: az állambiztonsági szervek harckészültségi fokozatba helyezésének része. — Mérete szerint lehet: részleges, általános. — A végrehajtás módja szerint lehet: rejtett, nyílt (csak általános).

MSI — Movimento Sociale Italiano (ol.): az olasz újfasiszta párt (olasz szociális mozgalom).

multilaterális (dipl.): többoldalú, több felet érintő— például szerződés.

munkahelyi kutatás: az ellenséges tevékenységgel gyanúsítható személy munkahelyén titkosan vagy leplezetten tartott kutatás bizonyítékok, adatok, információk, eszközök stb.-k feltalálása céljából. A leplezés lehet: ipar őrség ellenőrzése, vállalati leltározás, TÜK-ellenőrzés, rovincsolás stb. — Lásd: operáció

munkástanács: az 1956-os ellenforradalom idején az üzemekben, intézményekben szerveződött — túlsúlyban ellenforradalmi elemekből vagy azok befolyása alatt álló — testület. Tevékenységük következménye volt — többek között — a hosszú ideig tartó sztrájk.

munkaszervezési elvek: az állambiztonsági szervek konkrétan az ellenséges támadás súlya, iránya szerint szervezik és végzik az elhárító, megelőző és felderítő tevékenységüket. Ezek: vonalas, területi és objektumi elv.

müncheni egyezmény: az 1938. szept. 29-i megállapodás a hitleri Németország, Anglia, Franciaország és Olaszország között Csehszlovákia feldarabolására. Végsősoron a szovjetellenes egységfrontot hozta létre.

műszaki operatív tisztt: a parancsokban meghatározott műszaki operatív eszközök — az operatív technikai rendszabályokkal kapcsolatos— rendeltetésszerű, üzembiztos és konspirált felhasználását, javítását és kivonását ellátó, általában technikai, mérnöki képzettségű operatív tisztt. — Működési területe: híradástechnika, fotó-, zártechnika, vegyészett stb. — Egy-egy konkrét operatív technikai rendszabály (eszköz) alkalmazásához szükség szerint előzetes műszaki véleményt ad.

műszaki vélemény: a műszaki operatív szervek által írásban adott okmány a tervezett operatív akció, rendszabály, technikai eszköz alkalmazásának feltételeiről, végrehajthatóságáról. Ezt a javaslatához kell mellékelni. Ha a javaslat és a műszaki vélemény ellentétes tartalmú, akkor a magasabb elöljáró dönt az engedélyezésről.

N

nacionálé (lat.): a személyi adatok összessége (név, előző név, születési hely — a régi anyakönyvi elnevezés szerint, születési év, hó, nap, anyja neve, foglalkozása, lakóhelye (állandó és ideiglenes), szakképzettség, iskolai végzettség, családi állapot, személyi igazolvány száma). — Személyleírás, illetőség, valakinek a kiléte, származási hovatartozása.

nacionalizmus (lat.): törekvés a saját nemzet, illetve a saját tőkésosztály hatalmának a más népek rovására történő kiterjesztésére. — Haladó polgári irányzat a gyarmati, függő és felszabadult országokban a szabadságért, a függetlenségért. — Nacionálsovinizmus a nemzetek önrendelkezési jogának tagadása. — Nacionálszocializmus — nemzeti szocializmus, hitlerizmus, fasizmus.

Nagy Imre Politikai és Társadalomtudományi Intézet: Brüsszelben levő emigráns szervezet, amely a Szemlec. kiadványt jelenteti meg.

nagyobb nyilvánosság: a bűncselekmény akkor valósul meg nagyobb nyilvánosság előtt, ha a jelenlevők száma legalább annyi, hogy első látásra, egyszerű ránézéssel nem állapítható meg pontosan.

nagyprépost (egyh.): a római katolikus kanonoki testület vezetője.

narcizmus — egophilia (pszich.): túlzott önszeretet, önsajnálát. Felsőbbrendűségi érzés, önmaga túlértékelése.

National Security Council: Nemzetbiztonsági Tanács. Az 1947. évi nemzetbiztonsági törvény hívta életre az Amerikai Egyesült Államok legfelső koordinációs csúcs- szervét. Elnöke: az Amerikai Egyesült Államok mindenkori elnöke. Részt vesz a politikai és a katonai döntések megszervezésében. Alárendeltségében működik a (az); CIA, FBI, Atomenergia Bizottság, DIA, NASA (Úrkutatási Bizottság), NSA, PID.

NATO — North Atlantic Treaty Organisation (ang.): Észak-atlanti Szövetség, az Amerikai Egyesült Államok vezette agresszív politikai-katonai tömb a szocializmus elleni „keresztes hadjáratra”. — Tagjai: Amerikai Egyesült Államok, Belgium, Dánia, Franciaország, Görögország, Hollandia, Izland, Kanada, Luxemburg, Nagy-Britannia, Német Szövetségi Köztársaság, Norvégia, Olaszország, Portugália, Törökország. — Székhelye: Brüsszel. — Létrejöttét 1949. április 4-én írták alá.

naturalizálás (lat.): honosítás, saját állampolgári kötelékbe felvesz. — Gyermekek örökbefogadása; — naturalizál.

nazarénus (egyh.): újrakeresztelő, fegyverhez nem nyúló, a katonai szolgálatot megtagadó szombatos szekta vagy annak tagja. (A palesztínai Nazaret városából.)

N.D. — Nachrichten und Sicherungsdienst der Schweizerischen Armee (ném.): a svájci hadsereg hírszerző és biztonsági szolgálatának elnevezése. Svájc katonai hírszerző és elhárító szerve. (NS-1.— Nachrichtenstelle-1. — a hírszerzés szerve).

Necc (ném.): háló, hálózat. Szó szerinti alkalmazása a német — Netz— kifejezésnek a hálóra.

néma találkozó: a személyes találkozóhoz az a változata, amikor csak vizuális kapcsolat jön létre. — Lásd: ellenőrző találkozó

Német Külpolitikai Társaság— Deutsche Gesellschaft für Auswertige Politik (ném.): Német Szövetségi Köztársaságbeli, a fellazítás szolgálatában álló intézmény. Az NSZK legjelentősebb külpolitikai kutatóközpontja.

Németországi Magyar Szervezetek Központi Szövetsége:

a jobboldali magyar emigrációs szervezetek csúcsszerve az NSZK-ban. Kormánytámogatást élvez.

Nemzetbiztonsági Tanács: Lásd: National Security Council.

Nemzeti Értékelések Tanácsa: a CIA információelemző, -értékelő szerve. Összefoglalóitól nagymértékben függenek a politikai döntések vagy azok végrehajtásának ellenőrzése.

Nemzeti Parasztpárt: 1945-ig ellenzéki párt volt; utána — bár koalícióra lépett a Magyar Kommunista Párttal — a jobboldali elemek befolyása alá került. Az 1956-os ellenforradalom idején Petőfi Párt elnevezéssel próbálták újjászervezni.

Nemzeti Számonkérő Szék: a Nyilaskeresztes Párt politikai nyomozó szerve volt.

Nemzetközi Kommunikációs Ügynökség — Agency for International Communication (ang.): az USA kormányának központi szerve az ideológiai diverzió tervezésére, koordinálására és irányítására. 1978-ban hozták létre, és szervezetébe beolvasztották a hasonló feladattal korábban működött állami intézményeket; például USIA.

Nemzetvédelmi Propaganda Hivatal: a Szálasi-rendszer nacionalista, szovjetellenes és a totális háborút szolgáló fasiszta ideológiai diverziós központja volt 1945-ig.

„népi” kapitalizmus: burzsoá demagóg elmélet, amely szerint a modern tőkés társadalomban a tőkés és a munkás jövedelme kiegyenlítődik, és elmosódnak az osztálykülönbségek.

Népi Munka Szövetsége — NTSZ (or.): orosz, fehérgárdista emigráns szervezet.

nepper/nepman: a spekulánsok elnevezése, akik az 1920-as években a NEP lehetőségeit használták ki a Szovjetunióban. Nálunk is azonos fogalmat takar.

neuraszténiás személyiség (pszich.): személyiségzavar, amelyet szorongások, félelmek jellemeznek. Fél minden behatástól, változástól, a személyi kapcsolatokban fellépő váratlantól; a különlegestől óvja magát. Labilitására utal, hogy egy pozitív gesztus örömet, egy negatív viszont szorongást vált ki nála.

nevelés: céltudatos, tervszerű, hatásos, fejlesztő jellegű folyamat, amely a kapcsolattartó operatív tiszt részéről külső hatásként éri a hálózati személyt, hogy szocialista meggyőződését, magatartását kialakítsa, fejlessze. — Területei: politikai, erkölcsi és esztétikai nevelés.

„Nézz az égre!”: a BND által használt rejtjelzési módszerként vált ismertté. A kémügynök képes levelezőlapot, fényképet kapott a központtól, és a lapnak az égboltot ábrázoló sarkát kellett előhívni ahhoz, hogy mikroszkóppal olvasható legyen a preparált üzenet.

NKVD — Narodnij Komisszariat Vnutrennyih Gyel (o1): Össz-szövetségi Belügyi Népbiztosság. — 1934. júl. 10-én alakult meg a az állambiztonsági és a belügyi szervek összevonásából.—Lásd: KGB.

nosztrifikálás (lat.): külföldi oklevél, diploma, szakképzettséget igazoló okmány belföldi elismerése, illetve az ezzel kapcsolatos hivatalos eljárás. — Hazatérés megtagadására utal például a szakmai végzettséget igazoló okmány külföldre juttatása; nosztrifikál.

note verbale (fr.): a diplomáciai érintkezés egyik formája. — Szóbeli jegyzék, amely nincs aláírva. Kisebbségek jelentőségű kérések, tájékoztatások, megjegyzések és tiltakozások feljegyzéses formája, átirata.

noviciátus (lat.): szerzetes vagy apáca próbaideje. — Novicia — apácanövendék. Novicius — szerzetesnövendék.

NPD — Nationaldemokratische Partei Deutschlands: a Német Szövetségi Köztársaság Nemzeti Demokrata Pártja. Ujfasiszta, revansista politikai szervezet.

Nrita (rád.): az olyan rádióadás elnevezése, amely a gyorsadó berendezéssel akkora sebességgel lép ki az éterbe, hogy az információ egyszeri, szünet nélküli leadása legfeljebb 30 másodpercig tart.

N.S. — Nachrichtenzentrale Schweiz (ném.): svájci hírszerző szolgálatának elnevezése.

NSA — National Security Agency (ang.): Nemzetbiztonsági Ügynökség. —

A rádiótechnikai felderítés és rejtjelfejtés, vagyis az elektronikus hírszerzés szerve az Amerikai Egyesült Államokban. Több mint 2000 rádiótechnikai figyelő állomással (szárazföldi, tengeri és légi) rendelkezik külföldön. — Lásd: National Security Council.

NSDAP — Nationalsozialistische Arbeiterpartei Deutschlands: a Hitler-féle náci párt neve.

nukleáris felderítés: a nukleáris fegyverekkel folytatott kísérletek felderítése hangérzékeny és szeizmográfikus (földrengésvizsgáló) berendezésekkel. Levegő-, talaj-, vízminták megszerzése, elemzése a radioaktivitás megállapítása céljából.

nunciatúra: Vatikán állam külképviseleti szervének elnevezése (nagykövetség). — 1929. febr. 11-én a fasiszta Olaszország a lateráni egyezményben elismerte a szuverén Vatikán államot, amely ezt követően számos országgal kapcsolatba lépett. — Lásd: konkordátum

Nyilaskeresztes Párt: a fasiszta magyarországi pártja volt. — 1944. okt. 15-én a náci segítségével magához ragadta a hatalmat, és a még fel nem szabadított országrészben véres terrort vezetett be. Ezzel betetőzte a nemzeti katasztrófát.

nyílt figyelés: az operatív figyelés változataként külön engedéllyel, rendkívüli esetben, demonstrációs céllal nyílt, agresszív figyelés foganatosítható. — Célja: bomlasztás, elrettentés stb. — Lásd: represszáliák.

nyílt intézkedések: az ellenséges tevékenység megszakítása vagy a büntetőeljárás kívüli differenciált felelősségre vonás kizárólag jogi erejű bizonyítékokra alapozott nyílt intézkedések révén valósítható meg. — Ezek: rendőrhatalósági figyelmeztetés, rendőrhatalósági felügyelet alá helyezés, kitiltás, szignalizáció, kiszorítás, külföldre utazásból kizárás, kiutasítás, beutazási engedély megtagadása, tartózkodási engedély megvonása, szabálysértési eljárás, fegyelmi eljárás, társadalmi bíróság (becsületbíróság), nevelő jellegű beszélgetés.

nyilvános helyen találkozó: a nyilvánosság előtt is nyitva álló helyen történő személyes találkozó a hálózati személlyel (például: strand, étterem, vonat stb.). — Ellenőrizetlen, pihentetett vagy periférikus feladatot ellátó hálózati személlyel való találkozási forma. —

Bizonyos találkoztípusok színhelye; például: anyag-átadási, ellenőrző- stb. találkozók.

„nyitott égbolt”: imperialista taktikai követelés, amely tulajdonképpen a kozmikus hírszerzés szabadságát takarja.

nyom: olyan fizikai elváltozás, amely a bűncselekmény elkövetésével kapcsolatban keletkezett, és így lehetővé teszi a bűncselekmény megtörténésének tényére, vagy tettes személyére nézve következtetések levonását. Nemcsak alaki, hanem mozgási sajátosságokat is tükröz. Nem a nyom, hanem a nyomhordozó tárgy a tárgyi bizonyíték.

nyomozási kísérlet: olyan nyomozási cselekmény, amelynek során a nyomozó hatóság az eredetivel — lényeges vonásokban — egyező feltételek megteremtésével igyekszik megállapítani, hogy az adott körülmények között valamely bűncselekmény, esemény megtörténhetett-e, valamely jelenség bekövetkezhetett-e.

nyomrögzítés: a nyom természetben való fenntartása, vagy alakját, méreteit és sajátosságait hűen tükröző képmásának elkészítése.

nyugatos: a II. világháború végén nyugati államba szökött személy.

nyugta: írásbeli elismervény pénzbeli vagy anyagi juttatásról, amelyet az állambiztonsági szervektől a hálózati személy megkap. — Tartalmazza: az összeget, a pénznemet, a tárgyat stb.-t, amelyet átvett; az utalványozás indokát; például: fizetés, jutalom, költségmegtérítés, előleg stb., valamint az időpontot és az aláírást.

nyugtázó jelzőhely: tárgyi „postaláda” ürtését, veszélyt vagy egyéb értesítést tartalmazó jelzés elhelyezésére kiválasztott mű- vagy tereptárgy.

O

OAS — Organization of American States (ang.): Amerikai Államok Szervezete. — Az Amerikai Egyesült Államok vezetése alatt álló reakciós államközi szervezet.

objektumi elv: az állambiztonsági munkának az a szervezési rendszere, amikor az adott operatív egység a reá bízott objektumban előforduló összes állam elleni és a hatáskörbe utalt bűncselekmény elhárításával foglalkozik. — Lásd: munkaszervezési elvek.

Office of Security (ang.): Biztonsági Hivatal. — A CIA egyik szerve, amely a hírszerző és az ügynöki állomány ellenőrzését végzi műszeres vizsgálatokkal. — Lásd: poligráf:

OHK — Országos Hír- és Akcióközpont: központi ügyeleti szolgálat az állambiztonsági szervek tevékenységének folytonossága, az operativitás növelése és a sürgős, jelentős intézkedések során kívülmegszervezése céljából.

ohrana (or.): politikai titkosszolgálat a cári Oroszországban.

OIT — Organisation Internationale de Travail (fr.): az ENSZ szakosított szerve — Nemzetközi Munkaügyi Szervezet.

okmányfotó: titkos vagy leplezett operációk során kiemelt iratanyagok, okmányok, eszközök stb. fotótechnikai úton történő rögzítése.

Okmányszakértői Iroda: állambiztonsági szerv, amely a Belügyminisztérium és az Igazságügyi Minisztérium közös felhatalmazása alapján: végrehajtja a hazai okmányok védelmével kapcsolatos feladatokat; kidolgozza a grafikai, kémiai, fizikai gyártási eljárásokat; ellátja az igazságügyi szakértői tennivalókat.

OKW — Oberkommando der Wehrmacht (ném.): a hitleri hadsereg főparancsnoksága. Mint szervezetet is elítélte a nürnbergi törvényszék. — OKH — Oberkommando des Heeres — a hitleri szárazföldi haderők főparancsnoksága.

ONI — Office of Naval Intelligence (ang.): Haditengerészeti Hírszerző Hivatal. Az Amerikai Egyesült Államok haditengerészetének katonai hírszerző szerve. — Lásd.: DIA — Defence Intelligence Agency.

operáció (lat.): mint titkos nyomozati (operatív) eszköz gyűjtőfogalom, amely az állambiztonsági operatív munka során alkalmazott kényszer- és az ezekhez kapcsolódó egyéb intézkedések titkos vagy leplezett módon történő végrehajtását jelenti. — Célja: az ellenséges tevékenység felderítése, bizonyítása, megszakítása, megelőzése, valamint a Magyar Népköztársaság érdekeit szolgáló információk megszerzése; — operál.

operatív (lat.): gyors, határozott, egyben tervszerű, előre tekintő, célratörő intézkedés, ügyvitel. Hatékony végrehajtásra irányuló, a körülményeskedést, a bürokráciát mellőző eljárás. — Műveleti, valamilyen műveletre vonatkozó, abból folyó, azt kísérő.

operatív (alkalmi) kapcsolat: az a személy, aki az állambiztonsági szerv kérésére elhelyezkedése, lehetősége vagy alkalmassága alapján képes esetenként segítséget nyújtani, illetve közreműködni egy-egy titkos operatív intézkedés végrehajtásában. — Lásd: alkalmi (operatív) kapcsolat.

operatív bizonyíték: a titkos nyomozati (operatív) eszközök útján beszerzett közvetett vagy közvetlen, személyi vagy tárgyi bizonyíték az állam elleni — politikai jellegű — bűncselekményről vagy a tettes kilétéről. Legalizálás nélkül nem szabad felhasználni — a forrás, az eszköz, a módszer védelme érdekében.

operatív cél: az operatív helyzet számunkra kedvező, ugyanakkor ellenségre hátrányos megváltoztatásának gondolatban kivetített elképzelése. — Elérésének fokozatai az operatív feladatok. — Lásd: operatív helyzet.

operatív döntés: a tudatos, tervszerűen megalapozott munkafolyamatot követő elhatározás olyan operatív cél elérése érdekében, amely új minőségi helyzetet teremt. — Fázisai: tájékozódás (információszerzés); tervezés (alternatívák felállítása); szervezés (a feltételek mérlegelése); döntés; utasításadás; koordinálás; áttekintés; a végrehajtás ellenőrzése; a helyzet minősítése és az új döntési ciklus előkészítése.

operatív ellenőrzés (1.): megelőzési célokat szolgáló munkafolyamat — titkos, leplezett és nyílt eszközök, módszerek igénybevételével — a potenciális ellenséges elemek vagy az ellenséges tevékenység által fertőzött objektum, terület, vonal helyzetéről való folyamatos információszerzés céljából. (2.): a hálózati személy megbízhatóságának, alkalmasságának, az operatív döntés hatékonyságának, a megszerzett adatok hitelességének megállapítása, a megvalósulás folyamatosságának elősegítése, a következő operatív döntés előkészítése. — Eszköze: az operatív tiszt személyes ellenőrzése és bármelyik titkos nyomozati (operatív) eszköz lehet.

operatív érdek: az osztársadalmi érdek része, amely minden ellenséges behatolási kísérlettel szembeni védelemre irányuló, társadalmilag meghatározott szükséglet kielégítését szolgáló titkos és nyílt tevékenységmód, feltételek és eszközök rendszere.

operatív erők: az állambiztonsági feladatok titkos, leplezett és nyílt végrehajtására rendelkezésre álló vagy számításba vehető állomány. — Ezek: hivatásos állomány, tartalékállomány, nyugállomány, társadalmi erők és hálózaton kívüli kapcsolatok.

operatív eszközök (titkos nyomozati): az állambiztonsági feladatok konspirált végrehajtását, megvalósítását, elérését megkönnyítő vagy lehetővé tevő, a jogszabályokban törvényesen megengedett vagy előírt eszközrendszerek.

operatív figyelés: titkos nyomozati (operatív) eszköz, amelynek feladata az állambiztonsági szervek látókörébe került személyek magatartásának, kapcsolatainak titkos megállapítása, az ellenséges tevékenység megakadályozása, az operatív akciók biztosítása.

operatív fotótechnika: a vizuálisan megfigyelhető, az állambiztonsági szempontból jelentős tény (személy, esemény, mozgás, tárgy, épület stb.) konspirált rögzítése. — A fényképanyag csak legalizálás után használható fel jogi erejű bizonyítékként. — Módszere lehet: a látható, illetve a láthatatlan (infravörös) fényenél történő fényképezés. — Eszköze lehet: fotoszonda, rejtett televíziókamera, beépített fényképezőgép (filmfelvevő) stb.

operatív helyzet: azoknak a viszonyoknak, összefüggéseknek és feltételeknek az összessége, amelyek között az állambiztonsági szervek a harcukat vívják az ellenséggel. — Elemei: az ellenség helyzete, ereje, tevékenysége stb.; az állambiztonsági szervek pozíciói, információszerzési források stb.; a környezet, a terep, amelyben mindkét fél harcol.

operatív információ: a felderítő pozíció javítására vagy védelmére utaló adat. — Típusai: közvetett vagy közvetlen.

operatív intézkedés: valamely állambiztonsági erő, eszköz vagy módszer alkalmazása a konkrét helyzetben, a meghatározott cél elérésére.

operativitás: a hálózati személlyel való kapcsolattartás helyes megszervezésének egyik követelménye (a konspiráció és a folyamatosság mellett), amely a gyakorlati intézkedést tartja szem előtt a tervszerű jelleg biztosítása mellett.

operatív játszma: olyan alapvető és összetett támadólagos kémelhárítási intézkedés, amellyel hálózati úton az ellenséges hírszerző szervek fedő szerveibe vagy az ügynöki hálózatába történő be- épüléssel, a hálózatkezdeményező irányításával és az ellenség megtévesztésével lényeges felderítő információkat szerez az állambiztonsági szerv az ellenség tevékenységéről, terveiről, módszereiről.

operatív kezdeményezés: a cselekvési folyamat elindítása az operatív kombináció által abból a célból, hogy az ellenséget számunkra kedvező lépésre kényszerítsük (késztessük). — Célja: kedvezőbb operatív pozíció elérése. Kiindulópontját vagy alapját nem képezheti provokáció.

operatív kikérdezés: más szerv nevében vagy hálózati személy útján végrehajtott konspirált beszélgetés, amelynek során az ellenséges tevékenységet folytató személyt arra készítjük, hogy önként közöljön adatokat az ellenségről.

operatív kísérlet: az állambiztonsági szervek mesterségesen létrehozzák a feltételezett cselekmény megvalósítására ható körülményeket, miközben megfigyelik az ellenség reagálását ezekre. Így ellenőrizni lehet a feltételezéseket az ellenség aknamunkájának egy meghatározott területéről, és meg lehet előzni, hogy számára kedvező helyzet alakuljon ki.

operatív kombináció: az erők, eszközök, módszerek egyidőben vagy egymást követően alkalmazott, összefüggő rendszere a mélyebb felderítés, a bűncselekmény bizonyítása, megelőzése, akadályozása, korlátozása, megszakítása, a hálózati személy kivonása ,egyéb operatív célok érdekében.

operatív lehetőség: azoknak a feltételeknek vagy körülményeknek az összessége, amelyek egy vagy több hálózati funkció betöltését lehetővé teszik.—Ilyenek: kapcsolat az ellenséggel, előnyös beosztás, az ellenséges hírigény kielégítésének lehetősége, támadólagos lehetőség.

operatív megszakítás: a bűncselekmény gyanúját ellenintézkedésekkel történő megszüntetése— büntetőeljáráson kívül.—Célja: a káros tevékenység kifejlődésének megakadályozása; a nagyobb politikai kár elhárítása; operatív előnyök elérése.

operatív megszakítás módszerei: az ellenséges tevékenység által bekövetkező kár csökkentésére alkalmazhatók.—Ezek: a pszichológiai hatás gyakorlása (lebeszélés, elrettentés), az akadályozás, a bomlasztás, a leválasztás, az elszigetelés, a korlátozás, a kompromittálás, a leleplezés.

operatív modellezés: az ellenség egyik megismert és bevált támadási módszerét saját erőnkkel, konkrét helyzetben (egy adott változatlan helyzetben) végrehajtjuk.—Célja: megvizsgálni és ellenőrizni saját védelmi rendszerünk hatékonyságát; operatív tiszt, hálózati személy kiképzése valós helyzetben; operatív eszköz, módszer kipróbálása.

operatív módszerek: az állambiztonsági feladatok ellátása során alkalmazott, általános érvényű, a célkitűzésekhez elvezető eljárások.

operatív munka: a Magyar Népköztársaság Belügyminisztériuma állambiztonsági szolgálatának a meghatározott erőkkel, eszközökkel és módszerekkel folytatott harca az ellenséggel és a negatív tendenciákkal szemben. — A konkrét cél eléréséért végzett konspirált tevékenység. Nem spontánul megy végbe, hanem aktív, céltudatos, közvetlen beavatkozással, a titkos nyomozati (operatív) eszközök és módszerek álcázott felhasználása útján. A beavatkozás kezdeményező és irányított jellegű. — Lásd: operatív.

operatív művészet: az állambiztonsági szervek titkos — operatív — eszközei és módszerei elméleti, illetve gyakorlati művelésének összessége. Az ebben tanúsított kiváló képesség, nagy fokú eredményesség.

operatív nyilvántartás: adattároló és szolgáltató tevékenység az elkövetett bűncselekményekről, az állambiztonsági szempontból jelentős tényekről, körülményekről, a hálózatról — az 1945 előtti és utáni politikai és történelmi eseményekkel összefüggésben.

operatív prognózis: az ellenséges támadás változásainak előrelátása nélkül kevésbé hatékony a vezetés, megalapozatlanabb a tervezés. A prognóziskészítés tudományosan már megalapozott és kipróbált módszerei mellett számításba lehet venni: az ellenséges hírigényt és annak kielégítettségi fokát; a várható politikai, gazdasági döntéseket; a kül- és belpolitika várható lépéseit és ezek hatását; a katonai intézkedéseket; az idegenforgalom várható alakulását; a belső ellenséges erők aktivizálódásának várható mértékét; a jogszabályi változásokat stb.

operatív pszichológia (gör. lat.): az általános lélektan — érzés- és gondolkodásmód — és a kriminálpszichológia tapasztalatainak, vizsgálati módszereinek alkalmazása az állambiztonsági munkában.

operatív puhatolózás: adatszerzési módszer. — Segítségével titkos vagy leplezett módon arra alkalmas helyzetet (szituációt) teremtünk, hogy az általunk kiválasztott témakörrel beszéljen az adathordozó. A beszélgetésre alkalmas lehet például kételyek, indulatok stb.-k felkeltése.

operatív taktikai hírszerzés: az amerikai terminológia szerint a számukra ellenséges—tehát a szocialista— felderítő és elhárító szervek ellen végzett hírszerzés.

operatív technika: tágabb értelemben—az állambiztonsági bűnüldöző munka titkos nyomozati (operatív) eszköze, amely lehetővé teszi, hogy az operatív [szervek. az](#) ellenséges tevékenységről megfelelő információk birtokába jussanak. Meggyorsítja a bűncselekmények gyanújának tisztázását, felderítését. — Szűkebb értelemben—azoknak a technikai — fizikai, kémiai eszközöknek és módszereknek az összessége, amelyekkel az állambiztonsági és a bűnügyi szervek titkos nyomozati intézkedéseik során, azok felhasználásával rendszeres, célirányos, megbízható információkat szereznek az ellenséges hatalmaknak, azok szerveinek, megbízottainak, valamint más súlyos bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személyek tevékenységének felderítéséhez, megszakításához, a Magyar Népköztársaság állami, társadalmi, gazdasági intézményeinek, fegyveres erőinek, testületeinek és állampolgárainak védelméhez. Tehát meghatározott rendszabályok, illetve egyes alkalmazható módszerek.

operatív terv: az előzetes ellenőrző és bizalmas nyomozó munka megoldásra váró feladatainak írásban foglalt programja.—Biztosítja: a törvényességet, az erők és az eszközök célszerű felhasználását, a módszerek alkalmazását, a szervek közötti koordinációt.— Tartalmazza: az ügy operatív helyzetét, az elérendő célt vagy az operatív pozíciót, a megalapozott feltevéseket, a megoldandó feladatokat és ezek módszerét, határidejét felelősét továbbá felméri a várható eredményt és kockázatot.—Háló- vagy intézkedési terv: kronológiai sorrendben, napra kivetítve az egyes felelősök, szervek által végrehajtásra kerülő részfeladatokat az operatív terv alapján.

operatív tevékenységi formák: azok a törvényes alapokon nyugvó munkafolyamatok, amelyekkel az állambiztonsági szervek funkcionális feladataikat teljesítik az operatív eszközök és módszerek titkos, leplezett és nyílt felhasználása révén. — Ezek: előzetes ellenőrzés, bizalmas nyomozás, szűrés-kutatás, operatív védelem és operatív ellenőrzés.

operatív tiszt: az állambiztonsági szervek olyan hivatásos állományú beosztottja, aki alkalmas a hálózati munkaszervezésére.

operatív tiszt bevezetése: a hivatásos állományú tiszt bejuttatása a már felderített ellenséges személy mellé, csoportba vagy szervhez. Kezdeményező, vezető szerepet nem tölthet be. — Feltétele: a célszerűség, a legalizálás, a személyi biztonság, az összeköttetés és a kivonás lehetősége.

operatív védelem: az ellenséges tevékenységre érzékeny objektum, vonal, terület, kategória állambiztonsági biztosítása — funkcionális tevékenységük zavartalansága érdekében (például: titokvédelem, ifjúságvédelem stb.)

operátor: az amerikai terminológia szerint a műszeres pszichofiziológiai vizsgálatot végző és annak eredményét értékelő szakember elnevezése. — Lásd: poligráf orientációs zavar (pszich.): a gyanúsított kihallgatása során művi úton elért és fokozható olyan lelkiállapot, amely a kihallgató fölényhelyzetéből adódik. A gyanúsított semmit nem tud a kihallgatóról, az viszont az intimitásokig terjedő ismeretekkel rendelkezik róla.

Orosz-kutató Központ: az Amerikai Egyesült Államokbeli Harvard Egyetem keretei között működő, ún. szovjetológiával foglalkozó intézet.

ORPO Ordnungspolizei (ném.): közrendészet. — A Gestapó egyenruhás szolgálati ága volt a náci Németországban.

OSS — Office of Strategic Service (ang.): Stratégiai Szolgálatok Hivatala. — 1947-ig, a CIA megalakulásáig az Amerikai Egyesült Államok központi hírszerző szerve volt.

Ostkolleg (ném.): Keleti Szeminárium. A Német Szövetségi Köztársaság belügyminisztériuma által irányított propagandaszerv. Kiadja a Das Parlament és az Aussenpolitik und Zeitgeschichte c. folyóiratokat.

osztrák államszerződés: 1955-ben lépett hatályba, amely garantálja Ausztria semlegességét. Gyakorlatilag katonai tömbön kívül állást, ugyanakkor elkötelezettséget jelent a kapitalista táborhoz. Területén a különböző imperialista hírszerző és propagandaszervek alképviseleteket, rezidentúrákat működtetnek a szocialista országok, így hazánk ellen.

OVRA — Opera Volontaria per la Repressione dell' Antifascismo (ol.):

a fasiszta Olaszország titkosszolgálati szerve volt, amely: minden haladó erő ellen harcot folytatott, és az agresszív katonai tervek céljait szolgáló külföldi hírszerzést végzett.

önellenőrzés: az a lelki tulajdonság, amely szerint valaki önmagát fegyelmezni tudja (önfegyelem). — A kötelező éberség alapján elvárt viselkedési forma a dekonspirálódás lehetőségének kizárására. Legáltalánosabban alkalmazott területe: a kapcsolattartás az operatív tiszt és a hálózati személy között. — Önellenőrző mozgás — annak megállapítása, hogy arra illetéktelen személy látókörében tartózkodik-e.

önértékelési válság: a beszervezés után esetlegesen előforduló lelkiállapot a terhelő vagy kompromittáló adatok alapján beszervezett ügynöknél. Elsősorban az értelmiségi kategóriájú személyeknél tapasztalható. Az önmegvetés legkülönbözőbb formáit öltheti. Sűrített találkozókon az újonnan beszervezett hálózati személyt a válságszakaszokon át kell segíteni.

önkéntes rendőr: az a 18. életévét betöltött, büntetlen előéletű, magyar állampolgár lehet, aki munkahelyén és lakóköznyezetében közmegebecsülésben áll, és a belügyi — állambiztonsági feladatok ellátásában valósegítségét önként vállalja.

Önmegsemmisítő konténer: értékes híryanag tárolására készített különleges kazetta, amely az előírttól eltérő nyitási mód esetén például vegyi úton megsemmisíti a tartalmát.

Őszinteség: az a jellembeli tulajdonság, amelynek alapján valaki tettetés, kertelés nélkül híven közli érzéseit, gondolatait, mondja el cselekedeteit. — A hálózati személy őszintesége az állambiztonsági szervek felé teljes kell hogy legyen, ugyanakkor az ellenséges személy, csoport irányában színlelt.

összefoglaló jelentés: meghatározott időszakokban tapasztalt, megállapított és ellenőrzött operatív adatok összefüggéseinek elemző leírása. — Elkészíthető: területről, vonalról, objektumról, személyről, bizalmas nyomozásról és bizonyos jelenségről. Alapja lehet az: operatív terv.

összekötő: a hálózati munka egyes részfeladatainak teljesítésével — konkrétan például a személyes vagy a személytelen összeköttetés fenntartásával, illetve feltételeinek biztosításával — hálózati funkciót tölt be. A feladatot ügynök általában nem végezheti.

összeköttetés: a felderítő és az elhárító tevékenységben alkalmazott kapcsolattartási rendszer mindazoknak a speciális eszközöknek és módszereknek a komplex felhasználásával, amelyek biztosítják az állambiztonsági szerv és a hálózati személy, illetve az állambiztonsági szerv és egy-egy személy(ek) között — például operációk stb. során — az információ- és anyagáramlást. — Követelménye: konspirált, gyors, folyamatos, megbízható. — Formái: személyes, személytelen, az előzőek kombinációja. — Lásd: kapcsolattartás.

Össznémet Intézet: 1969 júliusában Bonnban létrehozott intézet a lélektani hadviselés kérdéseinek tanulmányozására, vizsgálatára.

ösztön: az emberben valamely cselekvésre, viselkedésre irányuló — belső indíttatás.—Belső sugallat, sejtelem. — Természetes hajlam.

ötödik hadoszlop: egy ország, egy társadalom minden belső ellenségének összessége, amely adott konfliktusesetén potenciális szövetségese a külső ellenségnek. -A spanyol polgárháborúban Madridot négy fasiszta hadosztály támadta, és az ötödiket a városban tartózkodó ellenforradalmi erők képezték.

P

pálos (egyh.): katolikus szerzetes- rend vagy annak tagja.

pánamerikanizmus: törekvés valamennyi amerikai államnak az Amerikai Egyesült Államok vezetése alatti politikai, gazdasági egyesítésére.

Páneurópa: az európai egyesült államok létrehozására irányuló különféle imperialista mozgalmakban a tervezett egyesített Európa neve.

Panoráma: Nyugat-Berlinben megjelenő, német-magyar nyelven írt képes folyóirat. Burkolt és „objektív” beállítású összehasonlításai a fellazítást szolgálják. Hazai terjesztését illegálisan végzik.

Pápai Magyar Intézet: a katolikus egyház kezelése alatt levő, a Rómába kiutazó papok elhelyezésére szolgáló intézmény. — 1956 után évekig a szélsőséges elemek irányítása alatt állt, és otthonuk volt.

Papnevelő intézetek (szemináriumok): a római katolikus egyház papnövendékeinek (szeminaristák) zárt, kollégiumi közössége. — Nevelőjük a spirituális. — Hazánkban öt ilyen intézet működik.

parafál: a diplomáciai nemzetközi szerződés szövegét véglegesen megállapítja és kézjeggyel hitelesíti.

paramilitáris (gör.lat.): katonai jellegű, katonailag szervezett.

parancs: olyan iratfajta, amely a szerv katonai jellegű tevékenységével, illetve belső rendjével szoros összefüggésben álló feladatokat határoz meg. (Vö.: 5.)

paraszimpatikus hatás (pszich.): a vegetatív idegrendszer gátló beidegződése. A tudatunktól függetlenül létezik. Mesterségesen lehet befolyásolni például a vércukorszint növelésével. — Lásd: szimpatikus hatás.

párhuzamos hálózat: azonos vagy egymással érintkező operatív feladatok ellátása érdekében foglalkoztatott hálózati személyek gyűjtő elnevezése. — Vezetésük, nevelésük és ellenőrzésük különleges szempontok alapján történik.

párhuzamos kihallgatás: a gyanúsítottak vagy a tanúk egy-egy meghatározott kérdéscsoportra egyidőben — de nem egy helyen — történő kihallgatása. — Lehetőséget nyújt a taktikai lépések összehangolására, a vallomások értékelésére, a tagadó gyanúsítottak leleplezésére. Az adatokat oda-vissza lehet hasznosítani.

Partito Democristiano: olasz kereszténydemokrata párt. Az olaszországi nagytőke és a vatikáni érdekek uralmon levő képviselői szerve.

párttagokkal eljárás: a párt választott szerveinek hatáskörébe tartozó párt-, állami és társadalmi tisztségviselők operatív nyilvántartásba vétele, eljárás alá vonása csak a szükséges engedély birtokában hajtható végre. Általában párttagok esetében a városi, járási (kerületi) elsőtitkár véleményét kikérve kell dönteni.

passzív nyugati kapcsolat: személyes ismeretség kapitalista ország állampolgárával, amelyben az érintkezés szünetel, de az bármelyik fél kezdeményezésére felvehető. — Lásd: aktív nyugati kapcsolat.

patriotizmus (gör. lat.): hazaszeretet, hazafiság. A szülőföld és a nép önzetlen, áldozatokat is vállaló szeretete; — patrióta.

„P” dosszié: az 1945 előtti időkből származó, történelmi és állambiztonsági szempontból fontos dokumentumok iratgyűjtője; például: fasiszta pártok, erőszakos szervezetek és tagjaik stb.

Pentagon (gör.): ötszög. — Az Amerikai Egyesült Államok hadügyminisztériuma. (Az épület ötszögű alapjáról.)

pénzügyi bűncselekmények nyomozása: nem tartozik a vám- és pénzügyőrség hatáskörébe, ha. Letartóztatásra kerül sor; más bűncselekmény gyanúja is felvetődik; az elkövető nem magyar állampolgár; a nyomozást a rendőrség a hatáskörébe vonja.

periódus (gör.): szakasz, időszak, korszak. Szabályos ismétlés, ismétlés, ismétlődés. — A rádió-összeköttetési rendszerrel (eszközzel) ellátott ügynököknek az adási tervében meghatározott időpontja, amikor adás vagy vétel történik. Mivel ez visszatérő jelenség, az idő elszámolást tanácsos a bizalmas nyomozás során elvégezni. — Lásd: adásterv.

persona non grata — ingrata (lat.): nem kedvelt, nemkívánatos személy. — A fogadó állam joga, hogy a területén működő diplomatát barátságtalan magatartásáért, ellenséges tevékenységéért stb. nemkívánatosnak nyilvánítson, és záros határidőn belül az országból kiutasítson, vagy részére az agreement-et ne adja meg.

perspektivikus beszerzés: a jövőben kialakítható operatív — hírszerző — lehetőség kihasználása céljából végrehajtott beszerzés; például: egyetemisták, specialisták stb.

Petőfi-kör: az 1956. évi magyarországi ellenforradalom ideológiai előkészítésében jelentékeny szerepet játszó, értelmiségiekből, művészekből szerveződött csoportosulás.

photint — photographic intelligence (ang.): fotehírszerzés. — Az angol nyelvterület országainak hírszerző szolgálatainál a fényképes információ vagy az annak elemzéséből nyert termék elnevezése.

PID — Political Intelligence of the state Departement (ang.): a Külügyminisztérium Hírszerző Szolgálata az Amerikai Egyesült Államokban. Tevékenységét a Nemzetbiztonsági Tanács irányítja. — lásd: Hírszerző és Kutató Hivatal — State Department' s Bureau of Intelligence and Research

pihentetés: a rendszeres titkos munkakapcsolat átmeneti megszakítása, amikor a hálózati személy időlegesen alkalmatlan az együttműködésre. — Időtartama: hat hónaptól két évig, amely meghosszabbítható. Mindkét fél kezdeményezheti. — Oka lehet: betegség, az idegállapotban bekövetkezett átmeneti feszültség, tanulás, külföldi út, kisebb súlyú dekonspiráció, az operatív lehetőségek szünetelése.

Pinkerton Ügynökség: az Amerikai Egyesült Államok legnagyobb magánnyomozó irodája, amely mintegy 28.000 embert foglalkoztat.

platform (ang.): lapos terület, felület. — Valamilyen párt vagy szervezet egységes követelményeinek, álláspontjának kinyilvánítása, programja. — Az összeesküvés stb. ügyekben ennek a meglétét dokumentálni kell.

plébániahivatal: a római katolikus egyház egyházközségének élén álló plébános hitéleti és adminisztrációs központja. — Nagyobb plébániákon káplán(-ok) segíti(-k) a plébánost.

pogrom (or.): a kizsákmányoló társadalmakban valamely nemzetiség — például: örmények, zsidók stb.-k — ellen szervezett tömeges terrorcselekmény.

polaroid fénykép: különleges fényképezési eljárással készül, amely az exponálástól a kész színes fénykép elkészültéig kb. 2 percet vesz igénybe. — Anyag kiemelési akcióknál az eredeti helyzet visszaállítása érdekében használatos.

poligráf (gör.): sokíró. — A vegetatív idegrendszer által kiváltott feszültségek mérésére, rögzítésére alkalmas műszer. Alkalmazásra kerülhet nyílt vagy rejtett módon. A feltett kérdésekre kiváltódó belső feszültségváltozásokból lehet a hazugságra következtetni. —

Lásd: Lügen Detektor.

politikai hírszerzés: az imperialista hírszerző szervek a legális és az illegális eszközök felhasználásával politikai hírigényük kielégítésére folytatott adatszerzési, elemző- értékelő tevékenysége. — Érdeklődési területe: a kormány kül- és belpolitikája; a párt belső helyzete; a tömegek hangulata; a nagyobb tömegszervezetek helyzete; a szövetségesekhez való viszony; az ifjúság, az egyház helyzete; a belső feszültségek, problémák, nehézségek felderítése; az új független államokhoz való viszony stb.

Politikai Képzés Szövetségi Központja Keleti Kollégiuma: Német Szövetségi Köztársaságbeli fellazító szervezet.

Polizeidirektion — Wien (ném.): a bécsi rendőrfőkapitányság — rendőrigazgatóság, amelynek külön magyar osztálya van — elhárítási és támadólagos feladatokkal. Kielégíti a hírszerzéstől kapott tipp- kutatási feladatokat, kihallgatásokat végez az ún. menekülttáborokban.

„poloska”: a BND zsargonjában miniatűr lehallgatókészülék elnevezése.

pontfigyelés: az operatív figyelés speciális módja, amikor a figyelt személy mozgásának, haladásának irányát, időpontját, körülményeit állapítjuk meg. Alkalmas az ellenfigyelés felderítésére is.

postai irányítás: irányítási rendszer szempontjából a küldemények három csoportra oszthatók: nemzetközi küldemények; belföldi küldemények; helyi küldemények.

„postaláda”: a személytelen összeköttetés egyik eszköze. — Tárgyi „postaláda” vagy rejtkehely — olyan titkos hely, amely jelentések, utasítások, eszközök elhelyezésére, kicserélésére alkalmas. — Személyi „postaláda” — erre a célra kiválasztott, alkalmas, megbízható személy, akit a beszerzés után az operatív tiszt és a há-lózati személy közötti összeköttetés fenntartására alkalmazunk.

postaláda-ürítés: operatív intézkedés az operatív figyelés alatt álló személy által feladott postai küldemény megszerzésére. — Tárgyi „postaláda” elhelyezett anyag kicserélése a töltés jelzésének vétele után.

potenciális ellenség: nem fejt ki aktív ellenséges tevékenységet. Ellenséges elveit nem adta fel, és aktív fellépése csak a megfelelő körülmények, feltételek megvalósulása után várható.

pótlólagos hírszerzés: személyes felderítésnél az ismételt megfigyelés az elsődleges adatok pontosítása, kiegészítése vagy korrigálása céljából. Ilyen törekvés az objektum iránti fokozott érdeklődésre utal.

pozíció (lat.): hely, helyzet, elhelyezkedés, állás, felállás, hadállás, — Operatív pozíció a titkos nyomozati (operatív) eszközök elhelyezkedésének és az ellenségről való információszerzésnek a hatásossága. Egyik eleme az operatív helyzetnek.

prefektus (lat.): egyes kapitalista országokban a megye vagy ennek megfelelő, magasabb közigazgatási egységnek — prefektúra — a kormány által kinevezett főnöke, elöljárója vagy rendőrkapitánya — például Franciaország.

preferencia (lat.): kedvezmény, előnyben részesítés. Előny, kivétel, kedvezmény. — Preferenciális szerződés — államközi megállapodás, amely minden más állam kizárásával csak a szerződő feleknek biztosít különleges engedményeket.

preformált válasz: a feltett kérdés a kérdezett személynek nem új, a problémát ismeri, azon gondolkodott; így előre kialakított véleményt ad elő.

premontrei (egyh.): francia eredetű katolikus szerzetesrend vagy annak tagja.

preparál (lat.): előkészít, elkészít, kikészít, eredeti állapotában helyreállít. Preparátumot állít elő. — Az operatív felhasználás céljára preparált tárgyak iránti követelmény: a tárgy származása legalizált legyen; a tárgy eredeti rendeltetésének megfelelően használható legyen: a tárgy idegen kézbe jutása se okozzon dekonspirációt; — preparálás.

presszió (lat.): hátrányos következmények nyílt vagy burkolt kilátásba helyezésével megfélemlítő nyomás alkalmazása az akaraterő megtörésére; — presszionál, pressziós.

prevenció (lat.): megelőzés, megelőző intézkedés, elővigyázatossági rendszabály. — Általános — generális — prevenció: az ellenséges tevékenység kialakulásának, lehetőségeinek szűkítése. — Egyéni — speciális — prevenció: egy adott személynél vagy csoportnál a bűncselekmény elkövetésének megakadályozása, elhárítása; — preventív. — Lásd: megelőzés.

prímásérsek (régén hercegprímás): több érsekség vezetője. Címét esztergomi érsek viseli. A magyarországi prímásérsek egyben a római katolikus egyház magyar vezetője és a püspöki kar elnöke.

priusz (lat.): előzmény, előélet, előző büntetés, büntetett előélet. — Priorál — az előéletre vonatkozó nyilvántartási adatokat összegyűjti.—Lásd: Kérdőjegy.

próbanyitás: a titkos behatolási akciót megelőző ellenőrző intézkedés annak megállapítására, hogy a rendelkezésre álló eszközzel (eszközökkel) a zavartalan, biztonságos behatolás megoldható-e.

produktív intelligencia: önálló, eredeti ötleteket, megoldásokat létrehozó, alkotó gondolkodásmód. — Lásd: reprodukív intelligencia.

Profil: Hamburgban 1976-ban indított magyar nyelvű képes magazin. Az NSZK-ban korábban megjelentetett Sajtószemle c. lap utódja.

propaganda (lat.): eszméknek, tanoknak, nézeteknek, politikai elméleteknek különféle eszközökkel (élőszó, nyomtatás, technika, művészet stb.) terjesztése, népszerűsítése.

propaganda és pszichológiai akciódosszié: az Amerikai Egyesült Államok katonai hírszerzésénél rendszeresített iratgyűjtő a haladó irodalom, az ún. „háttér” anyagok, az elemzések és a propagandabeszédek gyűjtésére.

Propaganda módszerek: az ellenünk irányuló imperialista propaganda jellege szerint lehet: „fehér” propaganda(hivatalos közlemények); „szürke” propaganda (névtelenül adják közre, hogy a hivatalos köröket eltitkolják); „fekete” propaganda (a valóságot meghamisítva úgy helyezik el a nyomokat, mintha a hírt, közleményt stb.-t mi vagy valamelyik szocialista ország adta volna).

protokoll (gör.): jegyzőkönyv. Nemzetközi tárgyalások alkalmával a tárgyalások eredményeit rögzítő, mindkét fél által aláírt okmány, amely az utólagos kormánymegegyezés után nemzetközi szerződés erejével bír. — A kormányzati, nemzetközi udvariasság, diplomáciai érintkezés, tárgyalás stb. formáinak szabályzata. — Protokolláris— diplomáciai és sajtófogadásokkal, bemutatókkal kapcsolatos, a protokollnak megfelelő.

provokáció (lat.): kihívás, bujtogatás, ingerlés, izgatás, előidézés. — A kapitalista országok rendőrsége és titkosszolgálati ügynökségének ún. beugrató cselvége. — Alkalmazása az állambiztonsági munkában szigorúan tilos!; — provokál, provokálás, provokáló, provokatív, provokátor.

provokátor hálózat: aki ellenséges beállítottságból vagy anyagi előnyökért ellenséges tevékenységet szervez, másokat bűncselekmény elkövetésére buzdít, rábeszél. Ellenséges közegben működve további ellenséges tevékenységre, újabb bűncselekményre ösztönöz. Politikai vagy más okokból valótlan adatok közlésével ártatlan személyt megrágalmaz. — Lásd: áruló hálózat.

Psychological Strategy Board: Lélektani Stratégiai Hivatal. — Az Amerikai Egyesült Államok Nemzetbiztonsági Tanácsának alárendelt szerv, amely ellenőrzést gyakorol a külügyminisztérium és a fegyveres erők lélektani hadviselést végző szervei, egységei felett. 1952-ben alakult meg. — Alárendeltségében működik a: Lélektani Hadviselési Iskola; Lélektani Hadviselési Hivatal; Rádiós és Röpirat terjesztő Zászlóalj.

pszichaszténiás személyiség (pszich.): személyiségzavar, amelyet a gondolkodási túlprodukción, az érzelmi életet gátló, fokozott intellektualitás jellemez. Nehezen jut döntésre, mert magatartását, cselekedeteit több gondolkodási mozzanat előzi meg. Az emberekkel való kapcsolata nehézkes, közvetett. Az elvállalt feladatokhoz akkor is ragaszkodik, ha azok feladására más körülmény kényszeríti.

pszichés egyensúly: az életvitel zavartalanságához az egyensúlyi állapotok komplex rendszere szükséges. — Ezek: a testi folyamatok közötti, a testi és a lelki működések közötti és az egyén és a környezete közötti egyensúly.—A beszerzés során az egyensúlyi állapot felborul, amelyet a beszerzést végző tervszerűen fokozni, időben kihasználni, majd később a helyreállításában segíteni tud.

pszichés sokk: az önmagát biztonsági illúziókban ringató, állam elleni bűncselekményt elkövető váratlan leleplezése válthatja ki. Ilyenkor értelmi és érzelmi reagálás nélkül élheti át a lelepleződést a személy. A védekező reakciók csak a sokk oldódása után jelentkezhetnek.

pszichopatia (pszich.): a személyiség zavarának következtében fellépő időszakos vagy tartós alkalmazkodási nehézség az egyén részéről a környezethez. — Lásd: személyiségzavarok.

pszichózis (gor.): lelki zavar, félelem, rettegés, beteges izgatottság. — Tettenérés, leleplezés stb. eseteknél jelentkező és kihasználható lelkiállapot.

pupillometria (pszich.): az emberi szem pupillájának tágulása vagy szűkülése révén kiváltott reakciók rögzítése fotoelektronikus módszerrel. Alkalmas az érzelmváltozások kimutatására.

püspök: a római katolikus egyház megye irányítását végző papi méltóság. — Címzetes püspök — fiktív kinevezést takar, mert aki ezzel van felruházva, nincs egyházmegyéje. — Segédpüspök — nagyobb egyházmegye élén álló püspök segítője

Q

questura (ol.): Olaszországban a rendőrkapitányságok elnevezése. — Ennek keretében külön osztályként működik a külföldieket ellenőrző hivatal — ufficio straniero és a politikai nyomozó osztály — reparto politico — Questore — rendőrkapitány.

quirinale (ol.): az olasz köztársasági elnök székhelye — az egyik római domb neve után.

quisling (ol.): az idegen elnyomókkal együttműködő, nagyobb politikai szerepet játszó hazaáruló. (A norvég fasiszta vezér nevéből.)

R

Rab Nemzetek Szervezete: a CIA által finanszírozott nemzetközi szovjetellenes szervezet.

RADAR — Radio Detektion And Randing (ang.): rádiós kutatás és mérés repülőgépek, hajók és egyéb, tárgyak" kitapogtatására az irányított ultrarövid hullámok visszaverődése alapján. — Az elektronikus és a kozmikus térben használt eszközök fedélzeti felszerelési berendezése.

radint (ang.): radarhírszerzés. — Feladata: a szocialista országok rádiólokációs rendszerének figyelemmel kísérése, a megszerzett adatok elemzése, értékelése.

rádióelektronikai felderítés eszközei: mindazoknak a készülékeknek az összessége (antennarendszer, vevő berendezés, közbeeső, vég- és iránymérő berendezés), amelyekkel az elektromágneses energiát kisugárzó eszközöket észlelni, települési helyüket meghatározni lehet, és adatokat szolgálati technikai jellemzőire. -Lásd: hírszerző eszközök.

rádióelhárítás: a felderített rádiós- ügynök vagy ügynökgyanús személy rádióállomása földrajzi helyzetének megállapítása. — Lásd: iránymérés.

rádió-ellenőrzés: az állambiztonsági szervek hatáskörébe utalt feladat. — Nyilvántartja és ellenőrzi a Magyar Népköztársaság területén bejelentett és működő rádióadó és vevőkészülékek technikai és forgalmi adatait, amelyeket az állami és a társadalmi szervek, fegyveres testületek, termelő és szállító vállalatok, valamint magánszemélyek üzemeltetnek.

rádiófelderítés: állambiztonsági funkció. — Feladata: a rövidhullámú frekvenciasávban felderíteni az ellenséges hírszerző szervek rádióközpontjait, rádiósügynökeit, ellenállomásait, valamint az ügynökgyanús és ismeretlen rádióállomásokat. Lásd: Varsói Koordinációs Apparátus.

rádiófrekvencia: a rádióadás hullámterjedési tartománya. — Ezek: mikro-, ultrarövid (URH), rövid, közép és hosszú. Az ügynöki adók rövid hullámsávon dolgoznak.

radiológia (gör. lat.): sugárzással, radioaktív sugarakkal foglalkozó tudomány. Ilyen hírigény kielégítésére gyűjtenek talaj- és vízmintákat az imperialista hírszerző szervek ügynökei.

rádiós hírszerzés: adatgyűjtés az ellenségről — a rádióadók meghatározásával, az adások rögzítése és megfejtése révén. — A különböző katonai, diplomáciai, ipari, szállítási stb. objektumok rádióforgalmazására is vonatkozik.

rádiós játszma: a rádiósügynök visszafordításával kialakított operatív érintkezés az ellenséggel. — Célja: az ellenséges hírigény folyamatos megismerése; az ellenség tartós dezinformálása.

rádiósügynök: kétoldalú rádióösszeköttetésben áll központjával. -Funkciója szerint: vagy saját információit küldi, vagy egy rezidentúra, egy másik ügynök anyagait közvetíti.

RAF — Royal Air Force (ang.): az angol légi haderő neve. — Külön fegyvernemi hírszerző Szolgálattal rendelkezik.

rágalomhadjárat: sértő, alaptalan, hazug állítás vagy célzás hosszabb időn keresztül, többek részéről, szervezeten; például spionómánia — kémhisztéria keltése a burzsoá sajtóban.

ratifikálás (lat.): nemzetközi szerződés törvénybe iktatása, becikkelyezése a legfelsőbb államhatalmi szerv által; — ratifikáció, ratifikáció, ratifikál.

rávezetés: a beszerzési beszélgetés során alkalmazott módszer a titkos együttműködés felajánlásának elérésére.

razzia (arab, fr.): egy objektum vagy meghatározott terület közbiztonsági célból történő átkutatása az ott-tartózkodó személyek kilétének megállapítása révén (érdekében). — Lásd: leplezett razzia.

reaktívál (lat.): újra működésbe hoz, újra megindít. — A hálózatból már kizárt, volt hálózati személy ismételt bekapcsolása a szervezetszerű titkos együttműködésbe hacsak nem új alapokon történik — például terhelő adatok alapján, mert akkor új beszerzésről van szó.

realizálás (lat.): megvalósítás, valóra váltás bekövetkezés. — A bizalmas nyomozás befejezése: büntetőeljárás kezdeményezésével; büntetőeljáráson kívüli korlátozó intézkedéssel; operatív felhasználással. — A jelölt tanulmányozásának befejezése sikeres beszerzéssel; — realizáció, realizálás, realizálódik.

Redcap-program: a CIA gépi nyilvántartási rendszere azokról a szovjet állampolgárokról, akik nyugatra utaztak. — Lásd: Zodias-program.

Redskin-program: a CIA gépi nyilvántartása azokról a nyugati állampolgárokról, akik legálisan a Szovjetunióba és a szocialista országokba utazhatnak és vállalnak hírszerző feladatok végrehajtását.

R.E.E.D.— Corporation: Amerikai Egyesült Államokbeli szervezet, amely a Pentagon megbízásából a Szovjetunió katonai potenciáljának alakulását tanulmányozza, és variációkat dolgoz ki a világháborús konfliktus esetére.

Regnum Marianum: klerikális célkitűzésű szervezet volt a felszabadulásig a katolikus ifjúság összefogására és sovíniszta szellemben történő nevelésére. (Magyarország egyházi elnevezése—Mária országa).

rehabilitáció (lat.): az elítélt mentesítése a jogerős bírói ítélethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól. — Egyéni és általános (közkegyelem) lehet. — A titkos együttműködés vállalása nem jelent mentesítést a törvény által megszabott elévülési határidőig. A titkos együttműködés vállalásának elfogadása csak lehetőség-adás a jóvátételre.

Reich (ném): birodalom. A fasiszta Németország elnevezése — Harmadik Birodalom.

rejtekhely: olyan természetes vagy mesterségesen kialakított hely, amely a szakszerű kiválasztás, a biztonságos megközelítés és a biztos tárolási lehetőség folytán védelmet nyújt a konspirációs anyagnak a töltés és az ürítés között. — Szervezhető: lakott helyen, terepen, közlekedési eszközön.

rejtett fotó, optika: az operatív technikai eszközök körébe tartozó, vizuális adatszerző és -rögzítő berendezések gyűjtő elnevezése. -Alkalmasak láthatatlan (infravörös) fényenél a működésre.

rejtett kamera: az ipari televízió konspirált alkalmazása az ellenséges tevékenységgel gyanúsított személymozgásának, tevékenységének megfigyelésére.

rejtjeleszköz: mindazoknak az eszközöknek az összessége, amelyek felhasználásával írásbeli és rádiós üzenetet, közleményt rejtjelezni és megfejteni lehet (például: rejtjelező gép, markáns táblázat, gammaszalag stb.).

rekompenzál (lat.): kárpótol, kártalanít, viszonyosan kiegyenlít. — A hálózati feladatokkal járó kiadások, keresetkiesés méltányos arányú viszonzása az állambiztonsági szervek részéről, amely nem jelent fizetést;— rekompenzá (-ció, -lás).

reléállomás (rád.): közbeeső, továbbító rádióadó-állomás, amikor a két állomás (adó és vevő) között nincs közvetlen összeköttetés.—Lásd: hírlánc.

rémhírterjesztés: ellenséges célzattal valótlán vagy jelentőségében felnagyított, nyugtalanító vagy rémületet keltő hírek terjesztése, továbbítása.

rendkívüli találkozó: két, soros találkozó között létrejött, előre meg nem beszélt találkozás. Mindkét fél kezdeményezésére létrejöhethet.

rendőrhatalom figyelemztetés: alakszerűségekhez kötött, büntetőeljárás kívüli intézkedés. — Alkalmazható, ha az elkövetett cselekmény nem bűncselekmény, mert annak megvalósulásához a törvényi tényállás valamelyik eleme hiányzik.

rendőri információ: lakó- vagy munkahelyen folytatott, illetve közvetlen meghallgatás (beszélgetés) révén a környezettanulmányi részadatok megszerzését célzó nyílt, közvetlen felderítés. (Függetlenül attól, hogy milyen állománybeli BM-beosztott végzi.)

represszáliák (lat.): megtorlás. — Idegen állam intézkedései miatt viszonzásképpen alkalmazott megtorló, jogsértő esetek; — represzsió, represszív.—Lásd: agresszív figyelés.

reprodukál (lat.): valamilyen tárgyat másolatban elkészít, sokszorosít, újratermel, utánoz. — Az eredetihez híven elmond, leír, felidéz, elismétel, felelevenít. — A hálózati személy az ellenségről (ellenségtől) nyert információt — hallás, látás útján — memorizálja, majd a visszaadás előtt felidézi. Ezáltal értékes részadatok nem vesznek el; — reprodukció.

reproduktív intelligencia: a tanult ismereteket megértő és alkalmazó gondolkodásmód.— Lásd: produktív intelligencia.

Repülőgép rablás (-eltérítés): az ezzel kapcsolatos jogi rendelkezés az ICAO — Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet — 1970. dec. 1-16. közötti hágai konferenciáján elfogadott egyezményt kodifikálja.

restricted (ang.): korlátozott felhasználásra. — Titkossági fokozat a NATO anyagain. — Lásd: confidential, secret, top secret.

retorzió (lat.): ellenrendszabály, megtorlás főleg idegen állammal vagy annak polgárával szemben; retorzív. — Lásd: represszáliák.

Reuter Iroda: az angol kormányhoz közel álló — félhivatalos — távirati iroda.

reváns (fr.): sérelmekért, vereségért vett elégtétel, visszavágás, bosszú. — Revansista — a Német Szövetségi Köztársaság fasiszta köreinek bosszút követelő politikája; — revanzsál.

revizionizmus (lat.): elmélet, tan, határozat felülvizsgálatának, módosításának, ártértékelésének követelése. — A marxizmus-leninizmus tételeinek felülvizsgálatára törekvő, a forradalmi erejétől megfosztani akaró irányzat a munkásmozgalomban. — 1919- 1945 között a trianoni békeszerződés felülvizsgálatára és módosítására irányuló sovinszta törekvés; — revízió, revizionista.

rexisták: a második világháború idején a németekkel együttműködő fasiszták neve Belgiumban.

rezidencia (lat.): államfő székhelye, illetve palotája. — A nagykövet, követ lakóháza, amely szintén mentességet élvez.

rezidens (lat.): helytartó, ügyvivő. — Hálózati funkció; a hozzá kapcsolt — 3-6 fő— hálózati személyek operatív feladatainak végrehajtását irányítja, nevelését végzi az operatív tiszt útmutatása szerint.

rezidentúra (lat.): állambiztonsági tisztekből vagy a hálózat tagjaiból álló, meghatározott állambiztonsági — operatív — feladatok ellátására felkészített, konspirált szervezeti forma. Vezetője a rezidens. — Jellege szerint lehet: belföldi, külföldi, legális és illegális. — Funkcióját tekintve lehet: fő-, irány-, cél- és kiegészítő.

RIAS — Radio in the American Sector — of Belin (ang.): a Nyugat-Berlinben működő amerikai uszító rádióállomás.

robotpilóta: a repülőgépet vezető, távolból irányított, önműködő kormány szerkezet. — A CIA által épített és üzemeltetett repülőgépek vezérlése.

Rockefeller Alapítvány: amerikai egyesült államokbeli szervezet, amely Orosz Intézetet hozott létre a szocialista országokkal foglalkozó szakemberek — szovjetológusok — számára.

Rongyos Gárda: 1919 után a fehérterrorista tiszti különítmények szervezete volt. 1921-ben feloszlatták. 1938- ban a háborús célokra ismét életre hívták, és ekkor került sor a félkatonai jellegű felhasználására.

royalista (fr.): királypárti vagy a monarchia visszaállításának híve. — Lásd: legitimista.

rögzítés: az ellenséges tevékenységre utaló információ, eszköz, cselekvés változtatás nélküli tartósítása a technikai eszközök segítségével. Az így nyert és megőrzött adat operatív bizonyítékot képez, amelyet legalizálás — „fátyolozás” — nélkül nem szabad felhasználni.

röpcédulázás: rövid szövegű, titokban előállított és terjesztett ellenséges politikai agitációs irat vagy nyomtatvány. — Terjesztési módja lehet: szórás, falra ragasztás, postai feladás.

RSHA — Reichssicherheitshauptamt (ném.): Birodalmi Biztonsági Főhivatal. A náci Németország biztonsági csúcsszerve volt. — Keretei között működött a: Sicherheitsdienst — SD, Gestapo (Sipo és Orpo), Kripo — bűnügyi rendőrség és 1944-től az Abwehr.

ruházat titkos átvizsgálásának nevezzük azt a tevékenységet, amelynek során a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított személy ruházatát és az abban található tárgyakat konspiráltan átvizsgáljuk.

S

SA—Sturm Abteilung (ném.): rohamosztag.—A hitlerista náci párt belső rendfenntartó fegyveres különítménye volt.

Sacre Coeur (fr.): katolikus női tanítórend.—Szent Szív.

Safe House (ang.): a konspirált lakás elnevezése az angol nyelvterület országainak titkosszolgálatainál.

sajtóosztály: külföldi tudósítók, újságírók, hírügynökségi munkatársak akkreditálása, működése szempontjából illetékes külügyminisztériumi szerv.—Tendenciózus hírek,

ellenséges célzatú közlemények stb. esetén figyelmeztet, megvonja a működési engedélyt. Az állambiztonsági szervek is kezdeményezhetik az ilyen eljárást.

sajtótermék: műszaki vagy vegyi úton sokszorosított irat, ábra vagy zenemű —kivéve a nyilvános terjesztésre nem kerülő, ügyviteli, levelezési célokat szolgáló másolatokat.

SAS—Special Air Service (ang.): Különleges Légi Szolgálat. Az angol hadsereg diverziós felderítő alakulata. Tevékenységét az angol hírszerzés is irányítja.

SAVAK—Sazemane Attalat Va Anmyyate Kesvar: Irán állambiztonsági és felderítő szolgálatának elnevezése—a sah rendszerének bukásáig.

SC (Situation Center) NATO (ang.): helyzetértékelő központ, a NATO hírszerzés egyik kulcsfontosságú szerve.—Lásd: IMS—NATO—Intelligence Military Staff.

SCHUPO—Schutzpolizei (ném): a karhatalmi rendőrség elnevezése a Német Szövetségi Köztársaságban. A tartományi belügyminiszterek alárendeltségében áll.

Schutzbund (ném.): az osztrák szociáldemokrata párt fegyveres osztaga volt, amelyet az ellenforradalmi kormány 1934-ben szétvert. Lásd: Heimwehr.

Schönau an der Tristing (ném.): Bécs mellett levő átmeneti tábor volt a szocialista országokból kitelepülő, kiszökött zsidók ideiglenes elhelyezésére; 1964-1973 között 70.000 lakója volt.

Scotland Yard (ang.): a londoni rendőr-főkapitányság, amelynek bűnügyi szervei bizonyos ügyekben országos hatáskörrel rendelkeznek. (Az utca nevééről, ahol régi épületük áll.)

SD — Sicherheitsdienst (ném.): náci kémelhárító szolgálat. Az SS-nek volt alárendelve.

SDECE — Service de Documentation Exterieur et de Contreaespionnage (fr.): Külső Dokumentációs és Kémelhárító Szolgálat. A központi francia hírszerző szerv. A nemzetbiztonsági ügyekkel megbízott államminiszter ellenőrzi. — Lásd: DGER — Direction Generale des Etudes et Recherches.

SEATO — Southeast Asia Treaty Organisation (ang.): a NATO mintájára szervezett agresszív katonai szövetség. — Tagjai: az Amerikai Egyesült Államok, Anglia, Ausztrália, Új-Zéland, Pakisztán, Thaiföld, Fülöp-szigetek, Franciaország. — Központja: Bangkok. — Miután Pakisztán kilépett és Franciaország visszavonult, létrehozták az utódját, az ANZUK szervezetet. —Lásd: ANZUK.

secret (ang.): titkos jelzés, illetve minősítés a hivatalos okmányokon Angliában, az Amerikai Egyesült Államokban és Kanadában.

Security Research Staff (ang.): Biztonsági Vizsgáló Osztály, a CIA belső elhárítási ügyekkel foglalkozó szerve volt. Miután kompromittálódott, 1973 augusztusában megszüntették. — Lásd: CIA — Central Intelligence Agency.

Security Service (ang.): elhárító szolgálat Nagy-Britanniában.

Servas International: a kvéker mozgalomhoz tartozó, fellazítást szolgáló egyházi szervezet. — Célja a magánutazások szervezésének elősegítése a szocialista országokba.

SGR — Service General du Reignement (fr.): a belga katonai hírszerzés elnevezése. Hazánk ellen is dolgozik.

Shin Bet (héb.): Izrael állam hírszerző és elhárító szerve. A tárcaközi biztonsági tanács irányítása alatt áll.

SID— Servizio Informazioni della Difesa (ol.): az olasz katonai hírszerzés, amely a hadügyminisztérium irányítása alatt áll.—Hazánk ellen is aktív tevékenységet fejtett ki. Budapesti követségükön katonai iroda is működik. 1962- ben az akkori vezetője— De Lorenzo tábornok—fasiszta államcsínyt készített elő, és ezt követően kapta ezt az elnevezést. Addig SIFAR—Servizio Informazioni delle Forze Armate—elnevezése volt. 1977-ben átszervezték.—Lásd: SISMI—Servizio per le Informazioni e la Sicurezza Militare.

SIDI—Sicherheitdienst (ném.): biztonsági szolgálat. 1971-ben létrehozott osztrák elhárító szolgálat.

sifre (fr.): rejtjel, titkosírás.—Egyéni rejtjel—két, egymással kapcsolatot tartó személy közötti érintkezésre érvényes.—Kör- eszköz—a központ és valamennyi, ezzel kapcsolatot tartó személy között van érvényben. -Valamennyi titkosszolgálati szerv rendelkezik rejtjelező és rejtjelfejtő szolgálattal.—Minden külképviseleten egy beosztott rejtjelezői megbízással rendelkezik.

SIGINT—Signals Intelligence (ang.): a kisugárzott rádiójelek—szignálok—felderítése, megfejtése és értékelése útján folytatott hírszerzés. USA terminológia.

sinológus (gör.): Kína-kutató. Az ilyen szakembereket a hírszerzés rendszeresen felhasználja például az értékelésre, a prognóziskészítésre stb.

SIPO—Sicherheitspolizei (ném.): biztonsági rendőrség.—A Gestapo polgári ruhás—operatív—szolgálati ága volt a náci Németországban.—Lásd: ORPO—Ordnungspolizei.

SIS—Secret Intelligence Service (ang.): Titkos Hírszerző Szolgálat.—Mélyen konspirált angol hírszerző szerv.Csak vezetői szinten érintkezik hivatalosan más szervekkel.—Fedőneve: MI-6—Military Intelligence-6. A katonai hírszerzés 6. osztálya.

SISDE—Servizio per le Informazioni e la Sicurezza Democratica (ol.): az 1977. jún. 30-i titkosszolgálati reform alapján Olaszországban létrehozott belső elhárítási szerv a belügyminiszter irányítása alatt.

SISMI — Servizio per le Informazioni e la Sicurezza Militare (ol.): az 1977. jún. 30-i titkosszolgálati reform alapján a SID átszervezésével létrehozott hírszerző és katonai elhárító szolgálat. Tevékenységét miniszterelnökségi államtitkár irányítja.

skizotimiás egyén (pszich.): nem tűr beleszólást a dolgaiba, durván elutasít minden kritikát. Elutasítja a közösség szerkezetéből adódó feljebbvalókat. Nem alkalmas — éppen a túlzott egyéni autonómiára való irányultsága miatt — a titkos együttműködésre. — Lásd: személyiségzavarok.

skülaté (gör.): ókori görög rejtjeleszköz. — Egy hengerre keskeny bőrszalagot csavartak szorosán, és a henger hosszába erre írták a közleményt. A lecsavart szalagon a szöveg értelmetlenné vált. A címzett akkor tudta elolvasni, ha ugyanolyan méretű hengere volt, mint a küldőnek.

SOI — Schweizerrisches Ostinstitut (ném.): a Bernben székelő Keletkutató intézet. Külön kiadó hivatala kommunistaellenes műveket jelentet meg.

sokk (ang.): testi vagy lelki megrázkódtatásra történő hirtelen összeomlás. Az ezt követő utótünetek: beszédzavar, remegés, depresszió stb. — Hatásával kisebb-nagyobb mértékben a leleplezésnél számolni kell.

soros találkozó: a kapcsolattartó operatív tiszt és a hálózati személy között előzetesen meghatározott helyen és időpontban megvalósuló személyes találkozás.

Sozialdemokratische Partei Österreich — SPÖ (ném.):

osztrák szociáldemokrata — reformista párt. Tagja a Szocialista Internacionálénak. Olykor egyedül, máskor a Néppárttal koalícióban kormányoz.

sovinizmus (fr.): más népek elleni gyűlöletet szító, a nemzeti felsőbbrendűséget és a fajelméletet hirdető politikai irányzat. — (chauvin — sovén — a Napóleont imádó francia színpadi alak nevéből.) — sovinszta.

„sötét” hírszerzés: a hírszerző vagy ügynök beszélgetés során szerez meg értékes adatokat, értesüléseket olyanmódon, hogy a partner nincsen tudatában annak, hogy ellenséggel áll szemben, és számára jelentős hírszerzői szolgáltatást ki. Nem ismeri az ellenség „sötét” szándékát. A beszélgetést a hírszerző vagy az ügynök megtervezi és előkészíti. —

Lásd: interjú.

SP — Sécurité Publique (fr.): a francia rendőrség közbiztonsági szolgálata. A rendőr prefektúrák irányítása alá tartozik.

Spandau (ném.): börtön Nyugat-Berlinben, ahol a nürnbergi per alapján a náci háborús bűnösöket tartották fogva. Őrségét a négy nagyhatalom hadserege adja. Még egy lakója van, Rudolf Hess, Hitler egykori helyettese a náci pártban.

SPD — Sozialdemokratische Partei Deutschlands (ném.): a Német Szövetségi Köztársaság szociáldemokrata pártja, amely a gothai programjával a belpolitikában a tőkés, a külpolitikában pedig a NATO-érdekeket szolgálja.

Spezial Branch (ang.): a londoni rendőrség — Scotland Yard — különleges osztálya biztonsági kémelhárítási feladatokkal.

speciális környezettanulmány: egy konkrét kérdés, feltétel, körülmény vagy feladat előkészítésének részleteit tisztázza. — Ilyenek lehetnek: titkos őrizetbe vétel, előállítás; titkos operáció; titkos operatív technikai rendszabályok (eszközök) alkalmazása; operatív figyelés; fedett figyelőhely szervezése stb.

Special Operations Branch: Támadólagos Elhárító Főnökség, a CIA-nak a belföldi elhárításra illetékes szerve. — Lásd: CIA — Central Intelligence Agency.

speculatores (lat.): az ókori Római Birodalom — általában polgári állományú hírszerző ügynökeinek elnevezése volt. — Lásd: exploratores.

spicli (ném.): rendőrségi besúgó, aki kényszerből, elvi alapok nélkül segíti a burzsoá rendőri szerveket, és ezért egyes bűncselekményeit elnézik. (A német Spitzen-ből.) — Lásd: Bach-huszár.

spiritizta (egyh.): tiltott vallási szekta vagy annak tagja.

spiritizmus (egyh. lat.): az a hiedelem, hogy az élők a halottak lelkével, a szellemekkel közvetítők, ún. médiumok segítségével érintkezésbe léphetnek.

spontán válasz: a feltett kérdés a kérdezett személynek új, azzal még nem foglalkozott, és a kérdés indítja meg a gondolkodási folyamatot. Ez alakítja ki a véleményt.

SS — Schutz Staffel (ném.): a német náci párt fegyveres alakulata volt az erőszakos politikai akciók végrehajtására. Hatáskörébe tartozott a megszállt területeken a rendőri feladatok ellátása, a megsemmisítő táborok felügyelete. Harcoló alakulatait a háború végén a sorállományból töltötték fel.

stáb (ném.): törzskar, vezérkar, irányító-szervező szerv. — Lásd: akció központ.

Stahlheim (ném.): rohamsisak. — 1918-1931 között ellenforradalmi tiszti szervezet volt Németországban. 1934-1945 között az SS tartalék állománya. 1950-től katonatiszti revansista szervezet a Német Szövetségi Köztársaságban.

State Department (ang.): az Amerikai Egyesült Államok külügyminisztériumának elnevezése. Önálló hírszerző apparátussal rendelkezik.

sterilizze (ang.): átfésülni. — Az angol nyelvterület országai titkosszolgálatainak terminológiája; amikor a konspirált tevékenység során felhasznált (alkalmazott) eszközökből eltávolítanak minden olyan ismertetőjelet, amely az akció végrehajtójára utal.

sterlingövezet: azoknak a brit gazdasági befolyás alatt álló államoknak a csoportja, amelyek az angol fontsterlinghez viszonyítják valutájuk értékét.

stratégia (gör.) hadászat: nagy hadműveletek, háborúk előkészítésének, vezetésének tudománya. Nem fegyveres — társadalmi, politikai stb. — harcban a kitűzött célért folyó küzdelem irányításának tudománya, illetve az ennek során alkalmazott módszerek, eljárások összessége. — Az imperialista stratégia végső célja a szocializmus erőinek megsemmisítése; — stratégia.

stratégiai hírszerzés: egy ország külpolitikájának kialakításához szükséges alap- és részletinformációk megszerzése, elemzése, értékelése és a felhasználóhoz való eljuttatása.

Stratégiai Tanulmányok Intézete: Londonban működő kutatóintézet a szocialista világrendszer katonai erejének tanulmányozására.

Streng Geheim (ném.): szigorúan titkos jelzés, illetve minősítés hivatalos okmányokon a Német Szövetségi Köztársaságban, Auszriában és Svájcban.

stressz (ang. pszich.): idegrendszeri nyomás, feszültség, szorult helyzet, kényszer.

stróman (ném.): a valóságos tulajdonos vagy irányító, vezető személy leplezése a nyilvánosság vagy a hatóság előtt; névlegesen végzi a feladatát.

Süreté (fr.): a francia állambiztonsági rendőrség.

Süreté d' Etat (fr.): a belga kémelhárítás. Feladatai közé tartozik a NATO brüsszeli központjának biztosítása. — Lásd: Administration de la Sürete Publique

SZ

Szabad Demokrata Párt: 1945-1948 között működött burzsoá párt, amely többszöri lelepleződés után felbomlott.

szabadegyházak: állami támogatást nem igénylő, törvényesen megengedett kisebb vallási közösségek.

Szabadegyházak Tanácsa: a Magyar Népköztársasággal megkötött szerződés alapján törvényesen tíz, ún. kisegyház működik; ilyen például: adventista, baptista, pünkösdista stb.

Szabad Európa Bizottság: az Amerikai Egyesült Államok 1949-ben hozta létre és tartja fent az antikommunista emigráns szervezetek csúcsszervét. — Feladata: propaganda és bomlasztás az egyes nemzeti szekciók által a szocialista országok ellen.

Szabad Európa Rádió — SZER — Radio Free Europa (ang.): Münchenben működő amerikai úszító rádióadó, a hidegháború maradványa. Öt nyelven sugároz adást a szocialista országok felé. Napi 19 óra magyar nyelvű adást sugároz. Magyar szekciója prominens disszidensekből tevődik össze. Kikérdező irodák hálózatát tartja fent a nyugat-európai városokban, amelyek a kiutazó magyar állampolgárokkal foglalkoznak.

Szabad Magyarok Világszövetsége: 1964-ben Washingtonban alakult emigráns szervezet. Az 1956-os ellenforradalmi célkitűzéseket tűzte zászlajára.

Szabadság Rádió — Radio Liberty (ang.): Münchenben székelő amerikai úszító rádióadó, amely a Szovjetunió népeinek sugározza adásait.

Szabad Románok Szervezete: antikommunista román emigrációs szervezet.

szabadulás a szorongatott helyzetből: a terhelő vagy kompromittáló adatok alapján történő beszerzés során ható motívum, amikor a jelölt súlyos helyzetében megragadja az azonnali szabadulás lehetőségét. Ha ez pánikállapotban történik, és döntését képtelen volt végiggondolni, akkor a motívumok harca elhalasztódik, és utólag megtagadhatja az együttműködést.

szabotázs (fr.): ellenséges, politikai célzatú kártevés, amelynek a célja: a munkafolyamat szándékos, tervszerű bénítása, akadályozása; teljes munkamegtagadás, vagy látszatra végzett munka; a rendelkezések végrehajtásának megtagadása vagy szándékos elodázása; rejtett, álcázott romboló tevékenység; a munkaeszközök, objektumok, berendezések, a népi vagyon rongálása, pusztítása. — Rendkívüli viszonyok esetén különösen veszélyes az aknamunkának ez a formája; — szabotál, szabotőr.

szagkonzerválás: erre a célra kiképzett nyomozókutya szagkiválasztási képességére építő módszer. — A testszagot átvett tárgy (például: ruhadarab, cipő, stb.) légmentesen zárt üvegben elhelyezve évekig megtartja az alkalmasságát arra, hogy arról a kutya szükség esetén szimatot vegyen fel.

Szaléziánus (egyh.): gyermekneveléssel, bel- és külmisszióval foglalkozó katolikus szerzetesrend vagy annak tagja.

szállodai kutatás: az idegenforgalom területén alkalmazott titkos csomag-és poggyásztvizsgálás. — Eredménye lehet: a bűncselekmény elkövetésére utaló bizonyíték megszerzése, eszközök dokumentálása, gyanús kapcsolatok felderítése.

Számadás: Kanadában 1976-ban indított jobboldali magyar újság. Kiadója a Magyar Szabadságharcos Világszövetség.

számkombináció: záruk biztosítását szolgáló rejtjeleszköz (például: ajtó, páncél- és lemezszekrény, trezor, kazetta, aktatáska stb.). — A beállított szám(ok) vagy betűjel(ek) meghatározott száma és azok sorrendje, amelynek ismerete a nyitás feltételét képezi.

számlálóléccel ellátott zár: technikai biztonsági berendezés.

szándék: valamely cél elérésére irányuló törekvés, amely az akaratnál kevésbé meghatározott. Valaminek az elkövetésére irányuló tudatos törekvés. — A szándékos bűncselekmény megvalósulásának első fázisa (szándék, előkészület, kísérlet, a bűncselekmény megvalósítása).

szárazbélyegző: iratok, okmányok hitelességét védő, festék nélküli, a papírra domború vagy homorú rajzolatot préselő bélyegző.

széf (ang.): bankban bérelt páncélszekrény, rekesz, fiók stb., amely értékek elhelyezésére szolgál. — A nyitás mindig a bankalkalmazottak jelenlétében történik. Esetenként alkalmas lehet konspiratív anyagok tárolására is, mert védi a banktitok.

szekták: hazánkban mintegy 15-20, kisebb-nagyobb létszámú illegális szektacsoport működik; például Jehova Tanúi stb. Ezek kívül esnek az ún. kisegyházak körén.

szekularizáció (lat.): egyházi javaknak világi célokra történő kisajátítása. Egyházi hatáskörből valaminek az átadása világi hatáskörbe.

szelektív hídépítés: az imperialista fellázítási taktika egyik megnyilvánulási formája. Lényege: a szocializmus és a béke erőivel szembeni differenciált (válogató, kiválasztó) fellépés.

széles körű felderítés: viszonylag nagy apparátus vagy több eszköz igénybevételével történő adatgyűjtés az ellenségről, amelynek iránya több kérdés megválaszolására vonatkozik.

személyes (audio-vizuális) felderítés: az operatív tiszt, a hálózat tagja vagy ilyen feladattal megbízott személy felkeresi a meghatározott helyszínt, területet, objektumot stb. és annak környékét, hogy ott megfigyelést, ténymegállapítást vagy rögzítést végezzen (fotó, film, rajz, leírás, hangfelvétel stb.).

személyes meghallgatás: személyi adathordozókkal folytatott exploratív (célzatosan kikérdező) beszélgetés, amely nélkülözi a kihallgatás formai kellékeit; például jegyzőkönyv. — Taktikailag úgy kell lefolytatni, hogy érdeklődésünk tulajdonképpeni tárgya vagy az azzal kapcsolatos tervünk ne lepleződjék le. — Lásd: személyes (audio-vizuális) felderítés.

személyes megismerés: az állambiztonsági szerv munkatársa és a szervezési jelölt közötti közvetlen kontaktus, tanulmányozás elengedhetetlen mozzanata. — Célja: a tanulmányozás adatainak ellenőrzése; a további feladatok meghatározása; a meghívás módjának (hely, időpont) megválasztása; további adatgyűjtés a szervezés végrehajtásához. — Formái: konspirált (az operatív tiszt kiléte ismeretlen marad); fedéssel (a természetes helyzetet kihasználva, más szerv képviselőjében); nyíltan (a megismerő a szervezést is végrehajtja).

személyes találkozó: esetén az operatív tiszt közvetlenül tartja a titkos kapcsolatot a hálózat tagjával, és vezetése, nevelése céljából rendszeresen találkozik vele. Ez belföldi hálózati személynél egy hónapnál ritkábban nem történhet.

személyi bizonyíték: a gyanúsított személyes nyilatkozatai, a tanúk vallomásai és a szakértői vélemények képeznek személyi bizonyítékot — a gyanúsított, a tanúk kihallgatása és a szakértő(k) meghallgatása után.

személyi „postaláda”: erre a célra szervezett hálózati személy — hálózati funkciója a hálózati munka egyes részfeladatainak teljesítése —, aki egy másik hálózati személy és az operatív tiszt közötti kapcsolatot biztosítja.

személyiségzavarok (pszich.): előidézhetnek — neurotikus személyiséget; gátolt, szorongásra való hajlamot; kóros személyiséget (ez örökölhető); a személyiség jellemzavarát (gyenge morális érték); kóros személyiségfejlődést; személyiségváltozást (organikus ok miatt

például hormonális betegséget); skizofréniát: szociopata vagy kriminális személyiséget; bűnöző, közösségellenes hajlamot.

személyi tulajdonságok: a szervezési jelölt egyéniségének valamennyi lényeges jegye, amelyek a szervezetszerű titkos együttműködésre alkalmassá teszik. — Ezek: az intellektus, az értelmi képesség; az érzelmek; a politikai meggyőződés; a moralitás, a jellembeli tulajdonságok; a feszültségigény (izgalom- és kalandvágy); a személyi körülmények; az egészségi állapot; a képzettség; a kialakult szenvedélyek; a vérmeisékleti adottságok; az akarati tulajdonságok és a megjelenés. — Lásd: hálózati személy személyi tulajdonságai.

személyleírás: az emberi test külső ismertetőjeleinek, az ember jellegzetes szokásainak, az egységes megjelölések segítségével és felismerésre alkalmas módon történő írásbeli rögzítésre. — Követelményei: a rendszeresség; az egységes, egyértelmű megjelölések használata; az egyedi meghatározásra való törekvés.

személymotosás: az állampolgár ruházatának, testi tárgyainak és testüregeinek átvizsgálása.

szeminarista (egyh.): katolikus papnövendék, kispap.

szerepjátszás: kettős életvitel. — Az ellenséges környezetben élő, ott dolgozó, bevezetett operatív tiszt vagy hálózati személy előre meghatározott tudatos magatartási formája.

szervezeti dosszié: az Amerikai Egyesült Államok katonai hírszerzésénél rendszeresített iratgyűjtő a haladó szervezetekkel kapcsolatos anyagok gyűjtésére.

Szervezetszerű titkos együttműködés: különleges szolgálati viszony az állambiztonsági szervek és a hálózati személy között az ellenséges aknamunka felderítésére és elhárítására. — Alapkövetelményei: tartós, titkos, folyamatos és tervszerű.

szervita (egy. lat.): lelkipásztorkodó, katolikus szerzetesrend vagy annak tagja.

szereztesrendek: az 1950. évi 34. sz. törvényerejű rendelet feloszlatta a katolikus szerzetesrendeket. Az illegális férfi és női rendek tevékenységében társadalmilag a legveszélyesebb az ifjúság körében végzett „missziós” munkájuk.

szereztes ügynök: ügynöki kategória a CIA-nál. Hosszabb időre szerzetes alapon szervezik be.

szignál (fr. ném.): jelez, jelt ad. — Előzetes ellenőrzésre, bizalmas nyomozásra valakit kijelöl, egy ügy elintézésével valakit megbíz. — Szignó — kézjegy, aláírás.

„Szignál — 8: kémelhárítási jelzőrendszer. — A gépi adatfeldolgozásra alapítja a kémkedésre utaló adatok országos összegyűjtését.

szignalizáció (lat.): a megelőzés és a büntetőeljárás kívüli differenciált felelősségre vonás módszere. A társadalomellenes tevékenységről jelzésadás az illetékes párt-, állami, társadalmi, gazdasági szervnek (szervezetnek).

szilikonos kiöntés: bonyolult kulcs- fajták, pecsétlenyomatok, plombák készítése módszere, amellyel az eredetivel megegyező másolat készíthető. Időigényes munkafolyamat.

szimpatikus hatás (pszich.): a vegetatív idegrendszer serkentő beidegződése. — Állandóan működik, saját gátlását nem képes kiváltani; például extra sistole, a szív működés felgyorsulása, amelyet EKG-val mérni lehet. — Lásd: paraszimpatikus hatás.

színlelt baleset: csak gépjármű-lemezkárral járó közlekedési baleset okozása súlyos dekonspirálódás megelőzése érdekében. — A feladatot operatív tiszt által vezetett, fedő rendszámmal ellátott gépkocsival lehet végrehajtani. Szabályszerű helyszínelést, szabálysértési és biztosítási eljárást kell lefolytatni.

színlelt (szimulált) vállalás: a szervezés során történhet a színlelt vállalása a szervezetszerű titkos együttműködésnek. Az ezt követő időszakban színlelt együttműködésről van szó. — Oka lehet: az ellenséges szerv megbízása (beszervezteti magát); a bűntársak vagy a még felderítetlen ellenséges tevékenység fedezése; egyéni, karrierista érdek; például: állás, külföldi utazás stb. — Lásd: áruló hálózat.

szobahallgatás: zárt helyiségben történő beszélgetések, zörejek rögzítése, értékelése. — Műszakilag lehet: vezetékes (lásd: elvezetés) rádiós (lásd: helyi rögzítés) és vivőfrekvenciás megoldás.

szóbeli beszámoltatás: a személyes kapcsolattartás során az egyes találkozókon megtartott referáda. — Tárgya: a hálózati személy konspirációs helyzete; a hálózati személy személyi körülményeinek alakulása; a hálózati feladatok végrehajtásának módja (mikéntje); az ellenség reagálása; az új feladatok végrehajtásának feltételei.

Szocialista Forradalomért: Párizsban havonta megjelenő emigráns folyóirat. A Magyar Forradalmi Szocialisták Szervezete adja ki (a trockista Internacionálé magyar szekciója).

Szocialista Internacionálé: 54 szocialista és szociáldemokrata párt nemzetközi szervezete. — A pártok a belpolitikában reformista, a külpolitikában szovjetellenes platformot követnek. Több párt közülük olykor hatalomra kerül; például: Német Szövetségi Köztársaság, Ausztria, Izrael. Az emigráns magyar szociáldemokraták képviseltetik magukat.

szocialista törvényesség: jogpolitikánk sarkalatos alapelve, amely szerint a szocialista államban jogsértés nem maradhat felderítetlen és megtorlatlan; ugyanakkor vétlen állampolgár nem kerülhet hátrányos helyzetbe.

szokás: olyan automatikus művelet, amely önkéntelenül váltódik ki a meghatározott ingerekre. Ritka esetben tudatosodik. Alakításuk a nevelés során megy végbe. — Lásd: készség.

szolgálati titok: a titkosnak minősített szolgálati adatok tartoznak ebbe a fogalomkörbe.

szovjetológus: Kelet-kutató. — A szocialista tábor országai, elsősorban a Szovjetunió társadalmi, politikai, gazdasági stb. életének egy-egy rész kérdésében szakértői szintet elért kutató, kutatóintézeti munkatárs. Tevékenységét igénybe veszik az ellenséges hírszerző szervek hírigényeik összeállításánál, a megszerzett információk értékelésében. —

Lásd: Kelet-kutató Intézet.

Szövetségi Intézet a Kelet és a Nemzetközi Viszonyok Tanulmányozására:

1961-ben Kölnben létrehozott intézet az antikommunizmus „elméleti” kérdéseinek tanulmányozására.

Szövetségi Politikai FelvilágosítóKözpont: a Német Szövetségi Köztársaság belügyminisztériumának irányítása alatt álló szovjet- és kommunistaellenes szervezet.

szövetségre lépés: az elkövető miután érintkezésbe lépett a külföldi kormánnyal, szervezettel vagy ezek megbízottjával, megállapodásra jut velük a Magyar Népköztársaság hátrányára. — Lásd: együttműködés.

Sztornó (ol.): rendelés érvénytelenítése. — Hasábrádió az operatív feladatok ellátására rendszeresítve. Mindegyik készüléken gyári szám van, és a gyár (a dán Storno cég) nyilvántartja, hogy melyik országnak adta el.

szubordináció (lat.): függő viszony, alárendeltség. — Szolgálati fegyelem, amely megvalósul az operatív tiszt és a hálózati személy közötti titkos munkakapcsolatban is

szuverenitás (fr. lat.): önállóság, függetlenség; felségjog. — Az államnak az a joga, hogy saját területén az államhatalmat minden idegen befolyástól és korlátozástól mentesen gyakorolja. — Szuverén — uralkodó. — Lásd: állambiztonság.

szűrés-kutatás: a differenciált operatív felderítés rendszere, amely komplex módon alkalmazza (felhasználja) az operatív erőket, eszközöket és módszereket abból a célból, hogy a legális nemzetközi érintkezési felületeken kiválassza az állambiztonsági szempontból figyelemreméltó személyeket és jelenségeket.

T

tájékozódás: információszerzés az ellenségről, saját lehetőségeinkről és a terepről, amelyen a harc folyik, hogy a nyert adatokból — az elemzés-értékelés alapján — döntés jöhessen létre.

tájékoztató jelentés: egy adott állambiztonsági szerv működésének hatékonyságához szükséges információt tartalmazó jelentés. — Tartalmazza: az operatív értékű adatot, tényt, körülményt vagy tapasztalatot; a közölttájékoztató tartalmának ellenőrzöttségi, megbízhatósági fokát; a felhasználás módjára vonatkozó kérést vagy ajánlást; az információ időbeli érvényét. — Lásd: információs jelentés.

taktika (gör.): harcászat — a meglévő erők és eszközök legkedvezőbb felhasználásának művészete. — Egy kijelölt cél elérésére alkalmazott harci módszerek összessége. — Mesterkedés, fortély. — Taktikai egység — meghatározott harci feladat önálló megoldására képes, egy vagy több fegyvernemhez tartozó csapatok köteléke. — Taktikai fegyver — területi jelentőségű, harcászati célok megvalósítására alkalmas fegyver. — Imperialista taktika — a stratégiai célok elérésére a szocialista erők ellen harcba vetett, a körülményekhez alkalmazkodó harci módszerek; például: kémkedés, kártevés, rombolás, a belső ellenség támogatása stb. — Taktikázik — mesterségbeli-taktikai fogásokat alkalmaz. — Ügyeskedik, mesterkedik; — taktikus.

taktikai (megerősítő) szembesítés: azonos vallomást tett gyanúsítottak vagy tanúk a szembesítés során vallomásaikat egymás előtt megismétlik. Célja a megtett vallomás visszavonásának megakadályozása.

tálalás: az arra alkalmas személynek az ellenség látókörébe helyezése peratív kombinációval abból a célból, hogy a tanulmányozás, az ellenőrzés után az ellenséges terv végrehajtásába bevonják. — A bevezetés első mozzanata. — Lásd. felajánlás.

találkozás: a kapcsolattartás személyes formája az állambiztonsági szerv és a hálózati személy között, amely a kapcsolattartó operatív tiszt, rezidens (összekötő) útján valósul meg. — Típusai: soros, biztosító, végtelen biztosító, rendkívüli, anyagátvételi, kapcsolatfelvételi és ellenőrző (vizuális) találkozó.

találkozási grafikon: a személyes találkozó tervszerűségét biztosító, egy hónapra szóló program. — Tartalmazza: az operatív tiszt nevét, a hálózat tagjainak fedőnevét, a találkozás helyét és időpontját.

találkozási legenda: a személyes kapcsolattartás konspiráltságát biztosító egyéni indok a hálózati személynek családja, munkatársai, ismerősei, az ellenséghez tartozó kapcsolatai stb. felé. Ezt rendszeresen ellenőrizni és az élet által adott körülményekhez folyamatosan módosítani kell.

támadólagos elhárítás: az állambiztonsági szervek aktív, kezdeményezést biztosító, a megelőzést szolgáló harcmodora.

támadólagos hírszerzés: az ellenséges hírszerző szervek dezinformálása, erők lekötése, félrevezető adatok kezükre játszása (BND- terminológia).

tanulmányozás: az a munkafolyamat, amelynek során az igénybe vett titkos nyomozati (operatív) eszközök és módszerek révén beszerzett, ellenőrzött adatok választ adnak arra, hogy a kiválasztott jelölt beszerzéséhez az alapok, továbbá a jelölt alkalmassága, személyi tulajdonságai és a titkos együttműködés kialakításának feltételei milyen mértékben adottak. — Elvei: konspirált, célirányos, tervszerű és folyamatos.

tanulmányozási terv: a beszerzési jelölt kiválasztását követő munkafolyamat írásos programja. Tartalmazza a jelölt megismerésének, ellenőrzésének részletes feladatait, felelőseit és a határidőket.

tárgyi „postaláda”:

rejtekhely. — Olyan titkos helyet jelent, amely jelentések, utasítások és a különböző eszközök elhelyezésére szolgál. Pótolja a személyes összeköttetést. — Típusai: behelyező mozdulattal

tölthető-üríthető „postaláda” (kisméretű anyagok továbbítására alkalmas); dobókonténer (tökéletesen beleillik a környezetbe, és használati értéke nincs).

tárgyjutalom: a hálózat tagjának az eredményes hálózati operatív munkája elismeréséül adományozott pénzértékű tárgy. — Követelménye: feleljen meg egyéniségének, szükségleteinek; környezete előtt legyen legalizálható; származása jogilag is legyen igazolható (például: fegyver, védett műtárgy stb.).

tárgytalan szorongás: a BM-szervekkel való első kapcsolatba lépés — például: igazoltatás, tanúkihallgatás stb. — szorongásos alapélményt idéz fel, amelynek kialakulása független a személy ártatlanságától vagy bűnösségétől. Ez csak a szorongás intenzitásának mértékét befolyásolja.

társadalmi kapcsolat-nak nevezzük azt a szocializmushoz hű személyt, aki felkérésre vagy önként folyamatosan segíti, tájékoztatja az állambiztonsági szerveket.

tartalék legenda: operatív kombinációhoz, fedő igazolvány felhasználásához, az operatív tiszt bevezetéséhez, telepítéshez stb.-hez szükséges biztonsági legalizálás. Arra az esetre kell kidolgozni és betanulni, ha az eredeti legenda tarthatatlanná válik. Nem utalhat az állambiztonsági szervekre.

tartalék ügy: olyan kül- vagy belpolitikai jelentőségű bűnügy, amelyet a szükséges időpontban a kívánt módon lehet realizálni; például: bírósági ügy, kiutasítás, propagandakampány stb. Feltétele, hogy mindenvonatkozásban megalapozott és bizonyított legyen.

tartós utaztatás: meghatározott és az illetékes állambiztonsági szervekkel egyeztetett állambiztonsági feladatok végrehajtására történő kiküldetése a hálózati személynek kapitalista országba. A kinn- tartózkodás időtartama meghaladja az egy évet. — Lásd: kiutaztatás

távol felderítés: nagy földrajzi távolságban levő ellenségről vagy nagyobb távolságban elhelyezett erőiről különböző eszközökkel folytatott adatgyűjtés.

technikai beépülés: az ellenséges tevékenység színhelyén figyelésre, rögzítésre alkalmas műszaki operatív eszközök konspirált alkalmazása.

technikai csapda: olyan biztonsági berendezés, amely az észlelő egység jelzése alapján csupán a távolabbi helyen — például: ügyelet, őrség stb. — ad riasztást (például: fotocella, fotocsapda, radarcsapda stb.).

technikai elhárítás: objektumok, külképviseletek helyiségeinek, berendezéseinek, összeköttetési, biztonsági eszközeinek ellenőrzése — technikai, műszaki eszközökkel. — Az ellenőrzés célja: a behatolási útvonalak, a lehallgató berendezések stb. felderítése.

technikai figyelés: a személyes felderítésnek technikai segédeszközökkel végzett formája. — Ilyenek: rádióbemérés, -gráfias felderítés, -lokációs felderítés, akusztikai felderítés, szeizmikus felderítés, a mágneses téreltérések felderítése.

technikai — személytelen — eszközök segítségével folytatott kapcsolattartás-on azt értjük, amikor az operatív tiszt különböző — leggyakrabban a technikai — eszközök igénybevételeivel (felhasználásával) tart rendszeres vagy időleges kapcsolatot hálózatának tagjaival.

technológiai meglepetés: USA terminológia; olyan tudományos- technikai felfedezéseknek a katonai vagy titkosszolgálati alkalmazása, amely taktikai előnyt biztosít; például: lézertechnika, műbolygó, vagy új kémiai eszközök megjelenése.

telefonlehallgatás: meghatározott telefonkészüléken folytatott beszélgetések ellenőrzése, rögzítése, azok tartalmának értékelése. — Lehetőséget ad a fő vonalak ellenőrzésére, a hívás más irányba való eltérítésére, vagy a készülék időszakos kikapcsolására.

telepítés: arra alkalmas és kiképzett hálózati személynek egy idegen országba legális vagy illegális úton való eljuttatása, hogy ott lakó- és munkahelyet szerezve egzisztenciát teremtsen magának, és hírszerző lehetőségét kialakítsa, kiaknázza.

tengelyhatalmak: az imperialista háborús szövetségre lépett fasiszta Olaszország, a nemzeti szocialista Németország és a militarista Japán elnevezése volt a II. világháború idején.

térerősségmérő: rádióadás bemérésére alkalmas eszköz, amely lehetővé teszi az adó működési hullámhosszának megállapítását, valamint működési helyének meghatározását.

Terhelő adatok (alap): az ügynöki beszervezést az állambiztonsági szervek által kiválasztott jelöltnek az a magatartása teszi lehetővé, amellyel kimerítette valamely bűncselekmény törvényi tényállását. A büntetőeljárás megindítását az elévülési idő felső határáig mellőzzük. A beszerzési jelöltnek így választási lehetősége van az ellene megindítandó büntetőeljárás vagy az állambiztonsági szervekkel való titkos együttműködés között. — Segédalapként az egyéni érdek, a hazafiasság stb. felhasználható.

természetes helyzet: a társadalmi étellel, a jogrenddel, a munkaköri kötelességgel, az emberi érintkezésnormáival, önmagunkkal kapcsolatban, minden beavatkozás nélkül adódó lehetőség az operatív feladatok végrehajtásának kiindulópontjaként, alapjaként. —

Lásd: mesterséges helyzet.

territorialitás (lat.): a területiség elve, amely szerint az állam területén lakók és tartózkodók az adott állam jogszabályainak vannak alárendelve — függetlenül attól, hogy az adott ország állampolgárai-e vagy sem; — territorializmus, territórium.

területenkívüliség: állam- és kormányfőket, külügyminisztereket stb.-t megillető jog, hogy hivatalos külföldi tartózkodási helyükön a fogadó állam hatóságai nem indíthatnak ellenük eljárást, épületükbe csak engedélyükkel lehet belépni. — A diplomatákat mentesség illeti meg.

területi elv: az állambiztonsági munkának az a szervezési rendszere, amikor az adott operatív egység — igazodva a földrajzi (város, község) és a közigazgatási (megye) területhez — végzi az elhárító, védelmi feladatokat valamennyi állam elleni és más, hatáskörébe utalt bűncselekmények felderítése, megelőzése érdekében. -Lásd: munkaszervezési elvek.

területi tanulmánydosszié: az Amerikai Egyesült Államok katonai hírszerzésénél rendszeresített iratgyűjtő a földrajzi, politikai, társadalmi és kulturális területekről szóló naprakész információk gyűjtésére.

Testőr Zászlóalj: a Szt. László nevet viselt magyar SS hadosztály 2. gránátos ezredéhez sorolt fasiszta elit alakulat volt. — Lásd: magyar SS alakulatok.

teszt (ang.): vizsgálat, kísérleti módszer, amellyel valakinek a képességét, alkalmasságát valamely feladatsor elvégzésével teszik próbára. Különösen kvalifikált vagy kockázatos feladat előtt hasznos a kiválasztott hálózati személy adottságait tesztekkel megvizsgálni, hogy annak tapasztalatait figyelembe véve kerüljön sor a kiképzésére.

tettenérés: a tettes vagy a bűnrészes leleplezése a bűncselekmény kísérlete vagy elkövetése közben.

téves objektumra vezetés: olyan dezinformációs módszer, amellyel az ellenség figyelmét más objektum felé irányítjuk, ahol nem éri el a célját. — Feltétele: egy másik alkalmas objektum, meggyőző dezinformáció, amely a meghatározott irányt kínálja, és biztosítja annak elfogadását.

tévirányítás: a feladási hely megtévesztése a postai forgalom felhasználásával. Az egyik ország postai szolgálata azzal küldi át a másik országba a postai küldeményt, hogy azt tévesen továbbították oda. Így például bélyeggel ellátva úgy lehet levelet Ausztriába küldeni, mintha azt Belgiumban adták volna postára.

THKSZ — teljes harckészültség: az állambiztonsági szervek harckészültségének legmagasabb foka.

tiltakozó jegyzék: az államok között előfordult vitás kérdések felvetésének egyik formája, amely diplomáciai úton kerül rendezésre. — Gyakran állambiztonsági jelentőségű ügy miatt kerül erre sor; például: hírszerzésen tetten ért diplomata, saját állampolgárt a másik országban ért inzultus stb. esetén.

Tiltó névjegyzék: azon személyek adatainak összesítője, akiket a Magyar Népköztársaság területéről valamilyen ok miatt kiutasítottak, vagy akiknek a belépése az ország területére ellenséges, bűnöző magatartásuk miatt nem kívánatos.

típológia: tudományos emberismeret, amely a hálózati személyek egyéni vezetéséhez nélkülözhetetlen eszköz. — A hálózati személyek egyéni vezetésének alapfeltételei: nincs két egyforma ember; nem akkor vagyunk igazságosak, ha mindenkivel egyformán bánunk; az emberek kisebb- nagyobb csoportjai egy-egy típusba sorolhatók; ha a típushoz tartozás ismert, akkor az egyes emberre a típusjelzők jelentős része vonatkozatható.

Tipper (ném.): a BND ügynöki kategóriája megfelelő tippszemélyek felkutatására. Kutatóügynök. — Lásd: BND — Bundesnachrichtendienst. tippkutatás: a hálózatépítés első fázisa, amikor egy meghatározott hálózati funkcióra kiválasztási célból keresünk és számításba veszünk különböző személyeket. — Lásd: kiválasztás.

tippszemély: egy hálózati funkcióra alkalmasnak látszó, a várható követelményekre valószínűsített jelölt, akinek a tanulmányozását feladatul tűzzük.

tiszteleti jog: a diplomáciai képviselőt megillető, szertartás jellegű kiváltság; például: címer-, zászló- használat stb.

titkos háború: a hírszerző, elhárító és propagandaszervek, valamint a különböző politikai szervezetek által az imperialista stratégiai koncepció jegyében szervezett illegális politikai tevékenységek összessége. — Formái: kémkedés, merénylet stb. szervezése, ellenséges propaganda.

titkosírás: meghatározott szövegű, értelmű üzenet biztonságos továbbítását szolgáló összeköttetési eszköz. — Vegyi-kémiai eszközök: félmikro-, mikropont stb.; rejtjelezési eszközök: sifre, betűkód, ún. virágnyelv stb.

titkosítás: az állambiztonsági munkában keletkezett iratokat a készítőjének — tartalmuktól függően — titkosítani kell. Ennek határidejét meg kell jelölni.

titkos kutatás: az állambiztonsági szerveknek az a tevékenysége, amelynek során az ellenséges tevékenység elkövetésével gyanúsított személy lakását, lakrészét, munkahelyét, szállodai szobáját, ruházatát, csomagját, illetve poggyászát átvizsgálják. Ebbe a körbe tartozik a járművek és a szállítóeszközök átvizsgálása is.

titkos operáció: az operációk mint titkos nyomozati (operatív) eszköz körében a meghatározott kényszerintézkedések és egyes nyomozási cselekmények titkos vagy leplezett formában való végrehajtását jelenti. — Fajtái: Őrizetbe vétel — előállítás, kutatások (ház-, lakrész-, munkahely-, csomag-, poggyász-, gépkocsi- stb.), lakászár, razzia.

Titkos őrizetbe vétel: az állambiztonsági szerveknek az a tevékenysége, amikor a bizalmas nyomozás szakában állambiztonsági érdekből — meghatározott időre — valakit személyes szabadságában korlátoznak úgy, hogy arról kapcsolatai és környezete nem szereznek tudomást.

titkos ruházatátvizsgálás: az ellenséges tevékenységgel gyanúsított személy ruházatának és testi tárgyainak konspirált átvizsgálása az ellenséges tevékenységre utaló adat (adatok) felderítése céljából. A lehetőséget erre általában kombinációval kell megoldani; például: orvosi vizsgálat, közfürdő öltözője stb.

titkosszolgálat: az állami politika kialakítását szolgáló olyan hírszerző-felderítő szerv, amelynek személyi állománya, tevékenysége, objektumai, munkamódszerei stb. megfelelő fedéssel vannak konspirálva. — Lásd: hírszerzés.

titoktartás: alapvető szolgálati kötelessége a hivatásos állománynak és az állambiztonsági szervek hálózatának, amelynek vállalása az eskü, illetve a titkos együttműködést dokumentáló nyilatkozat aláírásával történik. — Titkolózás — helytelen, kihívó magatartás, amely felhívja a figyelmet a titok birtokosára, akit csak „kötelessége” tart vissza attól, hogy értesülését közölje.

titoktartási nyilatkozat: árulás, de- konspirálódás esetén felhasználható okmány, amelyben a hálózati személy, a hálózaton kívüli kapcsolat vagy bárki, aki operatív értékű adat birtokában van, kötelezi magát arra, hogy az államtitkot megőrzi. — Tartalma: a nyilatkozatot tevő személyi adatai, a védendő titok rövid összefoglalása, a titok megőrzésének vállalása, a büntetőjogi következmények tudomásul vétele, keltezés, aláírás.

titokvédelem: az állambiztonsági szervek hatáskörébe utalt funkció. Felügyeletét a kémelhárítási szerv egyik osztálya és a megyei (budapesti) szervek államtitok-védelmi előadói látják el. Feladatuk: az államigazgatási jellegű nyílt revizori munka; az operatív munka eszközeivel a prevenció és az elkövetett bűncselekmények felderítése.

top.secret (ang.): szigorúan titkos jelzés, illetve minősítés a hivatalos okmányokon Angliában, az Amerikai Egyesült Államokban és Kanadában.

totális (lat.): teljes, mindent átfogó, egyetemes, mindenre kiterjedő, — Totális háború: minden eszközzel az ellenséges ország egész lakossága ellen folytatott hadviselés. — Totális állam: az állam- hatalomnak az életminden területére kiterjedő diktatúrája. — Totális elhárítás: a gyanakvásból táplálkozó szemlélet — mindenről tudni kell — és az ezt szolgáló tömeghálózat, amely az élet minden területét átfogja; — totalitárius, totalitás.

totális hírszerzés: az imperialista hírszerző szervek nemcsak végrehajtói, hanem sugalmazói, kialakítói is az agresszív politikának. Nem csupán informálódnak és tájékoztatnak, hanem befolyásolják a politikai döntéseket, amelyek végrehajtásában maguk is tevékenyen részt vállalnak.

tömeghálózat: a totális elhárítás eszköze. Alkalmazására az osztályharc éleződése esetén van szükség. Egyébként kiépítése szemléletbeli torzuláshoz vezet.

tömegkapcsolatok: a szocialista országok állambiztonsági szerveinek vívmánya, amely megsokszorozza az információszerzést az ellenségről. Az állam védelme nem rezortfeladat. Így még a tömeghálózat sem helyettesíti a tömegek önkéntes segítségét, az emberek tömegeinek igazságérzetét. — Főbb szervezeti formái: hivatalos és társadalmi kapcsolatok, alkalmi (alkalmi operatív) kapcsolatok, önkéntes rendőri csoportok, a társszervek, a velünk munkakapcsolatban álló más szervek, intézmények dolgozói stb. —

Lásd: hálózaton kívüli kapcsolatok

Történeti Osztály: a CIA egyik szerve, amely a nyugdíjazott hírszerzőket egy-két évig szerződéses fizetéssel foglalkoztatja, hogy hírszerző tevékenységükről írják meg emlékirataikat. Ezzel előzik meg az utólagos nyilvánosságra hozatalt a sajtóban.

tranzitvizum: átutazásra — egyszeri vagy többszöri — jogosító engedély.

trappista (egyh.): francia eredetű katolikus szerzetesrend vagy annak tagja.

traszológia (fr. gör.): bűnügyi nyomtan. — A krimináltechnikának a nyomok felkutatására, biztosítására, rögzítésére és értékelésére vonatkozó, elméleti tételekkel és gyakorlati ismeretekkel foglalkozó szakága.

trauma (gör.): a szervezetet hirtelen, váratlanul érő, erőszakos fizikai vagy lelki hatás, illetve sérülés, megrázkódtatás.

trezor (fr.): páncélfiók, páncélkamra, beépített fali páncélkazetta (falitrezor). Védelmét kombinációs kód, számlálóléccel ellátott zárszerkezet, óraműves zár stb. biztosíthatja.

Truman-elv: az 1947-ben meghirdetett amerikai egyesült államokbeli doktrína támogatást helyezett kilátásba minden olyan kormányra, amelyik a belpolitikában kommunistaellenes, a külpolitikában pedig harcol a Szovjetunió ellen. (Az Amerikai Egyesült Államok akkori elnökének a nevéből.)

tudományos-műszaki hírszerzés: a hírszerző szervek legális és illegális források, módszerek igénybevételevel folytatott adatszerzési, elemző és értékelő tevékenysége. — Főbb érdeklődési területei: új találmányok, eljárások, liszenek; hadiipari és nukleáris kutatások; távhírközlés; a közlekedés fejlesztése; chemizálás; közös nemzetközi kutatások és fejlesztések; segítségnyújtás az új nemzeti államoknak stb.

túlélés programja: az USA-hírszerzés ügynökeinek speciális gyakorlati kiképzése, amikor nehéz terepen meghatározott időt kell eltölteniük, és a terület adta lehetőségeket kell kihasználniuk a feladat végrehajtásához.

turanizmus: ellenforradalmi, sovinszta mozgalom volt 1919-1945 között Magyarországon, amely a tévesen felállított magyar-turáni (török) ősrakonságból táplálta a fajelméletet.

túrizmus: olyan békés célú, önkéntes és tömeges utazási forma, amelynek résztvevői mint fogyasztók és a különböző szolgáltatások igénybevevői átmenetileg tartózkodnak a meglátogatott helyen. — Fajtái: aktív idegenforgalom (külföldiek be- és átutazása); passzív idegenforgalom (magyar állampolgárok kiutazásai); nemzeti idegenforgalom (magyar állampolgárok belföldi utazásai).

Turul Szövetség: 1920-ban alakult nacionalista egyetemi szervezet.

tűsz: a megszállók által őrizetbe vett személy, akivel szemben megtorlást alkalmaznak, ha a lakosság ellenségesen viselkedik. — Zsarolás érdekében fogva tartott személy.

TÜK — titkos ügykezelés: alapja a Titkos Ügyviteli Szabályzat, amely szerint az állambiztonsági munka ügymenetében készült okmányok, iratok titkossági fokozatai a következők: titkos, szigorúan titkos; szigorúan titkos- különösen fontos. — Lásd: titkosítás.

tüntetés: politikai állásfoglalás kinyilvánítása felvonulással, jelszavak hangoztatásával.

U

UDR: Demokratikus Köztársasági Unió, a francia burzsoázia gaullista pártja.

új baloldal: az 1960-as években főleg a kapitalista országokban, tömegbázis nélkül kialakult kapitalista ellenes irányzatok és szervezetek gyűjtőneve. Egységes eszmerendszerük nincs, csak közös találkozási pontjaik.

Új Hungária: a Magyar Népköztársasággal szemben ellenséges emigráns folyóirat.

Új Kelet: az Izraelben 25 000 példányban magyar nyelven megjelenő cionista napilap neve.

Új Látóhatár: Münchenben megjelenő emigráns folyóirat. Az „ellenzékiség” leplében az ideológiai diverzió eszköze. — Lásd: emigráns sajtótermékek.

ultimátum (lat.): határidőhöz kötött, erélyes hangú jegyzék valamilyen követelés teljesítésére. Ha erre nem válaszolnak, vagy a feltételeket nem teljesítik, ellenrendszabályokat alkalmaznak. — Fenygetéssel kísért utolsó figyelmeztetés; — ultimatív.

UNESCO — United Nations Educational Scietific und Cultural Organisation (ang.): az ENSZ szakosított nevelésügyi, tudományos és művelődésügyi szervezete.

Ungarisches Realgymnasium (ném.): a Német Szövetségi Köztársaságbeli Kast über Amberg helységben működő magyar reálgimnázium. A katolikus egyház és a Német Szövetségi Köztársaság kormánya tartja fenn a prominens emigránsok gyermekei számára. Vallásos, nacionalista és kommunistaellenes nevelést ad.

UNIDO: az ENSZ nemzetközi szakosított szervezete az iparfejlesztés előmozdítására.

unitárius (egyh.): a Szentháromság tanát elvető protestáns kisegyház vagy annak tagja.

UNO — United Nations Organization (ang.): az Egyesült Nemzetek Szervezetének angol neve.

UNR — Union pour la Nouvelle Republique (fr.): a francia burzsoázia pártja (egyesülés a köztársaságért).

UPI — United Press International (ang.): az Amerikai Egyesült Államok egyik legnagyobb hírügynöksége (egyesült nemzetközi sajtó).

USIA — United States Information Agency (ang.): az Amerikai Egyesült Államok Tájékoztató Ügynöksége. A kommunistaellenes propaganda csúcsszerve ebben az országban. Külföldi irodáinak tevékenységét a helyi követségi sajtóattasék irányítják. Üzemelteti az Amerika Hangja rádióadót, amely 35 nyelven sugároz adásokat. 1978-ban mint önálló szerv megszűnt. — Lásd: Nemzetbiztonsági Kommunikációs Ügynökség — Agency for International Cummunication.

usztasa (szerb.): a nációkkal együttműködő fasiszta katonai szervezet volt Horvátországban a német megszállás idején. Ma terrorista horvát emigráns szervezet Nyugaton.

utasítás: olyan iratfajta, amely a szerv szakmai jellegű— operatív— tevékenységének általános kérdéseit és eljárásait szabályozza.—Lásd: parancs.

utaztatási javaslat: operatív okmány, amely a külföldi utazásra konkrét állambiztonsági feladattal ellátott hálózati személy tennivalóit, a végrehajtás módját, a garanciákat (biztosítékokat), a magatartási vonalat és a szükséges intézkedéseinket tartalmazza. A javaslatot egyeztetni kell az adott ország szerint illetékes vonalas operatív szervvel.

úti okmányok: az állampolgároknak a külföldi utazás, a külföldön való tartózkodás jogosságának hitelesítésére különféle okmányokat adnak ki. — Útlevelek: diplomata, szolgálati, magán, csoportos, kivándorló, konzuli, illetve a különböző útlevéllapok. — Konvenciók útlevélet kapnak Nyugaton a szocialista országokból kiszökött személyek. Az útlevélet érvényesíttetni (ablakoztatni) kell, illetve vízummal kell ellátni. — Lásd: ablak. — Gépkocsihoz szükséges: forgalmi engedély, nemzetközi vezetői igazolvány és biztosítási (zöld)kártya.

útlevélügyi hivatal: az Amerikai Egyesült Államok külügyminisztériumának egyik szerveként 1870-ben hozták létre. — Feladata: az Amerikai Egyesült Államok állampolgárainak úti okmányokkal való ellátása és az állampolgárság megszerzésével kapcsolatos eljárás. 275 diplomáciai és konzuli képviselően van kirendeltsége (1969-es adat).

utólagos ellenőrzés: a végrehajtott beszervezés vagy az esetleges nyomokkal járó titkos operáció után a dekonspiráció megelőzése vagy operatív pozícióink védelme érdekében bármely titkos nyomozati (operatív) eszközzel (eszközökkel) utólagos ellenőrzést kell végrehajtani.

Ü

Üdvhadsereg: a tőkés országokban vallási és jótékonyági tevékenységet kifejtő intézmény.

ügyjelzés: olyan információ, amely magában foglalja az ellenséges tevékenység gyanújára utaló adatot.

ügynöki átdobás: konkrét és záros határidejű, hírszerző, kártevő, összekötő stb. feladattal az országhatáron illegálisan átjuttatott ellenséges ügynökkel végrehajtott akció. A be- és kilépést illegális határkapuk vagy hamis úti okmányok biztosítják. Az imperialista hírszerző szervek által gyakran alkalmazott módszer volt a hidegháború éveiben.

ügynöki beépülés: az ellenséges hírszerzésnek az a tevékenysége, amikor a hírszerző feladat végrehajtására ügynökséget alkalmaz. — Módszerei: beszervezés, bevezetés, perspektivikus beszervezés, telepítés és megbízás (ez utóbbira nem jellemző a folyamatosság).

ügynökség: a hálózatnak gyűjtő fogalomként történő megjelölése volt akkor, amikor minőségi összetételét még túlsúlyban a terhelő vagy kompromittáló adatok (alapok) és az egyéni érdekek határozták meg. A társadalmi fejlődés azonban már elavulttá tette ezt a fogalmi értelmezést. — Az ügynöki minősítésű hálózati személyek gyűjtő elnevezése. — Az ellenséges hírszerzés kémhálózatának elnevezése.

ügyrend: egy meghatározott állambiztonsági szerv működésének kereteit, funkcionális tevékenységét, alkalmazható eszközeit és módszereit, szervezeti felépítését tartalmazó okmány.

ü r ü g y: adott címen, objektumban vagy környékén megtörtént, illetve folyamatban levő olyan esemény, körülmény, amelynek vizsgálatát színlelve lehetőség van a közvetett vagy közvetlen formában történő f e l d e r í t é s r e , a d a t g y ű j t é s r e .

üzemi titok: nem részesül büntetőjogi védelemben. Megsértéséért vállalati fegyelmi eljárásnak van helye (kompromittáló adatot képezhet)

V

Vagyunk: Münchenben megjelenő jobboldali magyar nyelvű emigráns folyóirat.

váltós (iker) módszer: a szobalehallgatásnál alkalmazott olyan gyakorlati megoldás, amikor egy tápvezetékre kettő vagy több (maximum: tíz) lehallgató berendezés van kapcsolva. Így lehetőség van egy adott objektumon (lakáson) belül több helyiség ellenőrzésére, de egy időben csak egy helyiség figyelhető.

V (Vertrauens) Mann (ném.): a BND ügynöki kategóriája. Hírszerző ember (bizalmi ember). — Lásd: BND.

Vannay-különítmény: 1919-es ellenforradalmi ún. szabadcsapat.

várakozási szorongás: a folyamatos bűncselekmény elkövetőjénél fellépő félelem; például: kém, összeesküvő, röpcédulázást elkövető stb. — A lelepleződés még nem következett be, és a képzelet könnyen kapcsolódik reális jelenségekhez; például: ha éjszaka csengetnek, ha rendőr áll a lakás közelében stb.

váratlan őrizetbe vétel: a terhelő alapon történő beszerzés leghatásosabb meghívási módja. — Előnyei: a konspiráció biztosítható; a beszerzési jelölt felkészülési ideje lerövidül; stressz- helyzetbe kerül; figyelme megoszlik a lényegtelen dolgokra; izolált helyzetbe kerül, biztonságérzete gyengül, félelmei fokozódnak; számára a titkos együttműködés esetén garanciát (biztosítékot) jelent, ha szakszerűen eljáró apparátus áll mögötte.

Varsói Koordinációs Apparátus: a szocialista országok állambiztonsági szerveinek szerződésben vállalt kötelezettsége — saját rádióelhárítási szerveik feladataira vonatkozóan.

Vatikán (ol.): egyházi állam a pápa világi fennhatósága alatt álló kis területen Rómában. A katolikus egyházvallási, igazgatási és szervezeti központja.

Vatikáni Rádió: naponta sugároz idegen — többek között magyar — nyelvű híreket és egyházi propagandát.

VCSK (or.): Össz-oroszországi Rendkívüli Bizottság, amely 1917. dec. 20-án alakult meg F.E. Dzszerdzsinszkij vezetésével a fehérterroristák, az ellenforradalmárok letörésére. — Lásd: KGB.

vegetatív idegrendszer: az életfenntartó szervek (például: szív, emésztőszervek, mirigyek stb.) működését szabályozó, a tudatunktól független idegrendszer. — Lásd: poligráf

végtelen biztosító találkozó: periódikusan ismétlődő időpontban, mindig azonos helyen teremti lehetőséget a személyes kapcsolat felvételére. — Lásd: biztosító találkozó.

vegyi csapda: krimináltechnikai eljárás. Meghatározott vegyi anyagot kell elhelyezni az ellenőrzésre felhasznált tárgyon (például okmány stb.), és különböző vizsgálati módszerekkel kiválaszthatók azok a személyek, akik fizikai kapcsolatba kerültek az említett tárggyal.

vegytinta: kimoshatatlan (okmányvédelem) vagy láthatatlan (kémjelentés, kémutasítás) írás elkészítéséhez használt vegyi anyag. — Lásd: rejtjeleszköz.

Venusberg (ném.): a Német Szövetségi Köztársaság mindenkori kancellárja (miniszterelnöke) hivatalos bonni rezidenciájának elnevezése.

Verbindungs (Kontakt-) Mann (ném.): a BND ügynöki kategóriája a hírszerző ügynökkel való kapcsolattartásra. — Összekötő, kapcsolattartó ügynök. — Lásd: agent.

Verbrechens Bekämpfung (ném.): a német nyelvterület rendőrségeinél a bűnügyi szolgálat elnevezése.

Verfassungschutz (ném.): Alkotmányvédelmi Hivatal, a belügyminisztérium irányítása alatt álló NSZK-beli kémelhárító szolgálat. — Feladata: a kémelhárítás, a külföldiek, a vendégmunkások, a jobb- és a baloldali szervezetek, mozgalmak ügynöki operatív ellenőrzése. — Támadólagos elhárítást folytat a szocialista országok, elsősorban a Német Demokratikus Köztársaság ellen. — Központja: Köln. — Központi és tartományi hivatalokra oszlik.

vérmérséklet: az egyén érzelmi, akarati életét meghatározó lelki vonások összessége.

verzió (lat.): kitalálás, változat. — Feltevés egy elkövetett bűncselekmény motívumaira, körülményeire, tettesére (tetteseire) stb., amelyet a bizalmas nyomozásnak kell bizonyítani vagy kizárni.

vezetés: a kapcsolattartó operatív tiszt és a hálózati személy interperszonális kapcsolatának tartalma, amelyben az állambiztonsági feladat igénye alapján az operatív tiszt a tennivalókat meghatározza, és a hálózati személy végrehajtja. — Elvei: konspirált, egyéni, konkrét (céltudatos), tanulmányozó és ellenőrző jellegű.

VKF/2. osztály: a horthysta vezérkar hírhedt kommunistaellenes hírszerző és elhárító szerve volt. — Felépítése: KOFFA — Központi Offenzív Alcsoport (hírszerzés), Defenzív Alcsoport (elhárítás), Kommunista-szabotázs-elhárító Alcsoport, Honvéd Hadtest parancsnokságok Kémelhárító Osztálya, Hadiüzemi Parancsnokságok, hadseregeknél az 1/b). Osztály (hírszerzés-elhárítás). — Több beosztottja lépett az amerikai, a nyugatnémet, az angol és a francia hírszerző szervek szolgálatába külföldre szökése után.

viktimológia (lat.): a bűncselekmények sértettjeivel (személyiség, magatartás) foglalkozó tudományág. A megelőzést szolgálja, mivel együtt vizsgálja a bűncselekmény elkövetőjét és a sértettet.

Villa Hammerschmidt (ném): a Német Szövetségi Köztársaság elnökének bonni rezidenciája az épület nevével, amelyben elhelyezést nyert.

VIP — Very Important Person (ang.): nagyon fontos személyiség. — A nemzetközi kapcsolatokban a megkülönböztetett bánásmódot, különös figyelmet biztosító megjelölés a név után.

viesszafordítás: az ellenséges hírszerző szervek titokban elfogott és leleplezett ügynökeinek és megbízottainak beszerzése korábbi megbízóik ellen. — Lásd: operatív játszma.

visszatartás: a megelőzés egyik operatív módszere. — Az ellenségnek közvetlenül vagy közvetve olyan sugalmazás, hogy a tervezett aknamunka megvalósítása saját érdekében célszerűtlen; például: lebukási veszély, erejének megőrzése stb. miatt.

Visszatérő kém (kínai): „Akit az ellenség a mi kikémlelésünkre hozzánk küld, és előnyökkel magunknál tartjuk, hogy irányításunkkal az ellenség helybeli és belső kémeit meg tudjuk találni.” (Vö.: 3.)

vitalitás (lat.): életerő, életrevalóság, elevenség, mozgékonyosság. — Vitális — életbevágó, létfontosságú, Az egyén indítékgazdagsága. Az a tulajdonság, hogy hatékonyan tud dolgozni, és fáradtságának időszakai rövidek. A megterheléseket jól tűri; — vitalizmus.

Vitézi Rend: 1920 szeptemberében alakult meg a fehérterror idején exponált tiszt, altiszt, legénységi állományúak részére. A vitézi cím örökölhető volt.

vizuális felderítés: a hírszerzés egyik legrégebbi módszere. Szűkebb fogalom mint a személyes felderítés. Látható, megfigyelhető objektumok, műtárgyak, csapatgyakorlatok, -szállítások, a különböző berendezések stb.-k földrajzi koordináták szerinti felkeresése, megfigyelése (szabad szemmel, távcsővel, infratechnikával) és rögzítése (fényképezéssel, rajzzal, gyorsírással, magnetofonnal stb.). — Vizuális típus: — olyan ember, aki a látottakat tudja a legkönnyebben megtanulni, memorizálni.

vizuális-kombinatív intelligencia: a látott, megfigyelt jelenségek logikai szerkezetének, összefüggéseinek felismerése, illetve megértése.

vízum (lat.): az ország területén való tartózkodás vagy átutazás (tranzit) céljára külföldi állampolgárnak kiadott engedély. — Fajtái: beutazó, átutazó, kiutazó, ki-beutazó, udvariassági és utólagos. — Kiadhatják: a külképviseletek; Magyarország viszonylatában: a FEP-ek (csak közúti), a KEO budapesti és megyei szervei, a Külügyminisztérium (a külföldi missziókhöz tartozó személyek részére).

vízumkérés figyelőztetése: megelőző intézkedés olyan esetre, amikor a hazánkba beutazó külföldi állampolgár fogadására már jóval a belépés előtt fel kell készülni. Ellenőrzött jelzés esetén lehet konkrét személyre kérni a meghatározott vízumkiadási helyekre.

vizsgálati dosszié: az őrizetbe vett, az előzetes letartóztatásba helyezett (esetleg a szabadlábon védekező) állam elleni vagy a hatáskörbe vont más bűncselekményt elkövető személy(-ek) ügyének vizsgálata során keletkező anyagok rendezését szolgálja. — Az állambiztonsági szervek titkos nyomozati (operatív) eszközeire és módszereire utaló anyagokat tilos az igazságügyi szerveknek átadni.

vizsgálati terv: az előzetes letartóztatásban levő (esetleg a szabadlábon védekező) gyanúsított bűnügyének felderítésére teendő intézkedéseket, az igénybe vehető erőket és az alkalmazható módszereket tartalmazó okmány.

Volksbund (ném.): 1938-1945 között a magyarországi német nemzetiség fasiszta elemeiből álló egyesület. Tagjait a felszabadulás után kitelepítették; — volksbundista.

Volkspartei Österreich — VPÖ (ném.): Osztrák Néppárt (helyi szóhasználatban: feketék). — Az osztrák nagytőke jellegzetes megtestesítője. A választásokon győztes párt vezetője — titkár — egyben miniszterelnök (kancellár).

vonalas elv: az állambiztonsági munkának az a szervezési rendszere, amikor az ellenséges tevékenység speciális jellegének, sajátosságainak figyelembevételével szervezik az operatív egységeket (alosztály, csoport vagy operatív tisz) az adott vonalon folytatott ellenséges tevékenység felderítésére és leleplezésére. — Lásd: munkaszervezési elvek.

Vorschrift (ném.): előírás, szabályzat, kezelési, használati utasítás.

Vörösőrség Politikai Nyomozó Osztálya: az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság állambiztonsági szerve volt.

W

Wehrmacht (ném.): a hitleri hadsereg neve volt 1933-1945 között.

White House (ang.): Fehér Ház. Az Amerikai Egyesült Államok mindenkori elnökének hivatali és lakhelye.

Z

Zahal (héb.): az izraeli hadsereg elnevezése.

zárógyűrű: a Budapestről kivezető utak csomópontjain állandó őrszolgálatot teljesítő — különleges megfigyelési és ellenőrzési feladatokat is ellátó — rendőrökből álló figyelési rendszer.

zártechnika: gyűjtő elnevezése azoknak az operatív technikai feladatoknak, eszközöknek, amelyek nyitás, bontás, preparálás, biztonsági berendezés, stb. leküzdése során jelentkeznek (alkalmazásra kerülnek). Alkalmazásuk révén tárgyi bizonyítási eszközök keletkezhetnek az ellenséges tevékenységről.

zártechnikus: műszaki operatív tisz, aki a műszaki, a biztonsági szerkezetek és berendezések megismerésében, leküzdésében, hatástalanításában a szolgálati úton kért elvi és gyakorlati segítséget megadja. Szakvéleményez és kivitelez egyéb műszaki-operatív és preparálási feladatokat. — Feladata: a műszaki feladatok konspirált megoldása. A biztosításért nem felelős.

zavarkeltés: a lakosság nyugalmanak, a termelőmunkának álhírekkel való megzavarása.

zavaróállomás (rád.): rádióadó-állomás, amely a meghatározott frekvencián sugárzott adásával zavarja az ellenség: rádióhíradós, rádiólokációs és rakétairányítási rendszereinek üzemét.

Zodias-program: a CIA gépi nyilvántartási rendszere a szocialista országokban járt összes kapitalista országbeli állampolgárról.

zóna: övezet. Földrajzilag körülhatárolt terület. — Fajtái: határ-, demilitarizált, tiltott, semleges, fertőzött.

zongorista — pianist (ném.): a náci elhárítás szóhasználata volt a saját területükön működött rádiós felderítők, illetve a felderítő rezidentúrák megjelölésére. —Lásd: SD.

Zollgrenzdiens (ném.): Szövetségi Határ- és Vámşzolgalat. — A Német Szövetségi Köztársaság vám- és egyik határőrizeti szerve; 15 km mélységben állambiztonsági feladatokat is ellát.

zöld kártya: magángépkocsi nemzetközi biztosítását igazoló lap külföldi utazásnál.

ZS

Zsidó Dokumentációs Iroda: Simon Wiesenthal vezette, Bécsben működő szervezet a náci bűnök, bűnösök felderítésére, kézre kerítésére. A szervezet hírszerző tevékenységet is folytat a szocialista országok — közöttük hazánk — ellen.

Zsidó Testvériség: szovjetellenes, cionista szervezet. — Módszerei közé tartozik a terrorista és a bandita tevékenységek végrehajtása is.

Zsidó Védelmi Liga: szovjetellenes, agresszív cionista szervezet.

zsinat — szünodosz (gör.): — concilium (lat.): összejövetel, gyülekezet. — A római katolikus egyházban a püspököknek és a velük egyenlő joghatósággal felruházott főpapoknak az egyházi ügyekben határozatok hozatalára jogosított ünnepélyes gyülekezete.

FÜGGELÉK

(A kisebb jelentőségű hírszerző és elhárító (biztonsági) szervek)

ALGÉRIA

Direction Générale de la Sureté Nationale — Nemzetbiztonsági Főhivatal

Direction Générale de la Suraté Militaire (SM) — Katonai Biztonsági Főhivatal

ARGENTINA

Servicio de Informacion del Estado (SIDE) — Állami Tájékoztató Szolgalat

Servicio de Informacion del Ejercito (SIE) — Katonai Hírszerző Szolgalat

Servicio de Informacion Naval — Haditengerészeti Hírszerző Szolgalat

Servicio de Informacion Aereo (SIA) — Légierők Hírszerző Szolgalata

Coordinacion Federal — Koordinációs Osztály (elhárításért felelős)

AUSZTRIA

Gruppe „C der Generaldirektion für die öffentliche Sicherheit des MFI —

a Belügyminisztérium Közbiztonsági Főigazgatóságának „C” csoportja (felelős az elhárításért és a politikai hírszerzésért)

BRAZILIA

Servico Nacional de Informacoes (SNI) — Nemzeti Tájékoztató Szolgalat

Departamento de Orden Politico e Social (DOPS) — Közbiztonsági Hivatal

DÁNIA

„G” Atdelningen — a Rendőrfőhivatal G-osztálya (hírszerzés és elhárítás)

FINNORSZÁG

Soujelu Poliisi (Suopo) — Biztonsági Rendőrség

GHANA

Criminal Investigation Department (CID) — bűnügyi Nyomozó Hivatal (felelős az elhárításért)

Research Bureau — Kutató Iroda (a külügyminisztérium keretében működő hírszerző szerv)

GUINEA

Secretariat d' Etat a l' Intérieur et a la Sécurité — Belügyi és Biztonsági Államtitkárság

HOLLANDIA

de Buitenlandse Inlichtingensdienst (BID) — Külső Hírszerző Szolgálat

Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) — Belbiztonsági Szolgálat

INDIA

Research and Analyses Wing (RAW) — Külső Hírszerző Hivatal

General Staff Intelligence of Ministry of Defence — a Hadügyminisztérium Katonai Hírszerző Főirodája

Central Intelligence Bureau of Ministry of Home Affairs — a Belügyminisztérium Központi Hírszerző Irodája

Directorate General of Security — Biztonsági Főigazgatóság

Criminal Investigation Department — Special Branch — (CID-SB) — Bűnügyi Nyomozó Hivatal Különleges Osztálya

INDONÉZIA

Badan Koordinasi Intelligence Negara (BAKIN) — Állami Koordinációs Hírszerző Szerv
Komando Operasi Pemulihan Keamanan dan Ketertibaan — Biztonsági és Rendhelyreállító Parancsnokság

Directorat Intelligence Strategi Hankam — Védelmi és Biztonsági Törzs Stratégiai Hírszerző Igazgatósága

Staf Umum Angkatan Darat-I. (SUAD-I.) — Szárazföldi Haderők Törzskarának Hírszerző Csoportfőnöksége

Dinas Intelligence Pusat Angkatan Darat (DIPAD) — Központi Hírszerző Szolgálat

KANADA

Joint Intelligence Commitee (JIC) — Egyesített Hírszerző Bizottság

Directorat of General Intelligence (DGI) — Általános Hírszerző Igazgatóság (felelős a katonai hírszerzésért)

Special Research Bureau (SRB) — Különleges Kutató Iroda (felelős, a politikai hírszerzésért)

Royal Canadian Mounted Police (RCMP) — Kanadai Királyi Lovas Rendőrség

KONGÓ (BRAZZAVILLE)

Direction Generale des Services de Sécurité — Biztonsági Szolgálatok Főhivatal

MAROKKÓ

Direction Generale de la Cureté Nationale — Nemzetbiztonsági Főhivatal

Deuxième Bureau d' etat — Major Général — a Vezérkar 2. Irodája

MEXIKÓ

Direccion Federal de Seguridad (DFS) — Szövetségi Biztonsági Hivatal

NORVÉGIA

Sikkerhets — Tjensten — Biztonsági Rendőrség

OLASZORSZÁG

Servizio Informazioni Operative Sicurezza (SIOS) — Biztonsági Operatív Hírszerző Szolgálat

PAKISZTÁN

Intelligence Bureau of Pakistan — Pakisztáni Hírszerző Iroda

Interservice Intelligence Directorate of Defence Ministry of Pakistan — Pakisztán

Hadügyminisztériumának Hírszerző Igazgatósága

Special Branch of Police — a Rendőrség Különleges Osztálya

Criminal Investigation Agency — Bűnügyi Nyomozó Hivatal

SPANYOLORSZÁG

Direccion General de Seguridad Nacional (DGSN) — Nemzetbiztonsági Főigazgatóság

Servicio de Informacion Militar (SIM) — Katonai Hírszerző Szolgálat

Policia Armada — Katonai Rendőrség

Guardia Civil — Brigada Social — Polgári Gárda — Társadalmi Brigád (rendőri szervek)

SVÉDORSZÁG

Saerhets Polis (Sapo) — Biztonsági Rendőrség (hírszerzés és elhárítás)

TÖRÖKORSZÁG

Milli Istihbarat Teskilati (MIT) — Nemzeti Hírszerző Szervezet

Genel Kumav Istihbarat Baskanligi — a Vezérkar Hírszerző Csoportfőnöksége

Milli Emnivet Hizmeti — Nemzetbiztonsági Szolgálat

Milli Asrli Emniveti — Katonai Elhárítás

URUGUAY

Departamento de Inteligencia e Informacion — Hírszerző és Tájékoztató Hivatal

Servicio de Inteligencia de Defensa (SID) — Katonai Hírszerző Szolgálat

USA

United States Escapes Program (USEP) — az Amerikai Egyesült Államok Menekültügyi Programja

Inter Governmental Commitee for European Migration (ICEM) — Európai Bevándorlók Kormányközi Bizottsága

Immigration and Naturalisation Service (INS) — Bevándorlási és Repatriálási Szolgálat

VATIKÁN

1.Sezione della Segretaria di Stato — az Államtitkárság 1. Osztálya

Servizio di Sicurezza — Biztonsági Szolgálat

Ufficio d' Informazioni dell' Ordine dei Gesuiti — a Jezsuita Rend Hírszerző Irodája